

รายงานฉบับสมบูรณ์

ชื่อโครงการวิจัย “การขยายตลาดเพื่อสร้างพื้นที่สีเขียว กรณีตลาดสุกักร์สุขภาพ
อำเภอภูผินารายณ์ จังหวัดกาฬสินธุ์”

สัญญาเลขที่
RDG61E0003

โดย
นายประจักษ์ ลือฉาย และคณะ

สนับสนุนโดย
สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย(สกว.)
ฝ่ายวิจัยเพื่อท้องถิ่น

สัญญาเลขที่ RDG61E0003

รายงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น

โครงการวิจัย “การขยายตลาดเพื่อสร้างพื้นที่สีเขียว กรณีตลาดศุภร์สุขภาพ
อำเภอภูผินารายณ์ จังหวัดกาฬสินธุ์”

คณะผู้วิจัย

1. นายประจักษ์ ลือฉาย
2. นางสาวธนัชพร บรรเทา
3. นางประทุมมา ศรีทวีภาค
4. นายกฤติน เอกพันธ์
5. นายอุดมกุล คชโคตร
6. นายสุดใจ ลีนาลาด
7. นายรุ่งศักดิ์ ท้าวบุตร
8. นายสุכל นิลโสม
9. นายณัฐพงษ์ ธุระพันธ์
10. นางแคทรียา กันกง
11. นายไพฑูรย์ ไชยนาเมือง
12. นางสาวเกศราภรณ์ ไชยเชษฐ์
13. นายปัญญา สิทธิอมร
14. นางสาวลี ไชยหนองแซ่
15. นางรำเพย ลีนาลาด
16. นายเจริญ หนองสูง

สนับสนุนโดย

สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย(สกว.)
ฝ่ายวิจัยเพื่อท้องถิ่น

คำนำ

โครงการขยายตลาดเพื่อสร้างพื้นที่สีเขียว กรณีตลาดสุราษฎร์ธานี อำเภอกุฉินารายณ์ จังหวัดกาฬสินธุ์ มีวัตถุประสงค์ในการศึกษา เพื่อ 1. เพื่อศึกษา การผลิต การแปรรูป การจำหน่าย และการบริหารจัดการตลาด อัตลักษณ์ของตลาด และสภาพปัญหาของการสร้างพื้นที่สีเขียวของอำเภอกุฉินารายณ์ จังหวัดกาฬสินธุ์ 2. เพื่อศึกษาทัศนคติและพฤติกรรมการบริโภคของกลุ่มผู้บริโภค รวมทั้งปัจจัยและเงื่อนไขที่สำคัญ ที่ทำให้มีการขยายตลาดในอำเภอกุฉินารายณ์ จังหวัดกาฬสินธุ์ 3. เพื่อศึกษาแนวทางการขยายตลาดเป็นการสร้างพื้นที่สีเขียวในอำเภอกุฉินารายณ์ จังหวัดกาฬสินธุ์ และ 4. เพื่อพัฒนารูปแบบตลาดที่เพิ่มพื้นที่สีเขียว ในอำเภอกุฉินารายณ์ จังหวัดกาฬสินธุ์

การดำเนินการวิจัยครั้งนี้ทีมวิจัยได้มีกิจกรรมร่วมกัน เช่น การประชุมประจำเดือนของทีมวิจัย การจัดเวที การออกแบบเครื่องมือในการเก็บข้อมูลและการลงพื้นที่เก็บข้อมูล จากการทำงานที่ผ่านมาทำให้ทีมวิจัยได้เรียนรู้ การทำงานร่วมกัน การทำงานเป็นทีม ถึงแม้ว่าทีมวิจัยจะไม่มีประสบการณ์ ไม่มีความรู้ทางด้านการวิจัยมาก่อน และมีปัญหาอุปสรรคมากมายให้ต้องฝ่าฟันและช่วยกันแก้ไขปัญหาก็จะสามารถผ่านไปได้ ทีมวิจัยมุ่งหวังว่าข้อมูลที่ได้จะนำไปใช้ประโยชน์ในการตอบโจทย์การขยายตลาดเพื่อสร้างพื้นที่สีเขียวในอำเภอกุฉินารายณ์ พร้อมทั้งสามารถนำผลการศึกษาที่ได้ไปปฏิบัติได้ต่อไป

ทีมวิจัย

บทสรุปสำหรับผู้บริหาร

รายงานวิจัยเรื่อง “การขยายตลาดเพื่อการสร้างพื้นที่สีเขียว กรณีตลาดศุภสุภาพ ในอำเภอกุฉินารายณ์ จังหวัดกาฬสินธุ์” มีวัตถุประสงค์ เพื่อ 1. เพื่อศึกษา การผลิต การแปรรูป การจำหน่าย และการบริหารจัดการตลาด อัตลักษณ์ของตลาด และสภาพปัญหาของการสร้างพื้นที่สีเขียวของอำเภอกุฉินารายณ์ จังหวัดกาฬสินธุ์ 2. เพื่อศึกษาทัศนคติและพฤติกรรมการบริโภคของกลุ่มผู้บริโภค รวมทั้งปัจจัยและเงื่อนไขที่สำคัญที่ทำให้มีการขยายตลาดในอำเภอกุฉินารายณ์ จังหวัดกาฬสินธุ์ 3. เพื่อศึกษาแนวทางการขยายตลาดเป็นการสร้างพื้นที่สีเขียวในอำเภอกุฉินารายณ์ จังหวัดกาฬสินธุ์ และ 4. เพื่อพัฒนารูปแบบตลาดที่เพิ่มพื้นที่สีเขียวในอำเภอกุฉินารายณ์ จังหวัดกาฬสินธุ์ กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ คือ 1) กลุ่มผู้ผลิตและผู้จำหน่ายสินค้าในตลาดศุภสุภาพ จำนวน 45 คน 2) กลุ่มผู้บริโภคอาหารปลอดภัยในตลาดศุภสุภาพ จำนวน 104 คน โดยเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือแบบสัมภาษณ์ การระดมกลุ่มย่อย การประชุม และศึกษาข้อมูลทุติยภูมิ การวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงบรรยาย และการวิเคราะห์ข้อมูลคุณภาพ

สรุปผลการวิจัย

1. การผลิต การแปรรูป การจำหน่าย และการบริหารจัดการตลาด อัตลักษณ์ของตลาด และสภาพปัญหาของการสร้างพื้นที่สีเขียวของอำเภอกุฉินารายณ์ จังหวัดกาฬสินธุ์

1.1 ด้านการผลิต เกษตรกรทำการผลิตในรูปแบบเกษตรผสมผสาน ผลิตในลักษณะการผลิตแบบอินทรีย์ และผลิตได้ตามความถนัดของตนเอง

1.2 ด้านการแปรรูปและการจำหน่าย สมาชิกมีการผลิตและการแปรรูปที่หลากหลาย มีความสะดวก ราคาถูก และรสชาติถูกปาก สามารถเก็บไว้บริโภคได้นานกว่าพืชผัก หรืออาหารที่ซื้อจากตลาดอื่นๆ และผลิตภัณฑ์ที่นำมาจำหน่ายเป็นสินค้าการแปรรูป อาทิ อาหารสำเร็จรูป ขนม ข้าวต้มมัด ข้าวต้มผัด เป็นต้น

1.3 การบริหารจัดการตลาด แบ่งออกเป็น 3 ส่วน ได้แก่ 1) การบริหารจัดการด้านการตลาด 2) การบริหารจัดการการผลิต และ 3) การพัฒนาศักยภาพคณะกรรมการและสมาชิก

1.4 อัตลักษณ์ของตลาด คือสินค้าจากชาวบ้านผลิตเอง สดใหม่ และการผลิตแบบปลอดภัย มีผู้บริโภคต่างเรียกกลุ่มผู้จำหน่ายสินค้าว่า “ไทตลาดศุภ” หรือบางคนก็เรียกว่า “แม่ค้าตลาดโรงบาล”

1.5 สภาพปัญหาของการสร้างพื้นที่สีเขียวของอำเภอกุฉินารายณ์ จังหวัดกาฬสินธุ์ มีดังนี้

1) ปัญหาด้านผลิต คือ ผู้ผลิตที่มีอยู่ในปัจจุบันมีอายุมาก ไม่มีผู้สืบทอด สภาพพื้นที่ไม่เหมาะสม ผลผลิตออกพร้อมกันจำนวนมาก ผู้ผลิตมีจำนวนน้อย ราคาสินค้ามีราคาต่ำ เป็นต้น

2) ปัญหาด้านองค์ความรู้ในการผลิตที่สำคัญ คือผู้ผลิตแต่ละรายจะมีองค์ความรู้ที่แตกต่างกันไปตามความถนัด แต่ยังคงขาดองค์ความรู้เรื่องการผลิตผักนอกฤดู

3) ปัญหาการส่งเสริมจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ดังนี้ กิจกรรมการส่งเสริมการทำเกษตรอินทรีย์ ไปไม่ถึงกลุ่มผู้ผลิตเกษตรอินทรีย์อย่างแท้จริง และกิจกรรมที่เกิดจากหน่วยงานรัฐเข้าไม่ถึงกลุ่มผู้ผลิตโดยตรง

4) ปัญหาเรื่องวัน/สถานที่จำหน่าย ดังนี้ วันจำหน่ายมีน้อย เนื่องจากสัปดาห์หนึ่งมี 1 ครั้ง ทำให้ผู้บริโภคหาแหล่งซื้อสินค้าปลอดภัยยาก และสถานที่คับแคบ ไม่มีที่จอดรถที่สะดวก โดยเฉพาะตลาดเพื่อสุขภาพ

2. เพื่อศึกษาทัศนคติและพฤติกรรมผู้บริโภคของกลุ่มผู้บริโภค รวมทั้งปัจจัยและเงื่อนไขที่สำคัญที่ทำให้มีการขยายตลาดในอำเภอภูผินารายณ์ จังหวัดกาฬสินธุ์

2.1 ทัศนคติ แบ่งออกเป็น 2 ส่วนคือ

1) ทัศนคติต่อสินค้าและอาหารปลอดสารพิษ โดยผู้บริโภคส่วนใหญ่ได้มีทัศนคติ ดังนี้ (1) สินค้าอาหารที่ปลอดสารพิษ ต้องเป็นอาหารที่กินแล้วไม่เป็นพิษต่อร่างกาย (2) ไม่มีสารเคมีปนเปื้อน ในสินค้า สด สะอาด ปลอดภัย ปลอดสารเคมี (3) มีกระบวนการผลิตที่ปราศจากสารเคมี (4) มีการตรวจรับรองจากหน่วยงาน หรือกลุ่มองค์กรที่น่าเชื่อถือ และ (5) มีการบรรจุภัณฑ์อย่างดี สะอาด สวยงาม

2) ทัศนคติต่อผู้ผลิต/จำหน่าย ดังนี้ (1) ผู้ผลิต/ผู้จำหน่ายที่เป็นคนที่ยังจะให้ความเชื่อมั่นในการเลือกซื้อผลผลิต (2) ผู้ขายแต่งกายสะอาด สุภาพ พูดจาไพเราะ (3) ผู้ขายนำเสนอสินค้า แนะนำสินค้าได้ดี และถูกต้อง (4) ต้องการให้มีเครื่องมือวัด ตวง ชั่ง ที่ได้มาตรฐาน และ (5) มีป้ายประชาสัมพันธ์สินค้าเพื่อความน่าเชื่อถือ รวมถึงป้ายบอกราคาที่ชัดเจน

2.2 พฤติกรรมของผู้บริโภค ส่วนใหญ่ ดังนี้

1) การเลือกซื้อสินค้าส่วนใหญ่เลือกซื้อสินค้าปรุงสำเร็จ เพราะมีความสะดวก และสามารถบริโภคได้เลย

2) มีผู้บริโภคบางรายจะซื้อสินค้ากักตุนไว้ โดยเฉพาะผักสด จะซื้อเพื่อไว้ประกอบอาหารในรอบสัปดาห์

3) เป็นผู้บริโภคแบบลูกค้าประจำ ที่ซื้อสินค้าเฉพาะกับผู้จำหน่ายคนเดิม 4) ไม่กล้าทดลองผลิตภัณฑ์แปรรูปใหม่ๆ

2.3 ปัจจัยและเงื่อนไขที่สำคัญที่ทำให้มีการขยายตลาด ดังนี้

1) ผู้ผลิต/ผู้จำหน่าย ดังนี้ (1) ตลาดเป็นแหล่งสร้างงานสร้างรายได้ให้แก่ผู้ผลิตผู้ค้า เพื่อเป็นการสร้างแรงจูงใจให้เกษตรกรหันมาผลิตแบบอินทรีย์เพิ่มขึ้น (2) ตลาดเป็นแหล่งกระจายสินค้าทางการเกษตร ซึ่งผลผลิตต้องสามารถตอบโจทย์ผู้บริโภค (3) มีสมาชิกเพิ่มขึ้น และมีการผลิตสินค้าที่หลากหลาย (4) ผู้ผลิตสามารถผลิตพืชผักได้เพียงพอต่อความต้องการของผู้บริโภค โดยเฉพาะในช่วงฤดูฝนที่ผลผลิตพืชผักออกมาค่อนข้างน้อย

2) ผู้บริโภค ดังนี้ (1) มีความต้องการบริโภคอาหารปลอดสารเคมี เนื่องจากต้องการดูแลสุขภาพ (2) ประชาสัมพันธ์ ให้คนรู้จัก มาบริโภคอาหารปลอดสารเคมีมากขึ้น (3) สถานที่ซื้ออาหารปลอดสารเคมีมีจำนวนน้อย

3) หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ดังนี้ (1) นโยบายจังหวัด โครงการกาฬสินธุ์ กรีนมาร์เก็ต (2) นโยบายรัฐ โครงการตลาดประชารัฐ (3) แผนงานของ อปท./อบต. บางแห่งมีการส่งเสริมเกษตรกรกลุ่มปลูกผักปลอดสารเคมี

3. เพื่อศึกษาแนวทางการขยายตลาดเป็นการสร้างพื้นที่สีเขียวในอำเภอภูผินารายณ์ จังหวัดกาฬสินธุ์ มี 4 แนวทาง ดังนี้

3.1 แนวทางด้านการผลิต มี 4 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการปลูกผักนอกฤดูกลาง 2) ด้านอาหารแปรรูป/สำเร็จรูป 3) ด้านการบรรจุภัณฑ์ และ 4) ด้านมาตรฐาน

3.2 แนวทางด้านการตลาด ได้แก่ 1) การพัฒนาผู้ผลิตและผู้จำหน่าย 2) มีการศึกษาผู้บริโภคถึงความต้องการ ความชอบ รวมถึงการแบ่งกลุ่มผู้บริโภคเพื่อให้สามารถผลิตผลผลิตตามความต้องการของ

ผู้บริโภค 3) มีการศึกษาข้อมูลผลผลิต เพื่อสามารถให้ข้อมูลแก่ผู้บริโภคได้ถูกต้อง และ 4) พัฒนาศักยภาพกลุ่มตลาดศูรย์ ทั้งด้านการผลิต และการแปรรูป รวมถึงการบรรจุภัณฑ์

3.3 แนวทางการประสานงานภาครัฐ ได้แก่ 1) ประสานงานขอความร่วมมือกับทางภาครัฐที่เกี่ยวข้อง เพื่อส่งเสริมให้มีตลาดสีเขียวทุกตำบล/หมู่บ้าน 2) ทดลองเปิดตลาดใหม่ ในสถานที่ราชการ/โรงเรียน เพื่อส่งเสริมการบริโภคอาหารปลอดภัยไปสู่กลุ่มผู้บริโภค 3) ทดลองเปิดตลาดในชุมชนที่มีความพร้อม โดยทีมตลาดเป็นพี่เลี้ยงในการดำเนินการ หรือในชุมชนที่มีความพร้อมในการเปิดตลาด เช่น ตำบลเหล่าใหญ่ เพื่อเป็นแรงกระตุ้นให้คนในชุมชนนั้นๆ หันมาผลิตอาหารแบบอินทรีย์

3.4 แนวทางการประชาสัมพันธ์อย่างต่อเนื่อง ได้แก่ 1) ใช้บรรจุภัณฑ์ที่มีตราสัญลักษณ์ของกลุ่ม 2) การทำป้ายประชาสัมพันธ์ตามจุดต่างๆ 3) จัดกิจกรรมให้ความรู้ เช่น การแปรรูปอาหาร การทำปุ๋ยหมัก 4) จัดกิจกรรมเยี่ยมแปลง 5) จัดงานมหกรรม รวมพลคนสีเขียว (วันพิเศษปีละ 1 ครั้ง) และ 6) ประชาสัมพันธ์ทางวิทยุชุมชน เสียงตามสาย

4. เพื่อพัฒนารูปแบบตลาดที่เพิ่มพื้นที่สีเขียวในอำเภอกุฉินารายณ์ จังหวัดกาฬสินธุ์ ดังนี้

4.1 แนวทางที่ 1 แนวทางการผลิต ดังนี้

1) การสำรวจชนิดพันธุ์ผักในรอบปี และผลิตตามฤดูกาลที่เหมาะสมคือ ระหว่างเดือนกันยายน – เดือนกุมภาพันธ์ เพื่อลดความเสี่ยงในการผลิต

2) การแปรรูปอาหาร และพัฒนาการผลิตทั้งทางด้านคุณภาพ และปริมาณ

3) การบรรจุภัณฑ์ โดย มีการปรับเปลี่ยนด้วยการนำกากกล้วยมาใช้ในการบรรจุภัณฑ์ เพื่อลดการใช้ถุงพลาสติก

4) การรับรองมาตรฐาน ปัจจุบันการรับรองมาตรฐานยังมีเพียง 2 ฝ่าย คือ ผู้ผลิตและหน่วยงานรัฐ (โรงพยาบาลสมเด็จพระยุพราชกุฉินารายณ์)

4.2 แนวทางที่ 2 แนวทางการตลาด ดังนี้

1) แนวทางการพัฒนาผู้ผลิตและผู้จำหน่าย ทั้งด้านการผลิตและการแปรรูป

2) แนวทางการประสานงานภาครัฐ ดังนี้ (1) ประสานงานขอความร่วมมือกับทางภาครัฐที่เกี่ยวข้อง เพื่อส่งเสริมให้มีตลาดสีเขียวทุกตำบล/หมู่บ้าน อาทิ การประสานกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และ การประสานกับกรมการพัฒนาชุมชน (2) ทดลองเปิดตลาดในชุมชนที่มีความพร้อม จำนวน 2 แห่งคือ ตลาดบ้านบึงคล้า (ตลาดเพิ่มสุข) และตลาดจุมจัง โดยตลาดบ้านบึงคล้ามีแนวโน้มที่จะมีความยั่งยืนมากกว่าตลาดจุมจัง เพราะเป็นตลาดเฉพาะ และมีผู้บริโภคให้ความสนใจ ส่วนตลาดจุมจังเป็นตลาดนัดทั่วไป ที่มีสินค้าหลากหลายและผู้บริโภคยังมีเฉพาะกลุ่มเน้นไปที่กลุ่มข้าราชการในพื้นที่เท่านั้น (3) การทดลองเปิดตลาดสีเขียวในเมือง เป็นสถานที่ปิดทำให้ผู้บริโภคเข้าถึงยากรวมทั้งผู้จำหน่ายน้อยลง เพราะผู้บริโภคมีจำนวนน้อย (4) การทดลองตลาดจำหน่ายผลผลิตตามสั่งหรือตามความต้องการของผู้บริโภค ดำเนินการ ใน 2 รูปแบบ คือ (ก) การส่งผลผลิตให้กับร้านค้าและผู้บริโภคในชุมชน และ(ข) การส่งผลผลิตให้กับโรงครัวโรงพยาบาลสมเด็จพระยุพราชกุฉินารายณ์ ทั้ง 2 รูปแบบยังมีจำนวนน้อย เพราะผู้ผลิตไม่สามารถผลิตได้ตรงตามต้องการและไม่เพียงพอความต้องการของผู้บริโภค (5) การทดลองทำตลาดออนไลน์ ทีมวิจัยได้ดำเนินการทดลองการตลาดออนไลน์เพียง 1 ราย คือนายณัฐพงษ์ ฐระพันธ์ เพราะผู้จำหน่ายออนไลน์ต้องมีความรู้ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ และการสื่อสารที่สามารถนำเสนอสินค้าต่อผู้บริโภคได้

3) แนวทางการประชาสัมพันธ์ ดังนี้ (1) ใช้บรรจุภัณฑ์ที่มีตราสัญลักษณ์ของกลุ่มโดยจะดำเนินการผลิตถุงผ้าเพื่อจำหน่ายแก่ผู้บริโภค และจัดโปรโมชั่นสำหรับผู้บริโภคที่ใช้ถุงผ้า (2) การทำป้ายประชาสัมพันธ์ตามจุดต่างๆ ได้มีการติดป้ายประชาสัมพันธ์ตลาด 5 จุด ได้แก่ ตลาดศุภโรงพยาบาล สมเด็จพระยุพราชภูจินารายณ์ ตลาดพุทธศุภภาพข้างสำนักงานเกษตรอำเภอภูจินารายณ์ ตลาดสี่แยกวัน อังคารลานหน้าหอประชุมอำเภอภูจินารายณ์ ตลาดเพิ่มสุขบ้านบุงคล้า และตลาดสี่แยกจุมจัง (3) จัดกิจกรรมเยี่ยมแปลง ทีมวิจัยได้ดำเนินการตรวจเยี่ยมแปลงผู้ผลิตปีละ 2 ครั้ง ในช่วงเดือนมกราคม และเดือนกรกฎาคม ของทุกปี เป็นการส่งเสริมความสามัคคีในกลุ่มสมาชิก มีการแลกเปลี่ยนและเสริมประสบการณ์ในการผลิตร่วมกัน รวมถึงการให้กำลังใจซึ่งกันและกันในการผลิตจนเกิดเป็นความผูกพันแบบกันโดยธรรมชาติ (4) จัดงานมหกรรม รวมพลคนสี่แยก (วันพิเศษปีละ 1 ครั้ง) จะดำเนินการในวันที่ 5 มีนาคม 2562 (5) ประชาสัมพันธ์ทางวิทยุชุมชน เสียงตามสาย ดังนี้ (ก) การประชาสัมพันธ์ทางวิทยุ สถานี 95.5 Mz สถานีมรดกอีสาน (ข) การประชาสัมพันธ์เสียงตามสาย พบว่า การประชาสัมพันธ์ในทั้ง 2 รูปแบบเป็นการประชาสัมพันธ์ที่ค่อนข้างได้ผลในระยะไกล เป็นการประชาสัมพันธ์เป็นการกระจายข้อมูลข่าวสารไปยังผู้บริโภค และเป็นแรงจูงใจให้ผู้บริโภคแวะมาเยี่ยมชมและเลือกซื้อผลผลิต

ข้อเสนอแนะต่องานวิจัย

1. การขยายตลาดเพื่อสร้างพื้นที่สี่แยกต้องอาศัยความร่วมมือกันของหลายๆภาคส่วน ทั้งภาครัฐบาล เอกชน องค์กรพัฒนาเอกชน เกษตรกร และผู้บริโภค ซึ่งทุกฝ่ายต้องมีความเข้าใจ และให้ความสำคัญกับการบริโภคผักอินทรีย์ ซึ่งการสร้างความสำเร็จต้องอาศัยระยะเวลา
2. ควรมีการประชาสัมพันธ์ทำความเข้าใจกับผู้บริโภค เพื่อไม่ให้ผู้บริโภคเกิดความสับสนระหว่างผักอินทรีย์กับผักปลอดภัย และประชาสัมพันธ์คุณภาพสินค้าเกษตรอินทรีย์ให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น
3. การจำหน่ายผลผลิตอินทรีย์ เกษตรกรควรต้องหาจุดขายของตนเอง ไม่ว่าจะเป็นตราสัญลักษณ์ มาตรฐานกลุ่ม เพื่อให้เป็นที่น่าสนใจน่าเชื่อถือและ สร้างความเชื่อมั่นให้แก่ผู้บริโภค
4. การจำหน่ายผลผลิตในตลาดสี่แยกควรมีกรรมการ เพื่อบริหารจัดการการเปิดตลาด และตั้งราคากลาง เพื่อให้ราคาในการจำหน่าย และกำหนดขนาดมาตรฐานของสินค้าให้มีขนาดเท่ากัน เพื่อไม่ให้เกิดข้อเปรียบเทียบกัน รวมถึงต้องมีข้อตกลงหรือระเบียบร่วมกัน เพื่อให้สมาชิกมีการผลิตและปฏิบัติไปในทิศทางเดียวกัน
5. เกษตรกรควรศึกษาพัฒนาให้มีผลผลิตอินทรีย์ประเภทเนื้อสัตว์ เช่น เนื้อหมู ไก่ ปลา และควรแปรรูปผลผลิตต่างๆ เพิ่มขึ้นเพื่อให้เพียงพอและตรงตามความต้องการของตลาด

ข้อเสนอแนะต่อนักงาน

1. ควรมีการให้ข้อมูลเกี่ยวกับผลผลิตอินทรีย์ รวมทั้งข้อแตกต่างระหว่างผลผลิตอินทรีย์กับผลผลิตอื่นๆ เพื่อให้ผู้บริโภคมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับผลผลิตอินทรีย์มากขึ้น
2. ควรมีการจัดอบรมให้แก่เกษตรกรเกี่ยวกับ เรื่องระบบการจัดการตลาดแบบมีประสิทธิภาพ การแปรรูปและพัฒนาผลิตภัณฑ์ ต่างๆ การใช้เทคโนโลยีเพื่อประชาสัมพันธ์ผลิตภัณฑ์และช่องทางการตลาดของเกษตรกร ตลอดจนหาช่องทางการจำหน่ายให้ครอบคลุมในทุกๆพื้นที่ อย่างจริงจังและต่อเนื่อง

3. ควรกระจายการสนับสนุนเกษตรกรผู้ทำเกษตรอินทรีย์ให้กว้างขวางขึ้น โดยศึกษาพื้นที่ว่ามีผู้ผลิตที่รายหรือมีเครือข่ายกี่กลุ่ม เพื่อจะสามารถสนับสนุนได้อย่างทั่วถึงไม่กระจุกเฉพาะกลุ่มที่เข้มแข็งแล้ว

4. ควรสนับสนุนให้เกษตรกรได้ทำงานวิจัยในพื้นที่ในการพัฒนาในด้านอื่นๆ ต่อไป

ทีมวิจัย

บทคัดย่อ

รายงานวิจัยเรื่อง “การขยายตลาดเพื่อการสร้างพื้นที่สีเขียว กรณีตลาดศุภสุภาพ ในอำเภอกุฉินารายณ์ จังหวัดกาฬสินธุ์” มีวัตถุประสงค์ เพื่อ 1. เพื่อศึกษา การผลิต การแปรรูป การจำหน่าย และการบริหารจัดการตลาด อัตลักษณ์ของตลาด และสภาพปัญหาของการสร้างพื้นที่สีเขียวของอำเภอกุฉินารายณ์ จังหวัดกาฬสินธุ์ 2. เพื่อศึกษาทัศนคติและพฤติกรรมการบริโภคของกลุ่มผู้บริโภค รวมทั้งปัจจัยและเงื่อนไขที่สำคัญที่ทำให้มีการขยายตลาดในอำเภอกุฉินารายณ์ จังหวัดกาฬสินธุ์ 3. เพื่อศึกษาแนวทางการขยายตลาดเป็นการสร้างพื้นที่สีเขียวในอำเภอกุฉินารายณ์ จังหวัดกาฬสินธุ์ และ 4. เพื่อพัฒนารูปแบบตลาดที่เพิ่มพื้นที่สีเขียวในอำเภอกุฉินารายณ์ จังหวัดกาฬสินธุ์ กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ คือ 1) กลุ่มผู้ผลิตและผู้จำหน่ายสินค้าในตลาดศุภสุภาพ จำนวน 45 คน 2) กลุ่มผู้บริโภคอาหารปลอดภัยในตลาดศุภสุภาพ จำนวน 104 คน โดยเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือแบบสัมภาษณ์ การระดมกลุ่มย่อย การประชุม และศึกษาข้อมูลทุติยภูมิ การวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงบรรยาย และการวิเคราะห์ข้อมูลคุณภาพ

ผลการวิจัย พบว่า แนวทางการขยายตลาดเพื่อการสร้างพื้นที่สีเขียว ในอำเภอกุฉินารายณ์ มี 3 แนวทาง คือ

แนวทางที่ 1. แนวทางการพัฒนาผู้ผลิตและผู้จำหน่าย ทั้งด้านการผลิตและการแปรรูป

แนวทางที่ 2. แนวทางการประสานงานภาครัฐ เพื่อสร้างการมีส่วนร่วมในการพัฒนาและขยายตลาดเพื่อสร้างพื้นที่สีเขียวในอำเภอกุฉินารายณ์ร่วมกัน ในรูปแบบการทดลองการเปิดตลาดนัดสีเขียว และการทดลองขยายตลาดในรูปแบบ ต่างๆ ดังนี้ 1) ทดลองเปิดตลาดในชุมชนที่มีความพร้อม จำนวน 2 แห่งคือ ตลาดบ้านบึงคล้า (ตลาดเพิ่มสุข) และตลาดจุมจัง 2) การทดลองเปิดตลาดสีเขียวในเมือง 3) การทดลองตลาดจำหน่ายผลผลิตตามสั่งหรือตามความต้องการของของผู้บริโภค และ 4) การทดลองทำตลาดออนไลน์ 1 ราย คือนายณัฐพงษ์ ธุระพันธ์

แนวทางที่ 3. แนวทางการประชาสัมพันธ์ ดังนี้ 1) ใช้บรรจุภัณฑ์ที่มีตราสัญลักษณ์ของกลุ่มโดยจะดำเนินการผลิตถุงผ้าเพื่อจำหน่ายแก่ผู้บริโภค และจัดโปรโมชั่นสำหรับผู้บริโภคที่ใช้ถุงผ้า 2) การทำป้ายประชาสัมพันธ์ตามจุดต่างๆ 3) จัดกิจกรรมเยี่ยมแปลง ทีมวิจัยได้ดำเนินการตรวจเยี่ยมแปลงผู้ผลิตปีละ 2 ครั้ง ในช่วงเดือนมกราคม และ เดือนกรกฎาคม ของทุกปี 4) จัดงานมหกรรม รวมพลคนสีเขียว และ 5) ประชาสัมพันธ์ทางวิทยุชุมชน เสียงตามสาย

ทีมวิจัย

เรื่อง	สารบัญ	หน้า
บทที่ 1	บทนำ	
	1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
	2. คำถามวิจัย	5
	3. วัตถุประสงค์	5
	4. ผลที่คาดว่าจะได้รับ	5
บทที่ 2	บริบทชุมชน	
	1. นิยามศัพท์	6
	2. สภาพทั่วไปอำเภอภูผินารายณ์	6
	3. สภาพทั่วไปกลุ่มตลาดศุภรุสสุขภาพ	17
บทที่ 3	วิธีการดำเนินงาน	
	3.1. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	26
	3.2. ขอบเขตการวิจัย	27
	3.3. ระยะเวลาในการดำเนินการวิจัย	27
	3.4. กระบวนการวิจัย	27
บทที่ 4	ผลการศึกษา	
	วัตถุประสงค์ข้อที่ 1	43
	วัตถุประสงค์ข้อที่ 2	59
	วัตถุประสงค์ข้อที่ 3	62
	วัตถุประสงค์ข้อที่ 4	63
บทที่ 5	สรุปผล ข้อค้นพบ บทเรียนสำคัญและข้อเสนอแนะ	
	สรุปผลการวิจัย	73
	ข้อค้นพบ	79
	บทเรียนสำคัญ	81
	ข้อเสนอแนะ	81
บรรณานุกรม		83
ภาคผนวก		84
	ภาคผนวก ก. เครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัย	85
	ภาคผนวก ข. กิจกรรมดำเนินงานวิจัยและภาพประกอบ	93
	ภาพกิจกรรม	120

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
1	จำนวนประชากรของอำเภอภูผินารายณ์ ปี พ.ศ. 2560	10
2	โครงสร้างของประชากรอำเภอภูผินารายณ์ ปี พ.ศ. 2560	10
3	ชุดดินที่พบมากในพื้นที่ของอำเภอภูผินารายณ์ ที่มา: กรมพัฒนาที่ดิน (2554)	12
4	พื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติในเขตพื้นที่อำเภอภูผินารายณ์ ปี พ.ศ. 2560	14
5	ข้อมูลปริมาณน้ำฝนย้อนหลังในเขตพื้นที่จังหวัดกาฬสินธุ์ ปี พ.ศ. 2557	15
6	พื้นที่กิจกรรมทางการเกษตรของอำเภอภูผินารายณ์ ปี พ.ศ. 2560	16
7	ปฏิทินกิจกรรมการผลิตทางการเกษตรที่สำคัญของอำเภอภูผินารายณ์ในรอบ 1 ปี	17
8	บทบาทหน้าที่การบริหารจัดการของกรรมการกลุ่มตลาดศุภราษฎร์สุขภาพ	19
9	ที่ตั้งแปลงของสมาชิกกลุ่มตลาดศุภราษฎร์สุขภาพ	24
10	ตารางแสดงแผนกิจกรรม	34
11	แบบฟอร์มเพื่อสรุปการดำเนินงานในระยะที่ 1	35
12	แสดงข้อมูลพื้นฐานของผู้ผลิต	44
13	แสดงข้อมูลการผลิต การแปรรูป และการจำหน่าย ของสมาชิกตลาดศุภราษฎร์สุขภาพ	50
14	แสดงจุดเด่นและ องค์ความรู้ของผู้ผลิต	56
15	แสดงข้อมูลพื้นฐานของผู้บริโภค	59
16	แสดงรายการพืชผักที่สมาชิกสนใจปลูกและวางแผนการผลิตในรอบฤดูกาล	64

สารบัญรูปภาพ

ภาพที่		หน้า
1	ที่ตั้งและอาณาเขตอำเภอภูผินารายณ์ จังหวัดกาฬสินธุ์	8
2	ภาพตัดขวางอำเภอภูผินารายณ์ จังหวัดกาฬสินธุ์	9
3	แผนที่ชุดดินของอำเภอภูผินารายณ์ จังหวัดกาฬสินธุ์ ที่มา: กรมพัฒนาที่ดิน (2554)	13
4	แหล่งน้ำที่สำคัญในพื้นที่ อำเภอภูผินารายณ์ จังหวัดกาฬสินธุ์	14
5	ป่าไม้ในพื้นที่ อำเภอภูผินารายณ์ จังหวัดกาฬสินธุ์	15
6	แผนที่ตั้งทำการกลุ่มและสภาพแปลงของสมาชิกกลุ่มตลาดศุภราษฎร์สุขภาพ	24

สารบัญแผนภาพ

แผนภาพที่		หน้า
1	โครงสร้างคณะทำงานของกลุ่มตลาดศุภสุภาพ	19
2	ปฏิทินกิจกรรมการผลิตอาหารปลอดภัยในรอบ 1 ปี ของกลุ่มตลาดศุภสุภาพ	21
3	แสดงกรอบแนวคิดในการวิจัย	25
3	แสดงผังแปลงนายประจักษ์ ลือฉาย	46
4	แสดงผังแปลงนายรุ่งศักดิ์ ท้าวบุตร	46
5	แสดงผังแปลงนางสาวธนิษฐ์พร บรรเทา	47
6	แสดงผังแปลงนายสัมฤทธิ์ – นางประทุมมา ศรีทวีภาค	48
7	แสดงผังแปลงนายสุตใจ - นางลำเพย ลีนาลาด	48
8	แสดงผังแปลงนายเจริญ หนองสูง	49
9	แสดงผังแปลงนางทองรัตน์ วรโณมัย	49
10	แสดงปฏิทินการผลิตของสมาชิกกลุ่มตลาดศุภสุภาพ ปีการผลิต 2560/2561	52
11	แสดงโครงสร้างการบริหารจัดการตลาด	53

บทที่ 1

บทนำ

1. หลักการและเหตุผล

อำเภอภูผินารายณ์ แบ่งพื้นที่การปกครองออกเป็น 12 ตำบล 145 หมู่บ้าน ตั้งอยู่ทางทิศตะวันออกเฉียงเหนือ ห่างจากตัวจังหวัดประมาณ 80 กิโลเมตร มีพื้นที่: 739,247 ตารางกิโลเมตร มีจำนวนประชากร : 101,491 คน (พ.ศ.2559) ความหนาแน่น : 137.16 คน / ตารางกิโลเมตร ประชากรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม ได้แก่ ทำนา จำนวน 15,505 ครัวเรือน ปลูกอ้อย จำนวน 3,402 ครัวเรือน ปลูกมันสำปะหลังจำนวน 3,152 ครัวเรือน และปลูกยางพารา จำนวน 2,170 ครัวเรือน (ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอภูผินารายณ์)ซึ่งเป็นการทำในลักษณะของการปลูกพืชเชิงเดี่ยว และนำเทคโนโลยีการเกษตรจากประเทศตะวันตกเข้ามาใช้ในกระบวนการผลิตทางการเกษตร อาทิ การใช้ปุ๋ยเคมีและ สารเคมีต่างๆ เป็นต้น นอกจากนี้การเข้ามาตั้งของโรงงานน้ำตาล โรงงานผลิตเอทานอล และ โรงงานผลิตกระแสไฟฟ้ามิตรภาพสินธุ์ ในพื้นที่อำเภอภูผินารายณ์ ส่งผลให้เกษตรกรหันมาปลูกอ้อยเพื่อส่งให้โรงงานมากขึ้น มีการขยายพื้นที่เพาะปลูกเพื่อเป้าหมายเพิ่มผลผลิต ส่งผลให้มีการใช้ปุ๋ยเคมีเข้มข้น และการใช้สารเคมีอย่างรุนแรง ที่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมของคุณภาพดิน เนื่องจากปริมาณจุลินทรีย์ในดินลดลง สภาพแวดล้อมขาดความสมดุล เพราะมีสารพิษตกค้างในดินและผลผลิตในอัตราส่วนที่เป็นอันตราย ทั้งผู้บริโภค และต่อเกษตรกรเอง ประกอบกับเกษตรกรมีพฤติกรรมการผลิตและการบริโภคอาหารที่ไม่ถูกวิธีและไม่ปลอดภัย ทำให้คนในพื้นที่อำเภอภูผินารายณ์และพื้นที่ใกล้เคียงป่วยเป็นโรคต่างๆ อาทิ โรคเบาหวาน โรคหัวใจ โรคความดัน และโรคมะเร็ง เพิ่มสูงขึ้นในทุกปี โดยมีข้อมูลผู้ที่ป่วยเป็นโรคเรื้อรังในปี 2559 ประมาณ 3,102 ราย (<http://kalasin.kapook.com>)

ภายใต้วิกฤติดังกล่าว การรับเอาแนวทางกระแสพระราชดำริเรื่อง เศรษฐกิจพอเพียงของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 นำทางและยกระดับกระบวนการเรียนรู้ และการจัดการสู่ชุมชนเกษตรกรรมเข้มแข็ง ให้ได้รับการยอมรับอย่างกว้างขวางในสังคมไทย โดยมุ่งให้เกษตรกรพัฒนาระบบการผลิตทางการเกษตรแบบพึ่งตนเองและพึ่งกันเองในชุมชน สามารถลดต้นทุนการผลิต สร้างกระบวนการเรียนรู้ร่วมกัน พระราชดำริเศรษฐกิจพอเพียงเป็นเครื่องนำทางมุ่งให้เกษตรกร มีภูมิคุ้มกัน สร้างผลิตผล ทางเกษตรอย่างมีเหตุมีผล และยืนอยู่บนพื้นฐานความพอประมาณให้จึงได้ ซึ่งในพื้นที่อำเภอ ภูผินารายณ์เอง ได้เริ่มโครงการศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง มาตั้งแต่ปี 2540 ด้วยการลองผิดลองถูกแต่ไม่ประสบผลสำเร็จ จนมาในปี 2547 พระมหาสุภาพ พุทธิวิริโย เจ้าคณะตำบลจุมจัง ได้ค้นพบจุมจังโมเดล 1 ไร่ไม่ยากไม่จน และในปี 2552 จึงได้ตกผลึกมาเป็นหลุมพอเพียง ซึ่งหลุมพอเพียงเป็นนวัตกรรม และเครื่องมือหนึ่งที่ทรงพลังเท่าที่เคยพบมา ซึ่งโครงการศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงเริ่มต้นที่วัดบ้านาคำ และได้ขยายผลไปยังชุมชน และสถานศึกษาต่างๆ ปัจจุบันมีเกษตรกรและสถานศึกษาใน ตำบลจุมจัง ทำการเกษตร 1 ไร่ไม่ยากไม่จนแล้ว 700 กว่าราย และขยายผลไปยังตำบลอื่นของอำเภอภูผินารายณ์ 1,000 กว่าราย ซึ่งหลุมพอเพียงทำได้ไม่ยาก ด้วยพืช 4 ชนิดมาผสมผสานกัน มีกล้วยซึ่งเป็นไม้พี่เลี้ยง มีพืชอ่อนแอหรือที่ชาวบ้านว่าพืชปัญญาอ่อนเช่น พริก มะเขือ ผักต่างๆ มีพืชฉลาดก็คือพืชที่เข้มแข็ง เช่น มะละกอ ผักพื้นเมืองต่างๆ เป็นต้น และพืชที่สี่คือไม้ยืนต้น ซึ่งเป็นความคาดหวังจริงๆของหลุมพอเพียง เป็นไม้ยืนต้นเพื่อการใช้สอยเช่น ยางนา ไม้สักทอง สะเดา ยางพารา มะพร้าว มะนาว ส้มโอ ทั้งนี้ถ้าเราไปรอ

ผลผลิตจากไม้ยืนต้นอย่างเดียวยังต้องรอ 3-10 ปีจึงจะได้ผล ในขณะที่เดียวกันถ้าเราปลูกแต่พืชอ่อนแออย่างเดียว ซึ่งมีอายุสั้นก็จะปลูกตลอดไป แต่ถ้าเราปลูกผสมผสานกันโดยมีกล้วยเป็นพืชพี่เลี้ยงก็จะทำให้พืชทั้ง 4 ชนิดโตขึ้นได้พร้อมกันอย่างสมดุล และที่สำคัญทำให้มีอยู่มีกิน มีรายได้จากหลุมพอเพียงตั้งแต่ปีแรกที่เริ่มปลูก

ตลาดศุภสุภาพ เกิดจากการรวมตัวกันของกลุ่มเกษตรกรในพื้นที่อำเภอภูผามาศ ที่มีใจรัก ในด้านการเกษตรและมีการผลิตในรูปแบบเกษตรอินทรีย์ และโดยการสนับสนุนจากทีมไม้เลื้อย (งานกายภาพบำบัด) ซึ่งเป็นเจ้าหน้าที่ของโรงพยาบาลสมเด็จพระยุพราชภูผามาศ ได้ออกไปให้การสนับสนุนกลุ่มอาชีพ กลุ่มผู้พิการ ในการจัดอบรม ศึกษาดูงาน และพัฒนายกระดับคุณภาพชีวิตให้สามารถปลูกอยู่ปลูกกิน เหลือกินแบ่งปัน และพัฒนาต่อยอดเป็นการแปรรูปผลิตภัณฑ์และผลผลิตทางการเกษตร ก่อเกิดผลิตภัณฑ์ใหม่ๆ ของกลุ่ม รวมถึงการมีโอกาสได้รับการอบรมแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง จากพระมหาสุภาพ พุทธิวิธีย ศูนย์พัฒนาคุณธรรมจังหวัดกาฬสินธุ์ วัดป่านาคำ ตำบลจุมจัง อำเภอภูผามาศ จังหวัดกาฬสินธุ์ โดยจุดเด่นคือการอบรมแนวคิดหลุมพอเพียง สอนให้ปลูกพืชหลากหลายชนิดในพื้นที่เดียวกัน ทั้งไม้ยืนต้น ไม้ผล พืชล้มลุกและผักต่างๆ โดยเกษตรกรได้นำแนวคิดและวิธีการสร้างหลุมพอเพียงไปปรับใช้ในแปลงของตนเองจนประสบความสำเร็จทำให้มีผลผลิตออกมาจำนวนมาก เหลือกินเหลือใช้ แบ่งปันกันเองก็ไม่หมด บางรายนำผลผลิตออกจำหน่ายตามตลาดในชุมชน หรือ ฝากขายตามร้านค้าในชุมชน ต่อมาทีมไม้เลื้อยเกิดแนวคิดในการส่งเสริมและสนับสนุนให้เกิดการสร้างงานสร้างรายได้เพิ่มแก่เกษตรกรและผู้พิการ จึงเสนอให้มีการนำผลผลิตและสินค้าแปรรูปผลผลิตทางการเกษตรมาจำหน่ายในพื้นที่โรงพยาบาลสมเด็จพระยุพราชภูผามาศ โดยให้นำผลผลิตทางการเกษตรและการ แปรรูปเข้ามาทดลองจำหน่ายในงานวันทอดผ้าป่าสามัคคี โรงพยาบาลสมเด็จพระยุพราชภูผามาศ ในวันที่ 28 กรกฎาคม 2556 ซึ่งเบื้องต้นปรากฏว่าได้รับความสนใจจากผู้บริโภคและผู้เข้าร่วมงานอย่างมาก ทีมไม้เลื้อยและเกษตรกรผู้ผลิตจึงได้มีการประชุมหารือในการดำเนินการเปิดตลาดอย่างต่อเนื่อง มีการตั้งระเบียบกติกา ตั้งคณะกรรมการในการบริหารตลาด โดยตั้งชื่อตลาดว่า “ตลาดศุภสุภาพ” เนื่องจากจะดำเนินการจำหน่ายผลผลิตในทุกวันศุกร์ เวลา 06.00น.-12.00 น. โดยมีพ่อประจักษ์ ลือฉาย เป็นประธาน พ่อสุดใจ สีนาลาด เป็นผู้จัดการ มีการดำเนินกิจกรรมมาแล้วเกือบ 4 ปี โดยมีกิจกรรมย่อยร่วมกันของกลุ่มคือ 1) กิจกรรมหลุมบุญ จะทำในช่วงเทศกาลที่สำคัญ 2) กิจกรรมกองทุนสวัสดิการสัปดาห์ละ 20 บาท ปัจจุบันมีเงินกองทุนคงเหลือประมาณ 12,000 บาท 3) กิจกรรมออมเงินเดือนละ 100 บาท 4) กิจกรรมโรงสีข้าวกล้อง 5) กิจกรรมธนาคารอนุรักษ์พันธุ์กรรมข้าวและพันธุ์ผักพื้นบ้าน 6) กิจกรรมร้าน อักซอป เป็นร้านค้าของกลุ่มที่ให้สมาชิกนำผลผลิตไปฝากจำหน่าย ซึ่งมีรายได้จากการขายผลผลิตประมาณ 115,000 ต่อปี ทั้งนี้ได้รับความอนุเคราะห์จากผู้บริหารโรงพยาบาลในการจัดสถานที่ในการจำหน่ายผลผลิตบริเวณด้านหน้าตึกอำนวยการกลาง รวมถึงผู้บริโภคก็มีกระแสการตอบรับ เป็นอย่างดี เพราะจากการสังเกตพบว่ากลุ่มผู้บริโภคจะเป็นกลุ่มผู้ที่เคยมาซื้อผลผลิตเป็นประจำ และจะซื้อไว้เป็นจำนวนมากเพื่อเก็บผลผลิตไว้บริโภค ซึ่งทางกลุ่มจึงมีแนวคิดว่าจะทำอย่างไรเพื่อให้ผู้บริโภคสามารถได้บริโภคอาหารที่ปลอดภัยได้กว้างขวาง จึงได้มีการขยายตลาดเพิ่มอีกหนึ่งจุด โดยเปิดจำหน่ายในทุกวันพุธใช้ชื่อ “ตลาดพุธสุภาพ” จำหน่ายผลผลิตใน เวลา 06.00 น. – 12.00 น. เช่นเดียวกับตลาดวันศุกร์ บริเวณด้านข้างสำนักงานเกษตรอำเภอภูผามาศ ซึ่งตลาดพุธสุภาพก็ได้รับการตอบรับจากผู้บริโภคเช่นเดียวกัน

ในการเปิดตลาดศุภสุภาพปีแรก มีสมาชิกเกษตรกรเข้าร่วมจำหน่ายสินค้า จำนวน 22 ครอบครัว ในพื้นที่ 5 ตำบล ต่อมาในปีที่ 2 จึงได้มีการเปิดรับสมัครสมาชิกเพิ่มเติม เนื่องจากผู้บริโภคมีจำนวนเพิ่มมากขึ้น และผลผลิตที่ได้ไม่เพียงพอต่อความต้องการของผู้บริโภค ในปัจจุบัน ตลาดศุภสุภาพมีสมาชิก 45 ราย 32 ครอบครัว ในพื้นที่ 9 ตำบล ได้แก่ ตำบลบัวขาว 3 ราย ตำบลจุมจัง 11 ราย ตำบลนาโก 2 ราย ตำบลเหล่าใหญ่ 4 ราย ตำบลกุดหว้า 5 ราย ตำบลหนองห้าง 1 ราย ตำบลแจนแลน 4 ราย ตำบลสามขา 1 ราย และตำบลนาขาม 1 ราย ทั้งนี้ในจำนวน 32 ครอบครัวมีพื้นที่ทำการเกษตรเฉลี่ยครอบครัวละ ประมาณ 10 ไร่ โดยมีพื้นที่ทำการเกษตรทั้งหมด ประมาณ 350 ไร่ โดยทำในระบบอินทรีย์ ซึ่งเกษตรกรที่จะสมัครเมื่อยื่นใบสมัครแล้วต้องผ่านกระบวนการตามกฎหมายของตลาด 7 ขั้นตอน คือ

- 1) ผู้ที่จะขายผลผลิตจะต้องสมัครเข้าเป็นสมาชิก โดยให้คณะกรรมการกลุ่มพิจารณา
- 2) คณะกรรมการจะลงตรวจแปลงเพื่อพิจารณาสภาพแวดล้อมแปลงที่เอื้อต่อเกษตรปลอดภัย
- 3) หลังจากผ่านการตรวจแปลง สมาชิกรายใหม่จะต้องนำผลผลิตจากแปลงมารับการสุ่มตรวจสอบสารเคมีที่โรงพยาบาลสมเด็จพระยุพราชกุฉินารายณ์
- 4) หากตรวจผ่านก็สามารถวางขายได้ในตลาด หากไม่ผ่านจะมีการเตือนหรือให้คณะกรรมการใช้ดุลยพินิจพิจารณาให้เจ้าของแปลงกลับไปพัฒนาแปลง แล้วจึงให้คณะกรรมการไปตรวจสอบรอบใหม่
- 5) การขาย สมาชิกจะต้องสมทบรายได้เข้ากลุ่มสัปดาห์ละ 20 บาท
- 6) สมาชิกจะต้องเข้าร่วมประชุมหลังการขายสินค้าที่ตลาดศุภสุภาพทุกครั้ง
- 7) สมาชิกใหม่ต้องเข้ารับการฝึกอบรมแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง ที่ศูนย์พัฒนาคุณธรรมจังหวัดกาฬสินธุ์

ซึ่งหากผ่านกระบวนการทั้งหมดแล้วมีการรับรองโดยการใส่รหัสสินค้านั้นให้กับผู้ผลิต และให้นำผลผลิตมาจำหน่ายได้ ทั้งนี้กลุ่มผู้บริโภคที่มาซื้อสินค้าส่วนใหญ่เป็นกลุ่มข้าราชการ โดยเฉพาะ ครูอาจารย์ หมอ พยาบาล กลุ่มผู้สูงอายุ และแม่ค้าปลีกทั่วไป และจากการสังเกตพบว่าผู้บริโภคส่วนหนึ่งติดภาพลักษณ์การซื้อสินค้าจากตลาดศุภสุภาพ ซึ่งจะเห็นได้จากการพูดคุยทักทายกับแม่ค้าและผู้มาซื้อสินค้าด้วยกัน ต่างเรียกกลุ่มผู้จำหน่ายสินค้าว่า “ไทตลาดศุภ” หรือบางคนก็เรียกว่า “แม่ค้าตลาดโรงบาล” ซึ่งนี่อาจเป็นจุดแข็งที่ช่วยให้ตลาดนัดสีเขียวอำเภอกุฉินารายณ์สามารถดำเนินกิจกรรมอยู่ได้ ผู้บริโภคมีความมั่นใจและให้การสนับสนุนสินค้าจากกลุ่มตลาดศุภสุภาพตลอดเวลาที่ผ่านมา

สภาพปัญหาที่นำไปสู่การวิจัย

ปัจจุบัน “ผัก ผลไม้ รวมถึงอาหารแปรรูป” ในท้องตลาด ตั้งแต่ตลาดนัด ตลาดสด ไปถึงซูเปอร์มาเก็ตขนาดใหญ่ ผู้บริโภคไม่สามารถแน่ใจได้เลยว่า อาหารเหล่านี้จะปลอดภัยจากการปนเปื้อน ของสารเคมี หรือยาฆ่าแมลง ซึ่งหากผู้บริโภคยังมีความนิยมนิยมที่ยังต้องการผักสวยงามดูแล้วน่ารับประทาน จึงอาจมองข้ามภัยใกล้ตัวที่แฝงมาเพื่อทำลายสุขภาพ รวมถึงกระบวนการที่ทำให้เกิดช่องทางการเชื่อมโยงจากผู้ผลิตไปสู่ผู้บริโภคในรูปแบบการผลิตแบบเกษตรอินทรีย์นั้นยังมีน้อย ซึ่งส่วนหนึ่งมาจากความต้องการของผู้บริโภคด้วย

อำเภอกุฉินารายณ์ เป็นพื้นที่ที่มีความเจริญเติบโตทางด้านเศรษฐกิจอย่างรวดเร็ว มีโรงงานอุตสาหกรรมเกิดขึ้นมากมาย ไม่ว่าจะเป็นโรงงานน้ำตาล โรงงานผลิตเอทานอล โรงงานผลิต

กระแสไฟฟ้า รวมถึงโรงงานและร้านค้าจำหน่ายวัสดุ อุปกรณ์ก่อสร้าง กลุ่มประชากรวัยแรงงานที่มีความแข็งแรงในการทำงาน ตื่นเช้าเตรียมตัวเข้างานพึ่งพาอาหารจากร้านค้าในชุมชนที่ซื้อสินค้า อาหารสำเร็จรูปมาจากตลาด ในเขตเทศบาลเมืองบัวขาว หรือจากกรรพุ่มพวง กลางวันอาหารตามสั่ง กลับบ้านช่วงเย็นซื้ออาหารมาจากหน้าโรงงาน หรือไปซื้อตามตลาดนัด ตลาดโฮมแลนด์ ซึ่งเป็นอยู่แบบนี้จนกลายเป็นความปกติของชีวิต ในขณะที่การส่งเสริมการบริโภคอาหารปลอดภัยยังมีไม่ทั่วถึง รวมถึงผู้บริโภคยังไม่ได้ตระหนักและเห็น ถึงความสำคัญต่อการบริโภคอาหารที่ปลอดภัยและการผลิตแบบเกษตรอินทรีย์ มีกลุ่มผู้บริโภคเฉพาะกลุ่มเท่านั้น ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นคนที่ใส่ใจสุขภาพ ซึ่งมีแนวโน้มปัญหาด้านสุขภาพจะมีมากขึ้น อันเนื่องจากโรงงานอุตสาหกรรมอยู่ใกล้ชุมชนมากขึ้น และบางคนหันมาสนใจสุขภาพหลังเกิดภาวะเจ็บป่วย ถึงแม้ว่าจะมีการเปิดตลาดเพื่อสุขภาพแต่ก็ยังมีน้อย และไม่ครอบคลุม ไม่มีการประชาสัมพันธ์ และยังไม่ได้ให้ความรู้กับผู้บริโภค ทั้งในด้านการบริโภคอาหารที่ปลอดภัย และการผลิตที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม

ดังนั้น เพื่อเป็นการสร้างพื้นที่สีเขียวในพื้นที่อำเภอภูผินารายณ์ และเป็นเมืองแห่งการเรียนรู้ในการบริหารจัดการสินค้าเกษตรแบบปลอดภัย หรือแบบอินทรีย์ จึงจำเป็นต้องมีการขยายตลาดเพื่อการสร้างพื้นที่สีเขียว รวมทั้งโอกาสในการผลิตทางการเกษตรและอาหารซึ่งนำไปสู่ความเป็นอยู่ของเกษตรกรในพื้นที่มีคุณภาพชีวิตที่ดี มีความมั่นคงทางด้านอาหาร และมีรายได้เพิ่มขึ้นจากการผลิตมีประสิทธิภาพ จึงมีความจำเป็นต้องศึกษาอัตลักษณ์ของตลาดเขียวทั้ง 2 แห่ง และข้อมูลความคิดเห็น ด้านความต้องการของกลุ่มผู้บริโภคอาหารปลอดภัย เพื่อให้ผู้ผลิตสามารถเชื่อมโยงและส่งต่อผลผลิตสู่ผู้บริโภคได้โดยตรง ทั้งถึงและตรงความต้องการของผู้บริโภค ทั้งนี้เพื่อนำผลจากการศึกษาและทดลองไปใช้ในกระบวนการสร้างเมือง สีเขียว และขยายผลให้แก่ผู้ที่สนใจต่อไป

2. คำถามวิจัย

คำถามวิจัยหลัก อัตลักษณ์เป็นอย่างไร และรูปแบบการขยายตลาดเพื่อสร้างพื้นที่สีเขียว ของอำเภอภูผินารายณ์ จังหวัดกาฬสินธุ์ มีรูปแบบ ทำได้อย่างไร

คำถามวิจัยรอง

1. อัตลักษณ์ของตลาด....2 แห่งเป็นอย่างไร
2. สถานการณ์และสภาพปัญหาของการสร้างพื้นที่สีเขียวของอำเภอภูผินารายณ์ จังหวัดกาฬสินธุ์ เป็นอย่างไร
3. ความต้องการของผู้บริโภคอาหารปลอดภัยเป็นอย่างไร
4. ปัจจัยและเงื่อนไขที่สำคัญที่ทำให้มีการขยายตลาดในอำเภอภูผินารายณ์ จังหวัดกาฬสินธุ์ คืออะไร
5. การขยายตลาดเป็นการสร้างพื้นที่สีเขียวในอำเภอภูผินารายณ์ จังหวัดกาฬสินธุ์ ได้อย่างไร
6. รูปแบบของตลาดที่เพิ่มพื้นที่สีเขียวในอำเภอภูผินารายณ์ จังหวัดกาฬสินธุ์ ควรเป็นอย่างไร

3. วัตถุประสงค์

3.1 เพื่อศึกษา การผลิต การแปรรูป การจำหน่าย และการบริหารจัดการตลาด อัตลักษณ์ของตลาด และสภาพปัญหาของการสร้างพื้นที่สีเขียวของอำเภอภูผินารายณ์ จังหวัดกาฬสินธุ์

3.2 เพื่อศึกษาทัศนคติและพฤติกรรมการบริโภคของกลุ่มผู้บริโภค รวมทั้งปัจจัยและเงื่อนไขที่สำคัญที่ทำให้มีการขยายตลาดในอำเภอภูผินารายณ์ จังหวัดกาฬสินธุ์

3.3 เพื่อศึกษาแนวทางการขยายตลาดเป็นการสร้างพื้นที่สีเขียวในอำเภอภูผินารายณ์ จังหวัดกาฬสินธุ์

3.4 เพื่อพัฒนารูปแบบตลาดที่เพิ่มพื้นที่สีเขียวในอำเภอภูผินารายณ์ จังหวัดกาฬสินธุ์

4. ผลที่คาดว่าจะได้รับ

4.1 ได้ข้อมูลกลุ่มผู้บริโภคอาหารปลอดภัย ทั้งข้อมูลพื้นฐาน ความคิดเห็นและความต้องการบริโภคผลผลิต

4.2 ได้รับรู้สถานการณ์ปัญหา อุปสรรค และศักยภาพของตลาดศูนย์สุขภาพ อำเภอภูผินารายณ์ จังหวัดกาฬสินธุ์ ทั้งด้านการผลิต การแปรรูป การจำหน่าย และการบริหารจัดการตลาด

4.3 ได้แนวทางในการขยายตลาดเพื่อสร้างพื้นที่สีเขียว อำเภอภูผินารายณ์ จังหวัดกาฬสินธุ์

4.4 สามารถขยายตลาดและเพิ่มพื้นที่สีเขียวในอำเภอภูผินารายณ์ได้

4.5 มีสมาชิกเครือข่ายตลาดเพิ่มขึ้นและประสานความร่วมมือกับหน่วยงาน องค์กรที่เกี่ยวข้อง เพื่อสร้างพื้นที่สีเขียวให้เกิดขึ้นในอำเภอภูผินารายณ์

4.6 การเสริมสร้างความเข้มแข็งซึ่งกันและกันระหว่างผู้บริโภคและผู้ผลิตเพื่อผลักดันให้เกิดนโยบายสาธารณะท้องถิ่น

บทที่ 2 บริบทชุมชน

ในการศึกษาวิจัยเรื่อง “การขยายตลาดเพื่อสร้างพื้นที่สีเขียว กรณีตลาดศุภศรีสุภาพ อำเภอ กุฉินารายณ์ จังหวัดกาฬสินธุ์” ได้ดำเนินการค้นคว้าข้อมูลที่เกี่ยวข้องในการดำเนินงานวิจัย 2 เรื่อง คือ

1. นิยามศัพท์
2. สภาพทั่วไปอำเภอกุฉินารายณ์
3. สภาพทั่วไปกลุ่มตลาดศุภศรีสุภาพ

1. นิยามศัพท์

ตลาด หมายถึง สถานที่จำหน่าย แลกเปลี่ยนสินค้าและผลผลิตทางการเกษตร โดยเฉพาะผลผลิตปลอดสารเคมี

การขยายตลาด หมายถึง การเพิ่มพื้นที่ สถานที่ หรือวันจำหน่าย สินค้าและผลผลิตทางการเกษตรโดยเฉพาะผลผลิตปลอดสารเคมี

พื้นที่สีเขียว หมายถึง พื้นที่ผลิตและทำการเกษตรแบบปลอดสารเคมี หรือทำการเกษตรในรูปแบบเกษตรอินทรีย์

การขยายตลาดเพื่อการสร้างพื้นที่สีเขียว หมายถึง การเพิ่มช่องทางการกระจายผลผลิตทางการเกษตรที่มีการผลิตแบบอินทรีย์ เพื่อเพิ่มจำนวนเกษตรกรในการทำการเกษตรแบบอินทรีย์

2. ข้อมูลทั่วไปอำเภอกุฉินารายณ์

2.1 ประวัติความเป็นมา

อำเภอกุฉินารายณ์ ชื่อเดิม " กุตสินนารายณ์ " ที่ว่าการอำเภอตั้งอยู่บ้านกุตสินหรือบ้านคุ่มเก่า ตำบลคุ่มเก่าในเขตอำเภอเขาวง ปัจจุบันได้รับการยกฐานะเป็นเมืองชั้นตรีมีชื่อว่า "กุตสินนารายณ์ " โดยมีพระธิเบศร์ (กอ) เป็นผู้ดำรงตำแหน่งเจ้าเมืองคนแรก ที่ได้ชื่อว่า "กุตสินนารายณ์" ก็เนื่องจากที่ตั้งที่ว่าการอำเภอหรือที่ตั้งเมืองมีหนองน้ำแยกจากห้วยเรียกว่า "กุต" กับมีศาลาสำหรับประกอบศาสนากิจอยู่กลางน้ำเรียกว่า "สิน" ต่อมาชาวบ้านได้พบเทวรูปพระนารายณ์ทำด้วยไม้อยู่ในหนองน้ำแห่งนั้น ชาวบ้านจึงเรียกว่า "กุตสินนารายณ์" และได้แผลงไปตามสำเนียงการพูดเป็น " กุฉินารายณ์ " แต่เดิมมีเขตการปกครอง 4 ตำบลคือ ตำบลคุ่มเก่า ตำบลเปลือย ตำบลจานแลน และตำบลชุมพร ส่วนตำบลนาคู ตำบล ภูแล่นช้าง ตำบลคำบัง ตำบลไค่นุ่น อยู่ในเขตการปกครองของเมืองภูแล่นช้าง ต่อมาทางราชการได้พิจารณาเห็นว่าเมืองภูแล่นช้างกับเมืองกุตสินนารายณ์ มีอาณาเขตกับแคบและตั้งอยู่ใกล้กัน จึงได้ยุบเมืองภูแล่นช้างให้ไปตั้งเมืองใหม่ที่อำเภอยางตลาดในปัจจุบัน แล้วให้รวมอาณาเขตเมืองภูแล่นช้างเข้ากับเมืองกุตสินนารายณ์ เมื่อประมาณ ปี พ.ศ.2445

ต่อมาเมื่อ พ.ศ.2454 ทางราชการได้แต่งตั้งหลวงประเวศน์อุทรพันธ์ (ลี มัธยมนันท์) มาดำรงตำแหน่งนายอำเภอ และได้พิจารณาเห็นว่าสภาพท้องที่ทางภูมิศาสตร์ไม่เหมาะสมทุรกันดาร ทางคมนาคมไม่สะดวก ในฤดูแล้งขาดแคลนน้ำดื่ม น้ำใช้มีไข้ป่าชุกชุม ราษฎรทำมาหากินไม่สะดวกจึงได้ย้ายที่ตั้งเมืองมาอยู่ที่บ้านบัวขาว เมื่อปี พ.ศ.2456 อันเป็นที่ตั้งของอำเภอในปัจจุบัน

ต่อมาในปี พ.ศ.2474 จังหวัดกาฬสินธุ์ถูกยุบลงเป็นอำเภอ โดยให้จังหวัดกาฬสินธุ์เดิมทั้งหมดไปขึ้นกับจังหวัดมหาสารคาม อำเภอภูพานารายณ์จึงติดตามไปขึ้นกับจังหวัดมหาสารคามด้วย จนกระทั่งถึงปี พ.ศ.2483 หลวงบริหารชนบท (ส่วน บริหารชนบท) ซึ่งเป็นข้าหลวงจังหวัดมหาสารคามได้ขอแบ่งปันเขตจังหวัดใหม่ ระหว่างจังหวัดนครพนมกับจังหวัดมหาสารคาม โดยถือเอา กิ่งกลางลำน้ำพอง และสันเขา ภูพานเป็นเขตแดน จึงได้ตัดโอนหมู่บ้านห้วยแดง บ้านโคกโก่ง และ บ้านชุมช้อย จากอำเภอคำชะอี จังหวัดนครพนม (ปัจจุบันขึ้นกับจังหวัดมุกดาหาร) มาขึ้นกับอำเภอภูพานารายณ์ จังหวัดกาฬสินธุ์

ต่อมาในปี พ.ศ.2490 ทางราชการได้ยกฐานะอำเภอเมืองกาฬสินธุ์ ขึ้นเป็นจังหวัดกาฬสินธุ์ อำเภอภูพานารายณ์ จึงโอนมาขึ้นกับจังหวัดกาฬสินธุ์ตามเดิม และได้มีการเปลี่ยนแปลงอาณาเขตของ ตำบลต่างๆใหม่คือ แบ่งตำบลบัวขาว ออกเป็น 5 ตำบล มี ตำบลบัวขาว ตำบลจุมจัง ตำบลกุดหว้า ตำบลเหล่าโงม และตำบลหนองห้าง ตำบลแจนแลนแบ่งออกเป็น 2 ตำบล มี ตำบลแจนแลน และ ตำบลสามขา ตำบล ภูแล่นช้างแบ่งออกเป็น 3 ตำบล มีตำบลภูแล่นช้าง ตำบลคำบง และ ตำบลไค้่น ตำบลคุ่มเก่าแบ่งออกเป็น 4 ตำบล คือ ตำบลคุ่มเก่า ตำบลนาคู ตำบลหนองผือ และ ตำบลสงเปลือย รวม 14 ตำบล จนกระทั่ง เมื่อปี พ.ศ.2512 ทางราชการได้ยกฐานะตำบลคุ่มเก่าขึ้นเป็นกิ่งอำเภอเขาวง มี ตำบลคุ่มเก่า ตำบลสงเปลือย ตำบลหนองผือ ตำบลภูแล่นช้าง และตำบลนาคู อยู่ในเขตการปกครองของกิ่งอำเภอเขาวง คงเหลือตำบลที่อยู่ในเขตการปกครองของอำเภอภูพานารายณ์ รวม 9 ตำบล ต่อมาในปี พ.ศ.2519 ทางราชการตั้งตำบลเหล่าใหญ่ขึ้นอีก 1 ตำบล โดยแยกจากตำบลแจนแลน ต่อมาในปี พ.ศ.2520 ได้รับอนุมัติให้ตั้งตำบลนาขามขึ้นอีก 1 ตำบล โดยแยกจากตำบลสามขา ในปี พ.ศ.2521 ได้รับอนุมัติให้จัดตั้งตำบลขึ้นอีก 2 ตำบล คือ ตำบลนาโก แยกออกจากตำบลบัวขาว และตำบลไค้่น แยกจากตำบลนิคมห้วยผึ้ง

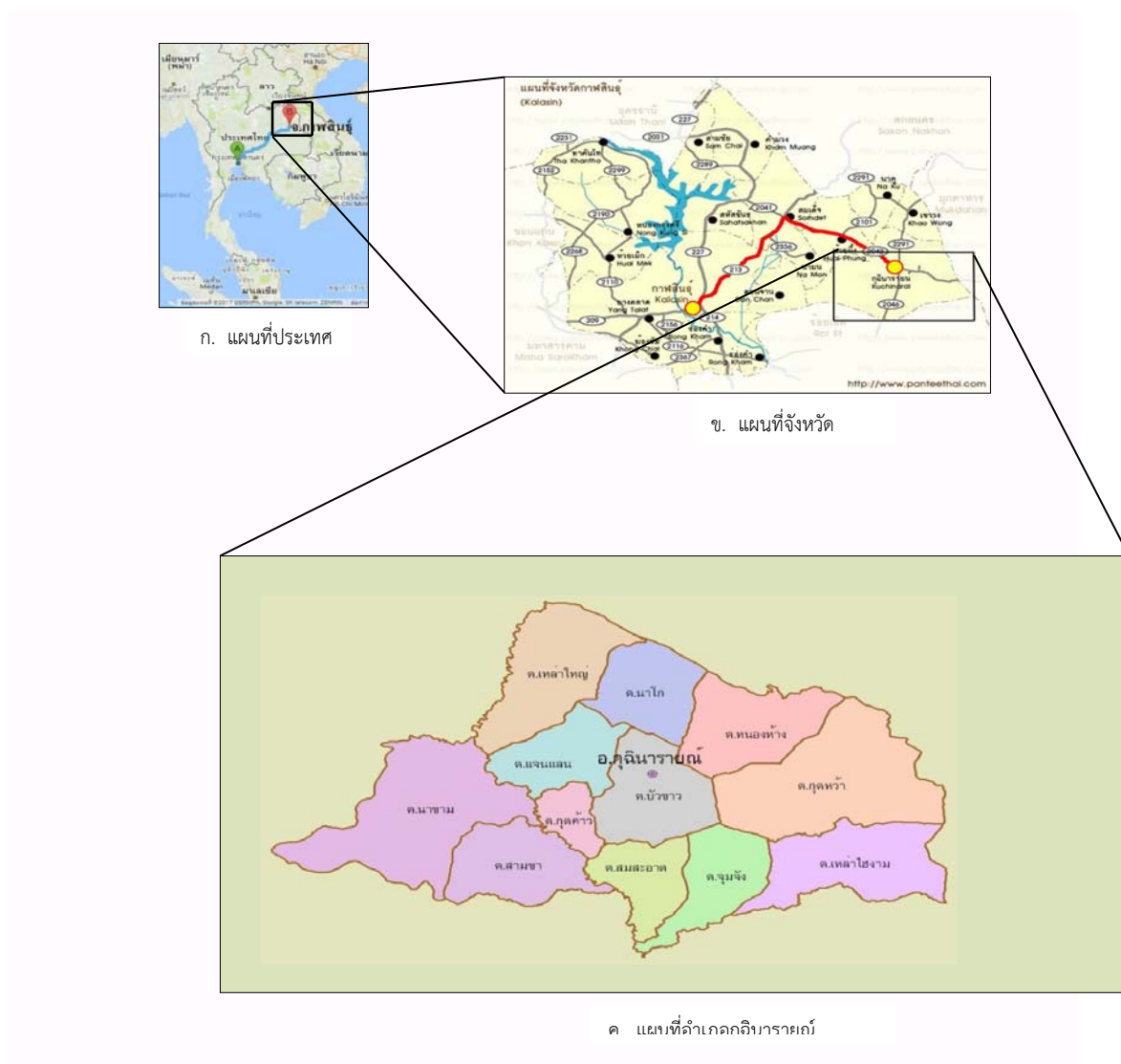
ในปี พ.ศ.2524 ทางราชการได้ยกฐานะตำบลนิคมห้วยผึ้ง ขึ้นเป็นกิ่งอำเภอห้วยผึ้ง มีตำบลนิคมห้วยผึ้ง ตำบลไค้่น และตำบลคำบง ไปขึ้นอยู่ในเขตการปกครองของกิ่งอำเภอห้วยผึ้ง คงเหลือตำบลที่อยู่ในเขตการปกครองของอำเภอภูพานารายณ์ 10 ตำบล 84 หมู่บ้าน ในขณะนั้น

ปัจจุบัน อำเภอภูพานารายณ์ จังหวัดกาฬสินธุ์ มีเขตการปกครองทั้งสิ้น 12 ตำบล 142 หมู่บ้าน เทศบาล 4 แห่ง และองค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) 10 แห่ง นายอำเภอคนปัจจุบัน ชื่อ นายพิชัย ส่งสุขเลิศสันติ ดำรงตำแหน่ง เป็นลำดับที่ 47 ของผู้ดำรงตำแหน่งนายอำเภอ

2.2 ที่ตั้งและอาณาเขต

อำเภอภูพานารายณ์ ตั้งอยู่ทางทิศตะวันออก ห่างของจังหวัดประมาณ 80 กิโลเมตร มีอาณาเขตติดต่อกับเขตการปกครองข้างเคียงดังต่อไปนี้

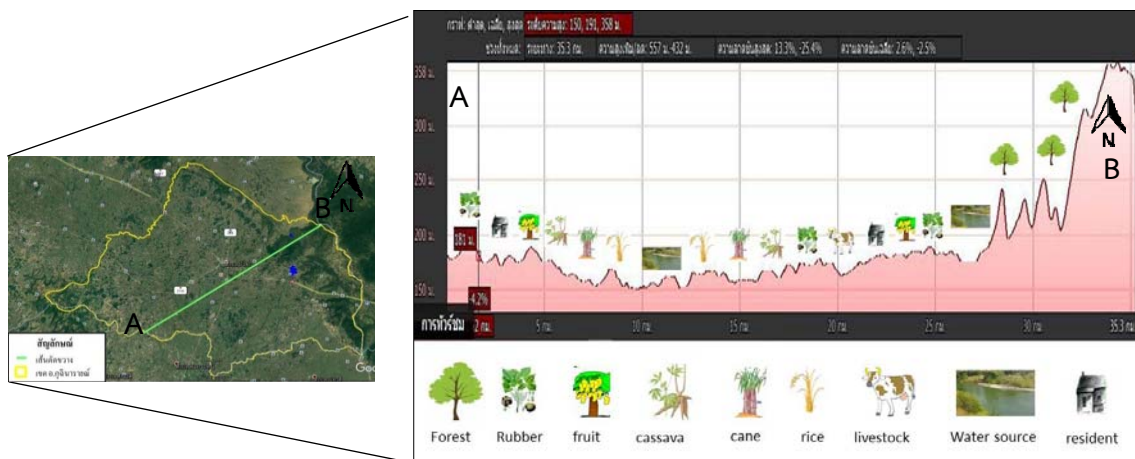
ทิศเหนือ	ติดต่อกับ อำเภอนาคู และ อำเภอเขาวง
ทิศตะวันออก	ติดต่อกับ อำเภอคำชะอี และอำเภอหนองสูง (จังหวัดมุกดาหาร)
ทิศใต้	ติดต่อกับ อำเภอเมยวดี อำเภอโพธิ์ทอง และ อำเภอโพธิ์ชัย (จังหวัดร้อยเอ็ด)
ทิศตะวันตก	ติดต่อกับ อำเภอดอนจาน อำเภอห้วยผึ้ง และ อำเภอนามน

ภาพที่ 1 ที่ตั้งและอาณาเขตอำเภออ่าวคุ้งกระเบน จังหวัดกาฬสินธุ์

2.3 ลักษณะภูมิประเทศ

อำเภออ่าวคุ้งกระเบนเป็นที่ราบสูงจากทิศตะวันออกเฉียงเหนือไปทางทิศใต้ ทางด้านทิศเหนือมีเทือกเขาภูผาเทืองเป็นแนวเขตจดเทือกเขาภูพานด้านทิศตะวันออกของพื้นที่ มีระดับความสูงจากน้ำทะเล 358 กิโลเมตร พื้นที่ทั้งหมด 739,247 ตร.กม. พื้นที่ทำการเกษตรมีสภาพเป็นที่ราบลุ่มสลับกับพื้นที่สูงมีลักษณะเป็นลูกคลื่น และในบางพื้นราบลุ่มจะมีลักษณะเป็นแอ่งเป็นหนองน้ำขนาดใหญ่ และมีลำน้ำสำคัญไหลผ่านคือ ลำน้ำยังและลำน้ำห้วย จมจิ่ง และในพื้นที่สูงยังมีพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติที่ยังคงความอุดมสมบูรณ์ ทำให้เกิดความหลากหลายทางชีวภาพ และมีสภาพที่เหมาะสมกับการทำเกษตรกรรมหลายชนิด มีการใช้ประโยชน์ของพื้นที่ตามลักษณะของพื้นที่ กล่าวคือ พื้นที่ลุ่มมีการเพาะปลูกข้าว พื้นที่ตอนบนปลูกอ้อย มันสำปะหลัง พื้นที่สูงปลูกยาพารา ไม้ผล เลี้ยงสัตว์และที่อยู่อาศัย โดยมีภาพตัดขวางการใช้ประโยชน์พื้นที่ (ภาพที่ 2)

ก. ภาพถ่ายทางอากาศแผนที่อำเภอภูผินารายณ์

ข. ภาพตัดขวางการใช้ประโยชน์ของที่ดินของอำเภอภูผินารายณ์

ภาพที่ 2 ภาพตัดขวางอำเภอภูผินารายณ์ จังหวัดกาฬสินธุ์

2.4 ลักษณะภูมิอากาศ

ลักษณะภูมิอากาศของอำเภอภูผินารายณ์ แบ่งออกเป็น 3 ลักษณะคือ ฤดูร้อนมีสภาพอากาศร้อนแห้งอยู่ในระหว่างช่วงเดือนมีนาคม ถึง เดือนพฤษภาคม ฤดูฝนมีสภาพอากาศร้อนชื้นอยู่ในช่วงเดือนมิถุนายน ถึงเดือนตุลาคม และฤดูหนาวมีสภาพอากาศหนาวและมีลมแรงอยู่ในช่วงเดือนพฤศจิกายน ถึง เดือนกุมภาพันธ์ อุณหภูมิเฉลี่ยในรอบ 10 ปี (พ.ศ. 2550 – พ.ศ. 2559) ที่ทางสถานีอุตุนิยมวิทยากาฬสินธุ์ได้รายงานไว้ มี อุณหภูมิสูงสุด 41.5 องศาเซลเซียส อุณหภูมิต่ำสุด 12.7 องศาเซลเซียส

2.5 สภาพทางสังคม

2.5.1 พื้นที่การปกครองของอำเภอภูผินารายณ์ จังหวัดกาฬสินธุ์ แบ่งออกเป็น 12 ตำบล 145 หมู่บ้าน มีประชากรทั้งหมด 101,491 คน (ตารางที่ 1)

ตารางที่ 1 จำนวนประชากรของอำเภอภูผินารายณ์ ปี พ.ศ. 2560

ที่	ตำบล	จำนวน หมู่บ้าน	จำนวน ประชากร (คน)	ที่	ตำบล	จำนวน หมู่บ้าน	จำนวน ประชากร (คน)
1	บัวขาว	16	20,241	7	สามขา	18	9,794
2	แจนแลน	9	6,445	8	นาขาม	17	12,850
3	เหล่าใหญ่	12	7,190	9	หนองห้าง	9	4,990
4	จุมจัง	15	9,560	10	นาโก	9	4,801
5	เหล่าโงม	12	7,100	11	สมสะอาด	7	4,304
6	กุดหว้า	13	10,017	12	กุดคั่ว	8	4,199

ที่มา: สำนักงานปกครองอำเภอภูผินารายณ์ (2560)

จากข้อมูลในตารางพบว่า จำนวนประชากรจะมีความหนาแน่นในเขตตำบลบัวขาว ซึ่งเป็นพื้นที่ที่มีความเจริญทางเศรษฐกิจ และอาศัยอยู่ในเขตชนบทมีการกระจายตัวออกแต่ละตำบลเพื่อเข้าถึงทรัพยากรทางธรรมชาติ

2.5.2 โครงสร้างประชากร จากการศึกษาพบว่า โครงสร้างของประชากรที่มีภูมิลำเนาอยู่ในเขตพื้นที่อำเภอภูผินารายณ์ ได้มีการจำแนกจำนวนประชากรออกตามช่วงวัย โดยแบ่งเป็นเพศชายและเพศหญิง เพื่อให้เห็นความสัมพันธ์ของโครงสร้างประชากรได้อย่างชัดเจน (ตารางที่ 2)

ตารางที่ 2 โครงสร้างของประชากรอำเภอภูผินารายณ์ ปี พ.ศ. 2560

ช่วงอายุ	เพศชาย (คน)	เพศหญิง (คน)	รวม (คน)	ร้อยละ
แรกเกิด-12 ปี	7,490	7,042	14,532	14.25
วัยเรียน 13-22 ปี	6,727	6,487	13,214	13.00
วัยทำงาน 23-60 ปี	29,858	29,595	59,453	58.72
วัยผู้สูงอายุ 61 ปี ขึ้นไป	6,435	7,857	14,292	14.03

ที่มา: สำนักงานปกครองอำเภอภูผินารายณ์ (2560)

2.5.3 ชนเผ่าและวัฒนธรรม ประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตพื้นที่อำเภอภูผินารายณ์ มีความหลากหลาย เนื่องจากมีชนเผ่าภูไท ชนเผ่าไทลาว และมีคนไทยเชื้อสายจีน มาอาศัยอยู่ร่วมกัน จึงทำให้มีวัฒนธรรมประเพณีที่เป็นเอกลักษณ์แตกต่างกันไป โดยมีรายละเอียดดังนี้

1) ชนเผ่าภูไท ชนเผ่าภูไทเป็นกลุ่มชาติพันธุ์ที่มีประชากรจำนวนมากที่สุดของประชากรในพื้นที่ มักจะตั้งที่พักอาศัยอยู่ใกล้กับภูเขาหรือใกล้กับพื้นที่ป่า ตั้งบ้านเรือนอยู่เป็นกลุ่ม

เป็นคุ้มบ้าน ประกอบอาชีพการเกษตรและหาของป่าขาย ปัจจุบันบุตรหลานได้รับการศึกษามากขึ้นจึงนิยมให้ประกอบอาชีพราชการ และพนักงานบริษัทเอกชน มีวัฒนธรรมประเพณี มีเอกลักษณ์เป็นจุดเด่นหลายประเภท เช่น การแต่งทำนองดนตรี เรียกว่า “ลายเป็นเพลงของภูไท” การแต่งกาย การทอผ้าไหมผืนใช้คลุมไหล่ เรียกว่า ผ้าจ่อง นอกจากนี้แล้วยังมีผ้าแพรวา ใช้หมี่เป็นสไบ ประเพณีที่สำคัญของเผ่าผู้ไทย ได้แก่ การลงช่วง พิธีแต่งงาน การทำมาหากิน การถือผี และการเลี้ยงผี (สำนักงานปกครองอำเภอภูผารายณ์, 2560, อ้างถึงใน กฤติน เอกพันธ์, 2561)

2) ชนเผ่าไทลาว ชนเผ่าไทลาวเป็นกลุ่มชาติพันธุ์ที่มีประชากรจำนวนมากเป็นลำดับที่สองของประชากรทั้งหมดที่อาศัยอยู่ในพื้นที่อำเภอภูผารายณ์ มักจะมีการตั้งถิ่นฐานอยู่ใกล้กับแหล่งน้ำ และพื้นที่ที่มีความเหมาะสมกับการทำการเกษตร การตั้งบ้านเรือนอยู่รวมกันเป็นกลุ่มเครือญาติ ประกอบอาชีพเกษตรกรรม ยึดมั่นในจารีตประเพณี “ฮีดลีสอง ครองลีสี่” (กิจกรรมประเพณีในรอบ 12 เดือน) นับถือศาสนาพุทธ นอกจากนี้ยังนับถือผีบรรพบุรุษ ผีฟ้า ผีแถน ผีตาแฮก และผีปู่ตา (สำนักงานปกครองอำเภอ ภูผารายณ์, 2560.อ้างถึงใน กฤติน เอกพันธ์, 2561)

3) คนไทยเชื้อสายจีน คนไทยเชื้อสายจีนเป็นกลุ่มชาติพันธุ์ที่ย้ายเข้ามาอาศัยอยู่ในพื้นที่อำเภอภูผารายณ์ในช่วงที่พื้นที่ได้รับการพัฒนาแล้ว โดยเข้าประกอบอาชีพค้าขาย เปิดกิจการร้านค้าขายสินค้าที่จำเป็นต่อการดำเนินชีวิต และปัจจัยการผลิตทางการเกษตร คนไทยเชื้อสายจีนจะนับถือศาสนาพุทธ และมีการนับถือบรรพบุรุษ มีการไหว้เจ้า และมีประเพณีจัดงานจิวเพื่อสักการศาลเจ้าปู่โดยการจัดงานเฉลิมฉลองในช่วงเดือนธันวาคมเป็นระยะเวลา 7 วัน เป็นประจำทุกปี (สำนักงานปกครองอำเภอ ภูผารายณ์, 2560.อ้างถึงใน กฤติน เอกพันธ์, 2561)

2.5.4 สภาพทางเศรษฐกิจ สภาพทางด้านเศรษฐกิจที่สำคัญในพื้นที่อำเภอภูผารายณ์ ประกอบไปด้วย ด้านการเกษตรและอุตสาหกรรมเกษตร ด้านพาณิชย์ ด้านการเงิน และด้านวิสาหกิจชุมชน โดยมีรายละเอียดดังนี้ (สำนักงานปกครองอำเภอภูผารายณ์, 2560.อ้างถึงใน กฤติน เอกพันธ์, 2561)

1) ด้านการเกษตรและอุตสาหกรรมเกษตร ประชาชนส่วนใหญ่มีรายได้จากการประกอบอาชีพเกษตรกรรม โดยมีการปลูกพืชเศรษฐกิจที่มีมูลค่าสูงได้แก่ อ้อยโรงงาน ยางพารา ข้าว และมันสำปะหลัง และมีการเลี้ยงสัตว์เศรษฐกิจในเชิงการค้า ได้แก่ ไก่เนื้อ ไก่ไข่ และการทำเกษตรแบบยั่งยืน และยังพบว่ามีโรงงานอุตสาหกรรมเกษตรเข้ามาตั้งในพื้นที่ ได้แก่ โรงงานน้ำตาล โรงงานผลิตเอทานอล โรงงานไฟฟ้าชีวมวล ทำให้ระบบการผลิตทางการเกษตรได้รับการพัฒนา จากการทำเกษตรเพื่อยังชีพ มาเป็นการทำเกษตรเพื่อการค้า ซึ่งผลดีต่อเศรษฐกิจ คือส่งผลให้มีการจ้างงานคนในพื้นที่ และทำให้มีการค้าการลงทุนทางเศรษฐกิจในพื้นที่มีการขยายตัวอย่างต่อเนื่อง

2) ด้านการพาณิชย์ การประกอบอาชีพค้าขายของประชาชนส่วนใหญ่ประกอบด้วยร้านจำหน่ายสินค้าอุปโภคบริโภคในชุมชน ร้านจำหน่ายปัจจัยการผลิตทางการเกษตร ตลาดสดขนาดกลางจำหน่ายอาหารสดและอาหารแห้ง และมีธุรกิจค้าปลีกขนาดกลางจำหน่ายสินค้าอุปโภคบริโภคจำนวน 2 แห่ง และธุรกิจค้าปลีกวัสดุและอุปกรณ์ก่อสร้าง จำนวน 2 แห่ง ซึ่งแนวโน้มทางการพาณิชย์มีการขยายตัวอย่างต่อเนื่อง และมีวิสาหกิจชุมชน จำนวน 12 แห่ง ที่ดำเนินกิจการผลิตและจำหน่ายสินค้าของชุมชนได้แก่ เสื้อผ้าพื้นเมือง ผลผลิตทางการเกษตรที่ปลอดสารพิษ สินค้าแปรรูปทางการ

เกษตร และมีสถาบันการเงินของหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชน จำนวน 5 สถาบัน เข้ามาดำเนินธุรกิจด้านการให้สินเชื่อแก่ประชาชนในแต่ละสาขาอาชีพ

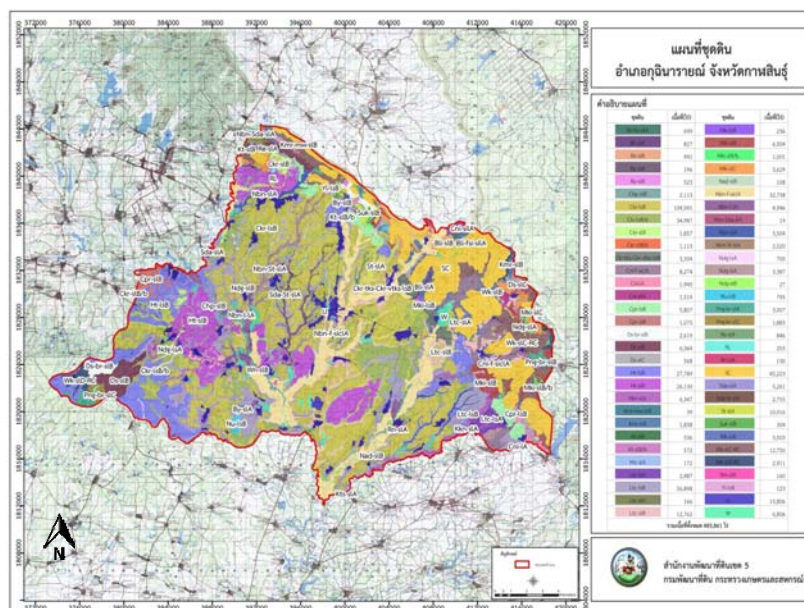
2.6 สภาพการเกษตรของอำเภอกุฉินารายณ์

สภาพการเกษตรของอำเภอกุฉินารายณ์ ต่อไปนี้จะกล่าวถึงสภาพดิน แหล่งน้ำ ป่าไม้ ลักษณะภูมิอากาศ ปริมาณน้ำฝน กิจกรรมการเกษตร ปฏิทินกิจกรรมการเกษตร และสภาพปัญหาทางการเกษตร ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

2.6.1 สภาพดินในพื้นที่การเกษตร จากการรายงานสภาพดินในพื้นที่อำเภอกุฉินารายณ์ ของสถานีพัฒนาที่ดินกาฬสินธุ์ พบว่า พื้นที่ทั่วไปมีชั้นดินหนามากกว่า 100 เซนติเมตร จากผิวดิน และในพื้นที่สูงมักพบปัญหาดินตื้น ลักษณะของดินเป็นลูกรัง ก้อนกรวด เศษหิน หนาดินลึก 50 เซนติเมตร ในปัจจุบันดินส่วนใหญ่มีลักษณะเป็นดินร่วนปนทราย มีความอุดมสมบูรณ์ต่ำ การเก็บกักน้ำได้ไม่ดี ดินเป็นกรดถึงกรดจัด ซึ่งจากการสำรวจกลุ่มชุดดินในพื้นที่พบว่า ชุดดินที่พบส่วนใหญ่ในพื้นที่อำเภอกุฉินารายณ์ ประกอบไปด้วย กลุ่มชุดดินที่ 40 กลุ่มชุดดินที่ 62 กลุ่มชุดดินที่ 22 และกลุ่มชุดดินที่ 18 ตามลำดับ (ตารางที่ 3) และ (ภาพที่ 3)

ตารางที่ 3 ชุดดินที่พบมากในพื้นที่ของอำเภอกุฉินารายณ์ ที่มา: กรมพัฒนาที่ดิน (2554)

ชุดดิน	ร้อยละของพื้นที่	ลักษณะ	ชนิดของพืชที่เหมาะสม
กลุ่มชุดดินที่ 40	27	เป็นดินร่วนปนทราย มีสีน้ำตาลเป็นส่วนใหญ่ ดินชั้นล่างมีอาจพบดินร่วนเหนียวปนทราย มีสีน้ำตาลหรือสีน้ำตาลปนเหลือง มีความเป็นกรดเล็กน้อย (pH 5.5-6.5)	โดยทั่วไปเหมาะสมปานกลางสำหรับปลูกพืชไร่ อย่างเช่น มันสำปะหลัง อ้อย ปอ ข้าวโพด
กลุ่มชุดดินที่ 62	24.3	กลุ่มดินนี้ประกอบด้วยพื้นที่ที่มีความลาดชันมากกว่าร้อยละ 35 ลักษณะและสมบัติของดินที่พบไม่แน่นอน มีทั้งดินลึกและดินตื้น มักมีเศษหิน ก้อนหินหรือพื้นโผล่กระจายอยู่ทั่วไป ส่วนใหญ่ยังปกคลุมด้วยป่าไม้	กลุ่มดินนี้ไม่ควรนำมาใช้ประโยชน์ทางการเกษตร เนื่องจากมีปัญหาหลายประการที่มีผลกระทบต่อระบบนิเวศน์
กลุ่มชุดดินที่ 22	16	เป็นดินลึกที่มีการระบายน้ำค่อนข้างเร็ว ดินบนเป็นดินร่วนปนทรายหรือดินทรายปนดินร่วน ดินล่างเป็นดินร่วนปนทราย สีพื้นเป็นสีเทา มีความอุดมสมบูรณ์ต่ำ pH 4.5-5.5	เหมาะสำหรับปลูกข้าว
กลุ่มชุดดินที่ 18	13.5	ดินบนเป็นดินร่วนปนทรายหรือดินร่วน ดินล่างเป็นดินร่วนเหนียวปนทรายหรือดินร่วนเหนียว สีน้ำตาลอ่อนถึงสีเทา มีความอุดมสมบูรณ์ pH 5.0-6.0	ใช้ทำนา บางแห่งปลูกอ้อยหรือพืชล้มลุก

ภาพที่ 3 แผนที่ที่ดินของอำเภออุทุมพรพิสัย จังหวัดศรีสะเกษ ที่มา: กรมพัฒนาที่ดิน (2554)

2.6.2 แหล่งน้ำเพื่อการเกษตร สภาพแหล่งน้ำที่ใช้ในการเกษตรส่วนใหญ่เป็นแหล่งน้ำขนาดเล็กกระจายอยู่ตามพื้นที่และมีลำห้วยหลายสายไหลผ่าน ซึ่งแหล่งน้ำส่วนใหญ่ยังไม่ได้มีการพัฒนามาใช้เพื่อการเกษตร เกษตรที่อยู่กับแหล่งน้ำจะใช้เครื่องสูบน้ำมาใช้ในพื้นที่การเกษตรด้วยตนเอง และยังพบว่ามีแหล่งน้ำที่สำคัญได้แก่ อ่างเก็บน้ำห้วยจุมจัง อ่างเก็บน้ำห้วยม่วง ลำน้ำยัง และลำห้วยจุมจัง ที่ได้รับการพัฒนาจากหน่วยงานภาครัฐและเอกชน เพื่อนำน้ำมาใช้ในการทำการเกษตร ภาคอุตสาหกรรม และภาคครัวเรือน (ภาพที่ 4)

ภาพที่ 4 แหล่งน้ำที่สำคัญในพื้นที่ อำเภออุทุมพรพิสัย จังหวัดศรีสะเกษ

2.6.3 พื้นที่ป่าไม้ที่สำคัญ อำเภอกุฉินารายณ์มีพื้นที่ป่าไม้ที่มีความอุดมสมบูรณ์จำนวน 7,470 ไร่ ซึ่งเป็นพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติ มีทั้งหมด จำนวน 5 แห่ง (ตารางที่ 4) และ (ภาพที่ 5) ประชาชนสามารถ เข้าไปเก็บของป่ามาเป็นอาหารและจำหน่ายได้ทุกฤดูกาล

ตารางที่ 4 พื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติในเขตพื้นที่อำเภอกุฉินารายณ์ ปี พ.ศ. 2560

ชื่อสงวนแห่งชาติ	ที่ตั้ง	ขนาดพื้นที่
ป่าสงวนแห่งชาติโคกป่าชี	ตำบลหนองห้าง	1,270 ไร่
ป่าสงวนแห่งชาติภูป้อ	ตำบลกุดหว้า	1,200 ไร่
ป่าสงวนแห่งชาติภูผาวัว	ตำบลกุดหว้า	2,700 ไร่
ป่าสงวนแห่งชาติภูทะเม่น	ตำบลกุดหว้า	1,800 ไร่
ป่าสงวนแห่งชาติดงแม่แฝด	ตำบลนาขาม	500 ไร่
รวมพื้นที่ป่า		7,470 ไร่

ที่มา: ปรับปรุงจากกรมป่าไม้ (2560)

ก. แผนที่ที่ตั้งป่าไม้ที่สำคัญของอำเภอกุฉินารายณ์

ภาพที่ 5 สภาพพื้นที่ป่าในอุทยานแห่งชาติภูผาวัว

ข. สภาพพื้นที่ป่าในอุทยาน

ค. สภาพพื้นที่ป่าในอุทยาน

2.6.4 ปริมาณน้ำฝน ในพื้นที่อำเภอกุฉินารายณ์ไม่มีสถานีอุตุนิยมวิทยา จึงใช้ข้อมูลปริมาณน้ำฝนจากสถานีอุตุนิยมวิทยาอากาศสินธุ์ มาเป็นรายงานปริมาณน้ำฝนในพื้นที่ของอำเภอกุฉินารายณ์ ซึ่งข้อมูลปริมาณน้ำฝนเฉลี่ยของพื้นที่จังหวัดกาฬสินธุ์ ย้อยหลัง 4 ปี ในช่วงระหว่างปี พ.ศ. 2554 ถึง พ.ศ. 2557 มีดังในตารางที่ 5

ตารางที่ 5 ข้อมูลปริมาณน้ำฝนย้อนหลังในเขตพื้นที่จังหวัดกาฬสินธุ์ ปี พ.ศ. 2557

รายการ	2554	2555	2556	2557
ฝนรวม (มิลลิเมตร)	1,533.2	1,126.8	1,020.7	1,377.0
จำนวนวันฝนตก (วัน)	127	107	116	112
ฝนสูงสุด (มิลลิเมตร)	77.8	141.2	83.1	63.1

ที่มา: สถานีอุตุนิยมวิทยากาฬสินธุ์ (2557)

2.7 การเกษตรที่สำคัญ

2.7.1 กิจกรรมทางการเกษตร จากรายงานกิจกรรมทางด้านการเกษตรของสำนักงานเกษตรอำเภอ กุฉินารายณ์ในปี พ.ศ. 2559 พบว่า รูปแบบของการทำการเกษตรของเกษตรกรส่วนใหญ่ทำการเกษตรแบบเชิงเดี่ยว และมีเกษตรกรบางส่วนจำนวนหนึ่งทำการเกษตรแบบผสมผสาน พื้นที่ในการทำการเกษตรรวมทั้งหมด จำนวน 302,163 ไร่ โดยจำแนกพื้นที่ออกตามกิจกรรมทางการเกษตร (ตารางที่ 6)

ตารางที่ 6 พื้นที่กิจกรรมทางการเกษตรของอำเภอกุฉินารายณ์ ปี พ.ศ. 2560

ลำดับที่	กิจกรรมทางการเกษตร	จำนวนพื้นที่ (ไร่)
1	ปลูกข้าว	208,400
2	ปลูกอ้อย	45,000
3	ปลูกมันสำปะหลัง	24,800
4	ปลูกยางพารา	17,048
5	ปลูกไม้ผลและไม้ใช้สอย	4,830
6	การเกษตรอื่น ๆ (เกษตรผสมผสาน เกษตรทฤษฎีใหม่ ประมง และ ปศุสัตว์)	2,085
รวม		302,163

ที่มา: สำนักงานเกษตรอำเภอกุฉินารายณ์ (2560) อ้างถึงใน กฤติน เอกพันธ์, 2561

2.7.2 ปฏิทินกิจกรรมการผลิตทางการเกษตรที่สำคัญ จากรายงานกิจกรรมการผลิตทางการเกษตรที่สำคัญตามฤดูกาลในรอบ 1 ปี ของเกษตรกรในพื้นที่อำเภอกุฉินารายณ์ ประกอบไปด้วย การปลูกข้าวนาปี การปลูกอ้อย การปลูกมันสำปะหลัง การปลูกยางพารา การทำเกษตรแบบยั่งยืน และการผลิตสัตว์เศรษฐกิจ (ตารางที่ 7)

ตารางที่ 7 ปฏิทินกิจกรรมการผลิตทางการเกษตรที่สำคัญของอำเภอกุฉินารายณ์ในรอบ 1 ปี

กิจกรรม	ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.	เม.ย.	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.	ส.ค.	ก.ย.	ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.
ข้าวนาปี				1. เตรียมดิน 2. เตรียมต้นกล้า	3. ไถ คราดและปักดำ	4. ใส่ปุ๋ยบำรุงต้น			5. ใส่ปุ๋ยบำรุงหมาก	6. เก็บเกี่ยว		
อ้อย โรงงาน				2. กำจัดวัชพืช	3. ไถเบิก ใส่ปุ๋ย และไถกลบ บำรุงต่อ				1. ไถเตรียมดิน ใส่ปุ๋ยรองพื้น และปลูก			
		6. เก็บเกี่ยว (ต่อ)							4. กำจัดวัชพืช			5. เก็บเกี่ยว
มัน สำปะหลัง				2. กำจัดวัชพืช	3. ใส่ปุ๋ย สูตร 15-15-15	4. แรงงานคนกำจัดวัชพืช			1. ไถเตรียมดิน ใส่ปุ๋ยรองพื้น และปลูก			
								5. เก็บเกี่ยว				
ยางพารา					1. ไถเตรียมดิน ใส่ปุ๋ยรองพื้นและปลูก				2. กำจัดวัชพืช ใส่ปุ๋ย			
					3. ปีที่ 2-4 ใส่ปุ๋ยและกำจัดวัชพืช				4. ปีที่ 2-4 ใส่ปุ๋ยและกำจัดวัชพืช			
				5. ปีที่ 5 ใส่ปุ๋ยและกำจัดวัชพืช								
	5. กรีดยาง						5. กรีดยาง					
เกษตร แบบยั่งยืน				ปลูกพืชผัก ไม้ผล ไม้ยืนต้น เลี้ยงสัตว์ เลี้ยงปลา								
ปศุสัตว์					กิจกรรมการเลี้ยงสัตว์							

ที่มา: ปรับปรุงจากสำนักงานเกษตรอำเภอกุฉินารายณ์ (2560) อ้างถึงใน กฤติน เอกพันธ์, 2561

3. สภาพทั่วไปกลุ่มตลาดสุกรสุขภาพ

3.1 ประวัติความเป็นมา

ตลาดสุกรสุขภาพ เริ่มก่อตั้งเมื่อ ปี พ.ศ.2556 จากการรวมตัวกันของกลุ่มเกษตรกรในพื้นที่อำเภอกุฉินารายณ์ โดยการสนับสนุนของโรงพยาบาลสมเด็จพระยุพราชกุฉินารายณ์ และศูนย์พัฒนาคุณธรรมจังหวัดกาฬสินธุ์ ได้ให้การสนับสนุนกลุ่มอาชีพ กลุ่มผู้พิการ ในการจัดอบรม ศึกษาดูงาน และพัฒนาระดับคุณภาพชีวิต ให้สามารถปลูกอยู่ปลูกกิน เหลือกินแบ่งปัน และพัฒนาต่อยอดเป็น การแปรรูปผลิตภัณฑ์และผลผลิตทางการเกษตร ก่อเกิดผลิตภัณฑ์ใหม่ๆ ของกลุ่ม รวมถึงการมีโอกา สได้รับการอบรมแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง จากพระมหาสุภาพ พุทธิวิริโย ศูนย์พัฒนาคุณธรรมจังหวัดกาฬสินธุ์ วัดป่านาจาคำ ตำบลจุมจัง อำเภอกุฉินารายณ์ จังหวัดกาฬสินธุ์ โดยจุดเด่นคือการอบรม

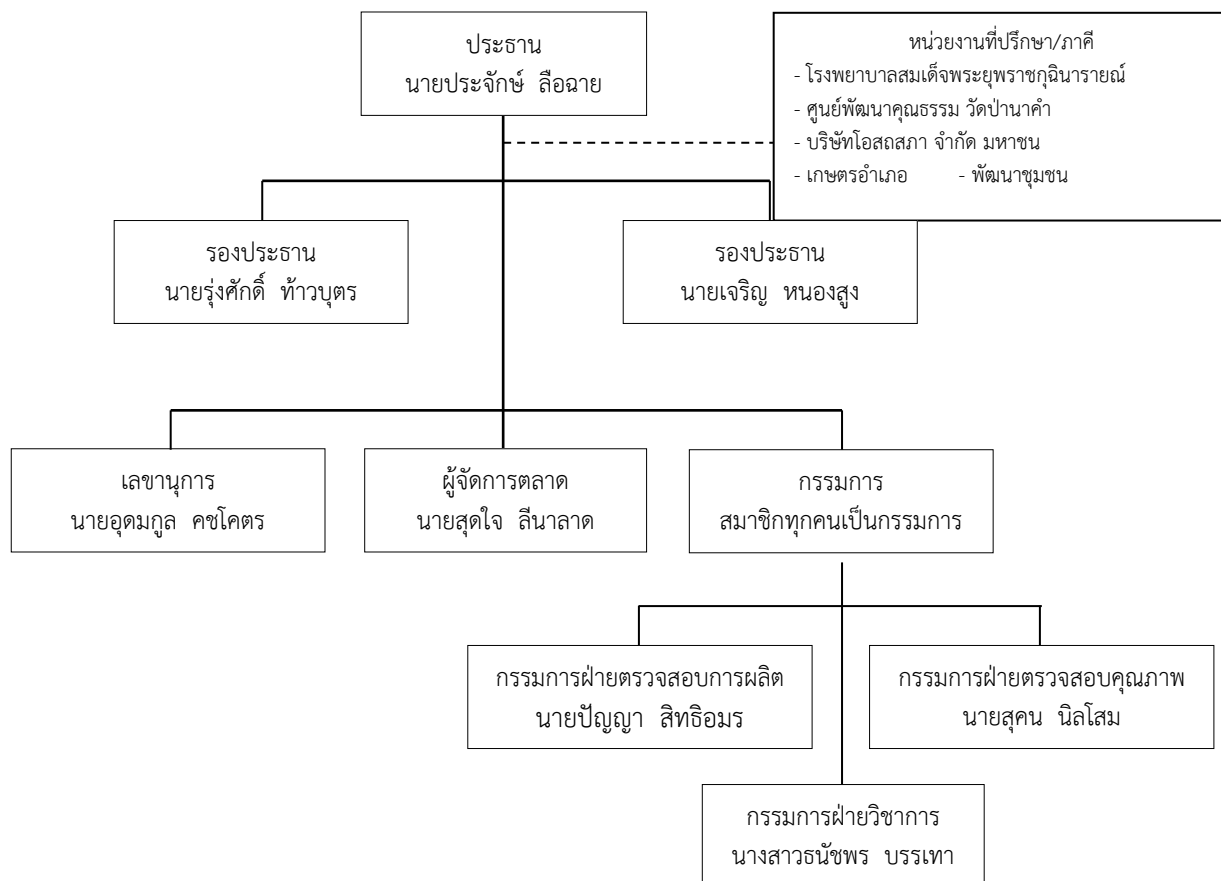
แนวคิดหลุมพอเพียง สอนให้ปลูกพืชหลากหลายชนิดในพื้นที่เดียวกัน ทั้งไม้ยืนต้น ไม้ผล พืชล้มลุก และผักต่างๆ โดยเกษตรกรได้นำแนวคิดและวิธีการสร้างหลุมพอเพียงไปปรับใช้ในแปลงของตนเองจนประสบความสำเร็จทำให้มีผลผลิตออกมาจำนวนมาก เหลือกินเหลือใช้ แบ่งปันกันเองก็ไม่หมด บางรายนำผลผลิตออกจำหน่ายตามตลาดในชุมชน หรือฝากขายตามร้านค้าในชุมชน ต่อมาทีมไม้เลื้อย (กลุ่มงานกายภาพบำบัด โรงพยาบาลสมเด็จพระยุพราชกุฉินารายณ์) เกิดแนวคิดในการส่งเสริมและสนับสนุนให้เกิดการสร้างงานสร้างรายได้ให้แก่เกษตรกรและผู้พิการ จึงเสนอให้มีการนำผลผลิตและสินค้าแปรรูปผลผลิตทางการเกษตรมาจำหน่ายในพื้นที่โรงพยาบาลสมเด็จพระยุพราชกุฉินารายณ์ โดยให้นำผลผลิตทางการเกษตรและการแปรรูปเข้ามาทดลองจำหน่ายในงานวันทอดผ้าป่าสามัคคี โรงพยาบาลสมเด็จพระยุพราชกุฉินารายณ์ ในวันที่ 28 กรกฎาคม 2556 ซึ่งเบื้องต้นปรากฏว่าได้รับการตอบรับจากผู้บริโภคและผู้เข้าร่วมงานอย่างมาก ทีมไม้เลื้อยและเกษตรกรผู้ผลิตจึงได้มีการประชุมหารือกันที่ศูนย์พัฒนาคุณธรรม วัดป่านาคำ ในการดำเนินการเปิดตลาดอย่างต่อเนื่อง มีการตั้งระเบียบกติกา ตั้งคณะกรรมการในการบริหารตลาด โดยตั้งชื่อตลาดว่า **“ตลาดศุกร์สุขภาพ”** เนื่องจากจะดำเนินการจำหน่ายผลผลิตในทุกวันศุกร์ เวลา 06.00น.-12.00 น.

การเปิดตลาดศุกร์สุขภาพในปีแรก มีสมาชิกเกษตรกรเข้าร่วมจำหน่ายสินค้า จำนวน 22 ครอบครัว ในพื้นที่ 5 ตำบล ต่อมาในปีที่ 2 จึงได้มีการเปิดรับสมัครสมาชิกเพิ่มเติม เนื่องจากผู้บริโภคมีจำนวนเพิ่มมากขึ้น และผลผลิตที่ได้ไม่เพียงพอต่อความต้องการของผู้บริโภค ในปัจจุบันตลาดศุกร์สุขภาพมีสมาชิก 45 ราย 32 ครอบครัว ในพื้นที่ 9 ตำบล ได้แก่ ตำบลบัวขาว 3 ราย ตำบลจุมจัง 11 ราย ตำบล นาโก 2 ราย ตำบลเหล่าใหญ่ 4 ราย ตำบลกุดหว้า 5 ราย ตำบลหนองห้าง 1 ราย ตำบลแจนแลน 4 ราย ตำบลสามขา 1 ราย และตำบลนาขาม 1 ราย ทั้งนี้ในจำนวน 45 ครอบครัวมีพื้นที่ทำการเกษตรเฉลี่ยครอบครัวละ ประมาณ 10 ไร่ โดยมีพื้นที่ทำการเกษตรทั้งหมดประมาณ 350 ไร่ โดยทำในระบบอินทรีย์

ทั้งนี้ได้รับความอนุเคราะห์จากผู้บริหารโรงพยาบาลในการจัดสถานที่ในการจำหน่ายผลผลิตบริเวณด้านหน้าตึกอำนวยการกลาง รวมถึงผู้บริโภคก็มีกระแสการตอบรับ เป็นอย่างดี เพราะจากการสังเกตพบว่ากลุ่มผู้บริโภคจะเป็นกลุ่มผู้ที่เคยมาซื้อผลผลิตเป็นประจำ และจะซื้อไว้เป็นจำนวนมากเพื่อเก็บผลผลิตไว้บริโภค ซึ่งทางกลุ่มจึงมีแนวคิดว่าจะทำอย่างไรเพื่อให้ผู้บริโภคสามารถได้บริโภคอาหารที่ปลอดภัยได้กว้างขวาง จึงได้มีการขยายตลาดเพิ่มอีกหนึ่งจุด โดยเปิดจำหน่ายในทุกวันพุธใช้ชื่อ **“ตลาดพุธสุขภาพ”** จำหน่ายผลผลิตใน เวลา 06.00 น. – 12.00 น. เช่นเดียวกับตลาดวันศุกร์ บริเวณด้านข้างสำนักงานเกษตรอำเภอกุฉินารายณ์ ซึ่งตลาดพุธสุขภาพก็ได้รับการตอบรับจากผู้บริโภคเช่นเดียวกัน

3.2 โครงสร้างบริหาร

กลุ่มตลาดศุภสุภาพ ได้ดำเนินกิจกรรมมาแล้ว 5 ปี และมีโครงสร้างการบริหาร ดังภาพ

แผนภาพที่ 1 โครงสร้างคณะกรรมการของกลุ่มตลาดศุภสุภาพ ที่มา: กลุ่มตลาดศุภสุภาพ (2560)

จากภาพข้างต้น กลุ่มตลาดศุภสุภาพ ได้กำหนดบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการแต่ละฝ่าย เพื่อใช้ในการบริหารจัดการกลุ่มดำเนินงานตามกิจกรรมให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ โดยมีรายละเอียดดังตารางที่ 8

ตารางที่ 8 บทบาทหน้าที่การบริหารจัดการของกรรมการกลุ่มตลาดศุภสุภาพ

ตำแหน่ง	บทบาทหน้าที่
1) ประธานกลุ่ม	ให้คำปรึกษาในการดำเนินงานแก่ผู้จัดการกิจกรรมในแต่ละฝ่าย สร้างความสามัคคีให้เกิดภายในกลุ่ม กระตุ้นให้สมาชิกกลุ่มทำกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง และเป็นแบบอย่างในการผลิตทางการเกษตรแบบยั่งยืนแก่สมาชิกกลุ่ม
2) รองประธานกลุ่ม	ช่วยเหลืองานและปฏิบัติงานร่วมกับประธานกลุ่มและคณะกรรมการฝ่ายต่างๆ และและเป็นแบบอย่างในการผลิตทางการเกษตรแบบยั่งยืนแก่สมาชิกกลุ่ม
3) เลขานุการ	ช่วยเหลือและปฏิบัติงานร่วมกับประธานและกรรมการฝ่ายต่างๆ รวมทั้งบริหารจัดการกองทุนสวัสดิการสมาชิก และเป็นแบบอย่างในการผลิตทางการเกษตรแบบยั่งยืนแก่สมาชิกกลุ่ม

4) ผู้จัดการตลาด	บริหารจัดการและกำกับดูแลความเรียบร้อย และความคุมคุณภาพสินค้าของสมาชิกให้ได้มาตรฐานที่กลุ่มกำหนดไว้ และเสนอแนะแนวทางการพัฒนาคุณภาพสินค้า รวมทั้งวิเคราะห์ความต้องการตลาดล่วงหน้าเพื่อกำหนดแผนการผลิตของสมาชิกกลุ่ม และทำงานร่วมกับคณะกรรมการฝ่ายต่างๆและเป็นแบบอย่างในการผลิตทางการเกษตรแบบยั่งยืนแก่สมาชิกกลุ่ม
5) กรรมการฝ่ายตรวจสอบการผลิต	พัฒนาศักยภาพการผลิตทางการเกษตรให้แก่สมาชิก วางแผนการผลิตให้สอดคล้องกับความต้องการของกลุ่มลูกค้าและเป็นแบบอย่างในการผลิตทางการเกษตรแบบยั่งยืนแก่สมาชิกกลุ่ม
6) กรรมการฝ่ายตรวจสอบคุณภาพ	ดำเนินการควบคุมคุณภาพผลผลิตทางการเกษตรของสมาชิกให้ได้มาตรฐานอาหารปลอดภัยของจังหวัดกาฬสินธุ์และเป็นแบบอย่างในการผลิตทางการเกษตรแบบยั่งยืนแก่สมาชิกกลุ่ม
7) กรรมการฝ่ายวิชาการ	ศึกษาค้นคว้าข้อมูลงานวิชาการที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานตลาด และเป็นแบบอย่างในการผลิตทางการเกษตรแบบยั่งยืนแก่สมาชิกกลุ่ม
8) สมาชิกกลุ่ม	ทำเกษตรแบบยั่งยืน และผลิตสินค้าทางการเกษตรให้ได้มาตรฐานอาหารปลอดภัยของจังหวัดกาฬสินธุ์ และผลิตให้สอดคล้องและเพียงพอกับความต้องการของตลาด และเป็นตัวอย่างในการดำเนินชีวิตที่พึ่งพาตนเอง และถ่ายทอดความรู้ทางการเกษตรให้แก่ญาติพี่น้องในชุมชนของตนเอง
9) หน่วยงานที่ปรึกษาและภาคี	ให้คำปรึกษาในการบริหารจัดการกลุ่มให้แก่กรรมการแต่ละฝ่าย และการพัฒนาศักยภาพสมาชิกเกษตรกรในด้านการผลิต การแปรรูปและการตลาด โดยการจัดฝึกอบรมให้ความรู้ การไปศึกษาดูงาน และสนับสนุนงบประมาณตามความจำเป็นให้แก่กลุ่มใช้ในการดำเนินกิจกรรม

ที่มา: ปรับปรุงจากกลุ่ม ตลาดศุภศรีสุภาพ (2558)

3.3 กิจกรรมของกลุ่มตลาดศุภศรีสุภาพ กลุ่มฯ มีกิจกรรมร่วมกัน ดังนี้

3.3.1 กิจกรรมตะกร้าบุญ จะทำในช่วงเทศกาลที่สำคัญ

3.3.2 กิจกรรมกองทุนสวัสดิการสัปดาห์ละ 20 บาท ปัจจุบันมีเงินกองทุนคงเหลือประมาณ 12,000 บาท

3.3.3 กิจกรรมออมเงินเดือนละ 100 บาท ปัจจุบันมีเงินออมประมาณ 40,000 บาท

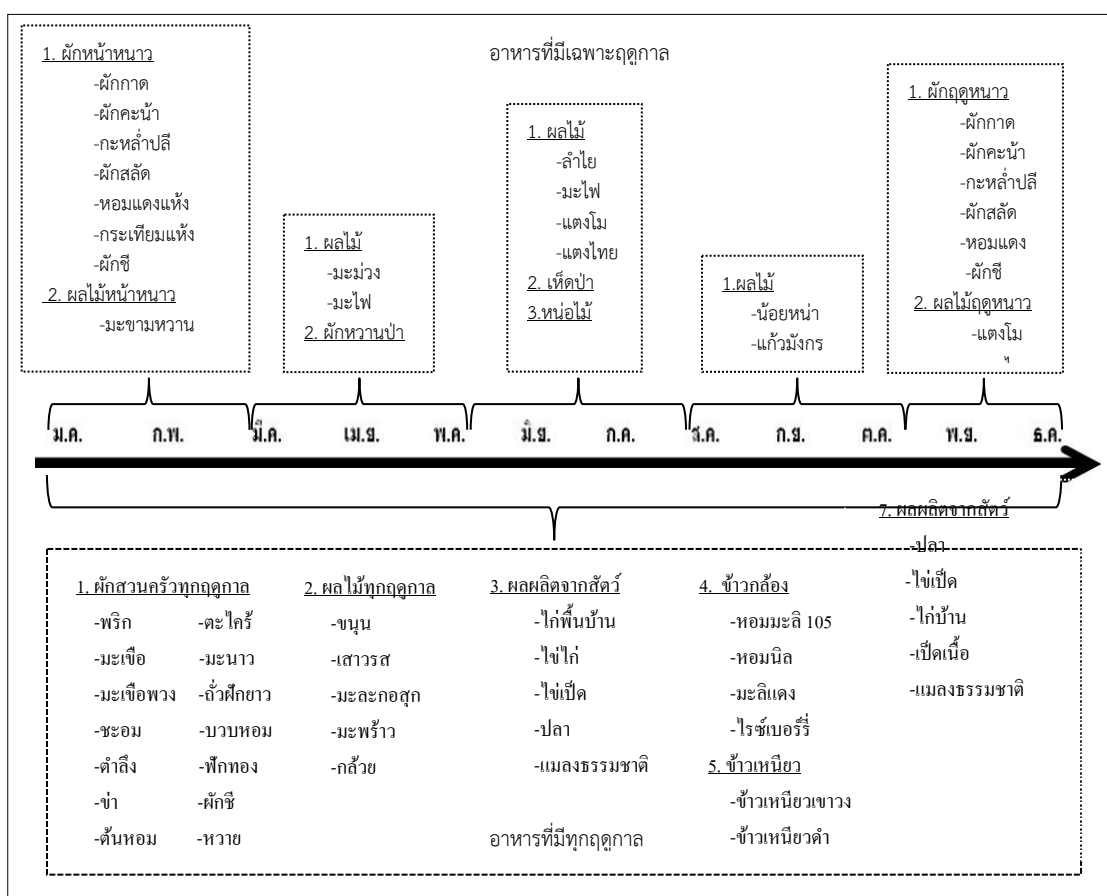
3.3.4 กิจกรรมโรงสีข้าวกล้อง

3.3.5 กิจกรรมธนาคารอนุรักษ์พันธุ์กรรมข้าวและพันธุ์ผักพื้นบ้าน

3.3.6 กิจกรรมร้าน ฮักซ้อป เป็นร้านค้าของกลุ่มที่ให้สมาชิกนำผลผลิตไปฝากจำหน่าย ซึ่งมีรายได้จากการขายผลผลิตประมาณ 115,000 บาทต่อปี

นอกจากนี้ด้านการผลิตทางการเกษตร กลุ่มได้มีการดำเนินการอย่างต่อเนื่อง คือ

1. กิจกรรมการผลิตทางการเกษตรแบบยั่งยืน ประกอบไปด้วยกิจกรรมหลัก ได้แก่ การปลูกพืชผักตามฤดูกาล การเลี้ยงสัตว์ เช่น เลี้ยงหมูหลุม เลี้ยงปลา เลี้ยงไก่พื้นบ้าน เลี้ยงไก่ไข่ การปลูกไม้ใช้สอย การปลูกไผ่ การปลูกไม้ผล การปลูกผักสวนครัว และการปลูกข้าว โดยกิจกรรมดังกล่าวเกษตรกรใช้วิธีของเกษตรอินทรีย์ในกระบวนการผลิต

แผนภาพที่ 2 ปฏิทินกิจกรรมการผลิตอาหารปลอดภัยในรอบ 1 ปี ของกลุ่มตลาดศุภสุภาพ
ที่มา: เวทีประชุมสมาชิกกลุ่มฮักแพงแบ่งปัน วันที่ 5 เมษายน 2560 ณ โรงพยาบาลสมเด็จพระยุพราช
กุฉินารายณ์), อ้างถึงใน กฤติน เอกพันธ์, 2561.

2. กิจกรรมด้านตลาดผลผลิตทางการเกษตร กลุ่มตลาดศุภสุภาพ ดำเนินการตรวจสอบ
คุณภาพผลผลิตทางการเกษตรของสมาชิก โดยกำหนดแผนการดำเนินงานดังนี้

1) ตรวจสอบประเมินความปลอดภัยสภาพแวดล้อมของแปลงและขั้นตอนการผลิต
ผลผลิตทางการเกษตรของสมาชิกในเดือนมกราคมและเดือนมิถุนายนของทุกปี

2) ตรวจสอบสารพิษตกค้างในผลผลิตทางการเกษตรของสมาชิกเดือนละ 1 ครั้ง

3) ติดตามสมาชิกในผลผลิตของสมาชิกก่อนจำหน่าย

4) ประชุมสรุปผลการดำเนินงานในรอบสัปดาห์เพื่อวางแผนการปฏิบัติงานการ
พัฒนาและแก้ไขปัญหาคุณภาพของผลผลิตทางการเกษตรของสมาชิก

3. กิจกรรมควบคุมคุณภาพผลผลิตทางการเกษตร

4. กิจกรรมพัฒนาศักยภาพคณะกรรมการและสมาชิกกลุ่ม ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้ กลุ่ม
ตลาดศุภสุภาพ ได้มีการดำเนินงานพัฒนาศักยภาพคณะกรรมการและสมาชิกกลุ่มดังนี้

1) จัดประชุมสมาชิกกลุ่มเป็นประจำทุกเดือนเพื่อติดตามการดำเนินกิจกรรมที่สำคัญ
ของกลุ่มและวางแผนการดำเนินงานร่วมกัน

- 2) การฝึกอบรมการผลิตพืชเศรษฐกิจชนิดใหม่ที่ตลาดมีความต้องการ
- 3) การศึกษาดูงานการผลิตและการแปรรูปพืชเศรษฐกิจทางเลือก
- 4) กิจกรรมเยี่ยมแปลงเกษตรกรเพื่อให้คำแนะนำกระบวนการผลิตให้ปลอดภัยและได้มาตรฐานเกษตรอินทรีย์ในรอบ 1 ปี

3.4 สภาพทั่วไปของสมาชิก

กลุ่มตลาดศุภสุภาพ มีเกษตรกรที่เป็นสมาชิก จำนวน 45 ครอบครัว และเข้าร่วมจำหน่ายผลผลิต ประมาณ 25 ครัวเรือน เป็นเกษตรกรที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ 9 ตำบลของอำเภอกุฉินารายณ์ ตำบลละ 2-13 ครัวเรือน ซึ่งเกษตรกรที่จะสมัครเมื่อยื่นใบสมัครแล้วต้องผ่านกระบวนการตามกฎหมายของตลาด 7 ขั้นตอน ดังนี้

- 1) ผู้ที่จะขายผลผลิตจะต้องสมัครเข้าเป็นสมาชิก โดยให้คณะกรรมการกลุ่มพิจารณา
- 2) คณะกรรมการจะลงตรวจแปลงเพื่อพิจารณาสภาพแวดล้อมแปลงที่เอื้อต่อเกษตรปลอดภัย
- 3) หลังจากผ่านการตรวจแปลง สมาชิกรายใหม่จะต้องนำผลผลิตจากแปลงมารับการสุ่มตรวจสอบเมล็ดที่โรงพยาบาลสมเด็จพระยุพราชกุฉินารายณ์
- 4) หากตรวจผ่านก็สามารถวางขายได้ในตลาด หากไม่ผ่านจะมีการแจ้งเตือนหรือให้คณะกรรมการใช้ดุลยพินิจพิจารณาให้เจ้าของแปลงกลับไปพัฒนาแปลง แล้วจึงให้คณะกรรมการไปตรวจสอบรอบใหม่
- 5) การขาย สมาชิกจะต้องสมทบรายได้เข้ากองทุนสวัสดิการสัปดาห์ละ 20 บาท
- 6) สมาชิกจะต้องเข้าร่วมประชุมหลังการขายสินค้าที่ตลาดศุภสุภาพทุกครั้ง
- 7) สมาชิกใหม่ต้องเข้ารับการฝึกอบรมแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง ที่ศูนย์พัฒนาคุณธรรมจังหวัดกาฬสินธุ์

ซึ่งหากผ่านกระบวนการทั้งหมดแล้วมีการรับรองโดยการใส่รหัสสินค้านั้นให้กับผู้ผลิต และให้สามารถนำผลผลิตมาจำหน่ายได้ ทั้งนี้กลุ่มผู้บริโภคที่มาซื้อสินค้าส่วนใหญ่เป็นกลุ่มข้าราชการ โดยเฉพาะ ครูอาจารย์ หมอ พยาบาล กลุ่มผู้สูงอายุ และแม่ค้าปลีกทั่วไป และจากการสังเกตพบว่าผู้บริโภคส่วนหนึ่งติดภาพลักษณ์การซื้อสินค้าจากตลาดศุภสุภาพ ซึ่งจะเห็นได้จากการพูดคุยทักทายกับแม่ค้าและผู้มาซื้อสินค้าด้วยกัน ต่างเรียกกลุ่มผู้จำหน่ายสินค้าว่า “ไทตลาดศุภ” หรือบางคนก็เรียกว่า “แม่ค้าตลาดโรงบาล” ซึ่งนี้อาจเป็นจุดแข็งที่ช่วยให้ตลาดนัดสีเขียวอำเภอกุฉินารายณ์สามารถดำเนินกิจกรรมอยู่ได้ ผู้บริโภคมีความมั่นใจและให้การสนับสนุนสินค้าจากกลุ่มตลาดศุภสุภาพตลอดเวลาที่ผ่านมา

ตารางที่ 9 ที่ตั้งแปลงของสมาชิกกลุ่มตลาดศุภสุภาพ

ที่ตั้งแปลง	จำนวนสมาชิก (ครัวเรือน)
1. ต.นาโก	2
2. ต.แจนแลน	3
3. ต.นาขาม	3
4. ต.หนองห้าง	3

5. ต.สามขา	4
6. ต.เหล่าใหญ่	4
7. ต.กุดหว้า	5
8. ต.บัวขาว	9
9. ต.จุมจัง	12
รวม	45

ที่มา: สมาชิกกลุ่มตลาดศุภสุภาพ (2560)

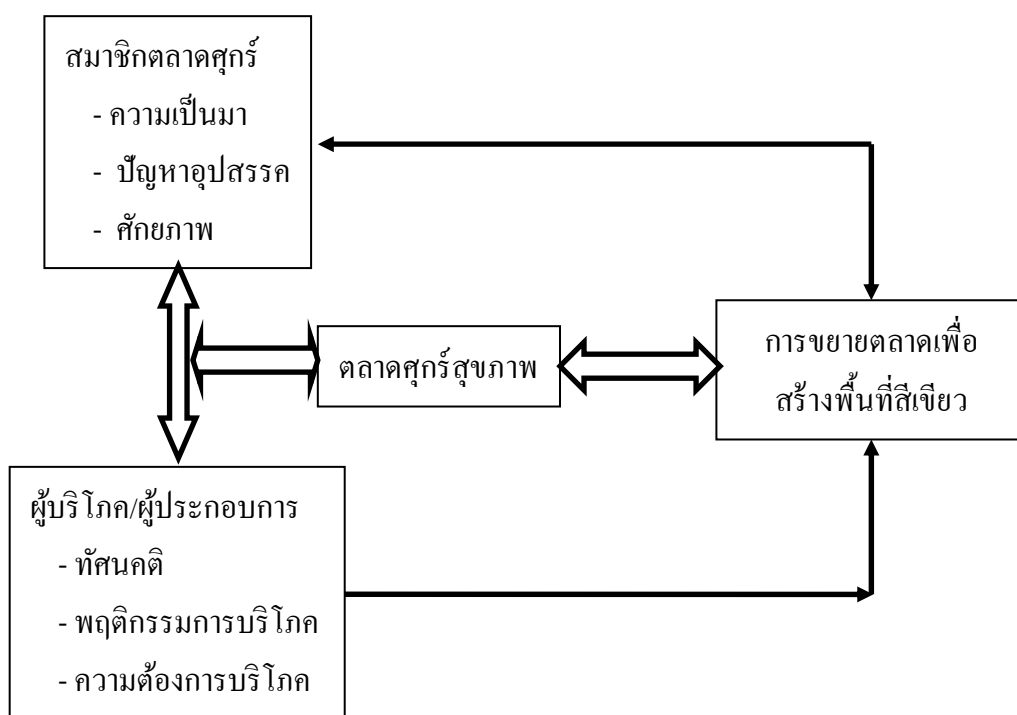

ภาพที่ 6 แผนที่ตั้งแปลงของสมาชิกกลุ่มตลาดศุภสุภาพ

จากภาพจะเห็นว่า สมาชิกกลุ่มตลาดศุภสุภาพได้มีการกระจายอยู่ใน 9 ตำบล แต่ยังไม่ครอบคลุมพื้นที่ทั้ง 12 ตำบล แต่ละตำบลมีจำนวนสมาชิกค่อนข้างน้อย ส่วนใหญ่กระจุกตัวอยู่ในพื้นที่ตำบลจุมจัง ซึ่งหากเทียบกับจำนวนประชากรในอำเภอภูนิหารายณ์ทั้งหมดถือว่าเป็นจำนวนที่น้อยมาก ส่วนด้านการส่งเสริมการบริโภคอาหารปลอดภัยยังมีไม่ทั่วถึง รวมถึงผู้บริโภคยังไม่ได้ตระหนักและเห็นถึงความสำคัญต่อการบริโภคอาหารที่ปลอดภัยและการผลิตแบบเกษตรอินทรีย์ มีกลุ่มผู้บริโภคเฉพาะกลุ่มเท่านั้น ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นคนที่ใส่ใจสุขภาพ และบางคนหันมาสนใจสุขภาพหลังเกิดภาวะ

เจ็บป่วย ถึงแม้ว่าจะมีการเปิดตลาดเพื่อสุขภาพแต่ก็ยังมีน้อย และไม่ครอบคลุม ไม่มีการประชาสัมพันธ์ และยังไม่ได้ให้ความรู้กับผู้บริโภค ทั้งในด้านการบริโภคอาหารที่ปลอดภัย และการผลิตที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม

ดังนั้น เพื่อเป็นการสร้างพื้นที่สีเขียวในพื้นที่อำเภอภูผินารายณ์ และเป็นเมืองแห่งการเรียนรู้ในการบริหารจัดการสินค้าเกษตรแบบปลอดภัย หรือแบบอินทรีย์ จึงจำเป็นต้องมีการขยายตลาดเพื่อการสร้างพื้นที่สีเขียว รวมทั้งโอกาสในการผลิตทางการเกษตรและอาหารซึ่งนำไปสู่ความเป็นอยู่ของเกษตรกรในพื้นที่ที่มีคุณภาพชีวิตที่ดี มีความมั่นคงทางด้านอาหาร และมีรายได้เพิ่มขึ้นจากการผลิตมีประสิทธิภาพ จึงมีความจำเป็นต้องศึกษาอัตลักษณ์ของตลาดเขียวทั้ง 2 แห่ง และข้อมูลความคิดเห็น ด้านความต้องการของกลุ่มผู้บริโภคอาหารปลอดภัย เพื่อให้ผู้ผลิตสามารถเชื่อมโยงและส่งต่อผลผลิตสู่ผู้บริโภคได้โดยตรง ทัวถึงและตรงความต้องการของผู้บริโภค เพื่อให้ได้ข้อมูลตามที่กล่าวมาแล้วข้างต้น กลุ่มตลาดศุภสุภาพจึงได้ดำเนินงานวิจัยตามกรอบแนวคิดการวิจัย ดังแสดงในแผนภาพดังนี้

แผนภาพที่ 3 แสดงกรอบแนวคิดในการวิจัย

บทที่ 3 วิธีการดำเนินงาน

ในการวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาเรื่อง การขยายตลาดเพื่อการสร้างพื้นที่สีเขียว กรณีตลาดศุภร์สุภาพ ในอำเภอภูผินารายณ์ จังหวัดกาฬสินธุ์ ซึ่งจะศึกษาเกี่ยวกับ อัตลักษณ์ และรูปแบบการขยายตลาดปัญหาอุปสรรค ของการขยายตลาด รวมถึงทัศนคติและพฤติกรรมของผู้บริโภค เพื่อเป็นแนวทางการขยายตลาดเพื่อสร้างพื้นที่สีเขียวในอำเภอภูผินารายณ์ ดังนั้นทีมวิจัยได้กำหนดวิธีการดำเนินงานวิจัยตามขอบเขตการดำเนินงานวิจัย และวัตถุประสงค์การวิจัย ซึ่งประกอบด้วย เครื่องมือกลุ่มเป้าหมาย กระบวนการ /กิจกรรม ดังนี้

3.1 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล

3.1.1 แบบสัมภาษณ์

ในการเก็บข้อมูลครั้งนี้ทีมวิจัยได้ดำเนินการเก็บข้อมูลโดยใช้แบบสัมภาษณ์ การเก็บข้อมูลแปลงเกษตร การจัดเวทีเสวนา และการสังเกต ทั้งนี้ทีมแบ่งชุดแบบสัมภาษณ์ออกเป็น 2 ชุด ดังนี้

- 1) แบบสัมภาษณ์สำหรับผู้ค้า/ผู้ผลิต โดยการสัมภาษณ์เกี่ยวกับ การผลิต การแปรรูป การจำหน่าย และการบริหารจัดการตลาด และสภาพปัญหาในการผลิต
- 2) แบบสัมภาษณ์สำหรับผู้บริโภค โดยสัมภาษณ์เกี่ยวกับทัศนคติและพฤติกรรมการบริโภคของผู้บริโภค

3.1.2 การระดมกลุ่มย่อย

ในการจัดเวทีเสวนา ทีมได้ดำเนินกิจกรรม 2 ครั้ง ดังนี้

- 1) เวทีชี้แจงชุมชน หลังจากการจัดกิจกรรมชี้แจงชุมชนแล้ว ทีมได้มีการโดยการแบ่งกลุ่มออกเป็น 3 กลุ่มเพื่อเก็บข้อมูลเบื้องต้นจาก กลุ่มผู้ผลิต/ผู้ค้า กลุ่มผู้บริโภค และกลุ่มผู้แทนจากหน่วยงานราชการ
- 2) เวทีเสวนาผู้ผลิตพบผู้บริโภค

3.1.3 การประชุม

การประชุม ทีมวิจัย มีการประชุมใน 2 ลักษณะ คือ

- 1) การประชุมประจำเดือนดำเนินการประชุมแล้ว 12 ครั้ง ซึ่งแต่ละครั้งจะมีผู้เข้าร่วมประชุมหลักคือ นักวิจัย ที่ปรึกษา และ พี่เลี้ยง ทั้งนี้การประชุมจัดขึ้นเพื่อสร้างความเข้าใจโครงการฯ ร่วมกันของนักวิจัย รวมถึงการวางแผนการดำเนินงานร่วมกันตลอดระยะเวลาการทำโครงการวิจัย
- 2) การประชุมเพื่อเตรียมความพร้อมในการจัดกิจกรรมแต่ละครั้ง ซึ่งก่อนจะมีการจัดเวทีเสวนาเพื่อเก็บข้อมูล หรือเก็บข้อมูลด้วยแบบสัมภาษณ์ แต่ละครั้งเพื่อกำหนดวัน เวลา สถานที่ การจัดเตรียมอาหาร และสถานที่ การบันทึกข้อมูลในการประชุม การแบ่งหน้าที่การลงทะเบียน ซึ่งจะมีการมอบหมายบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบของนักวิจัยทุกคนก่อนลงมือปฏิบัติงานทุกครั้ง

3.2. ขอบเขตการวิจัย

3.2.1 ขอบเขตพื้นที่วิจัย

อำเภอภูผินารายณ์ จังหวัดกาฬสินธุ์

3.2.2 ขอบเขตกลุ่มเป้าหมายในการเก็บข้อมูล

ในการเก็บข้อมูลครั้งนี้ แบ่งกลุ่มเป้าหมายออกเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มผู้ผลิต กลุ่มผู้บริโภค และกลุ่มผู้แทนจากหน่วยงานราชการ ซึ่งมีวิธีการคัดเลือกกลุ่มเป้าหมาย ดังนี้

กลุ่มเป้าหมายหลัก

- 1) กลุ่มผู้ผลิตและผู้จำหน่ายสินค้าในตลาดสุรกรสุภาพ จำนวน 32 คน
- 2) การขยายฐานการผลิตสู่กลุ่มผู้ผลิตเพื่อเป็นสมาชิกตลาด จำนวน 60 คน
- 3) กลุ่มผู้บริโภคอาหารปลอดภัยในตลาดสุรกรสุภาพ จำนวน 100 คน
- 4) ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จำนวน 13 คน

กลุ่มเป้าหมายรอง ประชาชนผู้บริโภคอาหารปลอดภัยในอำเภอภูผินารายณ์ จำนวน 400 คน

3.3. ระยะเวลาดำเนินการ 15 เดือน

ในการวิจัยครั้งนี้มีระยะเวลาดำเนินการวิจัยทั้งสิ้น 15 เดือน ตั้งแต่เดือนพฤศจิกายน พ.ศ. 2560 ถึงเดือน มกราคม พ.ศ.2562 โดยแบ่งการดำเนินงานเป็น 2 ระยะ คือ ระยะที่ 1 เก็บข้อมูล 7 เดือน ระยะที่ 2 ปฏิบัติการ 8 เดือน

3.4 กระบวนการวิจัย

3.4.1 การค้นหาปัญหาและศักยภาพของกลุ่มตลาดสุรกรสุภาพ เป็นกระบวนการพัฒนาโครงการวิจัยในเบื้องต้น เพื่อนำไปสู่การกำหนดโจทย์วิจัยและการศึกษา เน้นการเสริมศักยภาพสมาชิกตลาดสุรกรสุภาพ ควบคู่กับการพัฒนาตลาด เพื่อเพิ่มพื้นที่สีเขียวในอำเภอภูผินารายณ์ โดยเบื้องต้น ทีมพี่เลี้ยงโหนดกาฬสินธุ์ ได้ประสานแกนนำพื้นที่ทำวิจัย ซึ่งทางทีมแกนนำพื้นที่มีความสนใจอยากทำงานวิจัย และอยากพัฒนาตนเอง เพราะมองเห็นสถานการณ์พื้นที่ในปัจจุบันว่า มีพื้นที่สีเขียวในอำเภอภูผินารายณ์ลดลง อาจจะเนื่องมาจากหลายสาเหตุ ดังนั้นหากจะเพิ่มพื้นที่สีเขียวในอำเภอภูผินารายณ์ ในฐานะกลุ่มตลาดสีเขียวในอำเภอภูผินารายณ์ควรจะดำเนินการอย่างไร หลังจากนั้นทีมพี่เลี้ยง คือ คุณปาริชาติ หาญไชยนา และคุณสมเจตน์ ไชยลาภ ได้มาพบปะและแลกเปลี่ยนเพื่อค้นหาโจทย์วิจัยร่วมกัน กับสมาชิกตลาด

ปัญหาและอุปสรรค คือ แกนนำยังไม่ชัดเจนกับงานวิจัย ซึ่งสมาชิกส่วนใหญ่อยู่ในวัยอาวุโส

3.4.2 การค้นหาทีมวิจัย ค้นหาจากสมาชิกตลาดสุรกรสุภาพ โดยการสมัครใจ ในเบื้องต้นมีผู้สมัครใจเข้าร่วมทีมวิจัย 14 คน แต่หลังจากเริ่มทำงานวิจัยได้ระยะหนึ่งได้มีสมาชิกขอสมัครเพิ่มเติมอีก 3 คน คือ 1) นายเจริญ หนองสูง 2) นางรำเพย สีนาลาด และ 3) นางสาวลิ ไชยหนองแซ่

3.4.3 การพัฒนาโจทย์ ได้มีการพัฒนาโจทย์ 1 ครั้ง โดยทีม ได้ส่งตัวแทน 3 คน คือนายประจักษ์ ลือฉาย นายปัญญา สิทธิอมร และนางสาวธนัชพร บรรเทา เข้าร่วมกิจกรรมพัฒนาโจทย์วิจัยที่สวน ดอนธรรม จังหวัดกาฬสินธุ์ โดยในการหารือกับพี่เลี้ยงทำให้เห็นแนวทางในการทำงาน

โดยเฉพาะเรื่องการสร้างพื้นที่สีเขียว ซึ่งภายหลังจากนั้นทีมได้มีการปรับแก้โครงการฯ และเสนอผู้ทรง
 ๗ พิจารณาต่อไป

3.4.4 เวทีถกแถลงโครงการ ตัวแทนทีมวิจัย จำนวน 5 คน คือ นายประจักษ์ ลือฉาย
 นายสุตใจ ลีนาลาด นายปัญญา สิทธิอมร นายรุ่งศักดิ์ ท้าวบุตร และนางสาวธนัชพร บรรเทา เข้าร่วม
 ร่วมนำเสนอโครงการต่อผู้ทรงคุณวุฒิ ณ อาคารคณะเทคโนโลยีอุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยกาฬสินธุ์
 (ในเมือง) ซึ่งผู้ทรงฯ ได้ให้ข้อเสนอแนะเพื่อการปรับแก้โครงการฯ เพื่อให้สามารถดำเนินงาน
 โครงการวิจัยไปได้ด้วยดีและบรรลุตามเป้าหมายที่วางไว้

3.4.5 ร่วมเวทีปฐมนิเทศโครงการ เข้าร่วมกิจกรรมในวันที่ 5-7 ตุลาคม 2560 ณ ศูนย์
 ประชุม โครงการชลประทาน จ.กาฬสินธุ์ ทีมได้ส่งตัวแทนเข้าร่วม 3 คน ประกอบด้วย นายประจักษ์
 ลือฉาย นายรุ่งศักดิ์ ท้าวบุตร และนางสาวธนัชพร บรรเทา โดยในการเข้าร่วมกิจกรรมครั้งนี้
 โหนด ได้ทำความเข้าใจเกี่ยวกับงานวิจัยให้กับนักวิจัยท้องถิ่น และทำความเข้าใจเกี่ยวกับการบริหาร
 จัดการ การเงินการบัญชี ซึ่งในการเข้าร่วมกิจกรรมครั้งนี้ทีมมีความเข้าใจในกระบวนการงานวิจัยและการ
 บริหารจัดการงานวิจัยเพิ่มขึ้น

3.4.6 การประชุมทีมครั้งที่ 1 เพื่อชี้แจงทำความเข้าใจโครงการแก่ทีมวิจัย และการวางแผนการดำเนินงาน จัดกิจกรรมในวันที่ 29 พฤศจิกายน 2560 ณ ร้านฮักซ้อป หลังจากได้รับการ
 ประสานงานจากโหนดว่าโครงการได้รับการอนุมัติแล้ว หัวหน้าโครงการได้ประสานทีมวิจัยทุกท่าน
 รวมถึงที่ปรึกษาเข้าร่วมประชุม มีผู้เข้าร่วมจำนวน 10 คน ประกอบด้วย นักวิจัย 6 คน พี่เลี้ยงจาก
 โหนด 2 คน และผู้สนใจ 2 คน

ผลที่การดำเนินงานที่เกิดขึ้น ดังนี้

1. ทีมได้ทำความรู้จัก สกว. (การวิจัยท้องถิ่น) /ความเป็นมาและแนวทางการทำงานวิจัย
 ท้องถิ่น โดยคุณปาริชาติ หาญไชนะ ได้อธิบายถึงความหมายของสำนักงานสนับสนุนการวิจัย (สกว.)
2. แนวทางและการวางแผนการดำเนินงานโครงการวิจัย โดยคุณปาริชาติ ได้เสนอแนวคิดใน
 การทำงานวิจัยท้องถิ่นที่ชี้ให้เห็นองค์ประกอบที่สำคัญของงานวิจัย ประกอบด้วย

- 1) ทีมวิจัย ทั้ง 14 คน
- 2) ชุมชน ซึ่งในที่นี้เราหมายถึงอำเภอกุฉินารายณ์ หรือเฉพาะโรงพยาบาล ทีมต้อง
 ช่วยกันนิยามความหมายที่ชัดเจน
- 3) เครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัย อาจจะมีการใช้หลายอย่างร่วม อาทิ การทำแบบ
 สัมภาษณ์ การตั้งวงโส หรือการจัดเวทีเสวนา เป็นต้น
- 4) การเก็บข้อมูล ควรมีการเก็บข้อมูลให้ได้ตามกรอบวิจัย เพื่อให้สามารถตอบ
 โจทย์การวิจัย
- 5) รวบรวม วิเคราะห์ข้อมูล เพื่อหาสาเหตุและแนวทางในการวิจัย
- 6) การกำหนดแนวทาง เมื่อเก็บรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลแล้วจะทำให้สามารถ
 กำหนดแนวทางการปฏิบัติการได้ว่าการขยายตลาดเพื่อสร้างพื้นที่สีเขียวของเราจะไปในทิศทางใด

7) ปฏิบัติการ และการสรุปเพื่อประเมินผล และปรับให้เหมาะสมกับพื้นที่

8) สรุปผลการวิจัย

ซึ่งจากองค์ประกอบของการทำงานวิจัย ทีมมีความเข้าใจมากขึ้น และมีการวางแผนการทำงานวิจัยในพื้นที่ โดยเริ่มจากการนัดประชุมเพื่อกำหนดบทบาทหน้าที่ของทีมวิจัย เพื่อให้สามารถดำเนินงานวิจัยได้เป็นระบบมากขึ้น

ปัญหา และอุปสรรค คือทีมวิจัยเข้าร่วมประชุมไม่ครบ เนื่องจากการประสานงานที่กระชั้นชิด และทีมวิจัยบางท่านเป็นข้าราชการ ไม่สะดวกเข้าร่วมประชุมได้

แนวทางแก้ไข โดยจัดทำสรุปรายงานการประชุมและส่งให้กับทีมวิจัยทุกคนเพื่อศึกษาและเข้าใจไปในทิศทางเดียวกัน

3.4.7 การประชุมเพื่อกำหนดบทบาทหน้าที่ทีมวิจัย และเรียนรู้เครื่องมือวิจัย ดำเนินกิจกรรมในวันที่ 10 ธันวาคม 2560 ผู้เข้าร่วม 13 คน ประกอบด้วย ทีมวิจัย 9 คน พี่เลี้ยง 2 คน ที่ปรึกษา 1 คน และผู้สนใจ 1 คน

ผลการดำเนินงานที่เกิดขึ้น

1. ทีมได้กำหนดบทบาทหน้าที่ของแต่ละคน โดยควรแบ่งออกเป็นฝ่ายต่างๆ **ซึ่งที่ประชุมได้มีมติ** แบ่งบทบาทหน้าที่ ดังนี้

- ผู้ประสานงาน นายประจักษ์ ลือฉาย, นายอุดมกุล คชโคตร
- เลขานุการ ผู้บันทึก นางสาวธนัชพร บรรเทา, นางสาวเกศราภรณ์ ไชยเชษฐ
- ประชาสัมพันธ์ นายสุจิต ลีนาลาด, นายกฤติน เอกพันธ์
- อาหารและปฏิคม นางประทุมมา ศรีทวีการ, นางสาวลิ ไชยหนองแซ่
- การเงินการบัญชี นางสาวธนัชพร บรรเทา, นายรุ่งศักดิ์ ท้าวบุตร
- ฝ่ายสถานที่ นายปัญญา สิทธิอมร, นายสุคน นิลโสม
- ฝ่ายวิชาการ นายณัฐพงษ์ ธุระพันธ์, นายกฤติน เอกพันธ์

2. ทีมได้เรียนรู้เกี่ยวกับเครื่องมือในการวิจัยว่ามีอะไรบ้าง ดังนี้

- การสังเกต
- การสัมภาษณ์ (ส่อ)
 - เดี่ยว
 - กลุ่ม (โฟกัสกรุ๊ป(Focus group), ระดมสมอง (Brain storming))
- การถ่ายภาพ
- เอกสารข้อมูล Social network, แผนที่ GPS,GIS
- แผนผังเครือข่าย
- โครงสร้างองค์กรชุมชน
- ระบบตลาดท้องถิ่น
- ปฏิทินวิถีชีวิต
- ประวัติศาสตร์ชุมชน (Timeline)

ปัญหาและอุปสรรค ทีมเข้าร่วมประชุมไม่ครบและความกังวลเกี่ยวกับงานวิจัย

แนวทางแก้ไข ทำความเข้าใจและเรียนรู้ร่วมกันระหว่างทีม ใช้คำพูดที่ไม่ต้องเป็นวิชาการ

มาก

3.4.8 การประชุมเพื่อเตรียมการจัดเวทีชี้แจงชุมชน ดำเนินการในวันที่ 14 มกราคม 2561 ณ แปลงนายปัญญา สิทธิอมร ผู้เข้าร่วม 24 คน ประกอบด้วย ทีมวิจัย 10 คน ที่ปรึกษา 1 คน พี่เลี้ยง 3 คน และผู้สนใจ 10 คน

ผลการดำเนินงานที่เกิดขึ้น คือ ทีมได้กำหนดบทบาท ทีมวิจัยในการจัดเวทีชี้แจงชุมชน และได้ปรึกษาหารือเกี่ยวกับกำหนดการ เพื่อทำหนังสือเชิญผู้เข้าร่วมกิจกรรมในวันที่ 16 มกราคม 2561 รวมทั้งมีการนัดหมายทีมดำเนินการจัดเตรียมห้องประชุมเพื่อรองรับผู้เข้าร่วมกิจกรรม

3.4.9 เวทีชี้แจงชุมชน ดำเนินกิจกรรมในวันที่ 16 มกราคม 2561 ณ ห้องประชุมประชา ร่วมใจ จำนวนผู้เข้าร่วม 71 คน ประกอบด้วย ทีมวิจัย 14 คน ที่ปรึกษา 3 คน พี่เลี้ยง 2 คน กลุ่มผู้ผลิต/ผู้ค้า 35 คน กลุ่มผู้บริโภค 17 คน ผู้แทนจากหน่วยงานราชการ 10 คน

ผลการดำเนินงานที่เกิดขึ้น

1. ผู้เข้าร่วมได้รับทราบว่ามีพื้นที่มีโครงการวิจัยเพื่อท้องถิ่น และรู้จักนักวิจัยทั้ง 14 คน
2. มีการเก็บข้อมูลวิจัยได้เบื้องต้น โดยการแบ่งกลุ่มย่อย และให้แต่ละกลุ่มระดมความคิดเห็น เกี่ยวข้องกับการขยายตลาดเพื่อสร้างพื้นที่สีเขียวอำเภอภูผินารายณ์ เพื่อนำมาวิเคราะห์/สังเคราะห์ เพื่อประกอบรายงาน ต่อไป

ปัญหา อุปสรรค ผู้เข้าร่วมประชุมยังไม่ทราบที่ตั้งสถานที่ประชุม เพราะเป็นอาคารห้องประชุมเปิดใหม่

แนวทางแก้ไข ทีมได้เพิ่มป้ายแจ้งสถานที่ประชุมตามจุดต่างๆที่สำคัญ และมอบหมายทีมวิจัยไปรอรับผู้เข้าร่วมบริเวณทางขึ้นห้องประชุม

3.4.10 อบรมการเงินการบัญชี เข้าร่วมกิจกรรมกับทีมพี่เลี้ยง ในวันที่ 21 มกราคม 2561 สถานที่ ศูนย์หัตถกรรมโนนดอกจาน ทีมได้ส่งตัวแทนเข้าร่วม จำนวน 3 คน คือ นายประจักษ์ ลือฉาย นายรุ่งศักดิ์ ท้าวบุตร และนางสาวธนัชพร บรรเทา

ผลการดำเนินงานที่เกิดขึ้น พี่เลี้ยงได้ให้แนวทางการเขียนรายงานการเงิน และการใช้เอกสาร ประกอบต้องให้สอดคล้องกับกิจกรรม และควรมีใบเสร็จ (ห้างร้าน) หรือใบสำคัญรับเงิน (กรณีจ่ายเงินที่ไม่มีใบเสร็จ) ทุกครั้งที่มีการใช้จ่าย ทั้งนี้แต่ละทีมควรมีสมาชิกบัญชีรายจ่ายของแต่ละโครงการเพื่อเป็นบันทึกช่วยจำ และควรสรุปการเงินทุกเดือน

3.4.11 อบรมพัฒนาศักยภาพทีม ดำเนินกิจกรรมในวันที่ 7-8 กุมภาพันธ์ 2561 ณ ห้องประชุมประชาร่วมใจ โรงพยาบาลสมเด็จพระยุพราชภูผินารายณ์ ผู้เข้าร่วม 13 คน ประกอบด้วย ทีมวิจัย และพี่เลี้ยง

โดยในการจัดกิจกรรมครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างความเข้าใจกับทีมวิจัยเกี่ยวกับงานวิจัย และการแตกกรอบประเด็นคำถาม เพื่อนำไปใช้ในการสร้างแบบสัมภาษณ์ และในกิจกรรมนี้ทีมได้นำกระบวนการจิตตปัญญาช่วยเสริมสร้างสมาธิ และสร้างความสามัคคีให้กับทีมวิจัย

ผลการดำเนินงานที่เกิดขึ้น ทีมมีความรู้ความเข้าใจในการวิจัยเพิ่มมากขึ้น และทีมได้แนวทางการสร้างเครื่องมือจากการแตกกรอบคำถามตามวัตถุประสงค์วิจัย ซึ่งในการเก็บข้อมูลเบื้องต้นทีม

ใช้เครื่องมือคือแบบสัมภาษณ์ และการสังเกต และการบันทึก โดยทีมได้มอบหมายให้ นางสาวณัฏพร บรรเทา ออกแบบสัมภาษณ์ผู้บริโภค และนายภุชงค์ เอกพันธ์ ออกแบบสัมภาษณ์ผู้ผลิต เพื่อนำแบบ สัมภาษณ์ที่ออกแบบเบื้องต้น ไปทดลองใช้และทำการปรับแก้ให้มีความเหมาะสมในการประชุมครั้งต่อไป

ปัญหาและอุปสรรค ทีมวิจัยส่วนใหญ่ยังขาดความเข้าใจเกี่ยวกับการวิจัยและยังไม่กล้าแสดง ความคิดเห็น

แนวทางแก้ไข ให้ทีมวิจัยทุกคนเขียนความรู้สึกและแสดงความคิดเห็นในกระดาษ แล้วนำมา ประมวลผลร่วมกัน ทำให้ทีมได้ทำความเข้าใจและเรียนรู้ร่วมกัน

3.4.12 ประชุมเตรียมการลงพื้นที่เก็บข้อมูล ดำเนินกิจกรรมในวันที่ 13 กุมภาพันธ์ 2561 ณ สวนบ้านไร่ปลายฝัน (นายณัฐพงษ์ ธุระพันธ์) จำนวนผู้เข้าร่วม 19 คน ประกอบด้วย ทีมวิจัย 14 พี่เลี้ยง 2 คน ที่ปรึกษา 1 คน ผู้สนใจ 2 คน

ผลการดำเนินงานที่เกิดขึ้น กิจกรรมในครั้งนี้ทีมได้ร่วมกันวางแผนลงพื้นที่เก็บข้อมูลผู้ผลิต ซึ่งจะดำเนินการลงพื้นที่ จำนวน 6 วัน คือ วันที่ 18,19, 26,27 กุมภาพันธ์ และ วันที่ 4, 5 มีนาคม 2561 จำนวนแปลงสมาชิก 45 แปลง และออกแบบเครื่องมือ ไว้ 3 แบบ คือ แบบสัมภาษณ์ แบบสำรวจข้อมูลแปลงเกษตร และข้อมูลการผลิต

3.4.13 เก็บข้อมูล ทีมได้ดำเนินการเก็บข้อมูลโดยใช้แบบสัมภาษณ์ และการสังเกตในกลุ่มเป้าหมาย 2 กลุ่ม

1) เก็บข้อมูลผู้ผลิต โดยตรวจเยี่ยมแปลง ซึ่งดำเนินการลงพื้นที่ 6 วัน ดังนี้

ก. วันที่ 18 กุมภาพันธ์ 2561 ลงพื้นที่สายตำบลนาโก – ตำบลเหล่าใหญ่ จำนวน 7 แปลง ได้แก่ 1)นายอุดมกล ศษโคตร 2) นางประทุมมา ศรีทวีภาศ 3) นายสุคน นิธิโสภ 4) นางจันทร์ ศรี แสงเพชร 5) นางรำเพย ลีนาลาด 6) นางดารา ตาทิพย์ และ 7) นางเฉลิม จิตจักร

ข. วันที่ 19 กุมภาพันธ์ 2561 ลงพื้นที่สายตำบลจุมจัง (เหนือ) จำนวน 7 แปลง ได้แก่ 1) นางวัฒนา ศิริกิจ 2) นางวนิดา ศรีจันทร์ 3) นางวิลาวัลย์ ศัตรุพ่าย 4) นายจักรพงษ์ สุขยั้ง 5) นายณัฐพงษ์ ธุระพันธ์ 6) นายประจักษ์ ลือฉาย 7) นายปัญญา สิทธิอมร

ค. วันที่ 26 กุมภาพันธ์ 2561 ลงพื้นที่ตำบลจุมจัง (ใต้) จำนวน 7 แปลง ได้แก่ 1) นางเกศรา ภรณ์ ไชยเชษฐ์ 2) นางสาวเนียง แจ่มสุข 3) นางสาวลี ไชยหนองแซ่ 4) นายรุ่งศักดิ์ ท้าวบุตร 5) นายทองเหรียญ ศรีจวง 6) นางไข่ วิชัยศรี 7) นางสมกวย ทักษา

ง. วันที่ 27 กุมภาพันธ์ 2561 ลงพื้นที่ตำบลกุดหว้า – ตำบลหนองห้าง จำนวน 8 แปลง ได้แก่ 1) นายครรชิตี แพงพุด 2) นายเจริญ หนองสูง 3) นางนารี สาไชย์ 4) นางรวมใจ แสงชมพู 5) นางลัดดา จิตจักร 6) นายสมฤทธิ์ ชมศิริ 7)นายไพรัช ชมศิริ และ 8) นางจำเนียร สายสมบัติ

จ. วันที่ 4 มีนาคม 2561 ลงพื้นที่ตำบลแจนแลน – ตำบลสามขา – ตำบลนาขาม จำนวน 8 แปลง ได้แก่ 1) นางทองรัตน์ วรรณมัย 2) นางวาสนี ศิริคุณ 3)นางนวลจันทร์ เกาชาวี 4) นางเพ็ญจันทร์ ตาลพันธ์ 5) นายกิตติพงษ์ แก้วพัฒน์ 6) นางเสงี่ยม เอกพันธ์ 7)นางเพชร บุญอาษา 8) นางร่วม ศรีพราว

ช. วันที่ 5 มีนาคม 2561 ลงพื้นที่ตำบลบัวขาว จำนวน 10 แปลง ได้แก่ 1) นายวนิช แก้วโคตร 2) ด.ต.ปัญญา บุญศรี 2) นายสำนวน สมพงษ์ 3) ด.ต.ไพศาล พันธูภา 4) นายชาญศรีพลอย 5) นางสมิง เขยชัยภูมิ 6) นายชาติ สายบุงคล้า 7) นางบุญช่วย วิเศษดี 8) นายวีรพล พันธุ์เพชร 9) นายเนติพงษ์ พันธุ์เพชร 10) นางสาวธัญพร บรรเทา

2) เก็บข้อมูลผู้บริโภคร โดยการสัมภาษณ์ ทีมได้ดำเนินการลงพื้นที่เก็บข้อมูลผู้บริโภครจำนวน 100 ตัวอย่าง โดยใช้วิธีการสุ่ม และมอบหมายให้นักวิจัย 1 คนต่อการสัมภาษณ์ ผู้บริโภคร 10 คน เริ่มเก็บข้อมูลในช่วงปลายเดือนมีนาคม 3 – กลางเดือนเมษายน 2561

ปัญหา อุปสรรค จัดตารางค่อนข้างแน่น และการเดินทางไกลเพราะพื้นที่ขอบเขตการเก็บข้อมูลกว้าง ทำให้ไม่เก็บข้อมูลไม่ครบ

แนวทางแก้ไข ดำเนินการเก็บข้อมูลเพิ่มเติม โดยจัดทีมวิจัยเก็บข้อมูลในส่วนที่ขาด แบ่งกลุ่มเป้าหมายตามสัดส่วนของทีมวิจัย

3.4.14 ประชุมรวบรวมและสรุปข้อมูล ดำเนินกิจกรรมในวันที่ 13 มีนาคม 2561 ณ บ้านสวนคุณยาย (นายอุดมกุล คชโคตร) มีผู้เข้าร่วม 11 คน ประกอบด้วยทีมวิจัย 11 คน

ผลการดำเนินงานที่เกิดขึ้น พบว่า ทีมยังเก็บข้อมูลไม่ครบ ยังขาดในส่วนของข้อมูลผู้บริโภครที่ยังเก็บไม่ครบ ทั้งนี้ทีมได้มีมติในการเก็บข้อมูลเพิ่มเติมโดยใช้วิธีการแบ่งนักวิจัยต่อการเก็บข้อมูลผู้บริโภคร 10 คน และจัดเวทีเสวนาผู้ผลิตพบผู้บริโภคร ในวันที่ 25 มีนาคม 2561

3.4.15 เวทีเสวนาผู้ผลิตพบผู้บริโภคร ดำเนินกิจกรรมในวันที่ 25 มีนาคม 2561 ณ ห้องประชุมประชาร่วมใจ โรงพยาบาลสมเด็จพระยุพราชกุฉินารายณ์ ผู้เข้าร่วม จำนวน 38 คน ประกอบด้วย ทีมวิจัย ผู้ผลิต/ผู้ค้า และผู้แทนจากผู้บริโภคร

ผลการดำเนินงานที่เกิดขึ้น โดยในการจัดกิจกรรมครั้งนี้ได้มีการแบ่งย่อย 2 กลุ่ม เพื่อให้แต่ละกลุ่มได้แสดงความคิดเห็นร่วมกัน โดยมีประเด็นในการระดมกลุ่มย่อย ดังนี้

- 1) กลุ่มผู้ผลิต ประเด็นหลัก คือ สถานการณ์ และสภาพปัญหาของการสร้างพื้นที่สีเขียว
- 2) กลุ่มผู้บริโภคร ประเด็นหลัก คือ ทศนคติและพฤติกรรมของผู้บริโภคร

3.4.16 ประชุมวางแผนการปฏิบัติเพื่อให้ทันการเขียนรายงาน เข้าร่วมกิจกรรมในวันที่ 21 เมษายน 2561 ณ สวนดอนธรรม จังหวัดกาฬสินธุ์ โดยทีมได้ส่งตัวแทนเข้าร่วม 3 คน คือ นายประจักษ์ ลือฉาย นายปัญญา สิทธิอมร และนางสาวธัญพร บรรเทา

ผลการดำเนินงานที่เกิดขึ้น พี่เลี้ยงได้หารือการดำเนินงานของแต่ละทีม เพื่อให้แต่ละทีมได้ดำเนินการให้แล้วเสร็จ โดยให้แต่ละทีมดำเนินการตรวจสอบว่ายังเหลือกิจกรรมใดบ้าง อาทิ ตรวจสอบข้อมูล สรุปและประมวลผลข้อมูล การจัดเวทีคืนข้อมูลแก่ชุมชนและภาคีเครือข่ายที่เกี่ยวข้อง และการวิเคราะห์ข้อมูล เป็นต้น เนื่องจากการดำเนินงานวิจัยในระยะที่ 1 จะครบ 6 เดือน ในวันที่ 30 เมษายน 2561 ทั้งนี้ทีมยังขาดข้อมูลผู้บริโภครที่ต้องดำเนินการเก็บซ้ำ

ปัญหาอุปสรรค การเดินทางไกลและมีเวลาจำกัด ทำให้ผู้เข้าร่วมค่อนข้างสับสน เหมือนการจัดกิจกรรมไม่แล้วเสร็จในกระบวนการ

แนวทางแก้ไข ควรจัดกิจกรรมในพื้นที่เพื่อสะดวกแก่ทีมวิจัย และทีมวิจัยสามารถเข้าร่วมกิจกรรมทุกคน จะได้รับทราบแนวทางในการดำเนินการวิจัยร่วมกันต่อไป

3.4.17 ประชุมปรับแผนการดำเนินงานวิจัย ดำเนินกิจกรรมในวันที่ 23 เมษายน 2561 ณ สวนเศรษฐกิจพอเพียง นายรุ่งศักดิ์ ท้าวบุตร ผู้เข้าร่วมประกอบด้วยทีมวิจัย จำนวน 13 คน ผลการดำเนินงานที่เกิดขึ้น ทีมได้มีการปรับแผนการดำเนินกิจกรรมให้กระชับขึ้น เพื่อให้ทันส่งรายงานวิจัยระยะที่ 1 โดยได้วางแผน ดังนี้

ตาราง 10 ตารางแสดงแผนกิจกรรม

ลำดับ	กิจกรรม	วันที่	สถานที่	หมายเหตุ
1	ประชุมวิเคราะห์ข้อมูล	30 เมษายน 2561	สวนริมชล	นายประจักษ์ ลือฉาย
2	ร่วมกิจกรรมอบรมการเขียนรายงาน	5-6 เมษายน 2561	สวนดอนธรรม	
3	ประชุมวิเคราะห์ข้อมูลเพิ่มเติมและสรุปบทเรียน	7 พฤษภาคม 2561	ฟาร์มข้าวขวัญทิพย์	นางสาวธนัชพร บรรเทา
4	ประชุมเตรียมจัดเวทีคืนข้อมูล	14 พฤษภาคม 2561	ร้านฮักซ้อป	
5	เวทีคืนข้อมูล	15 พฤษภาคม 2561	ห้องประชุมประชา ร่วมใจ	
6	ศึกษาดูงาน	26-27 พฤษภาคม 2561		รอกการตรวจสอบข้อมูล

3.4.18 อบรมการเขียนรายงานความก้าวหน้าระยะที่ เข้าร่วมกิจกรรมกับพี่เลี้ยงในวันที่ 5-6 เมษายน 2561 ณ สวนดอนธรรม จังหวัดกาฬสินธุ์ โดยทีมได้ส่งตัวแทนเข้าร่วมกิจกรรม จำนวน 4 คน คือ 1)นายประจักษ์ ลือฉาย 2)นางรำเพย ลีนาลาด 3) นายณัฐพงษ์ ฐะพันธ์ และ 4) นางสาวธนัชพร บรรเทา

ผลการดำเนินงานที่เกิดขึ้น โดยกิจกรรมครั้งนี้พี่เลี้ยงได้ให้แต่ละทีมสำรวจข้อมูล และทำการแยกข้อมูลให้เป็นหมวดหมู่ และเรียงลำดับข้อมูล ตรวจสอบข้อมูลและเรียงลำดับข้อมูลก่อนนำไปเขียน นอกจากนี้ยังได้ให้แนวทางในการเขียนรายงาน โดยเขียนข้อมูลตามบทของรายงาน ทั้งนี้องค์ประกอบของรายงานความก้าวหน้า มีดังนี้ ปกนอก ปกใน คำนำ สารบัญ สรุปรายงานความก้าวหน้า บทที่ 1(บทนำ) บทที่ 2 (บริบทชุมชน) บทที่ 3 (วิธีดำเนินงาน) บทที่ 4 (ผลการศึกษา) บรรณานุกรม และภาคผนวก

เนื่องจากแต่ละทีมคงไม่สามารถทำรายงานได้ทันเวลา พี่เลี้ยงจึงให้แต่ละทีมทำหนังสือส่ง สกว. เพื่อขยายเวลาการส่งรายงานและรายงานการเงินจากวันที่ 31 พฤษภาคม 2561 เป็นส่งวันที่ 15 มิถุนายน 2561

ปัญหาอุปสรรค การเดินทางไกลและมีเวลาจำกัด ทำให้ผู้เข้าร่วมค่อนข้างสับสน เหมือนการจัดกิจกรรมไม่แล้วเสร็จในกระบวนการ

แนวทางแก้ไข ควรจัดกิจกรรมในพื้นที่เพื่อสะดวกแก่ทีมวิจัย และทีมวิจัยสามารถเข้าร่วมกิจกรรมทุกคน จะได้รับทราบแนวทางในการดำเนินการวิจัยร่วมกันต่อไป

3.4.19 ประชุมวิเคราะห์ข้อมูลเพิ่มเติมและสรุปบทเรียนการทำงานวิจัย ระยะที่ 1 จัดกิจกรรมในวันที่ 7 พฤษภาคม 2561 ณ บ้านสวนพันธุ์ภูมิ จำนวนผู้เข้าร่วม 13 คน ประกอบด้วย ทีมวิจัย 12 คน ที่ปรึกษา 1 คน

ผลการดำเนินงานที่เกิดขึ้น ในการจัดกิจกรรมครั้งนี้ทีมได้ร่วมกันสรุปบทเรียนจากการทำงานในระยะ 1 แยกตามกิจกรรมทั้ง 20 กิจกรรม โดยการช่วยกันวิเคราะห์ในรูปแบบตารางที่ที่เลี้ยงได้แจ้งให้ทุกทีมทำเพื่อประกอบรายงาน

ตาราง 11 แบบฟอร์มเพื่อสรุปการดำเนินงานในระยะที่ 1

กิจกรรม	วัตถุประสงค์	การดำเนินงาน	บทเรียน	อุปสรรค

นอกจากนี้ทีมยังได้ร่วมแสดงความคิดเห็นว่าหลังจากที่เข้าร่วมทีมวิจัยแล้วตนเองมีการเปลี่ยนแปลงไปหรือไม่ อย่างไร

ปัญหา อุปสรรค มีการเปลี่ยนแปลงสถานที่ประชุม โดยเบื้องต้นจะใช้สถานที่ฟาร์มข้าวขวัญทิพย์ แต่เนื่องจากเกิดภัยฝนทำให้ต้องเปลี่ยนเป็นบ้านสวนพันธุ์ภูมิ

แนวทางการแก้ไข โทรศัพท์ประสานทีมวิจัยเพื่อเปลี่ยนแปลงสถานที่ในทันทีที่พบกับสภาพอากาศที่ไม่เหมาะสม

3.4.20 ประชุมทีมเพื่อเตรียมจัดเวทีคั่นข้อมูลงานวิจัย ดำเนินกิจกรรมในวันที่ 14 พฤษภาคม 2561 ผู้เข้าร่วมประกอบด้วยนักวิจัย 13 คน

ผลการดำเนินงานที่เกิดขึ้น โดยทีมได้มีการแบ่งบทบาทหน้าที่รับผิดชอบระหว่างการดำเนินกิจกรรมและ การวางแผนการจัดกิจกรรมร่วมกัน โดยได้แบ่งหน้าที่ ดังนี้

1. ฝ่ายต้อนรับ/ลงทะเบียน มอบหมายให้ นางสาวลิ ขัยหนองแซ่ นางประทุมมา ศรีทวีภาค นางสาวเพย ลีนาลาด และนางสาวเกศราภรณ์ ขัยเชษฐ
2. ฝ่ายสถานที่ มอบหมายให้ นายปัญญา สิทธิอมร นายสุตใจ ลีนาลาด และนายรุ่งศักดิ์ ท้าวบุตร

3. พิธีกร มอบหมายให้ นายณัฐพงษ์ ฐระพันธุ์ และนายกฤติน เอกพันธ์
4. นำเสนอผลงานวิจัย มอบหมายให้ นางสาวธนัชพร บรรเทา
5. กล่าวรายงาน มอบหมายให้ นายประจักษ์ ลือฉาย
6. จัดบันทึก มอบหมายให้ นายอุดมกุล คชโคตร นายสุคน นิลโสม และนายเจริญ หนองสูง
7. บันทึกภาพ มอบหมายให้ นายไพฑูรย์ ขัยนาเมือง และนางแคทรียา กันกง

3.4.21 เวทีคั่นข้อมูลงานวิจัย ระยะที่ 1 ดำเนินกิจกรรมในวันที่ 15 พฤษภาคม 2561 ณ ห้องประชุมประชาร่วมใจ โรงพยาบาลสมเด็จพระยุพราชอุบลราชธานี ผู้เข้าร่วม จำนวน 48 คน ประกอบด้วย ทีมวิจัย 15 คน ที่ปรึกษา 3 คน กลุ่มเป้าหมาย 28 คน และ พี่เลี้ยง 2 คน

ผลการดำเนินงานที่เกิดขึ้น ดังนี้

1. ทีมได้นำเสนอรายงานผลงานวิจัยระยะที่ 1 ให้ผู้เข้าร่วมได้รับทราบข้อมูลตามที่ได้มีการเก็บข้อมูลและทำการวิเคราะห์/สังเคราะห์ ตามวัตถุประสงค์ ทั้ง 3 ข้อ

2. ได้มีการเปิดให้ผู้เข้าร่วมได้แสดงความคิดเห็น ต่อเนื้อหาของรายงานและการหาแนวทางในการพัฒนาการขยายตลาดเพื่อสร้างพื้นที่สีเขียวในอำเภอภูผินารายณ์ ต่อไป

3. ทีมได้ข้อมูลที่ต้องการและชัดเจนมากยิ่งขึ้นเพื่อใช้ในการเขียนสรุปรายงานต่อไป

3.4.22 ศึกษาดูงานตลาดเขียวจังหวัดสุรินทร์ ดำเนินกิจกรรมในวันที่ 9-10 มิถุนายน 2561 ผู้เข้าร่วม 40 คน ประกอบด้วย ทีมนักวิจัย 14 คน และสมาชิกผู้ผลิต 25 คน และที่ปรึกษา 1 คน ซึ่งกิจกรรมนี้จัดขึ้นเพื่อหารูปแบบการขยายตลาดสีเขียว และให้สมาชิกได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้กระบวนการผลิตการเกษตร

ผลการดำเนินงานที่เกิดขึ้น ผู้เข้าร่วมได้แนวคิดจากการดำเนินงานตลาดสีเขียว และการผลิตสินค้าเกษตร โดยสมาชิกได้ร่วมแลกเปลี่ยนหลังจากการศึกษาดูงานในหัวข้อ ดังนี้

1. ได้เห็นอะไรจากการศึกษาดูงานตลาดเขียว
2. ของดีที่จะนำมาประยุกต์ใช้กับกลุ่มตลาดศุภระไรบ้าง
3. ข้อเสนอแนะอื่นๆ

จากการร่วมแลกเปลี่ยน สมาชิกได้แนวทางในการขยายและพัฒนาตลาด ต่อไป

ปัญหา อุปสรรค สมาชิกบางรายเกิดอาการเมื่อยล้าและไม่สบาย ไม่สามารถเข้าร่วมกิจกรรมแลกเปลี่ยนได้

แนวทางแก้ไข ให้ผู้ป่วยทานยาสามัญประจำบ้าน และให้นอนพักผ่อน

3.4.23 ประชุมเพื่อเตรียมนำเสนอรายงานความก้าวหน้างานวิจัยระยะที่ 1 ดำเนินกิจกรรมในวันที่ 18 สิงหาคม 2561 ณ ร้านฮักซ้อป อ.ภูผินารายณ์ ผู้เข้าร่วม 12 คน ประกอบด้วย ทีมวิจัย 11 คน และที่ปรึกษา 1 คน

ผลการดำเนินงานที่เกิดขึ้น คือทีมได้ปรึกษาหารือเพื่อเตรียมความพร้อมในการเข้าร่วมกิจกรรมในการนำเสนอรายงานความก้าวหน้างานวิจัยระยะที่ 1 โดยมอบหมายให้นางสาวธนัชพร บรรเทา เป็นผู้จัดเตรียมข้อมูลในการนำเสนอ ทั้งนี้ได้เตรียมสินค้าของสมาชิกเข้าร่วมจำหน่ายด้วย

3.4.24 เข้าร่วมประชุมและนำเสนอรายงานความก้าวหน้างานวิจัยระยะที่ 1 ณ โรงแรมริมปาว ดำเนินกิจกรรมในวันที่ 20 สิงหาคม 2561 ทีมวิจัยเข้าร่วม 12 คน โดยทีมได้มอบหมายให้นายประจักษ์ ลือฉาย และนางสาวธนัชพร บรรเทา เป็นผู้นำเสนอรายงานการวิจัย

ผลการดำเนินงานที่เกิดขึ้น ทีมได้ดำเนินการนำเสนอรายงานผ่านไปได้ด้วยดี และผู้ทรงคุณวุฒิได้ให้แนวทางในการปรับแก้รายงาน เพื่อให้ถูกต้องมากขึ้น

ปัญหา อุปสรรค พื้นที่ในการวางหน่วยสินค้าไม่เพียงพอสำหรับสมาชิก และผู้บริโภคมีน้อย

แนวทางการแก้ไข หากจะให้แต่ละทีมวิจัยนำผลิตภัณฑ์มาร่วมจำหน่ายในงาน ควรจัดเตรียมพื้นที่ให้เพียงพอกับจำนวนสมาชิกเนื่องจากมีการแจ้งจำนวนผู้จำหน่ายล่วงหน้าแล้ว และควรมีการประชาสัมพันธ์ ให้กลุ่มผู้บริโภคได้รับทราบอย่างกว้างขวาง รวมถึงต้องมีค่าประกันความเสี่ยงให้กับผู้ผลิต เนื่องจากสินค้าที่นำมาเป็นพืช ผัก และอาหาร สด

3.4.25 ประชุมเพื่อหาแนวทางการทดลองปฏิบัติการ ดำเนินกิจกรรมในวันที่ 29 กันยายน 2561 ณ ฟาร์มข้าวขวัญทิพย์ ผู้เข้าร่วม 19 คน ประกอบด้วย ทีมวิจัย 11 คน พี่เลี้ยง 2 คน ที่ปรึกษา 1 คน และผู้สังเกตการณ์จากทีมเกษตรใหม่ไทบุงคล้า 5 คน

ผลการดำเนินงานที่เกิดขึ้น พี่เลี้ยงได้แนะนำให้จัดทำตารางแผนงาน เพื่อให้สามารถดำเนินกิจกรรมได้ทันตามเวลาที่กำหนด โดยทีมมีมติในแนวทางการปฏิบัติการ ดังนี้

กิจกรรม	วิธีการ	เครื่องมือ	ระยะเวลา	หมายเหตุ
1. พัฒนาผู้ผลิตและผู้จำหน่าย 1.1 พัฒนาแปลงผลิต	1.วางแผนแปลงของสมาชิก 2.แบ่งกลุ่มสมาชิกตามชนิดของผัก 5 โซน 3.เยี่ยมแปลง - ระดับโซน - ระดับกลุ่ม	1.มีแบบสำรวจและบันทึกข้อมูลสมาชิก 2. ผู้รับผิดชอบระดับโซน ดังนี้ -โซนจุมจัง (นายปัญญาและนายรุ่งศักดิ์) - โซนบุงเมือง (นายชารี และนางบุญช่วย) - โซนนาเหล่า (นายสุดใจ และนางประทุมมา) - โซนภูเข (นายเจริญ) - โซนหนองตง (นางเสงี่ยมและน.ส.เทียมจันทร์)	1.ชี้แจงให้สมาชิกทราบในการประชุมหลังการขายทุกวันศุกร์ โดยเริ่มดำเนินการในวันศุกร์ที่ 5 ตุลาคม 2561	
1.2 การแปรรูปและบรรจุภัณฑ์ -การใช้บรรจุภัณฑ์ต้องคำนึงถึงสิ่งแวดล้อมและลดภาวะโลกร้อน - ต้องเป็นเอกลักษณ์ของกลุ่ม - ต้องสวยงาม น่าชม น่าซื้อ	1. เติมความรู้แยกตามประเภทของวัตถุดิบ 1 ครั้ง /2 วัน 2. เติมความรู้เรื่องบรรจุภัณฑ์		ปลายเดือนตุลาคม 2561	
2. การขยายตลาด 2.1 ตลาดในเมือง - ที่ว่าการอำเภอ 2.2 ตลาดตำบล - จุมจัง - บุงคล้า 2.3 ตลาดส่งตรง 2.4 ตลาดออนไลน์	1.ทำร่วมกับหน่วยงาน (พช.) ทุกวันอังคาร 2.จัดประชุมร่วมกับชุมชนเพื่อดำเนินการเปิดตลาด โดยตลาดบุงคล้าเปิดตลาดช่วงบ่ายวันจันทร์ และตลาดจุมจังเปิดช่วงบ่ายวันอังคาร 3.การหากกลุ่มผู้บริโภคหน่วยงานและร้านค้า	1.จัดกิจกรรมเปิดตลาดอีกครั้งเพื่อกระตุ้นความสนใจของผู้บริโภค 2. จัดเวทีความร่วมมือกับชุมชนเป้าหมายในการทดลองเปิดตลาด และดำเนินการเปิดตลาดตามวัน เวลาที่กำหนด 3.จัดให้มีคนรับออเดอร์ และรวบรวมผลผลิต รวมถึงคนส่งสินค้า ที่ประชุมมีมติมอบหมายนาย	1.วันที่ 5 ตุลาคม 2561 ประชุมเกี่ยวกับตลาดประชารัฐ 2. วันที่ 6 ตุลาคม 2561 เวทีความร่วมมือการเปิดตลาด เชี่ยวบุงคล้า สถานที่ฟาร์มข้าวขวัญทิพย์	

	โดยตรง	ปัญหาและนายณัฐพงษ์เป็นผู้รับออเดอร์และส่งสินค้า		
3.การรณรงค์ตลาด ศุภสุภาพ	1.จัดทำโลโก้ 2.ทำป้ายรณรงค์ 3.งานมหกรรม “ตลาด สีเขียว” 4.อนุรักษ์โลก 5.จัดทำถุงผ้า	1.ใช้โลโก้ที่นายประจักษ์ เป็น ผู้ออกแบบในการจัดทำสื่อ 2.จัดซื้อวัสดุเพื่อสกรีนข้อความ ประชาสัมพันธ์แทนป้าย	1. จัดทำป้ายใน เดือนตุลาคม- พฤศจิกายน 2561 2.จัดงานมหกรรม ปลายเดือนธันวาคม 2561	
4.การรับรองมาตรฐาน	ขอความร่วมมือ หน่วยงานราชการหรือ หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ในการออกตรารับรอง มาตรฐาน เช่น KS	- จัดกิจกรรมตรวจแปลงโดย ความร่วมมือของหน่วยงาน	ดำเนินการทันที	

3.4.26 ประชุมความร่วมมือในการจัดเตรียมการเปิดตลาดชุมชน จำนวน 2 แห่ง คือ ตลาด
บึงคล้า และตลาดจุมจัง โดยจัดขึ้น 2 ครั้ง ดังนี้

ครั้งที่ 1 ประชุมความร่วมมือในการเปิดตลาดชุมชนบึงคล้า ดำเนินการในวันที่ 6 ตุลาคม
2561 ณ ฟาร์มข้าวขวัญทิพย์ ผู้เข้าร่วม จำนวน 57 คน ประกอบด้วย ทีมวิจัย 12 คน ที่ปรึกษา 1
คน กลุ่มเกษตรกรใหม่ไทบึงคล้า 8 คน และกลุ่มผู้ผลิตเกษตรกรปลอดภัยบึงคล้า 36 คน

ผลการดำเนินงานที่เกิดขึ้น ได้ตั้งชื่อตลาดว่า “ตลาดเพิ่มสุข” กำหนดวันในการจำหน่าย
ผลผลิต คือ ทุกวันจันทร์ เวลา 13.00 - 18.00 น. ณ ซอยเพิ่มสุข บ้านบึงคล้า โดยสมาชิกที่จะร่วม
จำหน่ายต้องยื่นความจำนง ภายในเดือนตุลาคม 2561 ทั้งนี้ผู้ผลิตต้องผลิตในรูปแบบเกษตรอินทรีย์
หรือระยะปรับเปลี่ยนเท่านั้น ซึ่งต้องผ่านการรับรองโดยกลุ่มเกษตรกรใหม่ไทบึงคล้า และกลุ่มตลาดศุภ
สุภาพ

ครั้งที่ 2 ประชุมความร่วมมือในการเปิดตลาดชุมชนจุมจัง ดำเนินการในวันที่ 21 ตุลาคม
2561 ณ สวนริมชล ผู้เข้าร่วม จำนวน 25 คน ประกอบด้วย ทีมวิจัย 12 คน ที่ปรึกษา 2 คน และ
ผู้สนใจ 11 คน

ผลการดำเนินงานที่เกิดขึ้น ได้กำหนดวันจำหน่ายผลผลิตในทุกวันอังคาร เวลา 13.00 -
18.00 น. ณ ลานเจ้าปู่บ้านจุมจัง โดยผู้สนใจเข้าร่วมจำหน่ายต้องแจ้งความจำนงภายในเดือนตุลาคม
2561 และต้องผ่านการรับรองการผลิตโดยกลุ่มอีกแพ่งแบ่งปัน ตำบลจุมจัง

3.4.27 การทดลองเปิดตลาดชุมชน ตลาดเมือง ตลาดตามสั่งและ ตลาดออนไลน์

- ตลาดชุมชน ได้ดำเนินการทดลองเปิดตลาดชุมชนทั้ง 2 แห่ง

1) ตลาดบึงคล้า (ตลาดเพิ่มสุข) เริ่มต้นจากทีมวิจัยได้ประสานไปยังกลุ่มเกษตรกรรุ่นใหม่ไท
บึงคล้าและผู้นำชุมชน โดยการจัดเวทีประชุมความร่วมมือ เพื่อหาแนวทางร่วมกันในการทดลองเปิด
ตลาดสีเขียว ซึ่งพบว่าในชุมชนบึงคล้ามีกลุ่มเกษตรกรรุ่นใหม่ที่มีการผลิตการเกษตรแบบอินทรีย์ และ
ปลอดภัย จำนวน 20 ราย และเป็นสมาชิกของตลาดศุภสุภาพ จำนวน 3 ราย ที่ผ่านผู้ผลิตจะ
จำหน่ายผลผลิตโดยการจำหน่ายตามบ้าน ไม่มีการเปิดตลาดแบบถาวร ซึ่งผู้ผลิตมีความสนใจอยากให้

มีตลาดเป็นจุดจำหน่ายผลผลิต รวมถึงผู้บริโภคในชุมชนก็ต้องการให้มีตลาดเช่นเดียวกัน ดังนั้นจึงได้กำหนดพื้นที่จำหน่ายผลผลิตที่ชอยเพิ่มสุข และจำหน่ายทุกวันจันทร์ เวลา 14.00 – 18.00 น. โดยเริ่มนัดแรกในวันจันทร์ที่ 7 มกราคม 2562 ผู้จำหน่ายประกอบด้วย ทีมวิจัย 8 ราย แม่ค้าตลาดศุภสุภาพ 3 ราย และ แม่ค้าผู้ผลิตเกษตรปลอดภัยบ้านบุงคล้า 8 ราย รวมจำนวน 19 ราย ดำเนินการเปิดตลาดในวันจันทร์ที่ 7 มกราคม 2562

โดยมีกฎกติกาเบื้องต้นในการร่วมจำหน่ายผลผลิต ดังนี้

1. ต้องเป็นผักปลอดสารพิษ
2. ต้องเป็นผู้ผลิตสินค้าเอง
3. ผลผลิตสามารถแปรรูปได้จากแปลงของตนเอง
4. ต้องมีความซื่อสัตย์ต่อผู้บริโภค
5. สามารถจำหน่ายผลผลิตที่ได้จากธรรมชาติได้ เช่น เห็ด ไข่แดง เป็นต้น

ปัญหา อุปสรรค สถานที่เปิดตลาด เป็นถนนโล่งประกอบกับมีแดดแรง อากาศร้อนจัด

แนวทางแก้ไข ประสานขอให้ผู้นำชุมชนนำเต็นท์มาวางเพื่อกันแดดให้กับสมาชิก

2) ตลาดชุมชนตำบลจุมจัง เริ่มต้นจากการการจัดเวทีความร่วมมือการทดลองเปิดตลาด สีเขียว จุมจังและให้สมาชิกผู้เข้าร่วมประชุมแจ้งความจำนงค์ในการเข้าร่วมจำหน่ายผลผลิต ซึ่งเริ่มจำหน่ายครั้งแรกคือวันอังคารที่ 8 มกราคม 2562 เวลา 13.00-18.00 น. มีผู้ผลิตเข้าร่วมจำหน่ายรวม 11 ราย ประกอบด้วย ทีมวิจัย 5 ราย แม่ค้าตลาดศุภสุภาพ และแม่ค้าผู้ผลิตเกษตรปลอดภัยในตำบลจุมจัง จำนวน 6 ราย

ผลการดำเนินงานที่เกิดขึ้น มีผู้ผลิตในชุมชนให้ความสนใจมาร่วมจำหน่ายและร่วมสังเกตการณ์ เพื่อศึกษาความสนใจในการบริโภคของคนในชุมชน และมีความประสงค์จะเข้าร่วมเป็นสมาชิกในการจำหน่ายสินค้า ทั้งนี้ยินดีที่จะเข้าร่วมกิจกรรมภายใต้เงื่อนไขการผลิต ยินดีจะปรับเปลี่ยนพฤติกรรมและให้มีการเข้าตรวจผลผลิตของกลุ่มตลาดศุภสุภาพ ต่อไป

ปัญหา อุปสรรค จำหน่ายผลผลิตร่วมกับตลาดนัดทั่วไป ทำให้ผู้บริโภคมีทางเลือกและมาเยี่ยมชมเพื่อซื้อผลผลิตค่อนข้างน้อย

แนวทางแก้ไข ควรมีการแยกตลาดให้ชัดเจน หรือจัดวันจำหน่ายเฉพาะสินค้าปลอดสารเคมี

3) ตลาดเมือง เริ่มจากพัฒนาชุมชนอำเภอได้เชิญชวนกลุ่มตลาดศุภสุภาพเข้าร่วมประชุมหารือร่วมกันในการเปิดตลาดประชารัฐ ไทยยิ้มได้ โดยดำเนินการประชุมในวันที่ 25 กันยายน 2561 ณ หอประชุมอำเภอภูผินารายณ์ ซึ่งผู้เข้าร่วมประกอบด้วย ทีมวิจัย 12 คน พี่เลี้ยง 1 คน เครือข่ายผู้ผลิตอาหารปลอดสารพิษ จำนวน 25 คน เจ้าหน้าที่พัฒนาชุมชน 3 คน รวม 41 คน

ผลการดำเนินงานที่เกิดขึ้น ได้มีมติในการเปิดตลาดประชารัฐ ในทุกวันอังคารและจำหน่ายบริเวณลานจอดรถ หน้าหอประชุมอำเภอภูผินารายณ์ โดยเริ่มเปิดวันแรกในวันอังคารที่ 2 ตุลาคม 2562 เวลา 06.00- 12.00 น.

ปัญหา อุปสรรค มีจำหน่ายที่ไม่ใช่ผู้ผลิตปลอดสารเคมีเข้ามาจำหน่าย เนื่องจากการประสานงานของภาพรัฐ ที่ประชาสัมพันธ์ให้ผู้จำหน่ายอื่นมาร่วมด้วย ผู้บริโภคเกิดความเข้าใจผิดคิดว่าเป็นกลุ่มเดียวกัน

แนวทางแก้ไข จัดโซนผู้ผลิต/จำหน่าย และ การแต่งกาย ที่แตกต่าง

4) ตลาดจำหน่ายผลผลิตตามสั่งหรือตามความต้องการของผู้บริโภค สมาชิกได้จำหน่ายผลผลิตตามสั่งจากผู้บริโภคโดยตรงในชุมชน และรวบรวมผลผลิตส่งให้โรงครัวของโรงพยาบาลสมเด็จพระยุพราชกุณินารายณ์

ผลการดำเนินงานที่เกิดขึ้น มีการประสานการสั่งซื้อทางโทรศัพท์ และนำผลผลิตไปส่งถึงมือผู้บริโภคโดยตรง กรณีของโรงครัว โรงพยาบาลสมเด็จพระยุพราชกุณินารายณ์ จะดำเนินการส่งสัปดาห์ละ 2 ครั้งคือ วันพุธและวันศุกร์

ปัญหา อุปสรรค ผู้ผลิตนำผลผลิตมาส่งไม่ตรงเวลานัดหมาย และได้จำนวนไม่เพียงพอตามสั่ง

แนวทางแก้ไข 1) มีการพูดคุยทำความเข้าใจให้ชัดเจนร่วมรับผิดชอบ เพราะทำงานในรูปแบบกลุ่ม 2) จัดทำแผนการผลิตที่สอดคล้องกับความต้องการของโรงครัว หากสิ่งใดผลิตไม่ได้ต้องแจ้งโรงครัวก่อน 2 สัปดาห์

5) ตลาดออนไลน์ มีสมาชิกเพียงรายเดียว คือนายณัฐพงษ์ ธุระพันธ์

ปัญหา อุปสรรค สามารถผลิตได้จำนวนจำกัด และบางครั้งรับออเดอร์ไม่ทัน

แนวทางแก้ไข ผู้ผลิตต้องนำมือถือติดตัวตลอดเวลา และอาจมีการกระจายออเดอร์ให้กับผู้ผลิตรายอื่น แต่ต้องแจ้งให้กับผู้บริโภคได้ทราบว่ามีผลผลิตมาจากกลุ่มผู้ผลิตเดียวกัน ซึ่งอาจต้องมีการรีวิวนสถานที่ผลิตเพิ่มเติม

3.4.28 ประชุมสรุปผลการทดลองปฏิบัติการ ดำเนินการในวันที่ 27 มกราคม 2562 ณ ร้านฮัก ซุป ผู้เข้าร่วมประกอบด้วย ทีมวิจัย 10 คน ที่ปรึกษา 1 คน และพี่เลี้ยง 1 คน

ผลการดำเนินงานที่เกิดขึ้น ทีมวิจัยได้ร่วมสรุปและวิเคราะห์ผลการทดลองปฏิบัติการ ตามแนวทางการดำเนินงานที่ได้ร่วมกันวางไว้ ทั้ง 4 กิจกรรม (ข้อ 3.4.25)

3.4.29 เวทีสรุปผล/เสนอผลการดำเนินงานวิจัยสู่ชุมชน ดำเนินการในวันที่ 5 กุมภาพันธ์ 2562 ผู้เข้าร่วมประกอบด้วย ทีมวิจัย 15 คน ที่ปรึกษา 3 คน ผู้ผลิต 40 คน ผู้บริโภค 30 คน พี่เลี้ยง 1 คน

ผลการดำเนินงานที่เกิดขึ้น ดังนี้

1. ทีมได้นำเสนอสรุปผลการรายงานวิจัย ให้ผู้เข้าร่วมได้รับทราบข้อมูลตามที่ได้มีการเก็บข้อมูลและทำการวิเคราะห์/สังเคราะห์ ตามวัตถุประสงค์ ทั้ง 4 ข้อ

2. ได้มีการแลกเปลี่ยน และผู้เข้าร่วมได้แสดงความคิดเห็นต่อเนื้อหาของรายงานและเห็นคุณค่า ต่อการสร้างพื้นที่สีเขียวในอำเภอกุณินารายณ์

ปัญหา อุปสรรค สถานที่จัดงานกว้างเกินไป และทีมยังขาดการบริหารจัดการเวลาที่ดี โดยมีการปล่อยคูปองอาหารก่อนเวลา ทำให้ผู้เข้าร่วมงานสนใจมารับอาหารก่อน

แนวทางแก้ไข ขอความร่วมมือผู้จำหน่ายงดจ่ายอาหารก่อนการจัดกิจกรรมในภาคเช้าสำเร็จ

บทที่ 4 ผลการศึกษา

ในการดำเนินงานวิจัยเรื่อง การขยายตลาดเพื่อการสร้างพื้นที่สีเขียว กรณีตลาดศุภสุภาพ อำเภอกุฉินารายณ์ จังหวัดกาฬสินธุ์ ได้ดำเนินกิจกรรม โดยมีวัตถุประสงค์โครงการ 1) เพื่อศึกษา การผลิต การแปรรูป การจำหน่าย และการบริหารจัดการตลาด อัตลักษณ์ของตลาด และสภาพปัญหาของการสร้างพื้นที่สีเขียวของอำเภอกุฉินารายณ์ จังหวัดกาฬสินธุ์ 2) เพื่อศึกษาทัศนคติและพฤติกรรมการบริโภคของกลุ่มผู้บริโภค รวมทั้งปัจจัยและเงื่อนไขที่สำคัญที่ทำให้มีการขยายตลาดในอำเภอกุฉินารายณ์ จังหวัดกาฬสินธุ์ 3) เพื่อศึกษาแนวทางการขยายตลาดเป็นการสร้างพื้นที่สีเขียวในอำเภอกุฉินารายณ์ จังหวัดกาฬสินธุ์ และ 4) เพื่อพัฒนารูปแบบตลาด ที่เพิ่มพื้นที่สีเขียวในอำเภอกุฉินารายณ์ จังหวัดกาฬสินธุ์ ซึ่งในระยะที่ 1 นี้จะดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล และดำเนินงานตามวัตถุประสงค์ 3 ข้อ ซึ่งได้ผลการวิจัยดังนี้

วัตถุประสงค์ที่ 1 เพื่อศึกษา การผลิต การแปรรูป การจำหน่าย และการบริหารจัดการตลาด อัตลักษณ์ของตลาด และสภาพปัญหาของการสร้างพื้นที่สีเขียวของอำเภอกุฉินารายณ์ จังหวัดกาฬสินธุ์

จากการศึกษาข้อมูลในวัตถุประสงค์ที่ 1 ทีมได้ดำเนินการเก็บข้อมูลกลุ่มเป้าหมาย จำนวน 45 ราย โดยใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง คือเลือกกลุ่มผู้ผลิต/ผู้จำหน่ายที่เป็นสมาชิกกลุ่มตลาดศุภสุภาพ ทำให้ได้ผลจากการเก็บข้อมูล ดังนี้

1. ข้อมูลพื้นฐานของผู้ผลิต

จากการศึกษา พบว่า กลุ่มผู้ผลิต ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย อายุเฉลี่ยประมาณ 57.5 มีอายุสูงสุด 71 ปี ต่ำสุด 34 ปี ส่วนใหญ่จบการศึกษาระดับ ประถมศึกษา ร้อยละ 33.3 รองลงมาคือระดับมัธยมปลายและปริญญาตรี ร้อยละ 26.7 มีบุตรเฉลี่ย 2.3 คน ต่ำสุด 0 คน สูงสุด 7 คน และมีพื้นที่ทำการเกษตร เฉลี่ย 16.6 ไร่ ต่ำสุด 2 ไร่ สูงสุด 50 ไร่ มีรายได้จากการจำหน่ายผลผลิตต่อปีเฉลี่ย 45,560.0 บาท ต่ำสุด 10,000 บาท สูงสุด 168,000 บาท ส่วนใหญ่มีรูปแบบการผลิตในรูปแบบเกษตรผสมผสาน ร้อยละ 91.1 และทำในลักษณะของการทำเกษตรอินทรีย์ ร้อยละ 75.6 ดังตาราง

ตารางที่ 12 แสดงข้อมูลพื้นฐานของผู้ผลิต

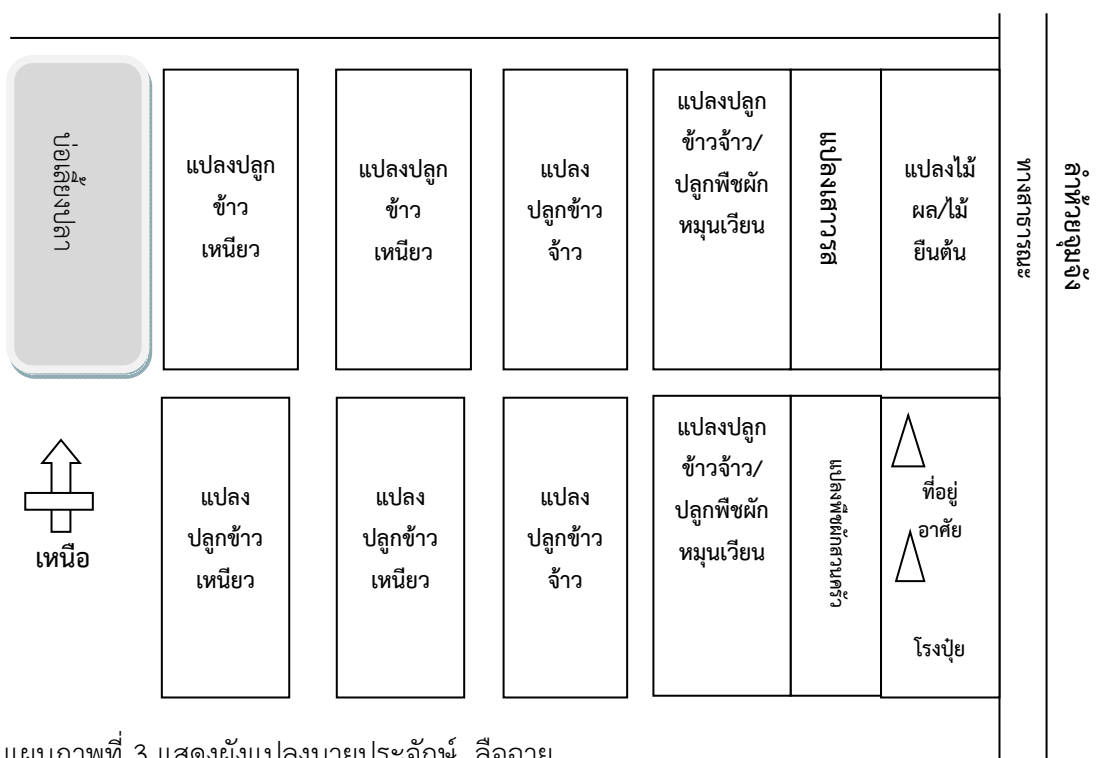
ข้อมูลพื้นฐานของผู้ผลิต	จำนวน(N = 44)	ร้อยละ
1. เพศ		
- ชาย	26	57.8
- หญิง	19	42.2
2. อายุ		
- ไม่เกิน 50 ปี	9	34.1
- 51 – 60 ปี	15	38.6
- 61 ปีขึ้นไป	21	27.3
อายุเฉลี่ย 57.5 ปี ต่ำสุด 34 ปี สูงสุด 71 ปี		
3. การศึกษา		
- ประถมศึกษา	15	33.4
- มัธยมศึกษาตอนต้น	2	4.5
- มัธยมศึกษาตอนปลายหรือเทียบเท่า	12	26.6
- ปริญญาตรี	12	26.6
- สูงกว่าปริญญาตรี	4	8.9
5. จำนวนบุตร		
- ไม่เกิน 2 คน	30	66.7
- 3 คนขึ้นไป	15	33.3
เฉลี่ย 2.3 คน ต่ำสุด 0 คน สูงสุด 7 คน		
6. จำนวนพื้นที่ทำการเกษตร		
- ไม่เกิน 10 ไร่	21	46.7
- 11 ไร่ขึ้นไป	24	53.3
เฉลี่ย 16.6 ไร่ ต่ำสุด 2 ไร่ สูงสุด 50 ไร่		
7. รายได้จากภาคเกษตร		
- ไม่เกิน 30,000 บาท	22	50
- 30,001 ขึ้นไป	22	50
เฉลี่ย 42,955 บาท ต่ำสุด 12,000 บาท สูงสุด 118,000 บาท		
8. รูปแบบการผลิตทางการเกษตร		
- เกษตรทฤษฎีใหม่	4	8.9
- เกษตรผสมผสาน	41	91.1
9. ลักษณะการผลิตทางการเกษตร		
- เกษตรอินทรีย์	34	75.6
- เกษตรปลอดภัย	11	24.4

จากข้อมูลเบื้องต้นจะเห็นว่าสมาชิกส่วนใหญ่จะทำการผลิตในรูปแบบเกษตรผสมผสานและผลิตในลักษณะการผลิตแบบอินทรีย์ ทั้งนี้เนื่องจากกลุ่มมีเป้าหมายร่วมกันในการผลิต คือสมาชิกผู้ผลิตทุกคนต้องใช้วิธีการผลิตแบบอินทรีย์เท่านั้น ส่วนคนที่ยังผลิตแบบปลอดภัยนั้นส่วนใหญ่เป็นสมาชิกที่สมัครเข้ามาใหม่และกำลังมีการปรับเปลี่ยน สมาชิกแต่ละคนสามารถเลือกผลิตได้ตามความถนัดของตนเอง ไม่ว่าจะเป็นรูปแบบเกษตรผสมผสาน หรือทฤษฎีใหม่ สำหรับคำถามว่าเกษตรทฤษฎีใหม่กับเกษตรผสมผสานมันต่างกันอย่างไร นั้น ถ้าดูในกิจกรรมทฤษฎีใหม่ก็คือส่วนหนึ่งของเกษตรผสมผสาน เพราะเกษตรทฤษฎีใหม่เน้น

กิจกรรมที่หลากหลาย และเราสามารถเชื่อมโยงให้มีการเกี่ยวเนื่องกันได้ โดยเกษตรทฤษฎีใหม่มีหลักสำคัญอยู่ 2 ส่วน คือ 1) ต้องมีแหล่งน้ำ ซึ่งแหล่งน้ำนี้ไม่ได้หมายความว่าต้องขุดบ่อขนาดใหญ่ แต่หากมีคลองชลประทานผ่านก็ถือเป็นแหล่งน้ำได้ หรืออาจจะขุดบ่อบาดลามาใช้ แต่สิ่งสำคัญคือ ต้องมีน้ำที่เพียงพอต่อการทำการเกษตรตลอดทั้งปี 2) การจัดสรรพื้นที่ อัตราส่วน 30:30:30:10 คือ แหล่งน้ำ:นาข้าว:พืชผักและไม้ยืนต้น:และสุดท้ายคือที่อยู่อาศัยและการเลี้ยงสัตว์ ซึ่งพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 9 ได้ทรงอธิบายเพิ่มเติมว่าอัตราส่วนเหล่านี้สามารถเปลี่ยนแปลงได้ ขึ้นอยู่กับสภาพภูมิประเทศ เพราะว่าแต่ละภาคมีสภาพภูมิประเทศไม่เหมือนกัน ส่วนเกษตรผสมผสานนั้นคือ มีกิจกรรมการเกษตรหลายอย่างอยู่ในพื้นที่เดียวกัน แต่มีหลักสำคัญอยู่ที่เกษตรผสมผสานจะมีการเกี่ยวเนื่องกันของแต่ละกิจกรรมด้วย อย่างเช่น การเลี้ยงปลาในนาข้าว ปลาจะช่วยกำจัดวัชพืช ศัตรูพืชให้ข้าว ส่วนข้าวก็จะได้ปุ๋ยที่ปลาขับถ่ายออกมา หรืออาหารปลาที่เหลือก็จะเป็นปุ๋ยให้ข้าว ในปัจจุบันรัฐบาลให้ความสำคัญกับการส่งเสริมให้เกษตรกรทำเกษตรทฤษฎีใหม่ อันดับแรกเพื่อเทิดพระเกียรติในหลวงรัชกาลที่ 9 อันดับที 2 เพื่อให้เกษตรกรใช้ชีวิตแบบพอเพียง เมื่อพอเพียงแล้วก็จะเกิดความเข้มแข็ง ช่วยลดผลกระทบจากราคาสินค้าเกษตรตกต่ำ คือช่วยลดความเดือดร้อนให้เกษตรกร ซึ่งในที่นี่จะยกตัวอย่างผังแปลงของผู้ผลิตที่เป็นตัวแทนในแต่ละตำบล ดังนี้

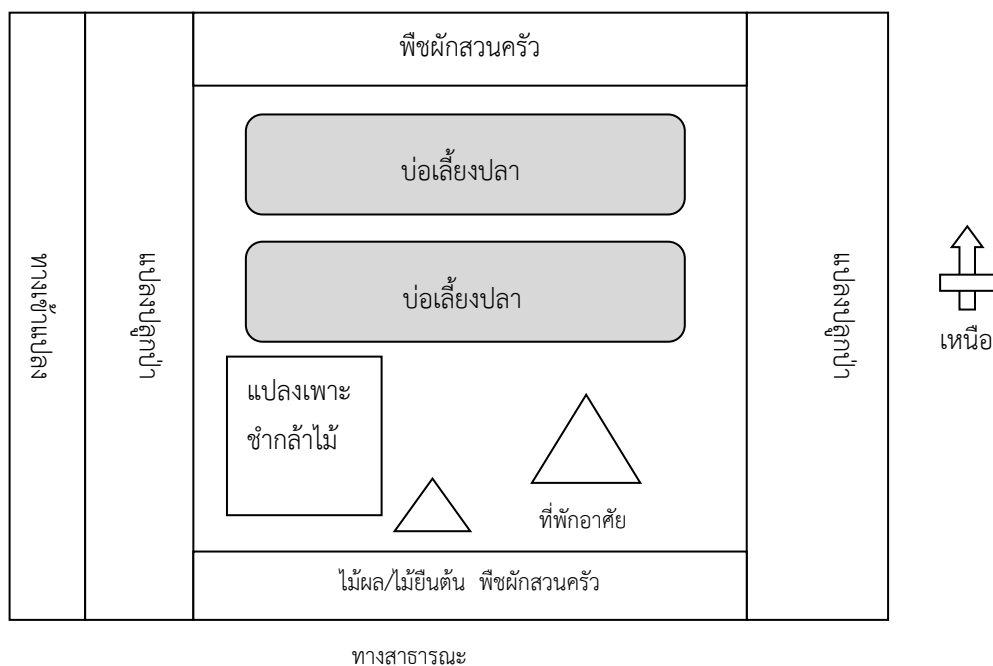
ตำบลจุมจัง

นายประจักษ์ ลือฉาย ดำเนินกิจกรรมการเกษตรในรูปแบบผสมผสาน ในพื้นที่ จำนวน 15 ไร่ โดยจัดสรรพื้นที่แบ่งเป็น ที่พักอาศัย และโรงปุ๋ย ประมาณ 0.2 ไร่ แปลงไม้ผลไม้ยืนต้น ประมาณ 1 ไร่ แปลงเสาวรสร 0.2 ไร่ บ่อเลี้ยงปลา 1 ไร่ ทำนา (ปลูกข้าวเหนียว กข. 6 และข้าวมะลิ 105) 12 ไร่ ทั้งนี้มีการปลูกพืชผักหมุนเวียนหลังฤดูการเก็บเกี่ยวข้าว ประมาณ 2 ไร่ ดังแสดงในแผนภาพ

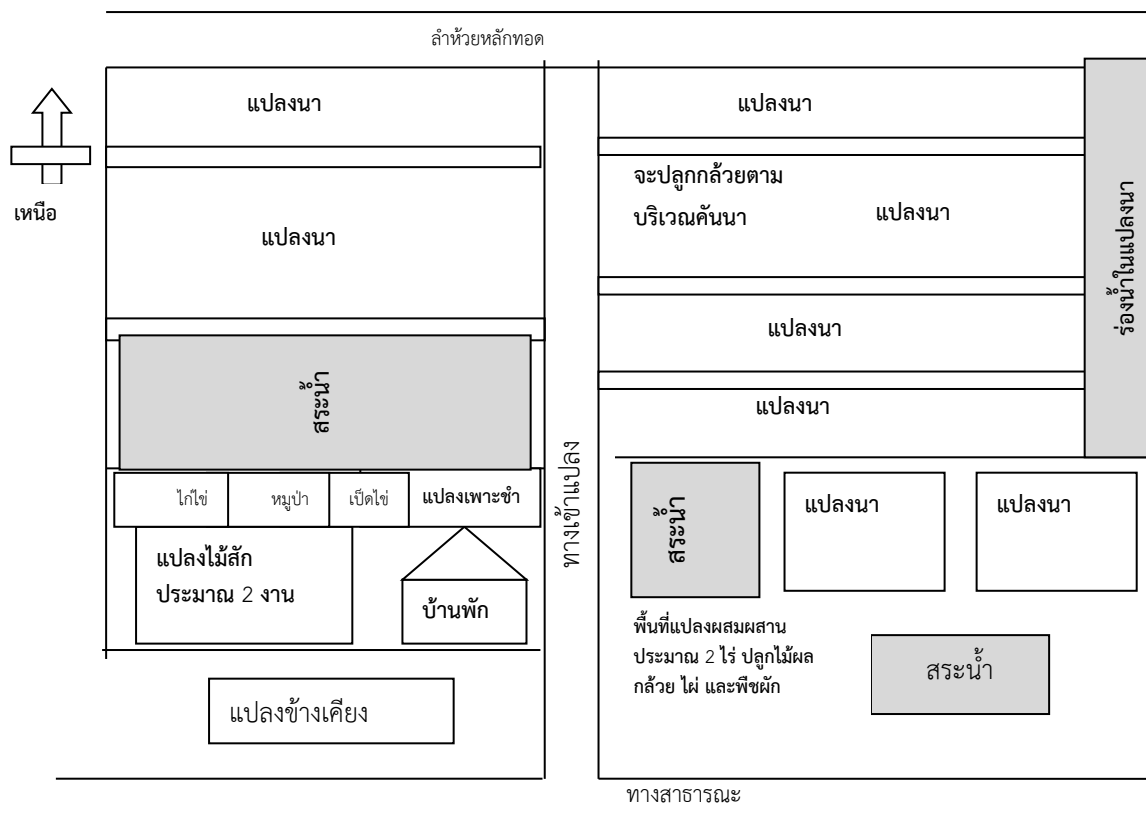
แผนภาพที่ 3 แสดงผังแปลงนายประจักษ์ ลือฉาย

นายรุ่งศักดิ์ ท้าวบุตร ดำเนินกิจกรรมในรูปแบบเกษตรผสมผสาน ในพื้นที่จำนวน 13 ไร่ มีการจัดสรรพื้นที่แบ่งเป็น พื้นที่พักอาศัย พื้นที่ป่าไม้ แปลงปลูกพืชผักสวนครัว เลี้ยงเป็ด ไก่ และบ่อเลี้ยงปลา โดยกิจกรรมทุกอย่างมีการเกี่ยวเนื่องกัน อาทิ ทำคอกเปิดและคอกไก่ บริเวณบ่อเลี้ยงปลา ดังแสดงในแผนภาพ

แผนภาพที่ 4 แสดงผังแปลงนายรุ่งศักดิ์ ท้าวบุตร
ตำบลบัวขาว

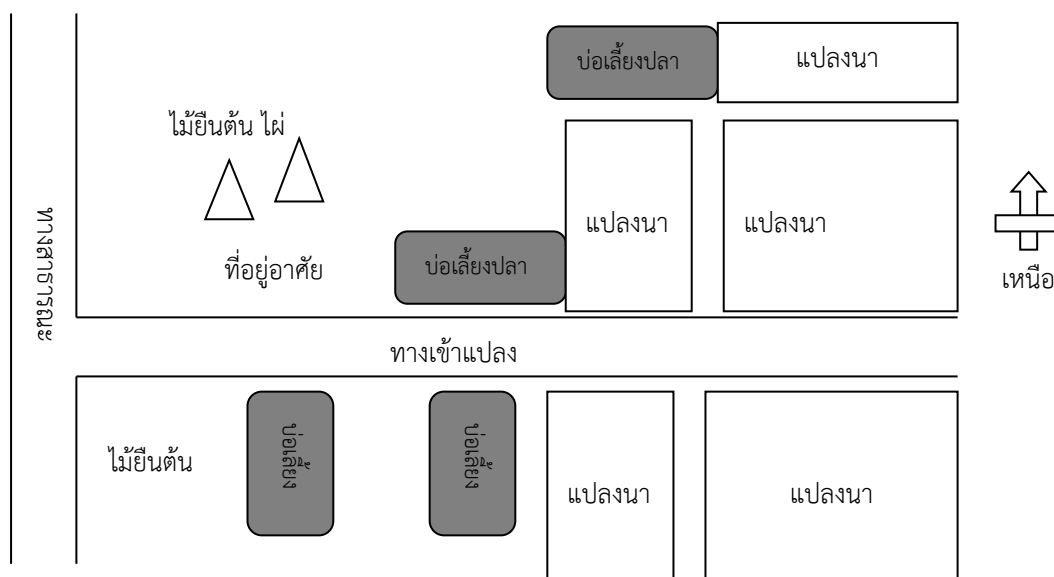
นางสาวธนัชพร บรรเทา ดำเนินกิจกรรมการเกษตรแบบทฤษฎีใหม่ ในพื้นที่ 11 ไร่ 2 งาน โดยจัดสรรพื้นที่โดยแบ่งเป็น พื้นที่อยู่อาศัย บ่อเลี้ยงปลา ทำนา ปลูกไม้ผลไม้ยืนต้น เลี้ยงสัตว์ และปลูกพืชผักหลังการเก็บเกี่ยวข้าว ดังแสดงในแผนภาพ

แผนภาพที่ 5 แสดงผังแปลงนางสาวธนัชพร บรรเทา

ตำบลนาโก

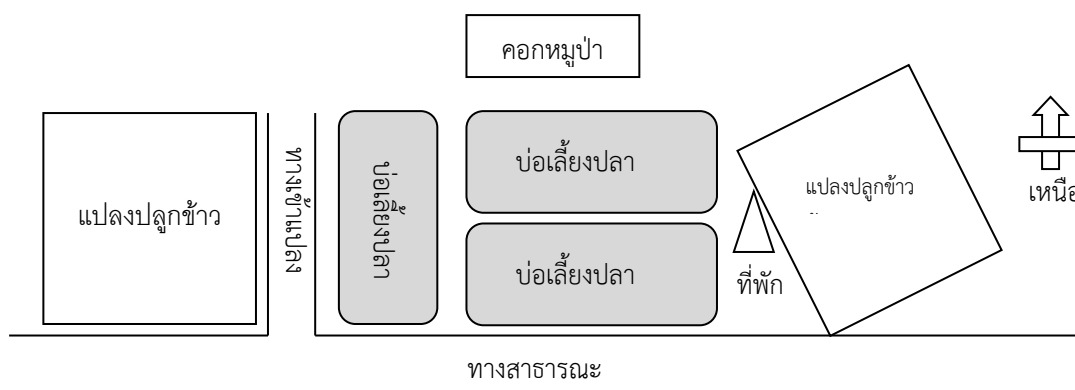
นายสัมฤทธิ์ ศรีทวีกาศ ดำเนินกิจกรรมการทำเกษตรรูปแบบผสมผสาน ในพื้นที่ 17 ไร่ โดยจัดสรรพื้นที่ออกเป็น ที่อยู่อาศัย ทำนา ปลูกล้มผล ไม้ยืนต้น ไม้ กล้วย ได้ปลูกกล้วย หน่อไม้หวาน และ มะม่วงตามคันนา รวมถึงการปลูกพืชผักหลังฤดูการเก็บเกี่ยวข้าว ดังแสดงในแผนภาพ

แผนภาพที่ 6 แสดงผังแปลงนายสัมฤทธิ์ - นางประทุมมา ศรีทวีภาค

ตำบลเหล่าใหญ่

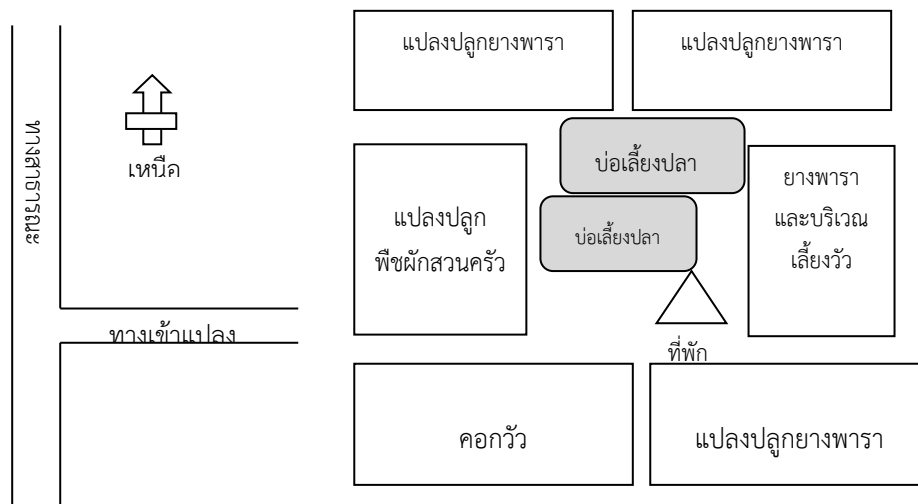
นางลำเพย ลีนาลาด ดำเนินกิจกรรมการเกษตรในรูปแบบเกษตรผสมผสาน ในพื้นที่จำนวน 8 ไร่ โดยจัดสรรพื้นที่ออกเป็น ที่พักในแปลง ปลูกไม้หวาน ผักหวานป่า พืชผักสวนครัว บ่อเลี้ยงปลา คอกหมูป่า และทำนา ทั้งนี้ นางลำเพย ได้ปลูกพืชผักสวนครัวหลังฤดูกาลเก็บเกี่ยวข้าว ดังแสดงในแผนภาพ

แผนภาพที่ 7 แสดงผังแปลงนายสุดใจ - นางลำเพย ลีนาลาด

ตำบลกุดหว้า

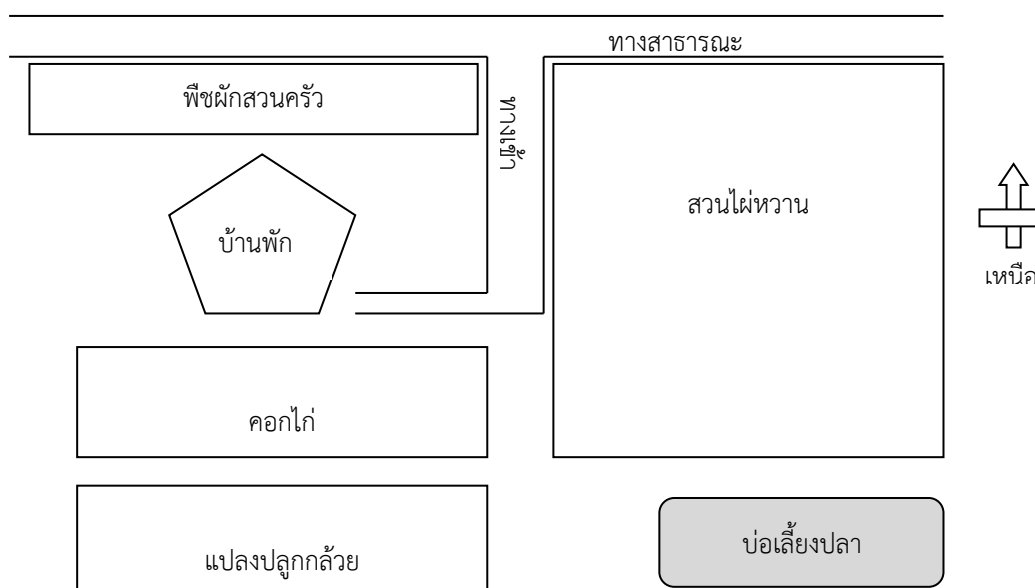
นายเจริญ หนองสูง ดำเนินกิจกรรมในรูปแบบเกษตรผสมผสาน ในพื้นที่ 10 ไร่ และจัดสรรพื้นที่ทำการเกษตรออกเป็น เลี้ยงสัตว์ (วัว ไก่) สวนยางพารา แปลงพืชผักสวนครัว แบะบ่อเลี้ยงปลา ดังแสดงในแผนภาพ

แผนภาพที่ 8 แสดงผังแปลงนายเจริญ หนองสูง

ตำบลสามขา

นางทองรัตน์ วรรณมัย ดำเนินกิจกรรมการเกษตรผสมผสานในพื้นที่ จำนวน 8 ไร่ จัดสรรพื้นที่ออกเป็น บ้านพักอาศัย เลี้ยงไก่พื้นเมือง สวนไผ่หวาน บ่อปลา สวนกล้วยและพืชผักสวนครัว ดังแสดงในแผนภาพ

ภาพที่ 9 แสดงผังแปลงนางทองรัตน์ วรรณมัย

2. การผลิต การแปรรูป และการจำหน่าย

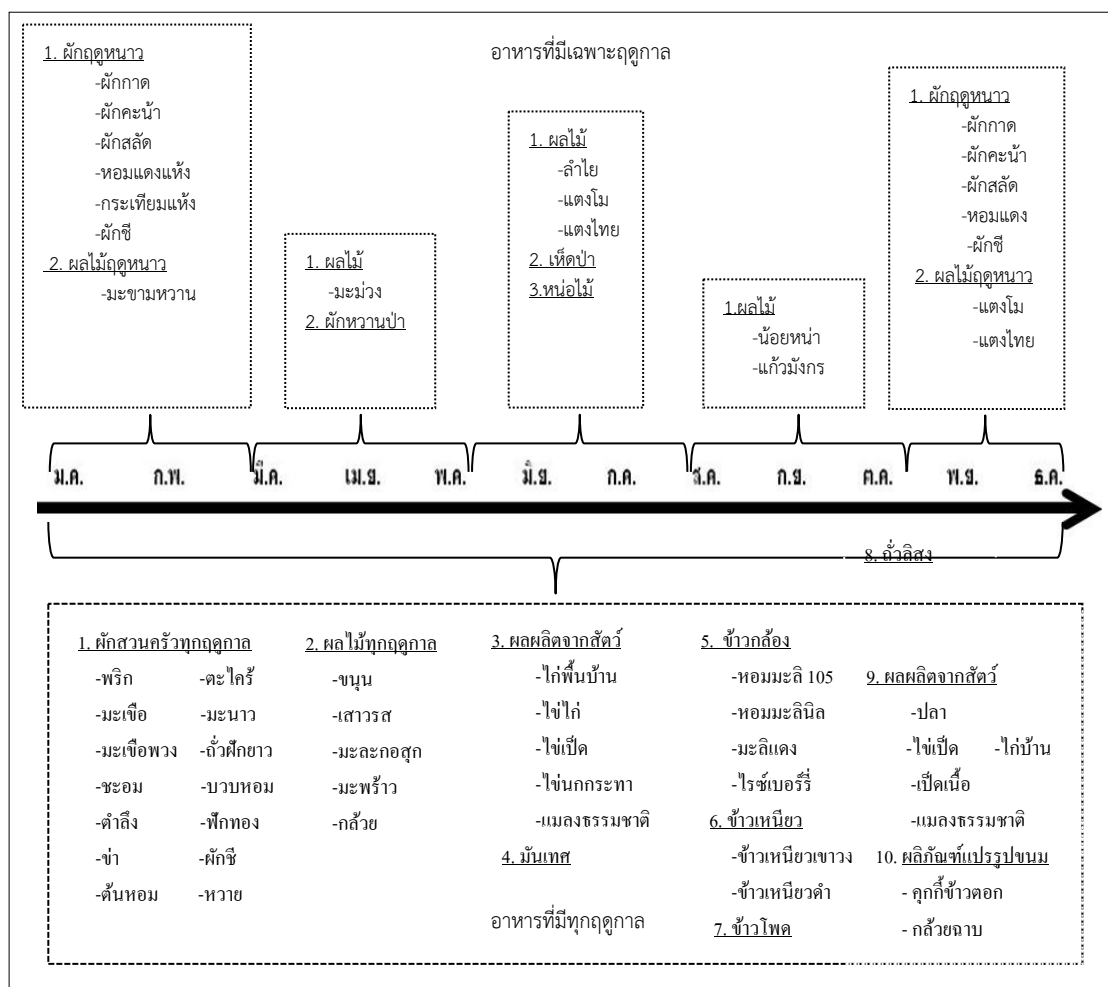
จากการเก็บข้อมูลผู้ผลิต/ผู้จำหน่าย พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่ทำการผลิตในรูปแบบเกษตรผสมผสาน และทำในระบบอินทรีย์ และนำผลผลิตมาจำหน่ายที่ตลาดศุกร์สุขภาพ ทั้งในรูปแบบผลผลิตสด และการผลิตแปรรูป ดังแสดงในตารางและแผนภาพ

ตารางที่ 13 แสดงข้อมูลการผลิต การแปรรูป และการจำหน่าย ของสมาชิกตลาดศุกร์สุขภาพ

การผลิต		การแปรรูป	จำหน่าย	ไม่จำหน่าย
1.พืชผัก	1.1 ผักพื้นบ้าน ได้แก่ ผักแพรว ผักคอนแคน หวาย ผักเสี้ยน ผักเม็ก ขี้เหล็ก ผักต้ว ไข่น้ำ ผักพวย สายบัว มะรุม บอนหวาน บวบก ผักโขม มะระ	-ส้มผักเสี้ยน -แกงหอย -แกงขี้เหล็ก	✓	
	1.2 ผักสวนครัว ได้แก่ พริก แมงลัก โหระพา กะเพรา ขิง ข่า ตะไคร้ มะกรูด ต้นหอม มะนาว มะละกอ มะเขือ มะเขือเทศ มะเขือพวง คื่นช่าย เม็กชีโก สะระแหน่ กระเจียวเขียว		✓	
	1.3 ผักตลาด ได้แก่ ผักกาด ผักคะน้า ผักบุ้ง ตำลึง สลัด ขึ้นฉ่าย ผักหนาม ชะอม หน่อไม้ฝรั่ง ผักกาดฮ่องเต้ ผักชีฝรั่ง กะหล่ำปลี หอมแขก ขมิ้นชัน	-ผักลวก น้ำพริก	✓	
	1.4 ผักตามฤดูกาล ได้แก่ กะเจียว สะเดา ดอกแคนาเพกา มะกอก กระเจียวแดง ผักชีลาว ผักหวานป่า	-แยมกระเจียว -น้ำกระเจียว	✓	
	1.5 ผักเถา ได้แก่ แตงกวา ฟักทอง ฟักหอม ถั่วฝักยาว บวบหอม บวบเหลี่ยม บวบงู แตงไท น้ำเต้า ฟักข้าว	- ข้าวเกรียบฟักทอง -สังขยาฟักทอง -น้ำฟักข้าว		
2. ข้าว	ข้าวเหนียว ข้าวมะลิ 105 ข้าวมะลิแดง ข้าวไรซ์เบอร์รี่ ข้าวมะลินิล ข้าวเขี้ยว	-ข้าวเหนียวปิ้ง - ข้าวเหนียวนึ่ง - ข้าวต้มมัด -ข้าวต้มผัด -ข้าวต้มแคะ -ข้าวหลาม -ข้าวเหนียวสังขยา -คุกกี้ข้าวตอก - ข้าวสาร/ข้าวกล้องบรรจุถุง	✓	
3. พืชหัว	เผือก มันเทศ	-ข้าวเกรียบธัญพืช -มันเทศฉาบ	✓	
4. ไม้ผล	4.1 กล้วย ได้แก่ กล้วยหอมทอง กล้วยหอมเขียว กล้วยน้ำว้า	-กล้วยฉาบ -กล้วยตาก -ขนมกล้วย	✓	
	4.2 ผลไม้ตามฤดูกาล ได้แก่ มะม่วง เสาวรส ลำไย มะไฟ มะปราง มะยงชิด แก้วมังกร น้อยหน่า ส้มโอ ชมพู่ กระท้อน มัลเบอร์รี่ มะขามหวาน มะขามแปรรูป ลูก	-น้ำเสาวรส -มะม่วงแผ่น -มะขามหวาน	✓	

	เม่า ลูกหว้า มะหาด ลูกตาล พุทรา มะยม น้อยหน่า มะขามเทศ ตะขบเวียดนาม(เบนยักษ์)	-น้ำมัลเบอร์รี่		
	4.3 ผลไม้ ได้แก่ ขนุน ฝรั่ง มะพร้าว ละมุด มะเฟือง เชอรี่		✓	
5. สมุนไพร	ลูกยอ มะตูม เครือหมาน้อย หนานเฉาเหว่ย มะขามป้อม ใบเตย รากจืด หนุ่ยนาง ขมิ้น ดีปลี เท้ายายม่อม อัญชัญ ว่านหางจระเข้ ผางแดง ย่านาง แดง ฟ้ายะลวยโจร พูลควา สับเสือต	-มะตูมแห้ง	✓	
6. สัตว์น้ำ	6.1 ปลา ได้แก่ ปลานิล ปลาดุก ปลาหมอเทศ ปลา ตะเพียน ปลาช่อน ปลาชีว	-หมกปลาชีว -หมกปลาดุก -ลาบปลา -ปลาย่าง -นึ่งปลานิล -ป่นปลา	✓	
	6.2 กุ้งฝอย	-คั่วกุ้ง กุ้งแห้ง	✓	
	6.3 หอย ได้แก่ หอยขม หอยเชอรี่ กบ	-ก้อยหอย -ต้มหอย -แกงอ่อมหอย	✓	
7. สัตว์บก	หมู วัว ควาย หนูนา			✓
8. สัตว์ปีก	ไก่พื้นเมือง เป็ดไข่ เป็ดเทศ ไก่ไข่ นกกระทา	-ลายเป็ด -ต้มเป็ด -ลาบไก่ -หมกไก่ -ต้มไก่	✓	
9. ไข่	ไข่ไก่ ไข่เป็ด ไข่นกกระทา	-ไข่สด -ไข่นกกระทาต้ม	✓	
10.แมลง	จิ้งหรีด แมลงทั่วไป	-คั่วแมลง	✓	
11. กล้าพันธุ์ไม้	พันธุ์พืช พันธุ์ผัก		✓	
12. ไม้ยืนต้น	ยางนา แดง ตะเคียน สัก ชาด พยุง ประดู่			✓
13. ไม้	ไผ่บง ไผ่บงหวาน ไผ่กิมชุง ไผ่เลี้ยง ผาส้มแล้ง ไผ่ดำ	-แกงหน่อไม้ -หมกหน่อไม้ -ซุบหน่อไม้ -ต้มหน่อไม้		
14. อื่นๆ	14.1 ผลผลิตเกษตร ได้แก่ มูลไส้เดือน ปอเทือง เห็ดฟาง เห็ดขอนขาว หนุ่ยเนเปีย ถั่วลิสง ถั่วเขียว ฝ้าย	-ถั่วคั่วทราย -ถั่วกรอบแก้ว - ฝ้ายฝ้าย	✓	✓
	14.2 ผลผลิตแปรรูปอื่นๆ	-แจ่วบอง -หมกหนู	✓	

จากตารางจะเห็นว่าสมาชิกตลาดศุภร์ ได้มีการผลิต การแปรรูป และจำหน่ายสินค้าที่มีความหลากหลาย ตลอดในรอบปี จึงได้แสดงเป็นปฏิทินการผลิต ดังแผนภาพ

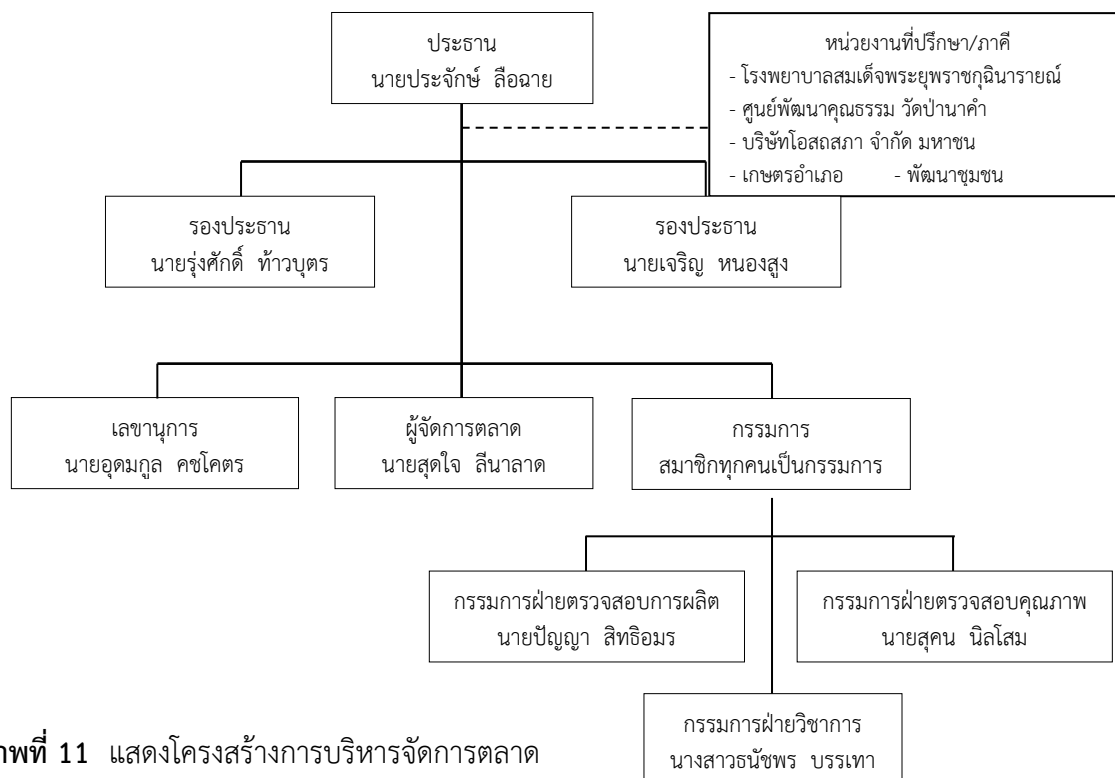

แผนภาพที่ 10 แสดงปฏิทินการผลิตของสมาชิกกลุ่มตลาดศุภร์สุขภาพ ปีการผลิต 2560/2561

จากตารางและปฏิทินการผลิตของสมาชิกจะเห็นว่า สมาชิกมีการผลิตและการแปรรูปที่หลากหลาย และมีความต่อเนื่อง แต่โดยส่วนใหญ่แล้วผลิตภัณฑ์ที่นำมาจำหน่ายจะเป็นสินค้าการแปรรูป อาทิ อาหารสำเร็จรูป ขนม ข้าวต้ม ต่างๆ ซึ่งมีความสะดวกต่อผู้บริโภค ทั้งนี้เนื่องมาจากกลุ่มผู้บริโภคหลักส่วนใหญ่เป็นบุคลากรที่ทำงานในโรงพยาบาล คนไข้ที่มาตรวจสุขภาพตามนัด และเป็นญาติของผู้ป่วยที่มาเฝ้าไข้หรือมาเยี่ยมเยียนผู้ป่วย โดยผู้บริโภคให้เหตุผลว่ามีความสะดวก ราคาถูก และรสชาติถูกปาก รวมถึงเป็นอาหารที่ผลิตมาจากผักปลอดสารเคมี ซึ่งหากพิจารณาจากตารางการผลิตจะพบว่า อาหารสำเร็จรูปมีค่อนข้างมากพอติดกับผู้บริโภค ส่วนพืชผักสดจะผลิตได้น้อย ส่วนใหญ่จะเป็นพืชผักตามฤดูกาล ดังนั้นเมื่อถึงฤดูกาลผลิตบางครั้งล้นตลาด ส่วนการผลิตผักนอกฤดูยังมีน้อย และสามารถผลิตได้เฉพาะผู้ผลิตบางรายเท่านั้น จึงไม่เพียงพอกับความต้องการของผู้บริโภค ทั้งนี้อาหารและพืชผักที่ซื้อจากตลาดศุภร์สามารถเก็บไว้บริโภคได้นานกว่าพืชผัก หรืออาหารที่ซื้อจากตลาดอื่นๆ

3. การบริหารจัดการตลาด

เนื่องจากสมาชิกมาจากพื้นที่หลายตำบลในอำเภอกุฉินารายณ์ จึงจำเป็นต้องมีการแต่งตั้งคณะกรรมการบริหารจัดการตลาดศุกร์สุขภาพ เพื่อให้สามารถดำเนินงานได้อย่างมีระบบระเบียบ โดยมีโครงสร้างการบริหารจัดการตลาด ดังแผนภาพ

แผนภาพที่ 11 แสดงโครงสร้างการบริหารจัดการตลาด

จากแผนภาพโครงสร้างการบริหารจัดการตลาดของคณะกรรมการข้างต้น จะเห็นว่าสมาชิกทุกคนเป็นกรรมการร่วมกัน แต่จะมีการบริหารงานออกเป็น 3 ส่วน ได้แก่ 1) การบริหารจัดการด้านการตลาด 2) การบริหารจัดการการผลิต และ 3) การพัฒนาศักยภาพคณะกรรมการและสมาชิก โดยแต่ละส่วนจะมีการกำหนดบทบาทหน้าที่ในการบริหารจัดการเพื่อให้สามารถดำเนินงานเป็นไปตามเป้าหมายที่ได้กำหนดไว้ร่วมกัน และมีการดำเนินงานที่สอดคล้องกับกิจกรรมของกลุ่มในส่วนต่างๆ ซึ่งจากการศึกษายังพบว่ากิจกรรมของกลุ่มที่สำคัญและมีการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง คือ 1) กิจกรรมการผลิตทางการเกษตรแบบยั่งยืน 2) กิจกรรมด้านการตลาด 3) กิจกรรมควบคุมคุณภาพผลผลิต 4) กิจกรรมพัฒนาศักยภาพคณะกรรมการและสมาชิกกลุ่ม ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

1. กิจกรรมการผลิตทางการเกษตรแบบยั่งยืน โดยเกษตรกรที่เป็นสมาชิกต้องดำเนินการจัดสรรพื้นที่การเกษตรของตนเองมาทำการเกษตรแบบยั่งยืน อาจทำในรูปแบบเกษตรทฤษฎีใหม่ หรือการทำการเกษตรแบบผสมผสาน และใช้วิธีของเกษตรกรอินทรีย์ในกระบวนการผลิต ซึ่งผลที่ได้คือเกษตรกรสามารถบริหารจัดการพื้นที่การเกษตรให้เกิดประโยชน์สูงสุด มีอาหารที่ปลอดภัยเพียงพอต่อการบริโภคในครัวเรือน และมีสินค้าจำหน่ายตลอดทั้งปี

2. กิจกรรมด้านการตลาด โดยสมาชิกร่วมกันนำผลผลิตทางการเกษตรมาจำหน่ายที่ลานหน้าโรงพยาบาลสมเด็จพระยุพราชกุฉินารายณ์ ทุกวันศุกร์ และริมถนนบริเวณข้างสำนักงานเกษตรอำเภอกุฉินารายณ์ ทุกวันพุธ เริ่มจำหน่ายตั้งแต่เวลา 06.00 – 12.00 น. ทำให้สมาชิกกลุ่มมีตลาดเพื่อรองรับ

ผลผลิตทางการเกษตรที่แน่นอน และมีความต่อเนื่องมาเป็นระยะเวลากว่า 6 ปี (พ.ศ.2556 - พ.ศ.2561) ซึ่งที่ผ่านมามีผลตอบรับที่ดีจากทั้งผู้บริโภค และหน่วยงานรัฐที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาตลาดสีเขียว

3. กิจกรรมควบคุมคุณภาพการผลิต พบว่ากลุ่มได้ดำเนินการตรวจสอบคุณภาพผลผลิตทางการเกษตรของสมาชิก โดยผ่านกรรมการฝ่ายตรวจสอบการผลิต และฝ่ายตรวจสอบคุณภาพการผลิต ซึ่งได้มีการกำหนดแผนการดำเนินงาน ดังนี้ 1) ตรวจประเมินความปลอดภัยสภาพแวดล้อมของแปลง และขั้นตอนการผลิตและความตั้งใจในการผลิตของสมาชิกโดยการตรวจเยี่ยมแปลงสมาชิกปีละ 2 ครั้ง ในช่วงต้นปีระหว่างเดือนมกราคม – มีนาคม และในช่วงการปลูกหรือหลังเก็บเกี่ยวข้าวระหว่างเดือน มิถุนายน – พฤศจิกายน ของทุกปี 2) ตรวจหาสารพิษตกค้างในผลผลิตของสมาชิกเดือนละ 1 ครั้ง โดยได้รับการสนับสนุนวัสดุอุปกรณ์ในการตรวจจากทางโรงพยาบาลสมเด็จพระยุพราชกุฉินารายณ์ 3) ตีตรัสสมาชิกในผลผลิตก่อนจำหน่าย โดยผู้จัดการตลาด เพื่อให้ผู้บริโภคสามารถติดตามผู้ผลิตได้ทันที หากผลผลิตมีปัญหาหลังการจำหน่าย 4) ตรวจสอบการปลอมปนของสินค้า โดยตรวจสอบจากการตรวจเยี่ยมแปลง และหน้าร้านหากมีสินค้าไม่ตรงกันจะต้องมีที่มาของสินค้าที่เชื่อถือได้ 5) การตรวจหาสารพิษตกค้างในกระแสดเลือดของผู้ผลิต ปีละ 2 ครั้ง โดยการสนับสนุนของโรงพยาบาลสมเด็จพระยุพราชกุฉินารายณ์ ซึ่งหากในกระบวนการควบคุมการผลิตสมาชิกไม่ผ่านในข้อใดข้อหนึ่งคณะกรรมการจะพิจารณาให้พักการจำหน่ายชั่วคราวเพื่อการพัฒนาตนเอง และพัฒนาแปลงจนกว่าจะมีความพร้อมสามารถนำผลผลิตเข้ามาจำหน่ายได้

4. กิจกรรมพัฒนาศักยภาพคณะกรรมการและสมาชิก พบว่ากลุ่มตลาดสุราษฎร์สุขภาพมีการพัฒนาศักยภาพคณะกรรมการและสมาชิก ดังนี้ 1) การประชุมสมาชิกผู้ค้าหลังการจำหน่ายผลผลิต เพื่อวางแผนการปฏิบัติงาน นัดหมายการทำกิจกรรมต่างๆ และแก้ไขปัญหาคุณภาพของผลผลิตทางการเกษตรของสมาชิก ทั้งนี้การประชุมสมาชิกหลังการขายทุกครั้งทำให้สมาชิกมีทราบความเคลื่อนไหว เหตุการณ์ปัจจุบันที่เกี่ยวข้อง รวมถึงการแลกเปลี่ยนข้อมูลและปรับปรุงแก้ไขปัญหาร่วมกัน หากมีกิจกรรม ปัญหา หรือข้อขัดแย้งอะไรระหว่างสมาชิกจะใช้มติของที่ประชุมเป็นเกณฑ์ 2) การจัดประชุมสมาชิกทุกเดือน เพื่อติดตามการดำเนินกิจกรรมที่สำคัญของกลุ่ม และวางแผนการทำงานร่วมกัน 3) การฝึกอบรมการผลิตพืชเศรษฐกิจชนิดใหม่ที่ตลาดมีความต้องการ อาทิ การปลูกเสาวรส การปลูกหอมแขก เป็นต้น 4) การศึกษาดูงานการผลิตและการแปรรูปพืชเศรษฐกิจทางเลือก 4) การตรวจเยี่ยมแปลงสมาชิกเพื่อให้กำลังใจและคำแนะนำกระบวนการผลิตให้ปลอดภัยและได้มาตรฐานเกษตรอินทรีย์ 5) การเข้าร่วมกิจกรรมการส่งเสริมการผลิตข้าวอินทรีย์ในรูปแบบกลุ่ม เพื่อพัฒนาการผลิตข้าวให้สอดคล้องกับการส่งเสริมของหน่วยงานภาครัฐ อาทิกรมการข้าว สำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัดกาฬสินธุ์ เป็นต้น

4. **อัตลักษณ์ของตลาด** จากการศึกษาทั้งจากผู้ผลิต และผู้บริโภค พบว่า หากจะกล่าวถึงตลาดสุราษฎร์สุขภาพ ผู้บริโภคส่วนหนึ่งจะติดภาพลักษณ์ว่าเป็นสินค้าจากชาวบ้าน และการผลิตแบบปลอดภัยเคมี ผู้บริโภคต่างเรียกกลุ่มผู้จำหน่ายสินค้าว่า “ไทตลาดสุราษฎร์” หรือบางคนก็เรียกว่า “แม่ค้าตลาดโรงบาล” ซึ่งจากการศึกษายังพบอีกว่าเมืองค้อประกอบอื่นๆ ที่แสดงให้เห็นถึงความเป็นเอกลักษณ์ของตลาดสุราษฎร์สุขภาพ ดังนี้

4.1 ด้านการผลิต จากการศึกษาพบว่า

- 1) มีระบบการตรวจสอบและโรงพยาบาลเป็นผู้รับรองความปลอดภัย
- 2) ผลผลิตการแปรรูปต้องมีส่วนผสมหลักจากผลผลิตในแปลง

4.2 ด้านสมาชิก

- 1) มีกิจกรรมเพื่อสังคม เช่น การทำตะกร้าบุญ การทำโรงทาน
- 2) มีชุดแต่งกายที่เป็นทีม ขนาดและผ้าปูของแผงจำหน่ายสินค้าที่เหมือนกัน

4.3 มีจุดเด่นและองค์ความรู้ที่สำคัญของผู้ผลิตทั้งด้านการผลิตและการแปรรูป ซึ่งจากการศึกษาพบว่า สมาชิกผู้ผลิตมีจุดเด่น และองค์ความรู้เพื่อใช้ในการพัฒนาแปลง และสามารถเป็นจุดแลกเปลี่ยนเรียนรู้สำหรับผู้สนใจในการทำเกษตรแบบยั่งยืน ดังรายละเอียดตามตาราง

ตารางที่ 14 แสดงจุดเด่นและ องค์ความรู้ของผู้ผลิตทั้งด้านการผลิตและการแปรรูป

แปลงผู้ผลิต	จุดเด่น	องค์ความรู้	หมายเหตุ
1. นายประจักษ์ ลือฉาย	ความหลากหลายทางธรรมชาติ	เกษตรทฤษฎีใหม่	
2. นายรุ่งศักดิ์ ท้าวบุตร	สวนป่า	-การปรับปรุงบำรุงดิน -การผลิตปุ๋ยอินทรีย์	
3. นางสมกวย ทักษา	กล้วย	การเพาะพันธุ์กล้วยไม้	
4. นายปัญญา สิทธิอมร	สวนป่า ผักสวนครัว	การทำสวนป่า	
5. นางสาวลิ ไชยหนองแข้	ฝ้าย	การปลูกฝ้าย การทอผ้าฝ้าย	
6. นางสาวเนียง แจ่มสุข	ไผ่กิมซุง	-การปลูกและดูแลไผ่กิมซุง -การทำข้าวเกรียบธัญพืช	
7.นายณัฐพงษ์ ฐระพันธ์	เกษตรผสมผสาน	แปรรูปผลผลิต	
8. น.ส.เกศราภรณ์ ไชยเชษฐ์	วุ้น	การทำปุ๋ยหมัก	
9. นางทองรัตน์ วรรณโนมัย	ไผ่หวาน	การทำข้าวเกรียบธัญพืช	
10. น.ส.เทียมจันทร์ ตาลพันธ์	มะม่วง	การทำปุ๋ยหมัก	
11. นายอุดมกุล คชโคตร	พันธุ์ไม้	การเพาะพันธุ์กล้วยไม้	
12. นายประทุมมา ศรีทวีภาค	เกษตรผสมผสาน	การปรับปรุงบำรุงดิน	
13.นางรำเพย ลีนาลาด	ผักหวาน	การปลูกและดูแลผักหวาน	
14.นายสุคนธ์ นิลโสม	หม่อน สตรอเบอรี่	การปลูกและดูแลสตรอเบอรี่	
15.นางดารา ตาทิพย์	ผักสวนครัว	การทำส้มผักเสี้ยน	
16. นางเฉลิม จิตจักร	ผักหวาน	การปลูกและดูแลผักหวาน	
17.นางจันทร์ศรี แสงเพ็ชร	หอมแขก	การปลูกหอมแขก	
18. นางร่วม ศรีพราว	เกษตรผสมผสาน	การทำเกษตรผสมผสาน	
19. นางเพ็ชร บุญอาษา	ผักสวนครัว	การแปรรูปอาหาร	
20.นางเสงี่ยม เอกพันธุ์	ผักสวนครัว	การเพาะเห็ด	
21. นายวนิช แก้วโคตร	สวนผลไม้	การขยายพันธุ์พืช	
22. น.ส.ธันชพร บรรเทา	พันธุ์ข้าว	การแปรรูปขนมจากข้าว	
23. นายเจริญ หนองสูง	วุ้น	การปศุสัตว์	
24.นางรวมใจ แสงชมพู	บ่อไข่น้ำ	การดูแลและขยายพันธุ์ไข่น้ำ	

25.นางนารี साไชย์	ควาย	การเลี้ยงควาย	
26.นายนารอง อุทริักษ์	หน่อไม้ฝรั่ง	-การเพาะ และการปลูก หน่อไม้ฝรั่ง -การทำปุ๋ยอินทรีย์	
27.นายครรชิตี แพงพุดม	หว่าย	การปลูกและดูแลหว่าย	

4. สภาพปัญหาของการสร้างพื้นที่สีเขียวของอำเภอกุฉินารายณ์

จากการศึกษา พบว่า ปัญหาของการสร้างพื้นที่สีเขียวในอำเภอกุฉินารายณ์ มีดังนี้

4.1 ปัญหาด้านผลิต จากการศึกษพบว่า

4.1.1 ผู้ผลิตที่มีอยู่ในปัจจุบันมีอายุมาก ทั้งนี้ผู้ผลิต/ผู้จำหน่ายส่วนใหญ่อยู่ในวัยเกษียณ โดยอายุเฉลี่ยอยู่ที่ 57.7 ปี และไม่มีผู้สืบทอด เนื่องมาจากค่านิยมของคนชนบทที่ส่งลูกหลานเรียนหนังสือ เพื่อให้ทำงานรับราชการหรือบริษัทเอกชน ซึ่งมองว่าอาชีพเหล่านี้ทำให้ลูกหลานมีรายได้เลี้ยงตนเองและจุนเจือครอบครัวได้ จึงส่งผลให้ครอบครัวเกษตรกรส่วนใหญ่ขาดแคลนแรงงานในการผลิต ทำให้บางครั้งต้องจ้างแรงงานเพิ่ม และมีการผลิตแบบเดิมๆ จากที่เคยทำมา ซึ่งจากข้อมูลเวทีเสวนาผู้ผลิตพบปะผู้บริโภค พบว่า หากมีผู้สืบทอดที่เป็นคนรุ่นใหม่ อาจมีการพัฒนารูปแบบการผลิตที่แตกต่าง รวมถึงการพัฒนาการตลาดที่สามารถกระตุ้นความสนใจของผู้บริโภคได้มากขึ้น จะทำให้สามารถดำรงคงอยู่ได้ทั้งในด้านการผลิตและการตลาด

4.1.2 สภาพพื้นที่ไม่เหมาะสม ซึ่งในปีการผลิตปี พ.ศ.2560 ที่ผ่านมา พบว่า สมาชิกที่มีพื้นที่ทำการเกษตรในพื้นที่กลุ่มส่วนใหญ่ประสบปัญหาน้ำท่วม และถึงแม้บางแห่งน้ำไม่ท่วมแต่ดินมีความอมน้ำอูมน้ำมากเกินไปทำให้พืชโคนล้มเสียหาย ส่วนในปีการผลิต พ.ศ. 2561 นี้ในช่วงระหว่างเดือนกุมภาพันธ์-เดือนพฤษภาคม ส่วนใหญ่ประสบปัญหาน้ำน้อย ไม่เพียงพอต่อการทำการเกษตร สมาชิกบางรายทำการขุดเจาะบ่อบาดาลเพิ่มแต่ก็ยังไม่เพียงพอส่งผลกระทบต่อในช่วงเวลานี้มีพืชผักออกมาจำหน่ายน้อย

4.1.3 สินค้าออกพร้อมกันจำนวนมาก เนื่องจากเกษตรกรทำการปลูกพืชผักหลังการเก็บเกี่ยวข้าว ซึ่งมักปลูกพร้อมกัน และเป็นพืชผักชนิดที่เหมือนกัน จึงทำให้ผลผลิตออกมาซ้ำกัน ดังนั้นเมื่อผลผลิตออกมาพร้อมกันจำนวนมาก และเป็นพืชผักที่ซ้ำกันในช่วงฤดูกาลดังกล่าว ส่งผลให้มีผลผลิตล้นตลาด ขยายยาก และราคาถูก ทำให้เกิดปัญหาการตั้งราคาขายสินค้าตัดราคาตัวเอง

4.1.4 ผู้ผลิตมีจำนวนน้อย พบว่า ผู้ผลิตที่ใช้วิธีการของการทำเกษตรอินทรีย์ในการผลิตในพื้นที่อำเภอกุฉินารายณ์มีจำนวนค่อนข้างน้อย โดยเฉพาะผู้ที่เข้าร่วมเป็นสมาชิกกลุ่มตลาดสุขภาวะมีจำนวน 45 ราย แต่มาจำหน่ายผลผลิตเพียงสัปดาห์ละประมาณ 23 ราย เท่านั้น และบางช่วง อาทิ ช่วงการดำนา และเก็บเกี่ยวข้าว มีเพียงสิบกว่าราย จึงส่งผลให้บางช่วงฤดูกาลดังกล่าวมีผลผลิตไม่เพียงพอต่อความต้องการของผู้บริโภค

4.1.5 ราคาสินค้ามีราคาต่ำ ข้อมูลจากการระดมความคิดเห็นของผู้ผลิตเกี่ยวกับปัญหาด้านการผลิตที่ผ่านมา พบว่าสมาชิกส่วนใหญ่มองว่าราคาสินค้าที่นำมาจำหน่ายมีราคาต่ำ ซึ่งเกิดจากหลายปัจจัย อาทิ ผู้บริโภคมองว่าการผลิตของชาวบ้านควรจะมีราคาถูก เพราะมีต้นทุนไม่สูง มองไปที่ปริมาณแต่ไม่ได้มองที่คุณค่า และอีกส่วนหนึ่งมาจากผู้ค้าบางรายที่มองว่าผลผลิตเป็นของตนเอง และบางฤดูกาล

ออกมาจำนวนมากจึงตั้งราคาผลผลิตต่ำไว้ก่อน ดังนั้นเมื่อถึงช่วงฤดูกาลหนึ่งที่มีจำนวนน้อยก็ไม่สามารถที่จะเพิ่มราคาสินค้าได้ จึงส่งผลกระทบต่อสมาชิกผู้ค้าด้วยกันเอง

4.1.6 ยังไม่มีการกระจายสมาชิกได้ทั่วทุกตำบล/หมู่บ้าน เนื่องมาจากสมาชิกมีจำนวนน้อย ซึ่งจากข้อมูล พบว่าสมาชิกกระจุกตัวอยู่ในตำบลจุมจังและตำบลบัวขาวเป็นส่วนใหญ่ มีส่วนน้อยที่นำผลผลิตมาจำหน่ายในตลาด หากจะขยายพื้นที่สีเขียวในอำเภอภูผินารายณ์ควรมีการกระจายสมาชิกไปทุกตำบลเพื่อเป็นการสร้างกระแสเรื่องการบริโภค และกระตุ้นการผลิตแก่คนในชุมชนต่างๆ เพื่อให้เห็นว่าเมื่อทำการเกษตรโดยวิธีของเกษตรอินทรีย์ ทำให้เกษตรกรสามารถลดรายจ่ายในการผลิต และสร้างรายได้ให้ตนเองและครอบครัว

4.2 ปัญหาด้านองค์ความรู้ในการผลิตที่สำคัญ จากการเก็บข้อมูลของผู้ผลิต/ผู้จำหน่าย พบว่าผู้ผลิตแต่ละรายจะมีองค์ความรู้ที่แตกต่างกันไปตามความถนัด แต่ส่วนใหญ่ให้ความเห็นว่า เรื่องการผลิตผักนอกฤดูกาล เป็นสิ่งสำคัญที่สมาชิกควรมี เพราะทำให้สามารถผลิตผักได้ตลอดปี เพียงพอต่อความต้องการของผู้บริโภค

4.3 ปัญหาการส่งเสริมจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง สามารถอธิบายได้ดังนี้

4.3.1 กิจกรรมการส่งเสริมการทำเกษตรอินทรีย์ ไปไม่ถึงกลุ่มผู้ผลิตเกษตรอินทรีย์อย่างแท้จริง ซึ่งที่ผ่านมาถึงแม้จะมีนโยบายเกี่ยวกับการส่งเสริมการทำเกษตรอินทรีย์ แต่นโยบายเหล่านั้นกลับไม่ไปถึงเกษตรกรผู้ผลิตอย่างแท้จริง ซึ่งจากข้อมูลพบว่าสมาชิกส่วนใหญ่มีการผลิตแบบพึ่งพาตนเอง ไม่มีหน่วยงานรัฐ หรือองค์กรใดเข้ามาให้การสนับสนุนและให้คำแนะนำ ทั้งนี้เกิดแรงบันดาลใจในการทำจากการไปอบรมเรื่องเศรษฐกิจพอเพียงที่วัดป่านาคำ โดยพระอาจารย์มหาสุภาพพุทธวิริโย จึงนำความรู้กลับมาพัฒนาแปลงของตนเอง

4.3.2 กิจกรรมที่เกิดจากหน่วยงานรัฐเข้าไปไม่ถึงกลุ่มผู้ผลิตโดยตรง โดยที่ผ่านมาจะมีการประสานผ่านกลุ่มผู้นำชุมชน ซึ่งอาจเกิดการคลาดเคลื่อนในการประสานงาน

4.4 ปัญหาเรื่องวัน/สถานที่จำหน่าย

4.4.1 วันจำหน่ายมีน้อย เนื่องจากสัปดาห์หนึ่งมี 1 ครั้ง ทำให้ผู้บริโภคหาแหล่งซื้อสินค้าปลอดสารเคมียาก

4.4.2 สถานที่คับแคบ ไม่มีที่จอดรถที่สะดวก โดยเฉพาะตลาดพุทเพื่อสุขภาพ

วัตถุประสงค์ที่ 2 เพื่อศึกษาทัศนคติและพฤติกรรมกรรมการบริโภคของกลุ่มผู้บริโภค รวมทั้งปัจจัยและเงื่อนไขที่สำคัญที่ทำให้มีการขยายตลาดในอำเภอภูผินารายณ์ จังหวัดกาฬสินธุ์

จากการศึกษาทัศนคติและพฤติกรรมของผู้บริโภค รวมทั้งปัจจัยเงื่อนไขที่สำคัญที่ทำให้มีการขยายตลาดในอำเภอภูผินารายณ์ โดยการสุ่มเลือกตัวแทนจากผู้บริโภค ที่ซื้อผลผลิตและอาหารจากตลาดพุท และตลาดศุภสุภาพ ซึ่งมีเครื่องมือคือการใช้แบบสัมภาษณ์และการสังเกต ทำให้ได้ผลการวิจัย ดังนี้

1. ข้อมูลพื้นฐานของผู้บริโภค

จากการศึกษา พบว่า กลุ่มผู้บริโภค ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง อายุเฉลี่ยประมาณ 49.2 มีอายุต่ำสุด 25 ปี สูงสุด 72 ปี สถานภาพส่วนใหญ่สมรสแล้ว ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพรับราชการ ร้อยละ 46.2 รองลงมาคือเกษตรกร ร้อยละ 44.6 จบการศึกษาระดับ ประถมศึกษา ร้อยละ 32.1 รองลงมาคือระดับปริญญาตรี ร้อยละ 31.1 มีรายได้เฉลี่ย 124,212.69 บาทต่ำสุด 15,000 บาท สูงสุด 600,000 บาท ซื้อผลิตภัณฑ์ในตลาดสุพรรณบุรี ร้อยละ 91.5 มีค่าใช้จ่ายเฉลี่ยครั้งละ 169.33 บาท ต่ำสุด 50 บาท สูงสุด 500 บาท โดยมีความเชื่อมั่นในตลาดว่าเป็นตลาดอาหารปลอดภัย ร้อยละ 89.6 ดังข้อมูลแสดง ในตาราง

ตารางที่ 15 แสดงข้อมูลพื้นฐานของผู้บริโภค

ข้อมูลพื้นฐานของผู้บริโภค	จำนวน(N = 104)	ร้อยละ
1. เพศ		
- ชาย	33	31.1
- หญิง	71	67.0
2. อายุ		
- ไม่เกิน 40 ปี	23	22.1
- 41 – 50 ปี	32	30.8
- 51-60 ปี	33	31.7
- 61 ปีขึ้นไป	16	15.4
อายุเฉลี่ย 49.2 ปี ต่ำสุด 25 ปี สูงสุด 72 ปี		
3. สถานภาพ		
- โสด	16	15.1
-สมรส	83	78.3
- หม้าย	2	1.9
4. อาชีพ		
- เกษตรกร	46	44.2
- รับจ้าง	4	3.8
-รับราชการ	48	46.2
- พนักงานบริษัท	1	0.9
- อื่นๆ	5	4.9
5. การศึกษา		
- ประถมศึกษา	34	32.1
- มัธยมศึกษาตอนต้น	11	10.4
- มัธยมศึกษาตอนปลายหรือเทียบเท่า	23	21.7
- ปริญญาตรี	33	31.1
- สูงกว่าปริญญาตรี	3	2.8
6. รายได้ต่อปี		
- ไม่เกิน 50,000 บาท	46	44.2
- 50,001 บาทขึ้นไป	58	55.8
เฉลี่ย 124,212.69 บาทต่ำสุด 15,000 บาท สูงสุด 600,000 บาท		
7. ซื้อผลิตภัณฑ์ในตลาดใดเป็นหลัก		
- ตลาดสุพรรณบุรี	97	91.5

- ตลาดสุขภาพ	7	6.6
8. ค่าใช้จ่ายแต่ละครั้งโดยประมาณ		
- ไม่เกิน 150 บาท	54	51.9
- 151 บาท ขึ้นไป	50	48.1
เฉลี่ย 169.33 บาท ต่ำสุด 50 บาท สูงสุด 500 บาท		
9. ความเชื่อมั่น		
- เชื่อมั่น	95	89.6
- ไม่เชื่อมั่น	9	8.5

2. ทักษะและพฤติกรรมของผู้บริโภค

จากการศึกษาทักษะและพฤติกรรมของผู้บริโภค ทีมวิจัย ได้ดำเนินการศึกษาโดยแยกตามประเด็น ดังนี้

2.1 ทักษะของผู้บริโภค จากการศึกษ พบว่า ผู้บริโภคมีทักษะ ดังนี้

2.1.1 ทักษะต่อสินค้าและอาหารปลอดภัย โดยผู้บริโภคส่วนใหญ่ได้มีทักษะ ดังนี้

- 1) สินค้าอาหารที่ปลอดภัย ต้องเป็นอาหารที่กินแล้วไม่เป็นพิษต่อร่างกาย
- 2) ไม่มีสารเคมีปนเปื้อน ในสินค้า สด สะอาด ปลอดภัย ปลอดภัย
- 3) มีกระบวนการผลิตที่ปราศจากสารเคมี
- 4) มีการตรวจรับรองจากหน่วยงาน หรือกลุ่มองค์กรที่น่าเชื่อถือ
- 5) มีการบรรจุภัณฑ์อย่างดี สะอาด สวยงาม

2.1.2 ทักษะต่อผู้ผลิต/จำหน่าย

- 1) ผู้ผลิต/ผู้จำหน่ายที่เป็นคนที่รู้จักจะให้ความเชื่อมั่นในการเลือกซื้อผลผลิต
- 2) ผู้ขายแต่งกายสะอาด สุภาพ พุดจาไพเราะ
- 3) ผู้ขายนำเสนอสินค้า แนะนำสินค้าได้ดี และถูกต้อง
- 4) ต้องการให้มีเครื่องมือวัด ตวง ชั่ง ที่ได้มาตรฐาน
- 5) มีป้ายประชาสัมพันธ์สินค้าเพื่อความน่าเชื่อถือ รวมถึงป้ายบอกราคาที่ชัดเจน

2.2 พฤติกรรมของผู้บริโภค จากการศึกษพบว่าผู้บริโภคมีพฤติกรรมในการบริโภค ดังนี้

2.2.1 การเลือกซื้อสินค้าส่วนใหญ่เลือกซื้อสินค้าปรุงสำเร็จ เพราะมีความสะดวก สามารถบริโภคได้เลย

2.2.2 มีผู้บริโภคบางรายจะซื้อสินค้ากักตุนไว้ โดยเฉพาะผักสด จะซื้อเพื่อไว้ประกอบอาหารในรอบสัปดาห์

2.2.3 เป็นผู้บริโภคแบบลูกค้าประจำ ที่ซื้อสินค้าเฉพาะกับผู้จำหน่ายคนเดิม

2.2.4 ไม่กล้าทดลองผลิตภัณฑ์แปรรูปใหม่ๆ

จากทักษะและพฤติกรรมของผู้บริโภค ที่กล่าวข้างต้นพบว่าผู้บริโภค ที่ทักษะที่ดีต่อการบริโภคอาหารจากตลาดสีเขียว และเลือกซื้ออาหารได้อย่างมั่นใจ เพราะมีความมั่นใจต่อผู้ผลิต โดยส่วนใหญ่จะเลือกซื้อผลผลิตที่ตลาดสุขภาพ เนื่องจากเป็นตลาดใหญ่ มีผลผลิตที่หลากหลาย ซึ่งขาดเฉพาะเนื้อสัตว์ โดยผู้บริโภคได้เสนอให้มีการจำหน่ายเนื้อสัตว์ อาทิ เนื้อหมู เนื้อไก่บ้าน และเป็ด เป็นต้น เพราะผู้บริโภค

ต้องการซื้อสินค้าให้จบในที่เดียวครบองค์ประกอบในการทำอาหาร ไม่ต้องไปซื้อเพิ่มที่ตลาดอื่นๆ ทั้งนี้ที่ผ่านมามีผลผลิตที่ตลาดสุราษฎร์ธานีและตลาดพุทธสุภาพจะเน้นที่อาหารสำเร็จรูปและพืชผักสดเท่านั้น

3. ปัจจัยเงื่อนไขที่สำคัญที่ทำให้มีการขยายตลาด

จากการศึกษา พบว่า ปัจจัยเงื่อนไขที่สำคัญที่ทำให้มีการขยายตลาด ดังนี้

3.1 ผู้ผลิต/ผู้จำหน่าย

- 1) ตลาดเป็นแหล่งสร้างงานสร้างรายได้ให้แก่ผู้ผลิตผู้ค้า เพื่อเป็นการสร้างแรงจูงใจให้เกษตรกรหันมาผลิตแบบอินทรีย์เพิ่มขึ้น
- 2) ตลาดเป็นแหล่งกระจายสินค้าทางการเกษตร ซึ่งผลผลิตต้องสามารถตอบโจทย์ผู้บริโภค
- 3) มีสมาชิกเพิ่มขึ้น และมีการผลิตสินค้าที่หลากหลาย
- 4) ผู้ผลิตสามารถผลิตพืชผักได้เพียงพอต่อความต้องการของผู้บริโภค โดยเฉพาะในช่วงฤดูฝนที่ผลผลิตพืชผักออกมาค่อนข้างน้อย

3.2 ผู้บริโภค

- 1) มีความต้องการบริโภคอาหารปลอดภัย เนื่องจากต้องการดูแลสุขภาพ
- 2) ประชาสัมพันธ์ให้คนรู้จัก มาบริโภคอาหารปลอดภัยมากขึ้น
- 3) สถานที่ซื้ออาหารปลอดภัยมีจำนวนน้อย

3.3 หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

- 1) นโยบายจังหวัด โครงการกาฬสินธุ์ กรีนมาร์เก็ต
- 2) นโยบายรัฐ โครงการตลาดประชารัฐ
- 3) แผนงานของ อปท./อบต. บางแห่งมีการส่งเสริมเกษตรกรกลุ่มปลูกผักปลอดภัย

วัตถุประสงค์ที่ 3 เพื่อศึกษาแนวทางการขยายตลาดเป็นการสร้างพื้นที่สีเขียวในอำเภอกุฉินารายณ์ จังหวัดกาฬสินธุ์

จากการศึกษาแนวทางการขยายตลาดเพื่อสร้างพื้นที่สีเขียวในอำเภอกุฉินารายณ์ ซึ่งทีมได้ข้อมูลจากการจัดกิจกรรมเวทีต่าง ๆ อาทิ เวทีชี้แจงโครงการฯ เวทีเสวนาระหว่างผู้ผลิตและผู้บริโภค รวมถึงเวทีการนำเสนอข้อมูลวิจัยสู่ชุมชน แล้วนำมาวิเคราะห์ร่วมกัน โดยได้แนวทางการขยายตลาด ดังนี้

1. แนวทางด้านการผลิต ได้แก่

1.1 การปลูกผักนอกฤดูการผลิต โดยมีขั้นตอนดังนี้

- 1) ศึกษาดูงานการปลูกผักนอกฤดู การจัดการตลาด
- 2) จัดหาวิทยากรที่มีความรู้เรื่องการผลิตผักนอกฤดูมาอบรมให้สมาชิก
- 3) สำรวจความต้องการของผู้ผลิต จัดทำแปลงทดลองทำผักนอกฤดู
- 4) สำรวจชนิดพันธุ์ผักในรอบปี

1.2 อาหารแปรรูป/สำเร็จรูป มีขั้นตอนดังนี้

- 1) นำผลผลิตจากแปลงมาแปรรูปเป็นอาหารสำเร็จรูป
- 2) มีความหลากหลายของสินค้าแปรรูป /สำเร็จรูป

3) กระบวนการผลิต (แปรรูป) มีคุณภาพ มาตรฐาน

1.3 การบรรจุภัณฑ์

- 1) สรรวจบรรจุภัณฑ์ที่สมาชิกใช้อยู่มีขนาดใด
- 2) ออกแบบบรรจุภัณฑ์เพื่อให้เป็นสื่อประชาสัมพันธ์ตลาด
- 3) สมาชิกมีแบรนด์ หรือโลโก้ของตนเอง

1.4 มาตรฐาน

- 1) มีกลไกการรับรองมาตรฐานสินค้าจาก 3 ฝ่าย คือ ผู้บริโภค ผู้ผลิต และหน่วยงานรัฐ เพื่อการสร้างความเชื่อมั่นให้แก่ผู้บริโภค และเป็นการรับรองมาตรฐานให้กับผู้ผลิต
- 2) สร้างความเข้าใจกับผู้บริโภค เรื่องคุณภาพและราคาผลผลิต

2. แนวทางการตลาด

2.1 การพัฒนาผู้ผลิตและผู้จำหน่าย

- 1) มีการศึกษาผู้บริโภคถึง ความต้องการ ความชอบ รวมถึงการแบ่งกลุ่มผู้บริโภคเพื่อให้สามารถผลิตผลผลิตตามความต้องการของผู้บริโภค
- 2) มีการศึกษาข้อมูลผลผลิต เพื่อสามารถให้ข้อมูลแก่ผู้บริโภคได้ถูกต้อง
- 3) พัฒนาศักยภาพกลุ่มตลาดศูกร์ ทั้งด้านการผลิต และการแปรรูป รวมถึงการบรรจุภัณฑ์

2.2 การประสานงานภาครัฐ

- 1) ประสานงานขอความร่วมมือกับทางภาครัฐที่เกี่ยวข้อง เพื่อส่งเสริมให้มีตลาดสีเขียวทุกตำบล/หมู่บ้าน
- 2) ทดลองเปิดตลาดใหม่ ในสถานที่ราชการ/โรงเรียน เพื่อส่งเสริมการบริโภคอาหารปลอดภัยไปสู่กลุ่มผู้บริโภค
- 3) ทดลองเปิดตลาดในชุมชนที่มีความพร้อม โดยทีมตลาดเป็นพี่เลี้ยงในการดำเนินการ หรือในชุมชนที่มีความพร้อมในการเปิดตลาด เช่น ตำบลเหล่าใหญ่ เพื่อเป็นแรงกระตุ้นให้คนในชุมชนนั้นๆหันมาผลิตอาหารแบบอินทรีย์

2.3 การประชาสัมพันธ์อย่างต่อเนื่อง

- 1) ใช้บรรจุภัณฑ์ที่มีตราสัญลักษณ์ของกลุ่ม
- 2) การทำป้ายประชาสัมพันธ์ตามจุดต่างๆ
- 3) จัดกิจกรรมให้ความรู้ เช่นการแปรรูปอาหาร การทำปุ๋ยหมัก
- 4) จัดกิจกรรมเยี่ยมแปลง
- 5) จัดงานมหกรรม รวมพลคนสีเขียว (วันพิเศษปีละ 1 ครั้ง)
- 6) ประชาสัมพันธ์ทางวิทยุชุมชน เสียงตามสาย

วัตถุประสงค์ที่ 4 เพื่อพัฒนารูปแบบตลาดที่เพิ่มพื้นที่สีเขียวในอำเภอกุฉินารายณ์ จังหวัดกาฬสินธุ์

จากแนวทางการขยายตลาดเพื่อสร้างพื้นที่สีเขียวในอำเภอกุฉินารายณ์ ตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 ทีมได้ทดลองปฏิบัติการตามแนวทางที่กล่าวไว้ข้างต้น เพื่อพัฒนารูปแบบตลาดที่เพิ่มพื้นที่สีเขียว ดังนี้

แนวทางที่ 1 แนวทางด้านการผลิต มีการดำเนินการ ดังนี้

1.1. การสำรวจชนิดพันธุ์ผักในรอบปี ทีมวิจัยได้ดำเนินการสำรวจชนิดพันธุ์ผักในรอบปี และสำรวจความต้องการของผู้ผลิต โดยให้สมาชิกแต่ละรายแจ้งรายการพันธุ์ผักที่สนใจปลูกและวางแผนการปลูก ในรอบฤดูกาล ซึ่งได้พันธุ์ผักที่สมาชิกสนใจ ดังนี้

ตารางที่ 16 แสดงรายการพืชผักที่สมาชิกสนใจปลูกและวางแผนการผลิตในรอบฤดูกาล

พันธุ์ผัก	2561									2562		
	เมย.	พค.	มิย.	กค.	สค.	กย.	ตค.	พย.	ธค.	มค.	กพ.	มีค.
คะน้า						←					→	
ผักบุ้งจีน	←											→
ต้นหอม							←				→	
ชีหอม	←											→
ชีฝรั่ง	←											→
กวาดตุ้ง							←		→			
บวบ	←										→	
ฟักทอง			←									→
พริก	←											→
มะเขือ	←											→
ถั่วฝักยาว					←					→		
หอมแขก						←			→			
มะเขือเทศ						←			→			
กระเทียม						←				→		
แมงลัก	←											→
กระเพรา	←											→
โหระพา	←											→
สลัด	←	→				←					→	

จากตารางข้างต้นจะเห็นว่าสมาชิกได้วางแผนการผลิตพืชผักในรอบปี โดยทำการผลิตตามฤดูกาลที่เหมาะสมคือ ระหว่างเดือนกันยายน – เดือนกุมภาพันธ์ เนื่องจากพื้นที่การผลิตส่วนใหญ่อยู่ในเขตน้ำฝน มักจะประสบปัญหาเรื่องภัยแล้ง หรือน้ำท่วมขังในหน้าฝน ทำให้ไม่สามารถผลิตพืชผักได้ สมาชิกจึงวางแผนการผลิตตามฤดูกาลเพื่อลดความเสี่ยงในการผลิต

1.2 การแปรรูปอาหาร โดยสมาชิกได้มีการแปรรูปอาหารที่มีความหลากหลายและตรงตามความต้องการของผู้บริโภคมากขึ้น เนื่องจากการได้มีการสำรวจความต้องการของผู้บริโภคแล้วในเบื้องต้น ทีมวิจัยและสมาชิกจึงได้นำมาพัฒนาการผลิตทั้งทางด้านคุณภาพ และปริมาณ จึงเป็นที่สนใจและตรงความ

ต้องการของผู้บริโภค ทั้งนี้ สืบเนื่องจากแผนจำหน่ายสินค้าของสมาชิกได้มีการแปรรูปเพิ่มมากขึ้น และจำหน่ายสินค้าหมดภายในเวลา

1.3 การบรรจุภัณฑ์ โดย สมาชิกได้มีการพัฒนารูปแบบการบรรจุภัณฑ์ โดยเฉพาะสินค้าประเภทพืชผัก ที่ได้มีการปรับเปลี่ยนด้วยการนำกากกล้วยมาใช้ในการบรรจุภัณฑ์ เพื่อลดการใช้ถุงพลาสติก ทั้งนี้ ทีมได้นำถุงรักษ์โลกมาใช้ใส่ผลผลิตให้กับผู้บริโภค

1.4 การรับรองมาตรฐาน ปัจจุบันการรับรองมาตรฐานยังมีเพียง 2 ฝ่าย คือผู้ผลิตและหน่วยงานรัฐเท่านั้น ยังไม่ได้มีตัวแทนจากผู้บริโภคเข้าร่วมด้วย ทั้งนี้ ได้ดำเนินการตรวจเยี่ยมแปลงสมาชิก นำผลผลิตตรวจหาสารเคมีตกค้าง และตรวจเลือดผู้ผลิตเพื่อหาสารเคมีตกค้างในเลือด ยังเป็นความร่วมมือระหว่างสมาชิก และโรงพยาบาลสมเด็จพระยุพราชกุญชรารายณ์ให้การสนับสนุนเมื่อถึงรอบในการตรวจผลผลิตทุกครั้ง รวมถึงหากเห็นความผิดปกติของผลผลิตคณะกรรมการจะแจ้งให้เจ้าหน้าที่ของโรงพยาบาลนำผลผลิตไปตรวจทันที เพื่อสร้างความมั่นใจให้กับผู้บริโภค

แนวทางที่ 2 แนวทางด้านการตลาด ทีมวิจัยและสมาชิกกลุ่มตลาดสุราษฎร์ธานีได้มีแนวทางด้านการตลาด ดังนี้

2.1 แนวทางการพัฒนาผู้ผลิตและผู้จำหน่าย ที่ผ่านมามีผลการวิจัยระยะที่ 1 ได้มีการศึกษาถึงความต้องการ ความชอบของผู้บริโภค รวมถึงการศึกษาข้อมูลผลผลิต ทำให้สมาชิกได้เห็นแนวทางในการพัฒนาศักยภาพของสมาชิก ทั้งด้านการผลิตและการแปรรูป โดยมีการพัฒนาผู้ผลิตและผู้จำหน่าย ดังนี้

1) การอบรมพัฒนาการทำเชื้อไตรโคเดอร์มา เพื่อใช้ในกิจกรรมการเกษตร ซึ่งไตรโคเดอร์มาเป็นเชื้อราที่ใช้กำจัดโรคพืชไว้ในแปลง

2) การจัดทำปฏิทิน และวางแผนการผลิตในรอบปี ทำให้มีผลผลิตจำหน่ายที่หลากหลายขึ้นและได้แปรรูปผลผลิตเพิ่มขึ้น

3) การตรวจเยี่ยมแปลงผู้ผลิตและผู้จำหน่ายตามรอบฤดูกาลผลิต เพื่อตรวจสอบคุณภาพปริมาณการผลิต และการให้กำลังใจซึ่งกันและกันของสมาชิก

จากที่กล่าวมาข้างต้น ทั้งตลาดพุทสุภาพและตลาดสุราษฎร์ธานี ได้ดำเนินการพัฒนากลุ่มผู้ผลิตและผู้จำหน่าย ทั้งในด้านทักษะวิชาการที่เกี่ยวข้อง และการวางแผนการผลิตที่สอดคล้องกับความต้องการของผู้บริโภค แต่ยังคงสามารถผลิตได้บางรายเท่านั้น เนื่องจากผู้ผลิตส่วนใหญ่เป็นผู้สูงอายุ ที่ยังคงมีการผลิตแบบเดิม และผลิตได้ตามกำลังความสามารถของตนเอง ดังนั้นการพัฒนาจึงเน้นไปยังกลุ่มผู้ผลิตผู้จำหน่ายที่มีอายุน้อย หรือผู้ที่มีบุตรหลานคอยให้การสนับสนุนการผลิต จากการสังเกตพบว่ามีผลผลิตในแผนจำหน่ายสินค้าหลากหลายขึ้น และตรงความต้องการของผู้บริโภค ทั้งนี้พบว่าผู้จำหน่ายสามารถจำหน่ายผลผลิตได้หมดตามระยะเวลา และสอดคล้องกับจำนวนของผู้บริโภค ไม่ว่าจะเป็นพืชผักสดหรือสินค้าแปรรูป

2.2 แนวทางการประสานงานภาครัฐ

1) ประสานงานขอความร่วมมือกับทางภาครัฐที่เกี่ยวข้อง เพื่อส่งเสริมให้มีตลาดสีเขียวทุกตำบล/หมู่บ้าน

- การประสานกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยทีมวิจัยได้ดำเนินการประสานความร่วมมือไปยัง อปท.ทั้ง 12 ตำบล ในการส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการเปิดตลาดสีเขียวในหมู่บ้านเบื้องต้นมีเทศบาลตำบลเหล่าใหญ่ ให้การตอบรับ แต่เนื่องจากพื้นที่ติดภาระงานนโยบายจึงขอยุติการเปิดตลาดไว้ก่อน จนกว่าพื้นที่จะมีความพร้อมอีกครั้ง

- การประสานกับกรมการพัฒนาชุมชน โดยทีมวิจัยและสมาชิกได้รับการประสานจากกรมการพัฒนาชุมชน ขอให้เข้าร่วมจำหน่ายสินค้าในตลาดประชารัฐ ณ ลานหน้าที่ว่าการอำเภอภูผินารายณ์

จากที่กล่าวมาข้างต้นพบว่า การประสานหน่วยงานภาครัฐในการส่งเสริมให้มีตลาดสีเขียวนั้นเกิดขึ้น 2 รูปแบบคือ 1) กลุ่มประสานขอความร่วมมือให้มีการเปิดตลาด และ 2) หน่วยงานรัฐเข้ามาขอความร่วมมือให้กลุ่มเข้าร่วมจำหน่ายผลผลิต ทั้งนี้การดำเนินงานร่วมกับภาครัฐอาจไม่สามารถเกิดขึ้นได้หากภาครัฐมีเงื่อนไขของงานนโยบายเข้ามาแทรกแซง

2) ทดลองเปิดตลาดในชุมชนที่มีความพร้อม โดยทีมตลาดเป็นพี่เลี้ยงในการดำเนินการหรือในชุมชนที่มีความพร้อมในการเปิดตลาด ทีมวิจัยได้ดำเนินการทดลองเปิดตลาดสีเขียวในชุมชน จำนวน 2 แห่งคือ ตลาดบ้านบุงคล้า (ตลาดเพิ่มสุข) และตลาดจุมจัง ผลการทดลองที่เกิดขึ้น ดังนี้

ตลาดบุงคล้า (ตลาดเพิ่มสุข) ตลาดสีเขียวบ้านบุงคล้า หรือตลาดเพิ่มสุข ทีมวิจัยได้ดำเนินการทดลอง และเก็บข้อมูล 3 ครั้ง ดังนี้

- ครั้งที่ 1 จำหน่ายในวันจันทร์ที่ 7 มกราคม 2562 มีสมาชิกกลุ่มเกษตรกรรุ่นใหม่ไทบุงคล้าเข้าร่วมจำหน่าย จำนวน 8 ราย ทีมวิจัยและสมาชิกตลาดศุภสุภาพ จำนวน 10 ราย รวม 18 ราย มีรายได้จากการจำหน่ายผลผลิต 5,490 บาท (ตรวจนับที่เวลา 16.00 น.) ซึ่งผลผลิตยังมีวางจำหน่ายอยู่ต่อเนื่องถึงเวลา 18.00 น. ปรากฏว่าผลผลิตจำหน่ายหมดทุกแผง โดยผู้บริโภคส่วนใหญ่เป็นคนในชุมชนและเป็นพนักงานจากโรงงานน้ำตาลมิตรภาพสินธุ์

- ครั้งที่ 2 จำหน่ายในวันจันทร์ที่ 14 มกราคม 2562 พบว่า มีสมาชิกเพิ่มขึ้นจากครั้งแรก 1 ราย โดยเป็นผู้ผลิตในชุมชน รวมเป็น 19 ราย มีรายได้จากการจำหน่ายผลผลิต 4,560 บาท (ตรวจนับที่เวลา 16.00 น.) แต่เมื่อจำหน่ายจนถึงเวลา 18.00 น. ผลผลิตทุกแผงก็จำหน่ายหมดเช่นเดียวกันกับครั้งที่ 1

- ครั้งที่ 3 จำหน่ายในวันจันทร์ที่ 21 มกราคม 2562 พบว่า ทีมวิจัยและสมาชิกตลาดศุภสุภได้ลดจำนวนลง เป็น 5 ราย และสมาชิกผู้ผลิตจากชุมชน จำนวน 17 ราย เพิ่มขึ้นจากเดิม 10 ราย รวม 22 ราย มีรายได้จากการจำหน่ายผลผลิต ประมาณ 9,000 บาท ซึ่งในครั้งนี้นี้ทีมวิจัยได้มอบให้ผู้นำชุมชนเป็นผู้ตรวจนับ และเสนอแนะให้มีการจัดการประชุมสมาชิกผู้จำหน่าย เพื่อทำความเข้าใจร่วมกันในการบริหารจัดการตลาด ให้มีความมั่นคงยั่งยืน

ปัญหาอุปสรรคที่เกิดขึ้น ได้แก่ ที่จอดรถไม่เพียงพอ ผลผลิตไม่เพียงพอต่อความต้องการของผู้บริโภค และยังไม่มีการบริหารจัดการตลาดในเบื้องต้น

จากที่กล่าวมาข้างต้น พบว่า การทดลองเปิดตลาดสีเขียวในบ้านบุงคล้า หรือตลาดเพิ่มสุข ชาวบ้านบุงคล้าทั้งผู้บริโภคและผู้ผลิต มีความตื่นตัว ให้ความสนใจเป็นอย่างมาก เนื่องมาจากที่ผ่านมากลุ่มผู้ผลิตยังไม่ได้มีจุดจำหน่ายผลผลิตที่แน่นอน ต่างคนต่างผลิตของตนเอง และจำหน่ายเองตามบ้านเรือนของผู้บริโภคหรือผู้ที่คุ้นเคย และผู้บริโภคเองหากไม่คุ้นเคยกับผู้ผลิตก็ต้องซื้อพืชผักตามท้องตลาดมาบริโภคซึ่งมีความเสี่ยงว่าจะไม่ปลอดภัย ดังนั้นการเปิดตลาดที่แน่นอนจึงเป็นจุดศูนย์กลางในการจำหน่ายผลผลิต ทั้งนี้

การตรวจนับรายได้ของผู้จำหน่ายยังเป็นการกระตุ้นให้ผู้ผลิตในชุมชนหันมาสนใจ และสมัครเข้าร่วมเป็นสมาชิกพร้อมยอมรับเงื่อนไขในการผลิตแบบปลอดสารพิษ สังเกตได้จากมีผู้ผลิตจากชุมชนนำผลผลิตมาจำหน่ายเพิ่มขึ้น และยื่นความประสงค์จะเข้าร่วมจำหน่ายผลผลิตในระยะต่อไป หากดูจากแนวโน้มแล้วตลาดเพิ่มสุขจะสามารถดำเนินการได้อย่างต่อเนื่องและยั่งยืนได้ เนื่องจากมีกลุ่มผู้นำชุมชนที่เข้มแข็ง อีกทั้งกลุ่มผู้บริโภคมีความตื่นตัวในเรื่องของสุขภาพ และให้การสนับสนุนผลผลิตของเกษตรกรเป็นอย่างดี กระตุ้นให้ผู้ผลิตมีกำลังใจในการผลิตและขยายการผลิตเพื่อให้เพียงพอกับความต้องการของผู้บริโภคต่อไป

ตลาดจุมจัง ตลาดสีเขียวจุมจัง ทีมวิจัยได้ดำเนินการทดลอง และเก็บข้อมูล 3 ครั้ง เช่นเดียวกับตลาดบุงคล้า ได้ผลการปฏิบัติการ ดังนี้

- ครั้งที่ 1 จำหน่ายในวันอังคารที่ 8 มกราคม 2562 ทีมวิจัยและสมาชิกตลาดศุภร์สุภาพ จำนวน 10 ราย สมาชิกผู้ผลิตตำบลจุมจัง 1 ราย รวม 11 ราย ในการเปิดตลาดครั้งนี้ได้รับความร่วมมือจากนายกเทศมนตรีตำบลจุมจังมาร่วมเป็นประธานในพิธีเปิด มีรายได้จากการจำหน่ายผลผลิต 2,740 บาท (ตรวจนับที่เวลา 16.00 น.) ซึ่งผลผลิตยังมีวางจำหน่ายอยู่ ต่อเนื่องถึงเวลา 18.00 น. ผู้บริโภคส่วนใหญ่เป็นคนในชุมชน โดยเฉพาะกลุ่มข้าราชการ

- ครั้งที่ 2 จำหน่ายในวันอังคารที่ 15 มกราคม 2562 พบว่า มีสมาชิกลดลงเหลือเพียง 6 ราย โดยทีมวิจัยทั้งหมด มีรายได้จากการจำหน่ายผลผลิต 1,600 บาท

- ครั้งที่ 3 จำหน่ายในวันอังคารที่ 22 มกราคม 2562 พบว่า ทีมวิจัยและสมาชิกตลาดศุภร์ จำนวน 8 ราย มีรายได้จากการจำหน่ายผลผลิต ประมาณ 2,000 บาท

ปัญหาอุปสรรคที่เกิดขึ้น ได้แก่

- สมาชิกที่ยื่นความประสงค์ไว้ไม่มาจำหน่าย
- มีคู่แข่งทางการตลาดเนื่องจากเปิดร่วมกับตลาดนัดเดิมของชุมชน
- สมาชิกที่มาจำหน่ายไม่แน่นอน
- ผลผลิตมีน้อยไม่เพียงพอกับความต้องการของผู้บริโภค
- ยังไม่มีคณะกรรมการในการบริหารจัดการตลาด

จากที่กล่าวมาข้างต้น พบว่า การทดลองเปิดตลาดสีเขียวในตำบลจุมจัง ค่อนข้างมีความเสี่ยงเพราะเปิดตลาดร่วมกับตลาดนัดชุมชน ที่มีสินค้าหลากหลาย รวมถึงพืชผักที่มีพืชผักตลาดจำนวนมากที่เป็นทางเลือกของผู้บริโภค อีกทั้งผู้บริโภคในชุมชนยังไม่ตระหนักถึงการบริโภคอาหารปลอดภัย และยังคงยึดติดกับภาพพืชผักที่สวยงาม เลือกซื้อเลือกบริโภคพืชผักตลาดมากกว่า แต่ในขณะเดียวกันกลุ่มผู้รักสุขภาพส่วนใหญ่เป็นกลุ่มข้าราชการในพื้นที่ตำบลจุมจัง ที่ยังให้ความสนใจและเลือกซื้อผลผลิตจากเกษตรกร โดยเฉพาะสมาชิกของกลุ่มตลาดศุภร์ หากดูจากแนวโน้มแล้วตลาดจุมจังค่อนข้างมีความเสี่ยงเนื่องจากสมาชิกที่มาจำหน่ายมีจำนวนไม่แน่นอน และมีผลผลิตไม่เพียงพอต่อความต้องการของผู้บริโภค อีกทั้งการเลือกเปิดตลาดสีเขียวร่วมกับตลาดนัดทั่วไป ทำให้ผู้บริโภคเบี่ยงเบนความสนใจไปยังสินค้าประเภทอื่นมากกว่าพืชผักอาหารปลอดภัยในชุมชน

3) การทดลองเปิดตลาดสีเขียวในเมือง ทีมวิจัยดำเนินการทดลองเปิดตลาดสีเขียวในเมือง โดยการประสานความร่วมมือกับสำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอภูผารายณ์ เข้าร่วมการเปิดตลาดประชารัฐไทยยิ้มได้ ซึ่งทำการทดลองตั้งแต่เดือนตุลาคม 2561 ผลที่ได้ดังนี้

ดำเนินการจำหน่ายผลผลิตในทุกวันอังคาร ณ ลานจอดรถหน้าว่าการอำเภอภูผินารายณ์ เวลา 06.00 – 12.00 น. ในการจำหน่ายสัปดาห์แรกมีการจัดพิธีเปิด โดยนายอำเภอภูผินารายณ์ เป็นประธาน และตรงกับการประชุมกำนันผู้ใหญ่บ้าน และในวันนั้นเจ้าหน้าที่พัฒนาชุมชนได้มีการประชาสัมพันธ์ โดยการนำเครื่องเสียงมาเปิดกระตุ้นความสนใจของผู้บริโภค ทำให้สัปดาห์แรกสามารถจำหน่ายผลผลิตได้ดี ผู้บริโภคส่วนใหญ่เป็นเจ้าหน้าที่จากว่าการอำเภอภูผินารายณ์ และประชาชนผู้มาติดต่อราชการ

สัปดาห์ที่ 2 การจำหน่ายผลผลิตเป็นไปแบบเรื่อยๆ แต่ยังคงมีการประชาสัมพันธ์จากเจ้าหน้าที่พัฒนาชุมชน ผู้จำหน่ายส่วนใหญ่จำหน่ายผลผลิตไม่ได้ตามเป้าที่ตั้งไว้ บางรายผลผลิตจำหน่ายไม่ได้

สัปดาห์ที่ 3 การจำหน่ายผลผลิตออกค่อนข้างช้า ผู้บริโภคลดลง ทำให้ผู้ผลิตค่อนข้างหมดกำลังใจ และจำนวนผู้จำหน่ายลดลง

จากที่กล่าวมาข้างต้นจะเห็นว่า การเปิดตลาดเขียวในเมือง ในบริเวณพื้นที่ที่เป็นสถานที่ปิด ทำให้ผู้บริโภคไม่สามารถเข้าถึงได้ รวมถึงหากขาดการประชาสัมพันธ์อย่างต่อเนื่อง ทำให้ผู้บริโภคเกิดความลังเลว่าจะยังมีการจำหน่ายผลผลิตหรือไม่ และผู้จำหน่ายเองก็ไม่แน่ใจว่าจะจำหน่ายผลผลิตได้หรือไม่ เช่นเดียวกัน ทั้งนี้ เมื่อนำผลผลิตเข้ามาจำหน่ายแล้วไม่มีผู้บริโภคมาซื้อ ก็ไม่คุ้มค่าการเกินทาง ทำให้ผู้จำหน่ายผลผลิตมีจำนวนลดลง จนปัจจุบันมีผู้ผลิตมาจำหน่ายเพียง 3-5 คนต่อสัปดาห์ เท่านั้น ทำให้ตลาดสีเขียวในเมืองมีความเสี่ยงต่อความยั่งยืน อาจมีการล้มเลิกไป หากหน่วยงานรัฐบาลยังให้ความสนใจน้อย เข้ามาสนับสนุนเฉพาะช่วงงานนโยบาย ดังนั้นหากต้องการให้มีความยั่งยืนและเกิดการขยายผลอย่างเป็นรูปธรรมทั้งในด้านผู้ผลิต และผู้จำหน่าย รวมถึงการเพิ่มพื้นที่การผลิต หน่วยงานที่เกี่ยวข้องต้องให้ความสนใจในการสนับสนุน ทั้งในด้านทรัพยากร บุคลากร การประชาสัมพันธ์และการให้การสนับสนุนผู้ผลิต และจำหน่าย เพื่อให้เกิดแรงจูงใจและกำลังใจในการผลิตและจำหน่ายต่อไป

4) การทดลองตลาดจำหน่ายผลผลิตตามสั่งหรือตามความต้องการของผู้บริโภค ทีมได้ทดลองจำหน่ายผลผลิตตามสั่งหรือตามความต้องการของผู้บริโภคที่เป็นร้านค้าในชุมชน ผู้บริโภคในชุมชนและความร่วมมือจากโรงพยาบาลสมเด็จพระยุพราชภูผินารายณ์ ผลปรากฏ ดังนี้

- การส่งผลผลิตให้กับร้านค้าและผู้บริโภคในชุมชน พบว่า ผู้ผลิตจะผลิตพืชผักตามฤดูกาล และจะนำผลผลิตไปเสนอเพื่อจำหน่ายให้กับร้านค้าและผู้บริโภคในชุมชน จากนั้นหากผู้บริโภคสนใจพืชผักชนิดใดก็จะสั่งหรือเดินทางไปเลือกซื้อและเก็บผลผลิตที่แปลงของเกษตรกร

- การส่งผลผลิตให้กับโรงครัวโรงพยาบาลสมเด็จพระยุพราชภูผินารายณ์ พบว่า โรงพยาบาลสมเด็จพระยุพราชภูผินารายณ์ จะดำเนินการสั่งเมนูล่วงหน้า 2 เดือน เพื่อให้ผู้ผลิตได้มีเวลาในการผลิต แต่ในระหว่างรอผลผลิตที่เป็นเมนูล่วงหน้าทางโรงครัวได้สั่งพืชผักที่มีอยู่แล้วและสามารถพร้อมส่งให้กับโรงครัวได้ โดยผ่านผู้ประสานหลัก และดำเนินการจัดส่งผลผลิตทุกวันพุธ และวันศุกร์ของสัปดาห์ ซึ่งเป็นวันที่สมาชิกได้มาจำหน่ายผลผลิตที่ตลาดสุขภาพอยู่แล้ว และเริ่มทำการส่งตั้งแต่เดือนกันยายน จนถึงเดือนพฤศจิกายน 2561 แต่จากการดำเนินงานเกิดปัญหาต่างๆ อาทิ การส่งผักไม่ทันตามเวลาที่กำหนด ผลผลิตไม่เพียงพอกับความต้องการ มีคู่แข่งทางการตลาด และผู้ประสานงานหลักติดภารกิจไม่สามารถประสานงานต่อได้ เป็นต้น

จากที่กล่าวมาข้างต้น จะเห็นว่าผู้บริโภคนั้นมีความต้องการผลผลิตที่เป็นอาหารปลอดภัย แต่ผู้ผลิตไม่สามารถผลิตได้ตรงตามต้องการและไม่เพียงพอกับความต้องการของผู้บริโภค ทำให้เกิดความ

ไม่ต่อเนื่องในการสั่งและการจัดส่งสินค้าอีก ทั้งนี้เนื่องมาจากผู้ผลิตขาดการวางแผนการผลิตเพื่อรองรับรายการผลผลิตที่ถูกคำสั่ง และการผลิตไม่สามารถผลิตพืชผักนอกฤดูกาลได้ ส่งผลให้การตลาดแบบตามสั่ง และส่งตรงถึงผู้บริโภค เป็นไปอย่างต่อเนื่อง สำหรับผู้บริโภคและร้านค้าในชุมชนจะส่งตามผลผลิตที่มีอยู่ ส่วนการทำความร่วมมือในการผลิตพืชผักส่งให้กับโรงครัวโรงพยาบาลสมเด็จพระยุพราชต้องยุติไป

5) การทดลองทำตลาดออนไลน์ ทีมวิจัยได้ดำเนินการทดลองการตลาดออนไลน์เพียง 1 ราย ผลปรากฏ ดังนี้

การทำตลาดออนไลน์ผู้จำหน่ายต้องมีความรู้และสามารถใช้เทคโนโลยีการสื่อสาร บางครั้งอาจมีการแสดงสดในการผลิต รวมถึงการเล่าเรื่องราวของผลผลิตที่น่าเชื่อถือ และต้องมีเวลาในการตรวจรับการสั่งสินค้าจากผู้บริโภค และต้องดำเนินการส่งให้ตรงเวลา

จากที่กล่าวมาข้างต้น จะเห็นว่าการทำการตลาดออนไลน์ ผู้จำหน่ายต้องสามารถใช้และเข้าถึงเครื่องมือสื่อสารให้เป็นและเกิดประโยชน์สูงสุดในการเล่าเรื่องราวของสินค้า การแสดงสินค้า การตรวจรับการสั่งสินค้า และการส่งสินค้าที่ตรงเวลา ทั้งนี้เนื่องจากต้องสร้างความเชื่อมั่นให้กับผู้บริโภคว่าผลผลิตมีคุณภาพ และปริมาณที่เพียงพอต่อการส่ง รวมถึงผู้จำหน่ายต้องมีความซื่อสัตย์ต่อผู้บริโภคแม้จะไม่พบเจอกับตัวจริงมาก่อนก็ตาม

2.3 แนวทางการประชาสัมพันธ์ ทีมวิจัยได้วางแผนทางการประชาสัมพันธ์ไว้ ดังนี้

1) ใช้บรรจุกุณที่มีตราสัญลักษณ์ของกลุ่ม พบว่า ที่ผ่านทีมวิจัยและสมาชิกกลุ่มฯ เคยพบทวนเรื่องการทำบรรจุกุณที่มีตราสัญลักษณ์ของกลุ่มร่วมกันหลายครั้ง โดยเฉพาะเรื่องการใช้ถุงหิ้ว แต่ประสบกับปัญหา คือ มีราคาค่อนข้างสูง ดังนั้นสมาชิกบางรายจึงมองว่าเป็นการเพิ่มต้นทุนการผลิต ในขณะที่ยังมีการใช้ถุงหิ้วเช่นเดิม ซึ่งถุงหิ้วตามท้องตลาดมีราคาถูกกว่าราคาที่สั่งทำ อีกทั้งในช่วงนั้นมีกระแสเรื่องการ ลด ละ เลิก การใช้ถุงพลาสติก บางรายจึงหันมาใช้ถุงรักษ์โลก และบางรายทำการบรรจุโดยใช้วัสดุในแปลง เช่น การใช้กาบกล้วย/ใบตอง ในการบรรจุผลผลิต ทำให้ดูสวยงามและรักษาสีแวดล้อมได้

จากที่กล่าวมาข้างต้น จะเห็นว่าการพัฒนาบรรจุกุณที่ค่อนข้างเป็นไปได้ยาก เนื่องจากสมาชิกบางรายมองว่าการพัฒนาใดๆ ที่นอกเหนือขอบเขตของผลผลิตที่สมาชิกมีอยู่ เป็นการเพิ่มต้นทุน ถึงแม้จะมีการใช้อยู่แล้วก็ตาม ทั้งนี้สมาชิกได้เสนอว่าควรมีการทำถุงผ้า จำหน่ายให้ผู้บริโภค โดยมีตราสัญลักษณ์ของกลุ่ม และจัดให้มีโปรโมชั่นสำหรับผู้บริโภคที่นำถุงผ้าของกลุ่มมาใช้ใส่ของที่ซื้อจากสมาชิกกลุ่มฯ โดยการลดราคา หรือแถมผลผลิตให้กับผู้บริโภค เป็นต้น

2) การทำป้ายประชาสัมพันธ์ตามจุดต่างๆ ได้มีการติดป้ายประชาสัมพันธ์ตลาด 5 จุด ได้แก่ ตลาดศุภศรีโรงพยาบาลสมเด็จพระยุพราชกุฉินารายณ์ ตลาดพุทธศุภภาพข้างสำนักงานเกษตรอำเภอกุฉินารายณ์ ตลาดสี่เหลี่ยมวันอังคารลานหน้าหอประชุมอำเภอกุฉินารายณ์ ตลาดเพิ่มสุขบ้านบึงคล้า และตลาดสี่เหลี่ยมจันท์ นอกจากนี้ยังได้สกรีนข้อความประชาสัมพันธ์ที่ร่วมและ ผ้าปูโต๊ะของสมาชิก จากการติดป้ายประชาสัมพันธ์ทั้ง 5 ปรากฏว่าเกิดคำถามจากกลุ่มผู้บริโภคหรือกลุ่มผู้ผลิต อาทิ ทำไมต้องเป็นตลาดเขียว ตลาดเขียวคืออะไร สมาชิกคือใคร จะเป็นสมาชิกได้อย่างไร เป็นต้น ซึ่งทีมวิจัยและสมาชิกกลุ่มได้อธิบายและแลกเปลี่ยนประสบการณ์กับผู้สนใจ สร้างความเข้าใจมากขึ้นเพราะที่ผ่านมาผู้บริโภคบางรายยังไม่รู้จัก และไม่เข้าใจ มองเพียงว่าแม่ค้ากลุ่มนี้เป็นแม่ค้าจากบ้านนอกที่รวมกลุ่มกันเข้ามาขายผลผลิตใน

เมืองเท่านั้น ไม่รู้ความเป็นมาก่อนที่จะเข้ามาขายผลผลิต จึงให้ความสนใจมากขึ้นและจะช่วยประชาสัมพันธ์ให้กับผู้บริโภคอื่นๆ รวมไปถึงกลุ่มผู้บริโภคที่รักสุขภาพมากขึ้น

จากที่กล่าวมาข้างต้นจะเห็นว่า แต่ก่อนไม่ได้ติดป้ายประชาสัมพันธ์ ผู้บริโภคจะมองเพียงว่าเป็นกลุ่มแม่ค้าบ้านนอกเข้ามาขายผลผลิต ซึ่งไม่ได้มองถึงกระบวนการและขั้นตอนในการผลิตเพื่อให้ได้มาซึ่งพืชผักที่ปลอดสารพิษ แต่เมื่อมีป้ายประชาสัมพันธ์และได้ทราบข้อมูล จึงให้ความสนใจในเรื่องของการบริโภคอาหารปลอดสารพิษ และรักสุขภาพ ทั้งนี้ ผู้บริโภคเห็นคุณค่าของพืชผักที่สมาชิกนำมาจำหน่ายและจะขยายผลการประชาสัมพันธ์ต่อผู้บริโภคอื่นๆ ต่อไป

3) จัดกิจกรรมเยี่ยมแปลง ทีมวิจัยได้ดำเนินการตรวจเยี่ยมแปลงผู้ผลิตปีละ 2 ครั้ง ในช่วงเดือนมกราคม และ เดือนกรกฎาคม ของทุกปี และได้เชิญชวนประชาสัมพันธ์ให้ผู้ผลิตและผู้บริโภคเข้าร่วมกิจกรรม ร่วมกัน ผลปรากฏ ดังนี้

- การเยี่ยมแปลงในเดือนมกราคม ดำเนินการเพื่อตรวจเยี่ยมแปลงสมาชิกรายเก่า และประเมินการผลิตของผู้สมัครรายใหม่ พบว่า ผู้ผลิตทั้งรายเก่ามีการผลิตแบบเกษตรผสมผสาน และผลิตแบบอินทรีย์ ส่วนรายใหม่บางรายอยู่ในระยะปรับเปลี่ยน แต่มีความสนใจเข้าร่วมกลุ่มภายใต้เงื่อนไขและกฎระเบียบที่กำหนด

- การเยี่ยมแปลงในเดือนกรกฎาคม เพื่อการสร้างขวัญ กำลังใจและการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์ทำการเกษตรในรอบปีที่ผ่านมา รวมถึงปัญหาอุปสรรคในการทำการเกษตรของสมาชิกแต่ละราย

จากที่กล่าวมาข้างต้น จะเห็นว่ากิจกรรมการเยี่ยมแปลงเป็นกิจกรรมที่ดี เป็นการส่งเสริมความสามัคคีในกลุ่มสมาชิก มีการแลกเปลี่ยนและเสริมประสบการณ์ในการผลิตร่วมกัน รวมถึงการให้กำลังใจซึ่งกันและกันในการผลิตจนเกิดเป็นความผูกพันกันแบบโดยธรรมชาติ ในการเยี่ยมแปลงแต่ละครั้งสมาชิกจะเดินทางเป็นหมู่คณะ มีการรับประทานอาหารกลางวันร่วมกัน ทั้งนี้ กลุ่มฯ ได้จัดกิจกรรมการเยี่ยมแปลงสมาชิกทั้งรายเก่าและใหม่ มาเป็นระยะเวลา 5 ปีแล้วตั้งแต่เริ่มมีการก่อตั้งตลาดขึ้น

4) จัดงานมหกรรม รวมพลคนสีเขียว (วันพิเศษปีละ 1 ครั้ง) จะดำเนินการในวันที่ 5 มีนาคม 2562

5) ประชาสัมพันธ์ทางวิทยุชุมชน เสี่ยงตามสาย

- การประชาสัมพันธ์ทางวิทยุ พบว่า นายสัมฤทธิ์ จิตจักร เป็นสมาชิกของตลาดและเป็นผู้ดำเนินรายการวิทยุ 95.5 mhz. สถานีมรดกอีสาน ได้อาสาประชาสัมพันธ์ข้อมูลของตลาดสีเขียวให้ผลปรากฏว่า จากการประชาสัมพันธ์ในระยะที่ผ่านมา มีกลุ่มผู้ผลิตในพื้นที่อำเภอภูผินรายณ์สนใจมาสมัครเป็นสมาชิก และสมัครเป็นเครือข่ายแบบรายกลุ่ม เพื่อขอเข้าร่วมจำหน่ายผลผลิต ซึ่งคณะกรรมการได้แนะนำโดยให้ยื่นใบสมัครเพื่อเข้าร่วมเงื่อนไขและกติกาของกลุ่มตามมติที่ประชุม ด้านผู้บริโภคบางรายตามมาที่ตลาดตามที่ได้ยินการประชาสัมพันธ์ เพราะปกติเป็นคนรักสุขภาพ และต้องการหาผลผลิตที่ปลอดสารเคมีไว้บริโภค ซึ่งที่ผ่านมาได้ซื้อจากห้างใหญ่ในเมืองถึงจะซื้อในราคาแพง แต่ก็ยังไม่แน่ใจในการผลิตว่าปลอดภัยจริงหรือไม่ จนกระทั่งได้ยินการประชาสัมพันธ์ทางวิทยุจึงเดินทางมาเพื่อซื้อผลผลิตโดยตรง และมีความเชื่อว่าผลผลิตจากแม่ค้ากลุ่มนี้น่าจะมีความน่าเชื่อถือได้ เพราะมีบุคคลน่าเชื่อถือเป็นคนควบคุมดูแลสมาชิกกลุ่มในการผลิต

- การประชาสัมพันธ์เสี่ยงตามสาย ได้ดำเนินการประชาสัมพันธ์ 3 แห่ง โดยขอความอนุเคราะห์จากเทศบาลเมืองบัวขาว บ้านบึงคล้า หมู่ 5 ตำบลบัวขาว และ เทศบาลตำบลจุมจัง ในการ

ประชาสัมพันธ์ตลาดในช่วงวันที่มีการจำหน่ายผลผลิต ปรากฏว่ามีกลุ่มผู้บริโภครายใหม่เข้ามาซื้อผลผลิต โดยส่วนใหญ่บอกว่าได้อินมาจากการประชาสัมพันธ์เสียงตามสายจึงรู้ว่ามิตลาดสีเขียวที่จำหน่ายผลผลิตปลอดภัยในอำเภอกุฉินารายณ์และในหมู่บ้าน

จากที่กล่าวมาข้างต้นจะเห็นว่าการประชาสัมพันธ์ในทั้ง 2 รูปแบบเป็นการประชาสัมพันธ์ที่ค่อนข้างได้ผลในระยะไกล เนื่องจากผู้บริโภคบางรายไม่เคยทราบมาก่อนว่าในพื้นที่อำเภอกุฉินารายณ์มีตลาดนัดสีเขียว และเข้าใจว่าเป็นตลาดจำหน่ายผักทั่วไป จึงไม่ได้สนใจ แต่เมื่อได้รับทราบจากการประชาสัมพันธ์ จึงเป็นแรงจูงใจให้แวะมาเยี่ยมชมและเลือกซื้อผลผลิตเนื่องจากเป็นคนที่รักสุขภาพอยู่แล้ว จึงให้ความสนใจ ทั้งนี้หากไม่ได้ข้อมูลข่าวสารจากการประชาสัมพันธ์ทางวิทยุ หรือเสียงตามสายคงไม่สนใจมาเลือกซื้อ และยิ่งมาพูดคุยแลกเปลี่ยนกับสมาชิกตลาดยิ่งสร้างความเชื่อมั่นให้กับผู้บริโภคมากขึ้น ดังนั้นการประชาสัมพันธ์เป็นการกระจายข้อมูลข่าวสารไปยังผู้บริโภค แต่การสร้างความเชื่อมั่นให้กับผู้บริโภคต้องมีนักเล่าเรื่องที่สามารถเล่าเรื่องราวละเอียดขั้นตอนการผลิต เจือปนในการผลิต ให้กับผู้บริโภคได้อย่างชัดเจน รวมถึง ความน่าเชื่อถือของผู้นำสำคัญของกลุ่มอีกด้วย

บทที่ 5

สรุปผล ข้อค้นพบ บทเรียนสำคัญและข้อเสนอแนะ

การดำเนินการวิจัยเรื่อง “การขยายตลาดเพื่อการสร้างพื้นที่สีเขียว กรณีตลาดสุราษฎร์ธานี ในอำเภอกุฉินารายณ์ จังหวัดกาฬสินธุ์” ที่มิวิจัยได้สรุปผล ข้อค้นพบบทเรียนสำคัญ และข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. สรุปผลการวิจัย

1.1 ศึกษา การผลิต การแปรรูป การจำหน่าย และการบริหารจัดการตลาด อัตลักษณ์ของตลาด และสภาพปัญหาของการสร้างพื้นที่สีเขียวของอำเภอกุฉินารายณ์ จังหวัดกาฬสินธุ์

1.1.1 ด้านการผลิต ดังนี้

- 1) เกษตรกรทำการผลิตในรูปแบบเกษตรผสมผสาน
- 2) ผลิตในลักษณะการผลิตแบบอินทรีย์
- 3) ผลิตได้ตามความถนัดของตนเอง
- 4) มีผลผลิตที่หลากหลาย โดยเฉพาะพืชผักพื้นบ้าน

1.1.2 การแปรรูปและการจำหน่าย

- 1) สมาชิกมีการผลิตและการแปรรูปที่หลากหลาย
- 2) มีความต่อเนื่อง
- 3) ผลิตภัณฑ์ที่นำมาจำหน่ายจะเป็นสินค้าการแปรรูป อาทิ อาหารสำเร็จรูป ขนม ข้าวต้มมัด ข้าวต้มผัด เป็นต้น
- 4) มีความสะดวก ราคาถูก และรสชาติถูกปาก
- 5) สามารถเก็บไว้บริโภคได้นานกว่าพืชผัก หรืออาหารที่ซื้อจากตลาดอื่นๆ

1.1.3 การบริหารจัดการตลาด

การบริหารงานออกเป็น 3 ส่วน ได้แก่ 1) การบริหารจัดการด้านการตลาด 2) การบริหารจัดการการผลิต และ 3) การพัฒนาศักยภาพคณะกรรมการและสมาชิก โดยแต่ละส่วนจะมีการกำหนดบทบาทหน้าที่ในการบริหารจัดการเพื่อให้สามารถดำเนินงานเป็นไปตามเป้าหมายที่ได้กำหนดไว้ร่วมกัน และมีการดำเนินงานที่สอดคล้องกับกิจกรรมของกลุ่มในส่วนต่างๆ ซึ่งจากการศึกษายังพบว่า กิจกรรมของกลุ่มที่สำคัญและมีการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง คือ 1) กิจกรรมการผลิตทางการเกษตรแบบยั่งยืน 2) กิจกรรมด้านการตลาด 3) กิจกรรมควบคุมคุณภาพผลผลิต 4) กิจกรรมพัฒนาศักยภาพคณะกรรมการและสมาชิกกลุ่ม

1.1.4 อัตลักษณ์ของตลาด

มีอัตลักษณ์ เป็นสินค้าจากชาวบ้านผลิตเอง สดใหม่ และการผลิตแบบปลอดสารเคมี ผู้บริโภคต่างเรียกกลุ่มผู้จำหน่ายสินค้าว่า “ไทตลาดสุกร” หรือบางคนก็เรียกว่า “แม่ค้าตลาดโรงบาล” นอกจากนี้ยังมีเอกลักษณ์ที่สำคัญ คือ 1) มีระบบการตรวจสอบและโรงพยาบาลเป็นผู้รับรองความปลอดภัย 2) ผลผลิตการแปรรูปต้องมีส่วนผสมหลักจากผลผลิตในแปลง 3) มีกิจกรรมเพื่อสังคม เช่น

การทำตะกร้าบุญ การทำโรงงาน 4) มีชุดแต่งกายที่เป็นทีม ขนาดและผ้าปูของแผงจำหน่ายสินค้าที่เหมือนกัน และ5) มีจุดเด่นและองค์ความรู้ที่สำคัญของผู้ผลิตทั้งด้านการผลิตและการแปรรูป

1.1.5 สภาพปัญหาของการสร้างพื้นที่สีเขียวของอำเภอกุฉินารายณ์ จังหวัดกาฬสินธุ์ มีดังนี้

1) ปัญหาด้านผลิต คือ ผู้ผลิตที่มีอยู่ในปัจจุบันมีอายุมาก ไม่มีผู้สืบทอด สภาพพื้นที่ไม่เหมาะสม ผลผลิตออกพร้อมกันจำนวนมาก ผู้ผลิตมีจำนวนน้อย ราคาสินค้ามีราคาต่ำ เป็นต้น

2) ปัญหาด้านองค์ความรู้ในการผลิตที่สำคัญ คือผู้ผลิตแต่ละรายจะมีองค์ความรู้ที่แตกต่างกันไปตามความถนัด แต่ยังคงขาดความรู้เรื่องการผลิตผักนอกฤดูกาล

3) ปัญหาการส่งเสริมจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ดังนี้ กิจกรรมการส่งเสริมการทำเกษตรอินทรีย์ ไปไม่ถึงกลุ่มผู้ผลิตเกษตรอินทรีย์อย่างแท้จริง และกิจกรรมที่เกิดจากหน่วยงานรัฐเข้าไปไม่ถึงกลุ่มผู้ผลิตโดยตรง

4) ปัญหาเรื่องวัน/สถานที่จำหน่าย ดังนี้ วันจำหน่ายมีน้อย เนื่องจากสัปดาห์หนึ่งมี 1 ครั้ง ทำให้ผู้บริโภคหาแหล่งซื้อสินค้าปลอดสารเคมียาก และสถานที่คับแคบ ไม่มีที่จอดรถที่สะดวก โดยเฉพาะตลาดพุธเพื่อสุขภาพ

1.2 เพื่อศึกษาทัศนคติและพฤติกรรมผู้บริโภคของกลุ่มผู้บริโภค รวมทั้งปัจจัยและเงื่อนไขที่สำคัญที่ทำให้มีการขยายตลาดในอำเภอกุฉินารายณ์ จังหวัดกาฬสินธุ์

1.2.1 ทัศนคติและพฤติกรรมผู้บริโภคของกลุ่มผู้บริโภค ดังนี้

1) ทัศนคติของผู้บริโภค จากการศึกษา พบว่า ผู้บริโภคมีทัศนคติ ดังนี้

ก. ทัศนคติต่อสินค้าและอาหารปลอดสารพิษ โดยผู้บริโภคส่วนใหญ่ได้มีทัศนคติ ดังนี้

- สินค้าอาหารที่ปลอดสารพิษ ต้องเป็นอาหารที่กินแล้วไม่เป็นพิษต่อร่างกาย

- ไม่มีสารเคมีปนเปื้อน ในสินค้า สด สะอาด ปลอดภัย ปลอดสารเคมี

- มีกระบวนการผลิตที่ปราศจากสารเคมี

- มีการตรวจรับรองจากหน่วยงาน หรือกลุ่มองค์กรที่น่าเชื่อถือ

- มีการบรรจุภัณฑ์อย่างดี สะอาด สวยงาม

ข. ทัศนคติต่อผู้ผลิต/จำหน่าย

- ผู้ผลิต/ผู้จำหน่ายที่เป็นคนที่รู้จักจะให้ความเชื่อมั่นในการเลือกซื้อผลผลิต

- ผู้ขายแต่งกายสะอาด สุภาพ พุดจาไพเราะ

- ผู้ขายนำเสนอสินค้า แนะนำสินค้าได้ดี และถูกต้อง

- ต้องการให้มีเครื่องมือวัด ตวง ชั่ง ที่ได้มาตรฐาน

- มีป้ายประชาสัมพันธ์สินค้าเพื่อความน่าเชื่อถือ รวมถึงป้ายบอกราคา

ชัดเจน

2) พฤติกรรมของผู้บริโภค จากการศึกษาพบว่าผู้บริโภคมีพฤติกรรมในการบริโภค ดังนี้

- การเลือกซื้อสินค้าส่วนใหญ่เลือกซื้อสินค้าปรุงสำเร็จ เพราะมีความสะดวก สามารถบริโภคได้เลย

- มีผู้บริโภคบางรายจะซื้อสินค้ากักตุนไว้ โดยเฉพาะผักสด จะซื้อเพื่อไว้ประกอบอาหารในรอบสัปดาห์

- เป็นผู้บริโภคแบบลูกค้าประจำ ที่ซื้อสินค้าเฉพาะกับผู้จำหน่ายคนเดิม
- ไม่กล้าทดลองผลิตภัณฑ์แปรรูปใหม่ๆ

1.2.2 ปัจจัยและเงื่อนไขที่สำคัญที่ทำให้มีการขยายตลาด ดังนี้

1) ผู้ผลิต/ผู้จำหน่าย

แรงจูงใจ ให้เกษตรกรหันมาผลิตแบบอินทรีย์เพิ่มขึ้น

- ตลาดเป็นแหล่งกระจายสินค้าทางการเกษตร ซึ่งผลผลิตต้องสามารถตอบโจทย์

ผู้บริโภค

- มีสมาชิกเพิ่มขึ้น และมีการผลิตสินค้าที่หลากหลาย
- ผู้ผลิตสามารถผลิตพืชผักได้เพียงพอต่อความต้องการของผู้บริโภค โดยเฉพาะ

ในช่วงฤดูฝนที่ผลผลิตพืชผักออกมาค่อนข้างน้อย

2) ผู้บริโภค

- มีความต้องการบริโภคอาหารปลอดภัย เนื่องจากต้องการดูแลสุขภาพ
- ประชาสัมพันธ์ให้คนรู้จัก มาบริโภคอาหารปลอดภัยมากขึ้น
- สถานซื้ออาหารปลอดภัยมีจำนวนน้อย

3) หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

- นโยบายจังหวัด โครงการกาฬสินธุ์ กรีนมาร์เก็ต
- นโยบายรัฐ โครงการตลาดประชารัฐ
- แผนงานของ อปท./อบต. บางแห่งมีการส่งเสริมเกษตรกรกลุ่มปลูกผักปลอดภัย

สารเคมี

1.3 เพื่อศึกษาแนวทางการขยายตลาดเป็นการสร้างพื้นที่สีเขียวในอำเภอกุฉินารายณ์ จังหวัดกาฬสินธุ์ ดังนี้

1.3.1 แนวทางด้านการผลิต ได้แก่

1) การปลูกผักนอกฤดูการผลิต โดยมีขั้นตอนดังนี้

- ศึกษาดูงานการปลูกผักนอกฤดู การจัดการตลาด
- จัดหาวิทยากรที่มีความรู้เรื่องการผลิตผักนอกฤดูมาอบรมให้สมาชิก
- สำรวจความต้องการของผู้ผลิต จัดทำแปลงทดลองทำผักนอกฤดู
- สำรวจชนิดพันธุ์ผักในรอบปี

2) อาหารแปรรูป/สำเร็จรูป มีขั้นตอนดังนี้

- นำผลผลิตจากแปลงมาแปรรูปเป็นอาหารสำเร็จรูป
- มีความหลากหลายของสินค้าแปรรูป /สำเร็จรูป
- กระบวนการผลิต (แปรรูป) มีคุณภาพ มาตรฐาน

3) การบรรจุภัณฑ์

- สำรวจบรรจุภัณฑ์ที่สมาชิกใช้อยู่มีขนาดใด
- ออกแบบบรรจุภัณฑ์เพื่อให้เป็นสื่อประชาสัมพันธ์ตลาด

- สมาชิกมีแบรนด์ หรือโลโก้ของตนเอง

4) มาตรฐาน

- มีกลไกการรับรองมาตรฐานสินค้าจาก 3 ฝ่าย คือ ผู้บริโภค ผู้ผลิต และหน่วยงานรัฐ เพื่อการสร้างความเชื่อมั่นให้แก่ผู้บริโภค และเป็นการรับรองมาตรฐานให้กับผู้ผลิต

- สร้างความเข้าใจกับผู้บริโภค เรื่องคุณภาพและราคาผลผลิต

1.3.2. แนวทางการตลาด

1) การพัฒนาผู้ผลิตและผู้จำหน่าย

- มีการศึกษาผู้บริโภคถึง ความต้องการ ความชอบ รวมถึงการแบ่งกลุ่มผู้บริโภค เพื่อให้สามารถผลิตผลผลิตตามความต้องการของผู้บริโภค
- มีการศึกษาข้อมูลผลผลิต เพื่อสามารถให้ข้อมูลแก่ผู้บริโภคได้ถูกต้อง
- พัฒนาศักยภาพกลุ่มตลาดสุกข์ ทั้งด้านการผลิต และการแปรรูป รวมถึงการบรรจุภัณฑ์

1.3.3 แนวทางการประสานงานภาครัฐ

- 1) ประสานงานขอความร่วมมือกับทางภาครัฐที่เกี่ยวข้อง เพื่อส่งเสริมให้มีตลาดสีเขียวทุกตำบล/หมู่บ้าน
- 2) ทดลองเปิดตลาดใหม่ ในสถานที่ราชการ/โรงเรียน เพื่อส่งเสริมการบริโภคอาหารปลอดภัยไปสู่กลุ่มผู้บริโภค
- 3) ทดลองเปิดตลาดในชุมชนที่มีความพร้อม โดยทีมตลาดเป็นพี่เลี้ยงในการดำเนินการ หรือในชุมชนที่มีความพร้อมในการเปิดตลาด เช่น ตำบลเหล่าใหญ่ เพื่อเป็นแรงกระตุ้นให้คนในชุมชนนั้นๆ หันมาผลิตอาหารแบบอินทรีย์

1.3.4 แนวทางการประชาสัมพันธ์อย่างต่อเนื่อง

- 1) ใช้บรรจุภัณฑ์ที่มีตราสัญลักษณ์ของกลุ่ม
- 2) การทำป้ายประชาสัมพันธ์ตามจุดต่างๆ
- 3) จัดกิจกรรมให้ความรู้ เช่นการแปรรูปอาหาร การทำปุ๋ยหมัก
- 4) จัดกิจกรรมเยี่ยมแปลง
- 5) จัดงานมหกรรม รวมพลคนสีเขียว (วันพิเศษปีละ 1 ครั้ง)
- 6) ประชาสัมพันธ์ทางวิทยุชุมชน เสียงตามสาย

1.4 เพื่อพัฒนารูปแบบตลาดที่เพิ่มพื้นที่สีเขียวในอำเภอกุฉินารายณ์ จังหวัดกาฬสินธุ์ ดังนี้

1.4.1 แนวทางที่ 1 แนวทางการผลิต มีการดำเนินการ ดังนี้

1) การสำรวจชนิดพันธุ์ผักในรอบปี โดยดำเนินการสำรวจชนิดพันธุ์ผักในรอบปี และสำรวจความต้องการของผู้ผลิต โดยให้สมาชิกแต่ละรายแจ้งรายการพันธุ์ผักที่สนใจปลูกและวางแผนการปลูก ในรอบฤดูกาล ซึ่งได้พันธุ์ผักที่สมาชิกสนใจ โดยทำการผลิตตามฤดูกาลที่เหมาะสมคือระหว่างเดือนกันยายน – เดือนกุมภาพันธ์ เพื่อลดความเสี่ยงในการผลิต

2) การแปรรูปอาหาร โดยแปรรูปอาหารที่มีความหลากหลายและตรงตามความต้องการของผู้บริโภค และพัฒนาการผลิตทั้งทางด้านคุณภาพ และปริมาณ

3) การบรรจุภัณฑ์ โดย พัฒนารูปแบบการบรรจุภัณฑ์ โดยเฉพาะสินค้าประเภท พืชผัก ที่ได้มีการปรับเปลี่ยนด้วยการนำกากกล้วยมาใช้ในการบรรจุภัณฑ์ เพื่อลดการใช้ถุงพลาสติก

4) การรับรองมาตรฐาน ปัจจุบันการรับรองมาตรฐานยังมีเพียง 2 ฝ่าย คือ ผู้ผลิต และหน่วยงานรัฐ (โรงพยาบาลสมเด็จพระยุพราชกุฉินารายณ์)

1.4.2 แนวทางที่ 2 แนวทางด้านการตลาด มีการดำเนินการ ดังนี้

1) แนวทางการพัฒนาผู้ผลิตและผู้จำหน่าย โดยการพัฒนาศักยภาพของสมาชิก ทั้งด้านการผลิตและการแปรรูป โดยสมาชิกได้มีการอบรมการทำเชื้อไตรโคเดอร์มาซึ่งเป็นเชื้อราที่ใช้กำจัดโรคพืชไว้ในแปลง ได้จัดทำปฏิทิน วางแผนการผลิตในรอบปี และการแปรรูปผลผลิต

2) แนวทางการประสานงานภาครัฐ ดังนี้

ก. ประสานงานขอความร่วมมือกับทางภาครัฐที่เกี่ยวข้อง เพื่อส่งเสริมให้มีตลาดสีเขียวทุกตำบล/หมู่บ้าน ดังนี้ (1) การประสานกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และ (2) การประสานกับกรมการพัฒนาชุมชน พบว่า การประสานหน่วยงานภาครัฐในการส่งเสริมให้มีตลาดสีเขียวขึ้นเกิดขึ้น 2 รูปแบบคือ 1) กลุ่มประสานขอความร่วมมือให้มีการเปิดตลาด และ 2) หน่วยงานรัฐเข้ามาขอความร่วมมือให้กลุ่มเข้าร่วมจำหน่ายผลผลิต ทั้งนี้การดำเนินงานร่วมกับภาครัฐอาจไม่สามารถเกิดขึ้นได้หากภาครัฐมีเงื่อนไขของงานนโยบายเข้ามาแทรกแซง

ข. ทดลองเปิดตลาดในชุมชนที่มีความพร้อม จำนวน 2 แห่งคือ ตลาดบ้านบุงคล้า (ตลาดเพิ่มสุข) และตลาดจุมจัง ผลการทดลองที่เกิดขึ้น ดังนี้

ตลาดบุงคล้า (ตลาดเพิ่มสุข) ผู้ผลิตและผู้บริโภคมีความตื่นตัว ให้ความสนใจเป็นอย่างมาก มีแนวโน้มจะสามารถดำเนินการได้อย่างต่อเนื่องและยั่งยืน เนื่องจากมีกลุ่มผู้นำชุมชนที่เข้มแข็ง อีกทั้งกลุ่มผู้บริโภคมีความตื่นตัวในเรื่องของสุขภาพ และผู้ผลิตมีความสนใจเข้าร่วมเป็นสมาชิกภายใต้เงื่อนไขที่กำหนดของตลาดร่วมกัน

ตลาดจุมจัง (ตลาดสีเขียวจุมจัง) ค่อนข้างมีความเสี่ยงเพราะเปิดตลาดร่วมกับตลาดนัดชุมชน ผู้บริโภคส่วนใหญ่เป็นกลุ่มข้าราชการในพื้นที่ตำบลจุมจัง สมาชิกที่มาขายมีจำนวนไม่แน่นอน และมีผลผลิตไม่เพียงพอต่อความต้องการของผู้บริโภค

ค. การทดลองเปิดตลาดสีเขียวในเมือง ผลที่ได้ดังนี้ สถานที่เลือกเปิดตลาดเป็นพื้นที่ที่เป็นสถานที่ปิด ทำให้ผู้บริโภคไม่เป็นตามเป้าหมายที่วางไว้ ทำให้ตลาดสีเขียวในเมืองมีความเสี่ยงต่อความยั่งยืน อาจมีการล้มเลิกไป หากหน่วยงานรัฐบาลยังให้ความสนใจน้อย เข้ามาสนับสนุนเฉพาะช่วงงานนโยบาย ดังนั้นหากต้องการให้มีความยั่งยืนและเกิดการขยายผลอย่างเป็นรูปธรรมทั้งในด้านผู้ผลิต และผู้จำหน่าย รวมถึงการเพิ่มพื้นที่การผลิต หน่วยงานที่เกี่ยวข้องต้องให้ความสนใจในการสนับสนุน ทั้งในด้านทรัพยากร บุคลากร การประชาสัมพันธ์และการให้การอุดหนุนผลผลิต เพื่อให้เกิดแรงจูงใจและกำลังใจในการผลิตและจำหน่ายต่อไป

ง. การทดลองตลาดจำหน่ายผลผลิตตามสั่งหรือตามความต้องการของผู้บริโภค ดำเนินการ ใน 2 รูปแบบ คือ (1) การส่งผลผลิตให้กับร้านค้าและผู้บริโภคในชุมชน (2) การส่งผลผลิตให้กับโรงครัวโรงพยาบาลสมเด็จพระยุพราชกุฉินารายณ์ พบว่าผู้บริโภคนั้นมีความต้องการผลผลิตที่เป็นอาหารปลอดภัย แต่ผู้ผลิตไม่สามารถผลิตได้ตรงตามต้องการและไม่เพียงพอต่อความต้องการของผู้บริโภค ทำให้เกิดความไม่ต่อเนื่องในการส่งและการจัดส่งผลผลิต สำหรับผู้บริโภคและร้านค้าใน

ชุมชนจะส่ง ตามผลผลิตที่มีอยู่ ส่วนการทำความร่วมมือในการผลิตพืชผักสดส่งให้กับโรงครัวโรงพยาบาลสมเด็จพระยุพราชต้องยุติไป

จ. การทดลองทำตลาดออนไลน์ ทีมวิจัยได้ดำเนินการทดลองการตลาดออนไลน์เพียง 1 ราย คือนายณัฐพงษ์ ชูระพันธ์ พบว่า การทำการตลาดออนไลน์ ผู้จำหน่ายต้องสามารถใช้เครื่องมือสื่อสารเป็นและเกิดประโยชน์สูงสุดในการเล่าเรื่องราวของสินค้า การแสดงสินค้า การตรวจรับการส่งสินค้า และการส่งสินค้าที่ตรงเวลา เพื่อสร้างความเชื่อมั่นให้กับผู้บริโภค

3) แนวทางการประชาสัมพันธ์ ดังนี้

ก. ใช้บรรทัดฐานที่มีตราสัญลักษณ์ของกลุ่ม ยังไม่ดำเนินการ แต่สมาชิกได้เสนอให้มีการทำธงผ้า จำหน่ายให้ผู้บริโภค โดยมีตราสัญลักษณ์ของกลุ่ม และจัดให้มีโปรโมชั่นสำหรับผู้บริโภคที่นำธงผ้าของกลุ่มมาใช้ใส่ของที่ซื้อจากสมาชิกกลุ่มๆ โดยการลดราคา หรือแถมผลผลิตให้ผู้บริโภค เป็นต้น

ข. การทำป้ายประชาสัมพันธ์ตามจุดต่างๆ ได้มีการติดป้ายประชาสัมพันธ์ตลาด 5 จุด ได้แก่ ตลาดศุภศรีโรงพยาบาลสมเด็จพระยุพราชภูมินารายณ์ ตลาดพุทธศุภศรีภาพข้างสำนักงานเกษตรอำเภอภูมินารายณ์ ตลาดสี่แยกวันอังคารลานหน้าหอประชุมอำเภอภูมินารายณ์ ตลาดเพิ่มสุขบ้านบึงคล้า และตลาดสี่แยกจุมจัง พบว่า การทำป้ายประชาสัมพันธ์และการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ระหว่างผู้ผลิตและผู้บริโภค เป็นการสร้างความคุ้นเคย และการเห็นคุณค่าของพืชผักที่สมาชิกลำบากมาจำหน่าย และจะขยายผลการประชาสัมพันธ์ต่อผู้บริโภคคนอื่นๆ ต่อไป

ค. จัดกิจกรรมเยี่ยมแปลง ทีมวิจัยได้ดำเนินการตรวจเยี่ยมแปลงผู้ผลิตปีละ 2 ครั้ง ในช่วงเดือนมกราคม และ เดือนกรกฎาคม ของทุกปี และได้เชิญชวนประชาสัมพันธ์ให้ผู้ผลิตและผู้บริโภคเข้าร่วมกิจกรรมร่วมกัน พบว่า กิจกรรมการเยี่ยมแปลงเป็นกิจกรรมที่ดี เป็นการส่งเสริมความสามัคคีในกลุ่มสมาชิก มีการแลกเปลี่ยนและเสริมประสบการณ์ในการผลิตร่วมกัน รวมถึงการให้กำลังใจซึ่งกันและกันในการผลิตจนเกิดเป็นความผูกพันแบบกันโดยธรรมชาติ

ง. จัดงานมหกรรม รวมพลคนสี่แยก (วันพิเศษปีละ 1 ครั้ง) จะดำเนินการในวันที่ 5 มีนาคม 2562

จ. ประชาสัมพันธ์ทางวิทยุชุมชน เสียงตามสาย ดังนี้ (1)การประชาสัมพันธ์ทางวิทยุ พบว่า นายสมฤทธิ์ จิตจักร เป็นสมาชิกของตลาดและเป็นผู้ดำเนินรายการวิทยุ 95.5 mhz. สถานีมรดกอีสาน (2) การประชาสัมพันธ์เสียงตามสาย พบว่า การประชาสัมพันธ์ในทั้ง 2 รูปแบบเป็นการประชาสัมพันธ์ที่ค่อนข้างได้ผลในระยะไกล เป็นการประชาสัมพันธ์เป็นการกระจายข้อมูลข่าวสารไปยังผู้บริโภค และเป็นแรงจูงใจให้ผู้บริโภคแวะมาเยี่ยมชมและเลือกซื้อผลผลิต แต่การสร้างความเชื่อมั่นให้กับผู้บริโภคต้องมีการนำเรื่องราวที่สามารถเล่าเรื่องราวละเอียดขั้นตอนการผลิต เงื่อนไขในการผลิต ให้กับผู้บริโภคได้อย่างชัดเจน รวมถึง ความน่าเชื่อถือของผู้นำสำคัญของกลุ่มอีกด้วย

2. ข้อค้นพบ

2.1 ข้อค้นพบของทีมวิจัย

2.1.1. จุดแข็ง

1) ทีมมีความสัมพันธ์ที่เหนียวแน่น มีความใกล้ชิดและความคุ้นเคย กันมากขึ้น

- 2) มีความเข้าใจความต้องการของผู้บริโภคมากขึ้น
- 3) สมาชิกในทีมมีความสามัคคี มีการทำงานเป็นทีม

2.1.2 จุดอ่อน

- 1) เวลาว่างตรงกันค่อนข้างน้อย ทำให้ไม่สามารถนัดทีมมาประชุมร่วมกันได้ครบ
- 2) การดำเนินงาน การประสานงานไม่ต่อเนื่อง เนื่องจากคนประสานงานหลักติด

ภารกิจ

- 3) ขาดคนประสานงานหลัก
- 4) ขาดคนที่สามารถทำงานด้านเอกสารและงานธุรการ

2.1.3. โอกาส

- 1) ทีมที่เลี้ยงให้ความสนใจสนับสนุนทีมวิจัย
- 2) หน่วยงานรัฐ โดยเฉพาะโรงพยาบาลสมเด็จพระยุพราชกุฉินารายณ์ให้การสนับสนุนอย่างต่อเนื่อง

- 3) ผู้บริโภคให้ความสนใจ
- 4) มีกลุ่มเครือข่ายสนใจเข้ามาศึกษาดูงาน

2.1.4 ปัญหา/อุปสรรค

- 1) การประชุมทีมส่วนใหญ่ทีมวิจัยมาไม่ครบ (การประสานงาน เวลา)
- 2) ทีมวิจัยยังขาดความเข้าใจในงานวิจัยในระยะที่ 1
- 3) มีความสับสนระหว่างการเป็นแม่ค้าและนักวิจัย

2.1.5 ความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นกับตัวนักวิจัย

- 1) สมาชิกในทีมมีความเข้าใจงานวิจัยมากขึ้น รู้เหตุและผลของสิ่งที่เกิดขึ้น ได้ฝึกคิดวิเคราะห์
- 2) มีความสามารถในการวางแผนการผลิต เพื่อให้ตรงตามความต้องการของผู้บริโภค
- 3) มีทักษะความรู้ด้านอื่นๆ เพิ่มขึ้น อาทิ การได้รับโอกาสเข้าร่วมฝึกอบรมการทำบัญชีการร่วมงานมหกรรมจิตอาสา เป็นต้น
- 4) มีเพื่อนร่วมเครือข่ายมากขึ้น

2.2 ข้อค้นพบจากงานวิจัย

- 1) สมาชิกในทีมวิจัยมีความเข้าใจงานวิจัยมากขึ้น
- 2) ทีมคุยกันมากขึ้น มีการทำงานร่วมกันมากขึ้น
- 3) การลงพื้นที่เพื่อเก็บข้อมูลทำให้เห็นสภาพแปลงการผลิตที่แท้จริงของสมาชิก รวมถึงการสร้างความสัมพันธ์แบบญาติพี่น้อง
- 4) สามารถนำความรู้จากงานวิจัยไปประยุกต์ใช้กับงานประจำได้

3. บทเรียนสำคัญ

- 3.1 ความเข้าใจในงานวิจัยและความเข้าใจในหัวข้องานวิจัยเป็นสิ่งสำคัญ
- 3.2 การเลือกกลุ่มคนเข้าร่วมทีมวิจัย จะต้องทราบข้อมูลเงื่อนไขของแต่ละคนในทีมวิจัย เพื่อหาจุดประสานและการทำงานร่วมกันได้อย่างมีประสิทธิภาพ

- 3.3 ในการออกเก็บข้อมูลทุกครั้งควรมีการแบ่งหน้าที่กันอย่างชัดเจน
- 3.4 การลงเก็บข้อมูลกลุ่มผู้บริโภคควรใช้คำถามสั้นๆ เข้าใจง่าย และใช้เวลาไม่นาน
- 3.5 ไม่ควรฝากแบบสอบถามเพื่อผู้บริโภคนำไปกรอกเอง
- 3.6 การประสานงานกับหน่วยงานของภาครัฐต้องสอดคล้องกับงานนโยบายและผู้นำของแต่ละองค์กร
- 3.7 การเปิดตลาดนัดสีเขียวต้องเปิดจำหน่ายเป็นตลาดเฉพาะ

4. ข้อเสนอแนะ

จากการดำเนินงานวิจัยเรื่อง การขยายตลาดเพื่อการสร้างพื้นที่สีเขียว กรณีตลาดศุภสุภาพ อำเภอกุฉินารายณ์ จังหวัดกาฬสินธุ์ ได้ข้อเสนอแนะ ดังนี้

2.4.1 ข้อเสนอแนะต่องานวิจัย

- 1) การขยายตลาดเพื่อสร้างพื้นที่สีเขียวต้องอาศัยความร่วมมือกันของหลายๆ ภาคส่วน ทั้ง ภาครัฐบาล เอกชน องค์กรพัฒนาเอกชน เกษตรกร และผู้บริโภค ซึ่งทุกฝ่ายต้องมีความเข้าใจ และให้ความสำคัญกับการบริโภคอินทรีย์ ซึ่งการสร้างความสำเร็จต้องอาศัยระยะเวลา
- 2) ควรมีการประชาสัมพันธ์ทำความเข้าใจกับผู้บริโภค เพื่อไม่ให้ผู้บริโภคเกิดความสับสนระหว่างพืชผักอินทรีย์กับผักปลอดภัย และประชาสัมพันธ์คุณภาพสินค้าเกษตรอินทรีย์ให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น
- 3) การจำหน่ายผลผลิตอินทรีย์ เกษตรกรควรต้องหาจุดขายของตนเอง ไม่ว่าจะเป็นตราสัญลักษณ์ มาตรฐานกลุ่ม เพื่อให้เป็นที่น่าสนใจน่าเชื่อถือและ สร้างความเชื่อมั่นให้แก่ผู้บริโภค
- 4) การจำหน่ายผลผลิตในตลาดสีเขียวควรมีกรรมการ เพื่อบริหารจัดการการเปิดตลาด และตั้งราคากลาง เพื่อให้ราคาในการจำหน่าย และกำหนดขนาดมาตรฐานของสินค้าให้มีขนาดเท่ากัน เพื่อไม่ให้เกิดข้อเปรียบเทียบกัน รวมถึงต้องมีข้อตกลงหรือระเบียบร่วมกัน เพื่อให้สมาชิกมีการผลิตและปฏิบัติไปในทิศทางเดียวกัน
- 5) เกษตรกรควรศึกษาพัฒนาให้มีผลผลิตอินทรีย์ประเภทเนื้อสัตว์ เช่น เนื้อหมู ไก่ ปลา และควรแปรรูปผลผลิตต่างๆ เพิ่มขึ้นเพื่อให้เพียงพอและตรงตามความต้องการของตลาด

5.4.2 ข้อเสนอแนะต่อหน่วยงาน

- 1) ควรมีการให้ข้อมูลเกี่ยวกับผลผลิตอินทรีย์ รวมทั้งข้อแตกต่างระหว่างผลผลิตอินทรีย์กับผลผลิตอื่นๆ เพื่อให้ผู้บริโภคมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับผลผลิตอินทรีย์มากขึ้น
- 2) ควรมีการจัดอบรมให้แก่เกษตรกรเกี่ยวกับ เรื่องระบบการจัดการตลาดแบบมีประสิทธิภาพ การแปรรูปและพัฒนาผลิตภัณฑ์ต่างๆ การใช้เทคโนโลยีเพื่อประชาสัมพันธ์ผลิตภัณฑ์ และช่องทางการตลาดของเกษตรกร ตลอดจนหาช่องทางการจำหน่ายให้ครอบคลุมในทุกๆ พื้นที่ อย่างจริงจังและต่อเนื่อง
- 3) ควรกระจายการสนับสนุนเกษตรกรผู้ทำเกษตรอินทรีย์ให้กว้างขวางขึ้น โดยศึกษาพื้นที่ว่ามีผู้ผลิตที่รายหรือมีเครือข่ายกี่กลุ่ม เพื่อจะสามารถสนับสนุนได้อย่างทั่วถึงไม่กระจุกเฉพาะกลุ่มที่เข้มแข็งแล้ว
- 4) ควรสนับสนุนให้เกษตรกรได้ทำงานวิจัยในพื้นที่ในการพัฒนาในด้านอื่นๆ ต่อไป

บรรณานุกรม

- กฤติน เอกพันธ์. 2561. การทำงานร่วมกันของภาคส่วนในการพัฒนาการเกษตรสู่เกษตรกร: กรณี
กลุ่มอัครเกษตรแปรรูปอำเภอภูพานรายณ์ จังหวัดกาฬสินธุ์. การศึกษาอิสระหลักสูตรปริญญา
 วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร บัณฑิตวิทยาลัย
 มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- สารานุกรมเสรี วิกิพีเดีย. **อำเภอภูพานรายณ์**. ค้นเมื่อ 10 พฤษภาคม 2561. จาก
<https://th.wikipedia.org/wiki/อำเภอภูพานรายณ์>
- สำนักงานปกครองอำเภอภูพานรายณ์. 2560. **แผนยุทธศาสตร์พัฒนาอำเภอภูพานรายณ์ประจำปี
 พ.ศ.2560**.สำนักงานปลัดอำเภอภูพานรายณ์ จังหวัดกาฬสินธุ์.
- สำนักงานเกษตรอำเภอภูพานรายณ์. 2560. **ผลการดำเนินงานส่งเสริมการเกษตรประจำปี พ.ศ.
 2560**. สำนักงานเกษตรอำเภอภูพานรายณ์ จังหวัดกาฬสินธุ์.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก.
เครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัย

เลขที่.....

ประเด็นการสัมภาษณ์ (ผู้ผลิต/ผู้ค้า)

1. ข้อมูลพื้นฐาน

- ชื่อ-สกุล

อายุ.....ปี

- การศึกษา

- สถานะทางครอบครัว มีลูกกี่คน เพศอะไร อายุเท่าไรบ้าง กำลังทำอะไรอยู่

(อาชีพของลูก) ที่ไหน อย่างไร

2. จุดเริ่มต้นในการทำการเกษตร

- แนวคิด.....

- แรงบันดาลใจ /จุดเปลี่ยน.....

3. รูปแบบในการผลิต

☐ ปลอดภัย ☐ อินทรีย์

4. กิจกรรมการเกษตรในแปลง/ ทำอะไรบ้าง?.....

- รูปแผนผังแปลง – ภาพถ่าย

5. อะไรที่คิดว่าประสบความสำเร็จในการทำการเกษตร?.....

6. องค์ความรู้ / เทคนิค / ภูมิปัญญาด้านการเกษตร / การแปรรูปผลผลิตด้านการเกษตร.....

7. ท่านได้อะไรจากการทำการเกษตร

8. ในฐานะสมาชิกท่านต้องการให้ตลาดปรับปรุงไปในรูปแบบใด?.....

.....

.....

.....

ผู้สัมภาษณ์

.....

ผู้บันทึก

.....

ว/ด/ป

ข้อมูลแปลงเกษตร

.....

1. ชื่อแปลง.....รหัส.....
2. ชื่อเจ้าของแปลง.....
3. ที่ตั้ง หมู่ที่.....บ้าน.....ตำบล.....
อำเภอภูฉินรายณ์ จังหวัดกาฬสินธุ์ 46110 โทรศัพท์.....
4. พื้นที่ทั้งหมด.....ไร่.....งาน.....ตารางวา
พื้นที่ทำนา.....ไร่ ทำไร่.....ไร่ ทำสวน.....ไร่
เลี้ยงสัตว์.....ไร่ บ่อเลี้ยงปลา.....ไร่ อื่นๆ.....ไร่
5. ลักษณะการทำเกษตร ☐ เจริญ ☐ ผสมผสาน
☐ ทฤษฎีใหม่ ☐ อื่นๆ(ระบุ).....
6. ระบบการผลิต ☐ อินทรีย์ ☐ ปุ๋ยคอก ☐ ทั่วไป
แนวทางการทำเกษตร ได้นำหลักของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของรัชกาลที่ 9 มา
ปฏิบัติ และใช้หลุมพอเพียงเป็นพื้นฐานเริ่มต้น
7. กิจกรรมที่ทำ
 - 7.1
 - 7.2
 - 7.3
 - 7.4
 - 7.5
 - 7.6
 - 7.7
 - 7.8
 - 7.9
 - 7.10
8. จุดเด่นของแปลง คือ.....
.....

ลงชื่อ.....

เจ้าของแปลง

บันทึกข้อมูลการผลิตทางการเกษตร และการแปรรูปอาหารปลอดภัย

(นาย/นาง/นางสาว).....บ้านเลขที่.....หมู่ที่.....ตำบล.....อำเภอภูผินารายณ์ จังหวัดกาฬสินธุ์

ประเภท แปลงเกษตร	ข้าว	พืชผักสวน ครัว	พืชที่ใช้หัว	พืชที่ใช้ฝัก	ผลไม้	สมุนไพร	อาหารแปรรูป	สัตว์น้ำ	สัตว์บกและ แมลง	อื่นๆ
1. ชื่อแปลง										
2. ชื่อแปลง										

ลงชื่อ.....ผู้แจ้ง ลงชื่อ.....กรรมการตรวจรับรอง

วันที่.....เดือน.....พ.ศ. 2561

เลขที่.....

แบบสัมภาษณ์ (ผู้บริโภค)

โครงการ “การขยายตลาดเพื่อการสร้างพื้นที่สีเขียว กรณี ตลาดศุภสุภาพ ใน
อำเภอภูผินารายณ์ จังหวัดกาฬสินธุ์”

ข้อมูลพื้นฐานทั่วไป

ชื่อ – สกุล..... เพศ ☐ ชาย ☐ หญิง อายุ.....ปี
ที่อยู่.....
สถานภาพ..... อาชีพปัจจุบัน.....
ระดับการศึกษา.....รายได้บาท/ปี
ซื้อผลผลิตที่ตลาดใดเป็นหลัก ☐ ตลาดพุดสุภาพ ☐ ตลาดศุภสุภาพ
ค่าใช้จ่ายแต่ละครั้งโดยประมาณ.....บาท

ด้านทัศนคติของผู้บริโภค

1. ท่านคิดว่า พืชผัก/อาหารปลอดภัย คืออะไร?.....
.....
.....
2. ท่านมั่นใจหรือไม่ว่าพืชผัก/อาหารที่ท่านซื้อจากตลาดพุด/ศุภ มีความปลอดภัย?
เพราะอะไร?.....
.....
3. หากกล่าวถึงสถานที่จำหน่ายพืชผัก/อาหารปลอดภัยในอำเภอภูผินารายณ์ท่านนึกถึงสถานที่ใด?
.....
4. ทำไมท่านจึงชอบรับประทานพืชผัก/อาหารปลอดภัย?.....
.....

พฤติกรรมของผู้บริโภค

1. ท่านเคยได้รับความรู้เกี่ยวกับการบริโภคอาหารปลอดภัยหรือไม่?.....
อย่างไร?.....
.....

2. ใครเป็นผู้แนะนำให้ท่านเลือกบริโภคอาหารปลอดภัย?.....
เพราะอะไร?.....
3. ท่านซื้อพืชผัก/อาหาร ปลอดภัย เพื่อบริโภคหรือจำหน่าย?.....
.....
4. ท่านชอบซื้อ พืชผัก/อาหาร ปลอดภัยประเภทใดมากที่สุด?
☐ ผักสด เพราะอะไร?.....
☐ ผลิตภัณฑ์แปรรูป เพราะอะไร?
☐ อาหารสำเร็จรูป เพราะอะไร?
5. ท่านเคยซื้อของจากตลาดสด/ฟู้ดหรือไม?.....
6. โดยปกติท่านซื้อพืชผัก/ อาหาร ปลอดภัยจากแหล่งใด? ☐ ตลาดฟู้ด/สด ☐ ตลาดอื่นๆ
เพราะอะไร?
7. ความถี่ในการซื้อ/บริโภคอาหารจากตลาดฟู้ด/สดครั้ง ต่อ 1 เดือน.....
8. เหตุผลที่ท่านเลือกซื้อพืชผักและอาหารปลอดภัย จากตลาดฟู้ด/สด?.....
9. ท่านคิดว่าช่องทางการตลาดใดที่ทำให้ท่านสะดวกในการซื้อ(ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)
☐ ส่งถึงบ้าน ☐ ตลาดนัดสุขภาพ
☐ เพิ่มวันจำหน่ายผลผลิต ☐ มีระบบการสื่อสารกับผู้ผลิตโดยตรง
☐ อื่นๆ ระบุ.....
10. ท่านต้องการให้มีการจัดกิจกรรมร่วมกับผู้ผลิตหรือไม่? ☐ ต้องการ ☐ ไม่ต้องการ
หากต้องการจะให้อะไร?.....
☐ เยี่ยมแปลง ☐ งานมหกรรม
☐ งานอบรมเสวนา ☐ อื่นๆ ระบุ.....

11. ท่านคิดว่าผู้บริโภคจะมีส่วนในการพัฒนาตลาดอย่างไร?.....

.....

12. ท่านอยากให้ตลาดศุภร์/พุท ปรับปรุงหรือเพิ่มเติมชนิดสินค้าประเภทอาหารปลอดภัยอย่างไร?

.....

13. ท่านมีข้อเสนอแนะอย่างไรในการซื้อสินค้าในตลาดศุภร์/พุท?.....

.....

.....

ผู้สัมภาษณ์

.....

ผู้บันทึก

.....

ว/ด/ป

ภาคผนวก ข.

กิจกรรมดำเนินงานวิจัย และภาพประกอบกิจกรรม

กิจกรรมดำเนินงานวิจัย

1. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล

3.1 แบบสัมภาษณ์

ในการเก็บข้อมูลครั้งนี้ทีมวิจัยได้ดำเนินการเก็บข้อมูลโดยใช้แบบสัมภาษณ์ การเก็บข้อมูลแปลงเกษตร การจัดเวทีเสวนา และการสังเกต ทั้งนี้ทีมแบ่งชุดแบบสัมภาษณ์ออกเป็น 2 ชุด ดังนี้

1) แบบสัมภาษณ์สำหรับผู้ค้า/ผู้ผลิต โดยการสัมภาษณ์เกี่ยวกับ การผลิต การแปรรูป การจำหน่าย และการบริหารจัดการตลาด และสภาพปัญหาในการผลิต

2) แบบสำรวจข้อมูลแปลงเกษตรกร

3) แบบบันทึกข้อมูลการผลิตทางการเกษตร และการแปรรูปอาหารปลอดภัย

4) แบบสัมภาษณ์สำหรับผู้บริโภค โดยสัมภาษณ์เกี่ยวกับทัศนคติและพฤติกรรมการบริโภคของผู้บริโภค

3.2 การระดมกลุ่มย่อย

ในการจัดเวทีเสวนา ทีมได้ดำเนินกิจกรรม 2 ครั้ง ดังนี้

1) เวทีชี้แจงชุมชน หลังจากการจัดกิจกรรมชี้แจงชุมชนแล้ว ทีมได้มีการโดยการแบ่งกลุ่มออกเป็น 3 กลุ่มเพื่อเก็บข้อมูลเบื้องต้นจาก กลุ่มผู้ผลิต/ผู้ค้า กลุ่มผู้บริโภค และกลุ่มผู้แทนจากหน่วยงานราชการ

2) เวทีเสวนาผู้ผลิตพบผู้บริโภค

3.3 การประชุม

การประชุม ทีมวิจัย มีการประชุมใน 2 ลักษณะ คือ

1) การประชุมประจำเดือนดำเนินการประชุมแล้ว 5 ครั้ง ซึ่งแต่ละครั้งจะมีผู้เข้าร่วมประชุมหลักคือ นักวิจัย ที่ปรึกษา และ พี่เลี้ยง ทั้งนี้การประชุมจัดขึ้นเพื่อสร้างความเข้าใจโครงการฯ ร่วมกันของนักวิจัย รวมถึงการวางแผนการดำเนินงานร่วมกันตลอดระยะเวลาการทำโครงการวิจัย

2) การประชุมเพื่อเตรียมความพร้อมในการจัดกิจกรรมแต่ละครั้ง ซึ่งก่อนจะมีการจัดเวทีเสวนาเพื่อเก็บข้อมูล หรือเก็บข้อมูลด้วยแบบสัมภาษณ์ แต่ละครั้งเพื่อกำหนดวัน เวลา สถานที่ การจัดเตรียมอาหาร และสถานที่ การบันทึกข้อมูลในการประชุม การแบ่งหน้าที่การลงทะเบียน ซึ่งจะมีการมอบหมายบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบของนักวิจัยทุกคนก่อนลงมือปฏิบัติงานทุกครั้ง

2. กลุ่มเป้าหมายในการเก็บข้อมูล

ในการเก็บข้อมูลครั้งนี้ แบ่งกลุ่มเป้าหมายออกเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มผู้ผลิต กลุ่มผู้บริโภค และกลุ่มผู้แทนจากหน่วยงานราชการ ซึ่งมีวิธีการคัดเลือกกลุ่มเป้าหมาย ดังนี้

2.1 กลุ่มผู้ผลิต/ผู้ค้า คือสมาชิกตลาดศุภสุภาพ และสมาชิกกลุ่มฮักแพงแบ่งปันภูมินารายณ์ จำนวน 45 คน

2.2 กลุ่มผู้บริโภค ใช้วิธีการสุ่มเลือกจากกลุ่มผู้บริโภคหลัก

2.3 กลุ่มผู้แทนจากหน่วยงานราชการ โดยเลือกจากผู้แทนหน่วยงานที่เข้าร่วมกิจกรรมเมื่อวันที่ 16 มกราคม 2561 (เวทีชี้แจงชุมชน)

3. กระบวนการวิจัย

3.1 การค้นหาปัญหาและศักยภาพของกลุ่มตลาดศุภราษฎร์สุภาพ เป็นกระบวนการพัฒนาโครงการวิจัยในเบื้องต้น เพื่อนำไปสู่การกำหนดโจทย์วิจัยและการศึกษา เน้นการเสริมศักยภาพสมาชิกตลาดศุภราษฎร์สุภาพ ควบคู่กับการพัฒนาตลาด เพื่อเพิ่มพื้นที่สีเขียวในอำเภอกุฉินารายณ์ โดยเบื้องต้น ทีมพี่เลี้ยงโหนดกาฬสินธุ์ ได้ประสานแกนนำพื้นที่ทำวิจัย ซึ่งทางทีมแกนนำพื้นที่มีความสนใจอยากทำงานวิจัย และอยากพัฒนาตนเอง เพราะมองเห็นสถานการณ์พื้นที่ในปัจจุบันว่า มีพื้นที่สีเขียวในอำเภอกุฉินารายณ์ลดลง อาจจะเนื่องมาจากหลายสาเหตุ ดังนั้นหากจะเพิ่มพื้นที่สีเขียวในอำเภอกุฉินารายณ์ในฐานะกลุ่มตลาดสีเขียวในอำเภอกุฉินารายณ์ควรจะดำเนินการอย่างไร หลังจากนั้นทีมพี่เลี้ยง คือคุณปาริชาติ หาญไชยชนะ และคุณสมเจตน์ ไชยลาภ ได้มาพบปะ และแลกเปลี่ยนเพื่อค้นหาโจทย์วิจัยร่วมกัน กับสมาชิกตลาด

ปัญหาและอุปสรรค คือ แกนนำยังไม่ชัดเจนกับงานวิจัย ซึ่งสมาชิกส่วนใหญ่อยู่ในวัยอาวุโส

3.2 การค้นหาทีมวิจัย ค้นหาจากสมาชิกตลาดศุภราษฎร์สุภาพ โดยการสมัครใจ ในเบื้องต้นมีผู้สมัครใจเข้าร่วมทีมวิจัย 14 คน แต่หลังจากเริ่มทำงานวิจัยได้ระยะหนึ่งได้มีสมาชิกขอสมัครเพิ่มเติมอีก 3 คน คือ 1) นายเจริญ หนองสูง 2) นางรำเพย สีนาลาด และ 3) นางสาวลิ ไชยหนองแซ่

3.3 การพัฒนาโจทย์ ได้มีการพัฒนาโจทย์ 1 ครั้ง โดยทีม ได้ส่งตัวแทน 3 คน คือนายประจักษ์ ลือฉาย นายปัญญา สิทธิอมร และนางสาวธนัชพร บรรเทา เข้าร่วมกิจกรรมพัฒนาโจทย์วิจัยที่สวนดอนธรรม จังหวัดกาฬสินธุ์ โดยในการหารือกับพี่เลี้ยงทำให้เห็นแนวทางในการทำงาน โดยเฉพาะเรื่องการสร้างพื้นที่สีเขียว ซึ่งภายหลังจากนั้นทีมได้มีการปรับแก้โครงการฯ และเสนอผู้ทรงฯ พิจารณาต่อไป

3.4 เวทีกลั่นกรองโครงการ ตัวแทนทีมวิจัย จำนวน 5 คน คือ นายประจักษ์ ลือฉาย นายสุดใจ สีนาลาด นายปัญญา สิทธิอมร นายรุ่งศักดิ์ ท้าวบุตร และนางสาวธนัชพร บรรเทา เข้าร่วมนำเสนอโครงการและทีมได้มอบหมายให้นายประจักษ์ ลือฉาย ผู้เป็นหัวหน้าโครงการฯ ได้นำเสนอร่างโครงการฯ ต่อผู้ทรงคุณวุฒิ ณ อาคารคณะเทคโนโลยีอุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยกาฬสินธุ์ (ในเมือง) ซึ่งผู้ทรงฯ ได้ให้ข้อเสนอแนะเพื่อการปรับแก้โครงการฯ เพื่อให้สามารถดำเนินงานโครงการวิจัยไปได้ด้วยดีและบรรลุตามเป้าหมายที่วางไว้ โครงการ

3.5 ร่วมเวทีปฐมนิเทศโครงการ เข้าร่วมกิจกรรมในวันที่ 5-7 ตุลาคม 2560 ณ ศูนย์ประชุม โครงการชลประทาน จ.กาฬสินธุ์ ทีมได้ส่งตัวแทนเข้าร่วม 3 คน ประกอบด้วย นายประจักษ์ ลือฉาย นายรุ่งศักดิ์ ท้าวบุตร และนางสาวธนัชพร บรรเทา โดยในการเข้าร่วมกิจกรรมครั้งนี้ โหนด ได้ทำความเข้าใจเกี่ยวกับงานวิจัยให้กับนักวิจัยท้องถิ่น และทำความเข้าใจเกี่ยวกับการบริหารจัดการ การเงินการบัญชี ซึ่งในการเข้าร่วมกิจกรรมครั้งนี้ทีมมีความเข้าใจในกระบวนการงานวิจัยและการบริหารจัดการงานวิจัยเพิ่มขึ้น

3.6 การประชุมครั้งที่ 1 ชี้แจงทำความเข้าใจโครงการแก่ทีมวิจัย และการวางแผนการดำเนินงาน จัดกิจกรรมในวันที่ 29 พฤศจิกายน 2560 ณ ร้านฮักซ้อป หลังจากได้รับการ

ประสานงานจากไหนว่าโครงการได้รับการอนุมัติแล้ว หัวหน้าโครงการได้ประสานทีมวิจัยทุกท่าน รวมถึงที่ปรึกษาเข้าร่วมประชุมใน โดยใช้วิธีการนัดหมายจากการประชุมหลังการขายที่ตลาดศุภร์ สุขภาพ และการประสานยืนยันทางโทรศัพท์มือถือ มีผู้เข้าร่วมจำนวน 10 คน ประกอบด้วย นักวิจัย 6 คน พี่เลี้ยงจากไหน 2 คน และผู้สนใจ 2 คน โดยมีเนื้อหาการประชุม ดังนี้

1. ทำความรู้จัก สกว. (การวิจัยท้องถิ่น) /ความเป็นมาและแนวทางการทำงานวิจัย
2. แนวทางและการวางแผนการดำเนินงานโครงการวิจัย

1. ทำความรู้จัก สกว. (การวิจัยท้องถิ่น) /ความเป็นมาและแนวทางการทำงานวิจัย

คุณปาริชาติ หาญไชยนะ : ได้อธิบายถึงสกว.หมายถึง สำนักงานสนับสนุนการวิจัย ซึ่งใน สกว.นี้ได้แบ่งออกเป็นหลายๆ ฝ่าย แต่มีฝ่ายหนึ่งทำงานเกี่ยวข้องกับชุมชนท้องถิ่น นั่นก็คือ ฝ่ายวิจัย เพื่อท้องถิ่น ซึ่งฝ่ายนี้จะทำงานและสนับสนุนให้ชุมชนท้องถิ่นได้มีการเรียนรู้ โดยมีแนวคิดว่าจะทำอย่างไรงานวิจัยจะสามารถเกิดประโยชน์กับชุมชนได้? ซึ่งก็ได้คำตอบว่า ต้องอาศัยคนในชุมชน และคนในชุมชนต้องรู้จักปัญหาของตนเอง โดยใช้เครื่องมือการวิจัยชุมชนแบบมีส่วนร่วม และนำเอาโจทย์ที่ชุมชนอยากรู้มาทำการศึกษาวิจัย ซึ่งทีมวิจัยต้องมาจากคนในชุมชนเพราะชุมชนเป็นผู้ได้รับผลจากการวิจัยที่เกิดขึ้นโดยตรง และผลวิจัยที่เกิดขึ้นจะถือเป็นบทเรียนของชุมชนด้วย

2. แนวทางและการวางแผนการดำเนินงานโครงการวิจัย

คุณปาริชาติ หาญไชยนะ : งานวิจัยต้องเป็นการดำเนินงานที่มีผลงานรองรับ และมีข้อมูลเป็นที่น่าเชื่อถือ เพื่อนำมาตอบโจทย์ในเรื่องของการขยายตลาดเพื่อสร้างพื้นที่สีเขียวซึ่งเรา จะสามารถดูได้จาก

- 1) สมาชิก ซึ่งเราต้องมีข้อมูลของผู้ค้าในตลาดศุภร์ และสมาชิกเพื่อจะทำให้รู้ว่าเรามีผลผลิต และการปลูกมีพื้นที่เท่าไร จะเพียงพอต่อความต้องการของผู้บริโภคหรือไม่
- 2) กลไกการตลาด โครงสร้างการบริหารที่มีความเหมาะสม
- 3) สถานที่ มีความเหมาะสมหรือไม่
- 4) ทักษะคิดและความไว้วางใจของผู้บริโภค อาทิ หมอ พยาบาล ญาติคนไข้ และลูกค้าทั่วไป
- 5) ชุมชน หากจะขยายตลาดไปยังชุมชน เราต้องดูนิสัยหรือพฤติกรรมผู้บริโภค ของคนภูมินารายณ์เป็นอย่างไร

6) มีหน่วยงาน/ องค์กรที่สนับสนุนเราหรือไม่ ซึ่งหมายถึงการเชื่อมต่อเพื่อการขยายตลาดต่อไปในอนาคต

ทั้งนี้/ คุณปาริชาติ ได้ให้แนวคิดว่า สิ่งที่ทำให้งานวิจัยประสบความสำเร็จได้ ต้องประกอบด้วย

- 1) การพบปะพูดคุยกันบ่อย ๆ ของทีมวิจัย
- 2) ทีมวิจัยมีเป้าหมายที่ชัดเจนร่วมกัน
- 3) มีการบันทึก การสรุป และมีการรวบรวมข้อมูล
- 4) มีการแบ่งบทบาทหน้าที่กันชัดเจน รวมทั้งมีการทำงานเป็นทีม
- 5) การมีส่วนร่วมของทีมวิจัย และชุมชน

องค์ประกอบที่สำคัญของงานวิจัย ประกอบด้วย

- 1) ทีมวิจัย ทั้ง 14 คน

2) ชุมชน ซึ่งในที่นี้เราหมายถึงอำเภอภูผินารายณ์ หรือเฉพาะโรงพยาบาล ทีมต้องช่วยกัน นิยามความหมายที่ชัดเจน

3) เครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัย อาจจะมีการใช้หลายอย่างร่วม อาทิ การทำแบบสัมภาษณ์ การ ตั้งวงโส หรือการจัดเวทีเสวนา เป็นต้น

4) การเก็บข้อมูล ควรมีการเก็บข้อมูลให้ได้ตามกรอบวิจัย เพื่อให้สามารถตอบโจทย์การวิจัย

5) รวบรวม วิเคราะห์ข้อมูล เพื่อหาสาเหตุและแนวทางในการวิจัย

6) การกำหนดแนวทาง เมื่อเก็บรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลแล้วจะทำให้สามารถกำหนดแนวทางการปฏิบัติการได้ว่าการขยายตลาดเพื่อสร้างพื้นที่สีเขียวของเราจะไปในทิศทางใด

7) ปฏิบัติการ และการสรุปเพื่อประเมินผล และปรับให้เหมาะสมกับพื้นที่

8) สรุปผลการวิจัย

คุณปาริชาติ เสนอว่าการนัดหมายครั้งต่อไปทีมควรเข้าร่วมการประชุมทุกคน และให้ ตรวจสอบกันอีกครั้งว่าทุกคนมีความพร้อมที่จะทำงานวิจัยต่อหรือไม่ หากใครไม่พร้อมก็สามารถยุติ บทบาทได้ และหากมีใครสนใจที่จะเข้าร่วมเป็นนักวิจัยก็สามารถที่จะทำหนังสือขอเพิ่มนักวิจัยได้ เช่นกัน

3.7 การประชุมเพื่อกำหนดบทบาทหน้าที่ทีมวิจัย และเรียนรู้เครื่องมือวิจัย ดำเนิน กิจกรรมในวันที่ 10 ธันวาคม 2560 ผู้เข้าร่วม 13 คน ประกอบด้วย ทีมวิจัย 9 คน พี่เลี้ยง 2 คน ที่ ปรีक्षा 1 คน และผู้สนใจ 1 คน โดยมีเนื้อหาการประชุม ดังนี้

คุณสมเจตน์ ไชยลาภ (พี่เลี้ยง) : ได้แนะนำการกำหนดบทบาทหน้าที่ โดยควรแบ่งออกเป็น ฝ่ายต่างๆ **ซึ่งที่ประชุมได้มีมติ** แบ่งบทบาทหน้าที่ ดังนี้

- ผู้ประสานงาน	นายประจักษ์ ลือฉาย, นายอุดมกุล คชโคตร
- เลขานุการ ผู้บันทึก	นางสาวธนัชพร บรรเทา, นางสาวเกศราภรณ์ ไชยเชษฐ์
- ประชาสัมพันธ์	นายสุจิต ลีนาลาด, นายกฤติน เอกพันธ์
- อาหารและปฏิคม	นางประทุมมา ศรีทวีการ, นางสาวลิ ไชยหนองแซ่
- การเงินการบัญชี	นางสาวธนัชพร บรรเทา, นายรุ่งศักดิ์ ท้าวบุตร
- ฝ่ายสถานที่	นายปัญญา สิทธิอมร, นายสุคน นิลโสม
- ฝ่ายวิชาการ	นายณัฐพงษ์ ธุระพันธ์, นายกฤติน เอกพันธ์

จากนั้นนายสมเจตน์ ไชยลาภ : ได้แนะนำทีมเกี่ยวกับเครื่องมือในการวิจัย โดยให้ทีม ตั้งเป้าหมายการเก็บข้อมูลเพื่อนำมาตอบโจทย์ให้ชัดเจน ซึ่งเป้าหมายก็ต้องสามารถเกิดการเปลี่ยนแปลง แก้ไขปัญหาได้และสามารถต่อยอดการจัดกิจกรรม ซึ่งในช่วงการจัดเวทีชุมชนทีมควรมี การเก็บข้อมูลในภาพรวมของกลุ่มผู้เข้าร่วมได้ ซึ่งเครื่องมือในการวิจัยมีหลายอย่าง ทีมสามารถเลือก มาใช้ให้เหมาะสมและให้ได้คำตอบตามวัตถุประสงค์ ดังนี้

- การสังเกต
- การสัมภาษณ์ (ส่อ) -เดี่ยว
- กลุ่ม (โฟกัส(Focus group), ระดมสมอง (Brain storming))
- การถ่ายภาพ
- เอกสารข้อมูล Social network, แผนที่ GPS,GIS

- แผนผังเครือญาติ
- โครงสร้างองค์กรชุมชน
- ระบบตลาดท้องถิ่น
- ปฏิทินวิถีชีวิต
- ประวัติศาสตร์ชุมชน (Timeline)

จากเครื่องมือที่กล่าวมาข้างต้น ทีมต้องได้รับการฝึกและเรียนรู้ ซึ่งในแผนการปฏิบัติงานมีช่วงที่ต้องเข้ารับการอบรมพัฒนาศักยภาพทีม อาจจะเป็นการเข้าอบรมร่วมกับทีมพี่เลี้ยง ซึ่งเป็นการอบรมร่วมกับเครือข่ายนักวิจัยกาฬสินธุ์ หรือเป็นการอบรมเฉพาะทีมวิจัยภูผินารายณ์ ก็ได้

3.8 การประชุมเพื่อเตรียมการจัดเวทีชี้แจงชุมชน ดำเนินการในวันที่ 14 มกราคม 2561 ณ แปลงนายปัญญา สิทธิอมร ผู้เข้าร่วม 24 คน ประกอบด้วย ทีมวิจัย 10 คน ที่ปรึกษา 1 คน พี่เลี้ยง 3 คน และผู้สนใจ 10 คน มีเนื้อหาการประชุม ดังนี้

- ที่ประชุมมีมติ จัดงานในวันที่ 16 มกราคม 2560 โดยใช้สถานที่ห้องประชุมประชาร่วมใจ โรงพยาบาลสมเด็จพระยุพราชภูผินารายณ์ และได้มอบหมายให้ฝ่ายสถานที่ดำเนินการในการจัดเตรียมสถานที่ต่อไป

- การออกหนังสือ มอบหมายให้นางสาวธันพร บรรเทา จัดพิมพ์หนังสือเพื่อเชิญหน่วยงานต่างๆ อาทิ สาธารณสุขอำเภอ เกษตรอำเภอ พัฒนาการอำเภอ อปท. อบต. กำนันแต่ละตำบล เป็นต้น

- คุณปาริชาติ หาญไชยชนะ ได้เสริมว่า เนื่องจากนายกรัฐมนตรีนได้ลงพื้นที่จังหวัดกาฬสินธุ์ จึงได้มีนโยบายกาฬสินธุ์เมืองแห่งความสุข ซึ่งการเป็นเมืองแห่งอาหารปลอดภัย ก็เป็นหนึ่งในนโยบายที่ผู้ว่าราชการจังหวัดให้การสนับสนุน และวางนโยบาย 1 ชุมชน 1 กลุ่มเพื่อเป็นโมเดล เมืองแห่งความสุขด้านอาหารปลอดภัย ดังนั้นกลุ่มเป้าหมายที่เชิญมาทีมต้องเน้นว่าเราจะทำงานกับกลุ่มไหนเป็นหลัก โดยในโครงการเน้นไปที่ผู้บริโภค เกษตรกร เจ้าหน้าที่ ซึ่งก็มีนัยยะในการเป็นผู้บริโภคด้วยเช่นกัน

- คุณสมเจตน์ ไชยลาภ ได้เสริมว่า ได้มีโอกาสพบปะกับนายอำเภอหนองกุงศรี และได้แลกเปลี่ยนข้อมูลเห็นว่าท่านเป็นคนที่มีความสามารถและให้การสนับสนุนเรื่องการทำเกษตรอินทรีย์และอาหารปลอดภัย ทั้งนี้ท่านยังให้การสนับสนุนการทำงาน ให้ความร่วมมือกับงานวิจัยเป็นอย่างดี ดังนั้นการจัดเวทีต้องออกแบบกำหนดการดีๆ การนำเสนอโครงการฯ ควรเน้นว่าจะสามารถเก็บข้อมูลอะไรได้บ้าง และควรมีการกระชับเนื้อหาเพื่อกระตุ้นความสนใจของผู้เข้าร่วม ประชานในพิธีเปิดควรเป็นนายอำเภอ เพราะจะสามารถนำคนเข้าร่วมงานได้มากขึ้น และกลุ่มเป้าหมายทุกคนควรทำหนังสือเชิญ

3.9 เวทีชี้แจงชุมชน ดำเนินกิจกรรมในวันที่ 16 มกราคม 2561 ณ ห้องประชุมประชาร่วมใจ จำนวนผู้เข้าร่วม 71 คน ประกอบด้วย ทีมวิจัย 14 คน ที่ปรึกษา 3 คน พี่เลี้ยง 2 คน กลุ่มผู้ผลิต/ผู้ค้า 35 คน กลุ่มผู้บริโภค 17 คน ผู้แทนจากหน่วยงานราชการ 10 คน เริ่มกิจกรรมโดยมีนายกัณตภณ สุขสงค์ ป.อาวุโส อำเภอภูผินารายณ์ เป็นประธานในพิธีเปิด ซึ่งได้กล่าวให้กำลังใจผู้ผลิตว่าเป็นบุคคลสำคัญในการสร้างเมืองภูผินารายณ์ให้เป็นเมืองสีเขียว ทำให้คนภูผินารายณ์ได้กินอาหารที่ปลอดภัย

ทั้งนี้ยังได้ฝากว่าจะทำอย่างไรให้มีผู้มาผลิตแบบกลุ่มนี้ให้มากขึ้น หลังจากประธานได้กล่าวจบแล้ว ได้แนะนำนักวิจัยทั้ง 14 คนให้ที่ประชุมทราบ และนางสาวธนัชพร บรรเทาได้นำเสนอโครงการ เพื่อชี้แจงให้ที่ประชุมได้ทราบว่าขณะนี้ในพื้นที่ภูมินารายณ์ได้มีงานวิจัยท้องถิ่นซึ่งทำโดยกลุ่มสมาชิกตลาดศุภสุภาพ และจะดำเนินงานวิจัย เป็นระยะเวลา 15 วัน ทั้งนี้ต้องขอความร่วมมือทุกท่านในการให้ข้อมูลในโอกาสต่อไป

จากนั้นได้แบ่งกลุ่มผู้เข้าร่วมกิจกรรมออกเป็น 3 กลุ่มเพื่อเก็บข้อมูลทำให้ทีมวิจัยได้เบื้องต้น ดังนี้

1. ความต้องการของผู้บริโภค

ด้านสินค้า

- ควรมีผลผลิตที่หลากหลาย ครบ จบในที่เดียว
- เพิ่มเติมอาหารแปรรูป มีการแปรรูปแบบสดๆ เช่น การปิ้งย่าง แกง ส้มตำ เป็นต้น
- ขาดผลผลิตประเภทเนื้อสัตว์ (หมู ไก่)
- บางฤดูกาล สินค้าประเภทพืชผักไม่เพียงพอ หรือไม่มี อาทิ ต้นหอม

ด้านการจัดการตลาด

- ควรมีตลาดทุกวัน
- มีการขยายสมาชิกในแต่ละตำบล เพื่อสร้างตลาดอาหารปลอดภัยในชุมชน (มี

ตัวแทนกลุ่มตั้งสมาชิก)

- ควรมีการประชาสัมพันธ์ให้กว้างขวาง
- ควรเข้าร่วมจำหน่ายกับตลาดประชารัฐ

ด้านความเชื่อมั่น

- ให้มีสัญลักษณ์ที่แสดงถึงความปลอดภัย หรือบ่งบอกสถานะผู้ผลิต เพื่อสร้างความเชื่อมั่นให้กับผู้บริโภค เช่น ผลิตแบบอินทรีย์ ใช้สีเขียว ผลิตแบบปลอดภัยใช้สีเหลือง เป็นต้น
- มีหน่วยงานรับรองความปลอดภัย และสุ่มตรวจผลผลิตอย่างน้อยเดือนละ 1 ครั้ง
- จัดกิจกรรมเยี่ยมแปลงผู้ผลิต เพราะไม่เชื่อมั่น 100 % ว่าไม่รัยสินค้าจากแปลงอื่น

2. ความคิดเห็นของผู้ผลิต

ด้านผลผลิต

สด	- กล้วย	- กล้าไม้
	- ข้าว	- สมุนไพร
	- พืชผักสวนครัว	- ไม้ผล (มีน้อย)
	- หน่อไม้	
แปรรูป	- ข้าวเกรียบ	- ข้าวสารบรรจุถุง
	- กล้วยฉาบ/ตาก	- กลอย
	- น้ำผลไม้ (เสาวรส กระเจี๊ยบ)	- อาหารสำเร็จรูป
	- มะตูมแห้ง	- อื่นๆ ตามฤดูกาล

ด้านมาตรฐานการผลิต

- มีตรารับรองอาหารปลอดภัย KS IFoam GAP
- มีการตรวจแปลงและการสุ่มตรวจผลผลิต

ด้านการจัดการตลาด

- มีการขยายตลาด ปัจจุบันมีตลาดวันศุกร์ ที่ รพ.สมเด็จพระยุพราช และวันพุธ ที่
สนง.เกษตรอำเภอ

- ไม่แน่ใจว่าตรงความต้องการและเพียงพอกับผู้บริโภค
- ไม่แน่ใจในเรื่องคุณภาพการผลิต (ไม่ไว้วางใจผู้ผลิตด้วยกัน)

ปัจจัยความสำเร็จ

- มีกติการ่วมกัน
- มีเป้าหมายร่วมกัน
- เอื้ออาทร อักแพงแบ่งปัน
- มีการบริหารจัดการกลุ่มที่ดี
- มีลูกค้าดี

ปัญหาอุปสรรค	แนวทางแก้ไข
- ผู้ผลิตมีจำนวนน้อย - ผู้ผลิตมีอายุมาก และขาดแรงงาน - มีศัตรูพืชจำนวนมาก - ราคาสินค้าต่ำ - ผลผลิต/สินค้าออกตรงกัน	- รับสมัครสมาชิกเพิ่ม - มีการลงแขก สืบทอดให้ลูกหลาน ใช้เทคโนโลยี - หมั่นดูแล ใช้สมุนไพรกำจัดศัตรูพืช - สร้างความเชื่อมั่น และใช้เทคนิคการขาย - ควรมีกติกาในการผลิต - มีจุดเน้นของแต่ละแปลง การแบ่งโซนการผลิต หรือการสร้างอัตลักษณ์ของแต่ละแปลง

3. ความคิดเห็นของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต่อการพัฒนาตลาดเขียวของอำเภอภูผินารายณ์

3.1 ด้านนโยบายของหน่วยงาน

สสอ. - เฝ้าระวังเกษตรกรกลุ่มเสี่ยง

รพ. - ส่งเสริมเรื่องการป้องกันปัญหาด้านสุขภาพของเกษตรกร /การบริโภคอาหาร

ปลอดภัย

- การขยายตลาด /สมาชิก ต้องเป็นอินทรีย์ ตรวจสอบได้
- สนับสนุนสินค้าจากชุมชนเพื่อนำมาทำอาหารสำหรับผู้ป่วย

พช. - ตลาดประชารัฐ (สินค้าชุมชนท้องถิ่น)

อบต. - ส่งเสริมเกษตรกร (เน้นการรวมกลุ่ม)

- การส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงเกษตร
- ส่งเสริมการผลิตอาหารปลอดภัย
- กำหนดเทศบัญญัติเป็นแผนปฏิบัติงานเกี่ยวกับตลาดเขียว /การผลิตอาหาร

ปลอดภัย

- ทำงานร่วมกับภาคเอกชน (โรงงานน้ำตาล)
- สนับสนุนงบประมาณให้กับเกษตรกรที่ทำจริง

3.2 ทิศทางการพัฒนาตลาด

- หน่วยงานท้องถิ่น (อปท. กษ. พช.) ต้องเป็นหน่วยงานหลักในการทำงาน / สร้างเกษตรกรรุ่นใหม่/ มีพื้นที่จำหน่ายเฉพาะ

- ต่อยอดงานตลาดชุมชน / ตำบล / อำเภอ สู่ตลาดสีเขียว

3.3 แผนงานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับตลาดเขียว

ท้องถิ่น- การปลูกผักปลอดสารพิษของ อบต.นาโก

- การจัดการน้ำเพื่อการเกษตร อบต.นาโก
- การจัดสถานที่จำหน่ายอาหารปลอดภัยในตำบล

สสอ. - การตรวจหาสารพิษในอาหารของคนในชุมชน

- การปรับเปลี่ยนพฤติกรรมเกษตรกรกลุ่มเสี่ยง

พช. - การจัดตั้งตลาดประชารัฐอำเภอภูผินารายณ์

- การพัฒนาผลิตภัณฑ์ทางการเกษตรของชุมชน
- โครงการพัฒนาสัมมาชีพของคนในชุมชน ด้านเกษตรอินทรีย์

3.4 ความคิดเห็นส่วนตัวต่อการพัฒนาตลาด

- น่าจะเพิ่มสถานที่ / เวลา / วัน ในการจำหน่าย
- เพิ่มจำนวนเกษตรกรผู้ผลิต (ขยายตลาดยากเพราะทำจริง)
- เปิดรับหน่วยงาน เกษตรกรที่สนใจเข้าร่วม
- ผู้ผลิตในปัจจุบันมีอายุมากต้องสร้างเกษตรกรรุ่นใหม่
- ส่งเสริมการผลิตสินค้าเกษตรให้ได้อย่างต่อเนื่องและเพียงพอกับความต้องการของ

ตลาด

- ส่งเสริมตลาดออนไลน์ และเดลิเวอรี่

3.10 อบรมการเงินการบัญชี เข้าร่วมกิจกรรมกับทีมพี่เลี้ยง ในวันที่ 21 มกราคม 2561 สถานที่ ศูนย์หัตถกรรมโนนดอกจาน ทีมได้ส่งตัวแทนเข้าร่วม จำนวน 3 คน คือ นายประจักษ์ ลือฉาย นายรุ่งศักดิ์ ท้าวบุตร และนางสาวรณชพร บรรเทา พี่เลี้ยงได้ให้แนวทางการเขียนรายงานการเงิน และการใช้เอกสารประกอบต้องให้สอดคล้องกับกิจกรรม และควรมีใบเสร็จ (ห้างร้าน) หรือใบสำคัญรับเงิน (กรณีจ่ายเงินที่ไม่มีใบเสร็จ) ทุกครั้งที่มีการใช้จ่าย ทั้งนี้แต่ละทีมควรมีสมาชิกบัญชีรายจ่ายของแต่ละโครงการเพื่อเป็นบันทึกช่วยจำ และควรสรุปการเงินทุกเดือน

3.11 อบรมพัฒนาศักยภาพทีม ดำเนินกิจกรรมในวันที่ 7-8 กุมภาพันธ์ 2561 ณ ห้องประชุมประชาร่วมใจ โรงพยาบาลสมเด็จพระยุพราชภูผินารายณ์ ในการจัดกิจกรรมครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างความเข้าใจกับทีมวิจัยเกี่ยวกับงานวิจัย และการแตกกรอบประเด็นคำถาม เพื่อนำไปใช้ในการสร้างแบบสัมภาษณ์ และในกิจกรรมนี้ทีมได้นำกระบวนการจิตตปัญญา มาช่วยเสริมสร้างสมาธิ และสร้างความสามัคคีให้กับทีมวิจัย

ในการอบรมครั้งนี้ได้ชี้ให้ทีมได้เห็นเป้าหมายร่วมกันในงานวิจัย คือ การผลิตอินทรีย์ โดยใช้ตลาดเป็นเครื่องมือในการสร้างพื้นที่สีเขียวในอำเภอภูผินารายณ์ โดยมีเครื่องมือในการวิจัย ดังนี้ 1)

การเยี่ยมชมแปลง 2)การประชุมหลังการขายทุกวันศุกร์ 3) การบันทึกรายได้ และ4) การมีส่วนร่วม (ประชาธิปไตย) นอกจากนี้พี่เลี้ยงยังให้แนวทางในการได้มาซึ่งข้อมูลที่ต้องการ เครื่องมือที่สำคัญ ดังนี้

1. แผนที่ ซึ่งอาจจะใช้ แผนที่เดินดิน (ชุม/ทำมือ) ใช้ Google map ใช้ภาพถ่ายทางอากาศ หรือ การใช้ GIS

2. ผังเครือญาติ /ความสัมพันธ์เครือข่าย /โครงสร้างองค์กรชุมชน เช่น เครือข่ายผู้ผลิต เครือข่ายผู้บริโภค หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

3. ระบบการผลิตและตลาดสีเขียว

4. ปฏิทินชุมชน วิถีชีวิต ปฏิทินการผลิต

5. ประวัติศาสตร์ชุมชน ได้แก่ เส้นทางเศรษฐกิจ เหตุการณ์สำคัญ ความแตกต่างทางวัฒนธรรม เป็นต้น

6. พัฒนาการของตลาดทางเลือก (ตลาดเขียว)

7. ประวัติบุคคลที่น่าสนใจ เช่น ฐานข้อมูลสมาชิก ถอดบทเรียนความรู้

8. แบบสอบถาม /แบบสัมภาษณ์ /แบบกลุ่ม (ระดมความคิด)

จากนั้นทีมได้ร่วมกันแตกกรอบประเด็นการเก็บข้อมูลตามวัตถุประสงค์ ดังนี้

วัตถุประสงค์	ประเด็นหลัก	ประเด็นย่อย/ กลุ่มเป้าหมาย	เครื่องมือ	ระยะเวลา/ แผน
ว.1 เพื่อศึกษา การผลิตการแปรรูป การจำหน่าย และการบริหารจัดการตลาด อัตลักษณ์ของตลาด และสภาพปัญหาของการสร้างพื้นที่สีเขียวของอำเภอภูผินารายณ์ จังหวัดกาฬสินธุ์	1. การผลิต	1.ชนิดและปริมาณผลผลิต 2. ขนาดพื้นที่/พื้นที่ผลิต 3. รูปแบบการผลิต 4. คุณภาพและมาตรฐานการผลิต 5. การวางแผนการผลิต 6. สภาพพื้นที่ผลิต 7. จุดเด่นของผู้ผลิต	1.แผนที่เดินดิน 2. แบบผังแปลงสมาชิก 3. ปฏิทิน การผลิต ของสมาชิก 4. การตรวจเยี่ยมแปลงสมาชิก 5.แบบสัมภาษณ์องค์ความรู้รายบุคคล 34 ราย	
	2. การแปรรูปผลผลิต	1.ผลผลิตที่สามารถแปรรูปได้ 2.คุณภาพของผลิตภัณฑ์ 3.บรรจุภัณฑ์ของสินค้า(ตราสินค้า) 4.วิธีการแปรรูปผลผลิต 6. ต้นทุนของการแปรรูป	1.ส ร ำ ง แ บ บ ส ำ ร ว จ ผลิ ต ภั ณ ฑ์ สิ น ค ำ แปร ร ู ป (ผัก ผลไม้ เนื้อสัตว์)ภายในกลุ่มและภายนอก 2.ซื้อตัวอย่างสินค้ามาเปรียบเทียบคุณภาพและปริมาณ,ต้นทุน 3.สำรวจกรรมวิธีการแปรรูป	
	3. การขายและการจัดการตลาดผลผลิต	1.จำนวนวันขายผลผลิตมีความเหมาะสม 2.มีวิธีการจัดการสินค้าให้มีปริมาณและราคาอย่างไร (กำหนดราคา/ปริมาณ) 3.มีวิธีการควบคุม และตรวจสอบคุณภาพสินค้าของสมาชิก	1.จัดเวทีสัมภาษณ์สมาชิกกลุ่ม (สร้างกรอบประเด็นสัมภาษณ์) 2.ข้อมูลจากบันทึกการประชุมประจำเดือนของกลุ่ม-บัญชีการขายผลผลิต	

	4.สภาพปัญหาของการสร้างพื้นที่สีเขียว	1.ปัญหาด้านการผลิตของสมาชิก 2.สภาพพื้นที่การผลิต 3.ระบบการส่งเสริมการเกษตรอินทรีย์ 4.สภาพปัญหาด้านการตลาดสีเขียว	1.แผนที่ที่ดินของอำเภอภูผินารายณ์ 2.แผนที่ทรัพยากรธรรมชาติ น้ำ พื้นที่ป่า พื้นที่ทำกิน 3.แบบสัมภาษณ์หน่วยงานที่เกี่ยวข้องด้านเกษตรอินทรีย์	
	5.อัตลักษณ์ของตลาด พืช, ศุภร์	1.จุดเด่นของตลาดมีอะไรบ้าง 2.คุณสมบัติของสมาชิกกลุ่ม 3.รูปแบบของการจัดงานตลาด 4.รูปแบบการนำเสนอขายสินค้า	1.ใช้วิธีการสัมภาษณ์กลุ่มของสมาชิก 2.ใช้วิธีการสังเกตจากการสำรวจข้อมูลรายบุคคลของสมาชิกกลุ่ม	
ว.2 เพื่อศึกษาทัศนคติและพฤติกรรมการบริโภคของกลุ่มผู้บริโภค รวมทั้งปัจจัยและเงื่อนไขที่สำคัญที่ทำให้มีการขยายตลาดในอำเภอภูผินารายณ์ จังหวัดกาฬสินธุ์	1.ทัศนคติของผู้บริโภค	- เจ้าหน้าที่โรงพยาบาล - ญาติคนไข้ - แม่ค้าคนกลาง - ลูกค้าประจำที่ไม่ใช่ 2 กลุ่มแรก - ข้าราชการครู - เกษตรกร - กลุ่มผู้รักสุขภาพ - กลุ่มผู้สูงอายุ - ร้านอาหารตามสั่ง - กลุ่มเยาวชน	- สัมภาษณ์รายบุคคล - เวทีเสวนา - แบบสอบถาม - การสังเกต	
	2. พฤติกรรมของผู้บริโภค			
	3. ปัจจัยที่ทำให้มีการขยายตลาด	<u>ภายใน</u> - สภาพพื้นที่เกษตร - สมาชิกเพิ่มขึ้น - เทคนิคการจำหน่าย - ผลผลิตเพิ่มมากขึ้น - การเยี่ยมแปลงผู้ผลิต <u>ภายนอก</u> - ลูกค้าเพิ่มขึ้น - ผู้บริโภคเห็นความสำคัญ - ความต้องการของผู้บริโภค - กระแสการบริโภคอาหารปลอดภัย - นโยบายของรัฐ	<u>ภายใน</u> - การสัมภาษณ์ - เวทีเสวนา - แบบบันทึกการเปลี่ยนแปลง - การสังเกต <u>ภายนอก</u> - การสัมภาษณ์ - การสังเกต	
	4. เงื่อนไข (ข้อจำกัด) -สภาพพื้นที่การผลิต	-ระยะเวลาในการขายสัปดาห์ละ 2 ครั้ง -กลุ่มผู้บริโภคแตกต่างกัน -สถานที่จำหน่ายคับแคบ	-แผนที่ทำมือ -แผนที่แปลง/ผังแปลง -เวทีเสวนา -แบบสัมภาษณ์	

	-ผู้ผลิตอายุมาก เกษตรกรรุ่นใหม่มี น้อย -สภาพแวดล้อม	- การประชาสัมพันธ์เพื่อ เข้าถึงผู้บริโภค -นโยบายเกี่ยวกับตลาดสี เขียว	- การประชาสัมพันธ์ (กิจกรรมวันสำคัญ การ สร้างแบรนด์)	
--	--	--	--	--

นอกจากนี้ทีมพี่เลี้ยงได้เน้นย้ำว่า จุดเน้นงานวิจัยครั้งนี้เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ เน้นการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วน เพื่อหาแนวทางในการพัฒนาและสร้างพื้นที่สีเขียวในอำเภอภูผินารายณ์ ซึ่งมีข้อคิดในการทำงานวิจัยคือ

1. ต้องมีการแลกเปลี่ยน สื่อสาร รับฟังกัน มากกว่าการกล่าวโทษ
2. การประสานงานเชื่อมโยงความสามัคคี
3. เชื่อมมั่นในทีมงาน เพื่อน ให้โอกาสกัน
4. ต้องช่วยกัน มีการแบ่งเบาหน้าที่

3.12 ประชุมเตรียมการลงพื้นที่เก็บข้อมูล ดำเนินกิจกรรมในวันที่ 13 กุมภาพันธ์ 2561 ณ สวนบ้านไร่ปลายฝัน (นายณัฐพงษ์ ธุระพันธ์) จำนวนผู้เข้าร่วม 19 คน ประกอบด้วย ทีมวิจัย 14 พี่เลี้ยง 2 คน ที่ปรึกษา 1 คน ผู้สนใจ 2 คน โดยมีเนื้อหาการประชุม ดังนี้

1. ทดลองการใช้เครื่องมือ โดย นางสาวธนัชพร บรรเทา ได้ร่างแบบสัมภาษณ์สำหรับผู้บริโภคและนำเสนอให้กับทีมได้ทำความเข้าใจร่วมกัน จากนั้นได้ทดลองใช้แบบสัมภาษณ์กับสมาชิกในทีมเพื่อตรวจสอบเครื่องมือ

2. ร่วมกันสร้างแบบสัมภาษณ์สำหรับผู้ผลิต โดยนายกฤติน เอกพันธ์ ได้นำเสนอแนวทางการสัมภาษณ์ผู้ผลิต และได้มีการทดลองสัมภาษณ์

หลังจากมีการทดลองและทำความเข้าใจในเครื่องมือแล้ว ที่ประชุมได้มอบหมายให้ นางสาวธนัชพร บรรเทา นำไปปรับแก้ และถ่ายเอกสารเพื่อใช้ในการเก็บข้อมูลต่อไป

3. วางแผนการลงเก็บข้อมูล โดยทีมได้ร่วมกันวางแผนลงพื้นที่เก็บข้อมูลผู้ผลิต ซึ่งจะดำเนินการลงพื้นที่ จำนวน 6 วัน คือ วันที่ 18,19, 26,27 กุมภาพันธ์ และ วันที่ 4, 5 มีนาคม 2561 จำนวนแปลงสมาชิก 45 แปลง และออกแบบเครื่องมือ ไว้ 3 แบบ คือ แบบสัมภาษณ์ แบบสำรวจข้อมูลแปลงเกษตร และข้อมูลการผลิต

3.13 เก็บข้อมูล ทีมได้ดำเนินการเก็บข้อมูลโดยการใช้แบบสัมภาษณ์ และการสังเกตในกลุ่มเป้าหมาย 2 กลุ่ม

1) เก็บข้อมูลผู้ผลิต โดยตรวจเยี่ยมแปลง ซึ่งดำเนินการลงพื้นที่ 6 วัน ดังนี้

ก. วันที่ 18 กุมภาพันธ์ 2561 ลงพื้นที่สายตำบลนาโก – ตำบลเหล่าใหญ่ จำนวน 7 แปลง ได้แก่ 1)นายอุดมกล ศษโคตร 2) นางประทุมมา ศรีทวีภาค 3) นายสุคน นิลโสม 4) นางจันทร์ศรี แสงเพ็ชร 5) นางรำเพย สีนาลาด 6) นางดารา ตาทิพย์ และ 7) นางเฉลิม จิตจักร

ข. วันที่ 19 กุมภาพันธ์ 2561 ลงพื้นที่สายตำบลจุมจัง (เหนือ) จำนวน 7 แปลง ได้แก่ 1) นางวัฒนา ศิริกิจ 2) นางวนิดา ศรีจันทร์ 3) นางวิลาวัลย์ ศัตรุพ่าย 4) นายจักรพงษ์ สุขชัยจิต 5) นายณัฐพงษ์ ธุระพันธ์ 6) นายประจักษ์ ลือฉาย 7) นายปัญญา สิทธิอมร

ค. วันที่ 26 กุมภาพันธ์ 2561 ลงพื้นที่ตำบลจุมจัง (ใต้) จำนวน 7 แปลง ได้แก่ 1) นางเกศราภรณ์ ไชยเชษฐ์ 2) นางสาวเนียง แจ่มสุข 3) นางสาวลี ไชยหนองแซ่ 4) นายรุ่งศักดิ์ ท้าวบุตร 5) นายทองเหรียญ ศรีจวง 6) นางไข่ วิชัยศรี 7) นางสมกวย ทักษา

ง. วันที่ 27 กุมภาพันธ์ 2561 ลงพื้นที่ตำบลกุดหว้า – ตำบลหนองห้าง จำนวน 8 แปลง ได้แก่ 1) นายครรชิตี แพงพุด 2) นายเจริญ หนองสูง 3) นางนารี สาไชย์ 4) นางรวมใจ แสงชมพู 5) นางลัดดา จิตจักร 6) นายสมฤทธิ์ ชมศิริ 7) นายไพรัช ชมศิริ และ 8) นางจำเนียร สายสมบัติ

จ. วันที่ 4 มีนาคม 2561 ลงพื้นที่ตำบลแจนแลน – ตำบลสามขา – ตำบลนาขาม จำนวน 8 แปลง ได้แก่ 1) นางทองรัตน์ วรโณมัย 2) นางวาสนี ศิริคุณ 3) นางนวลจันทร์ เกาชาธิ 4) นางเทียมจันทร์ ตาลพันธ์ 5) นายกิตติพงษ์ แก้วพัฒน์ 6) นางเสงี่ยม เอกพันธ์ 7) นางเพชร บุญอาษา 8) นางร่วม ศรีพราว

ข. วันที่ 5 มีนาคม 2561 ลงพื้นที่ตำบลบัวขาว จำนวน 10 แปลง ได้แก่ 1) นายวนิช แก้วโคตร 2) ด.ต.ปัญญา บุญศรี 2) นายสำรอน สมพงษ์ 3) ด.ต.ไพศาล พันธูภา 4) นายชาญศรีพลอย 5) นางสมิง เขยชัยภูมิ 6) นายชาลี สายบุงคล้า 7) นางบุญช่วย วิเศษดี 8) นายวีรพล พันธุ์เพชร 9) นายเนติพงษ์ พันธุ์เพชร 10) นางสาวธัญพร บรรเทา

2) เก็บข้อมูลผู้บริโภค โดยการสัมภาษณ์ ทีมได้ดำเนินการลงพื้นที่เก็บข้อมูลผู้บริโภคจำนวน 100 ตัวอย่าง โดยใช้วิธีการสุ่ม และมอบหมายให้นักวิจัย 1 คนต่อการสัมภาษณ์ ผู้บริโภค 10 คน เริ่มเก็บข้อมูลในช่วงปลายเดือนมีนาคม 3 – กลางเดือนเมษายน 2561

3.14 ประชุมรวบรวมและสรุปข้อมูล ดำเนินกิจกรรมในวันที่ 13 มีนาคม 2561 ณ บ้านสวนคุณยาย (นายอุดมกุล คชโคตร) มีผู้เข้าร่วม 11 คน ประกอบด้วยทีมวิจัย 11 คน โดยมีเนื้อหาการประชุม ดังนี้

1. การรวบรวมข้อมูลผู้ผลิต พบว่า ทีมยังเก็บข้อมูลไม่ครบ บางประเด็นยังไม่ได้เก็บต้องลงเก็บซ้ำหรืออาจใช้การเก็บเพิ่มเติมในวันศุกร์

2. ในส่วนของข้อมูลผู้บริโภค พบว่า ยังเก็บไม่ครบ และไม่ได้จำนวนตามเป้า ทั้งนี้ทีมได้มีมติในการเก็บข้อมูลเพิ่มเติมโดยใช้วิธีการแบ่งนักวิจัยต่อการเก็บข้อมูลผู้บริโภค 10 คน และจัดเวทีเสวนาผู้ผลิตพบผู้บริโภค ในวันที่ 25 มีนาคม 2561

3. นัดหมายประชุมเพื่อจัดเตรียมงานในวันที่ 24 มีนาคม 2561 ที่ห้องประชุมประชาร่วมใจ

3.15 เวทีเสวนาผู้ผลิตพบผู้บริโภค ดำเนินกิจกรรมในวันที่ 25 มีนาคม 2561 ณ ห้องประชุมประชาร่วมใจ โรงพยาบาลสมเด็จพระยุพราชกุฉินารายณ์ จำนวนผู้เข้าร่วม 37 คน ประกอบด้วย ทีมวิจัย 13 คน ที่ปรึกษา 2 คน สมาชิกผู้ผลิต 22 คน โดยมีเนื้อหาการจัดกิจกรรม ดังนี้

พิธีเปิดโดย นายฉัตรพิศุทธิ์ วิเศษสอน (รองผอ.ด้านบริหารสุขภาพ) ได้กล่าวถึงการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของผู้บริโภคไม่ใช่เรื่องง่าย หากพูดถึงเรื่องสุขภาพจะพูดถึงวิถีชีวิตการอยู่ การกิน การพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น หันมาสนใจเรื่องของการเกษตรมากขึ้น ส่งผลถึงปัจจัยทางสังคมที่มีผลต่อสุขภาพของชน ซึ่งประกอบด้วย

1. คน (ร่างกาย จิตใจ)

2. สิ่งแวดล้อม การอยู่การกิน เศรษฐกิจ

3. ปัจจัยเชิงระบบ การพัฒนาระบบสุขภาพ

ตลาดสีเขียว คือตลาดที่ปลอดภัย /บริสุทธิ์ โดยมีหลักคิดคือ ทำหน้าที่ และทันกับโลกปัจจุบัน ถ้าแนวคิดถูกก็จะไปได้ดี ถ้าคิดดีก็จะไปได้ไกล การสื่อสารเชิงบวก อย่าคาดหวังจะให้คนเปลี่ยน พฤติกรรมทันทีทันใด อย่าไปตัดสินแทน แต่เราต้องทำของเราให้ดีที่สุดก็พอ

ทั้งนี้ ได้มีการแบ่งย่อย 2 กลุ่ม เพื่อให้แต่ละกลุ่มได้แสดงความคิดเห็นร่วมกัน โดยมีประเด็น ในการระดมกลุ่มย่อย ดังนี้

1. กลุ่มผู้ผลิต ประเด็นหลัก คือ สถานการณ์ และสภาพปัญหาของการสร้างพื้นที่สีเขียว

1.1 สถานการณ์

1) ผู้ผลิต

- ความเชื่อมั่นของผู้บริโภค
- ผลผลิตไม่สม่ำเสมอ/คุณภาพของสินค้าไม่ได้มาตรฐาน
- ผู้ค้าไม่ซื่อสัตย์
- การเพิ่มสมาชิกใหม่

2) ผู้บริโภค

- ความเชื่อมั่น
- ไม่เห็นคุณค่า/คุณภาพของผลผลิต

3) สินค้า

- สินค้าปลอมปน
- ราคาสินค้าและปริมาณไม่มีมาตรฐาน
- การเตรียมสินค้าเข้าตลาด

4) ระบบ

- ตรวจสอบคุณภาพสินค้า การแปรรูปที่ไม่ได้มาตรฐาน
- การตรวจสอบสารปนเปื้อนในสินค้า

2. กลุ่มผู้บริโภค ประเด็นหลัก คือ ทักษะและพฤติกรรมของผู้บริโภค

2.1 รูปแบบของผลผลิต

- ปลอดภัย ไม่หวาน เค็ม มัน ถูกปาก ราคาถูก อร่อย
- สะอาด สวยงาม
- สามารถเก็บได้นาน
- ผู้ขายแต่งกายสะอาด
- สินค้าทันสมัย
- ผู้ขายสุภาพ พูดจาไพเราะ
- ผู้ขายนำเสนอสินค้าและแนะนำสินค้าได้ดี
- มีป้ายบอกราคาชัดเจน
- มีป้ายประชาสัมพันธ์สินค้า น่าเชื่อถือ
- มีสติ๊กเกอร์เครื่องหมายยืนยันคุณภาพผลผลิต
- มีเครื่องตวงวัด ที่ได้มาตรฐาน
- มีการบรรจุภัณฑ์ที่สวยงาม ปลอดภัย

2.2 รูปแบบของตลาดที่ต้องการ

- สถานที่กว้างขวาง
- จัดแต่งจาน จัดแต่งสินค้าในรูปแบบที่สวยงามน่ากิน
- เทคนิควิธีการขาย วิธีปรุงสินค้า ให้น่าสนใจ
- ขยายกลุ่มเป้าหมายใหม่ เช่นขยายในสถานศึกษา
- ความสะดวกในการเข้าถึงร้าน
- ตลาดมีความสะอาด ไม่มีกลิ่นหรือสิ่งรบกวน

- ผลผลิตต้องเพียงพอต่อผู้บริโภค

3.16 ประชุมวางแผนการปฏิบัติเพื่อให้ทันการเขียนรายงาน เข้าร่วมกิจกรรมในวันที่ 21 เมษายน 2561 ณ สวนดอนธรรม จังหวัดกาฬสินธุ์ โดยทีมได้ส่งตัวแทนเข้าร่วม 3 คน คือ นายประจักษ์ ลือฉาย นายปัญญา สิทธิอมร และนางสาวธนัชพร บรรเทา เนื่องจากการดำเนินงานวิจัยในระยะที่ 1 จะครบ 6 เดือนในวันที่ 30 เมษายน 2561 พี่เลี้ยงจึงหาหรือเพื่อให้แต่ละทีมได้ดำเนินการกิจกรรมให้แล้วเสร็จ โดยให้แต่ละทีมดำเนินการตรวจสอบว่ายังเหลือกิจกรรมใดบ้าง อาทิ ตรวจสอบข้อมูล สรุปและประมวลผลข้อมูล การจัดเวทีคืนข้อมูลแก่ชุมชนและภาคีเครือข่ายที่เกี่ยวข้อง และการวิเคราะห์ข้อมูล เป็นต้น ทั้งนี้ทีมยังขาดข้อมูลผู้บริโภคที่ต้องดำเนินการเก็บซ้ำ และได้วางแผนการดำเนินกิจกรรมในระยะต่อไป ดังนี้

1. รวบรวมข้อมูลสรุปสุดท้าย จัดกิจกรรมระหว่างวันที่ 24-30 เมษายน 2561
2. เวทีวิเคราะห์ข้อมูล จัดกิจกรรมในวันที่ 29-30 พฤษภาคม 2561 สถานที่สวนริมชล
3. เวทีคืนข้อมูลผลงานวิจัย จัดกิจกรรมในวันที่ 8 พฤษภาคม 2561 ณ ดิ็กประชาร่วมใจ
4. ศึกษาดูงาน จัดกิจกรรมในวันที่ 12-13 พฤษภาคม 2561 จ.สุรินทร์
5. ส่งรายงานระยะที่ 1 30 พฤษภาคม 2561
6. ร่วมกิจกรรมการอบรมการเขียนรายงานความก้าวหน้า 5-6 พฤษภาคม 2561

3.17 ประชุมปรับแผนการดำเนินงานวิจัย ดำเนินกิจกรรมในวันที่ 23 เมษายน 2561 ณ สวนเศรษฐกิจพอเพียง นายรุ่งศักดิ์ ท้าวบุตร ผู้เข้าร่วมประกอบด้วยทีมวิจัย จำนวน 13 คน ซึ่งทีมได้มีการปรับแผนการดำเนินกิจกรรมให้กระชับขึ้น เพื่อให้ทันส่งรายงานวิจัยระยะที่ 1 โดยได้วางแผนดังนี้

ตารางแสดงแผนกิจกรรม

ลำดับ	กิจกรรม	วันที่	สถานที่	หมายเหตุ
1	ประชุมวิเคราะห์ข้อมูล	30 เมษายน 2561	สวนริมชล	นายประจักษ์ ลือฉาย
2	ร่วมกิจกรรมอบรมการเขียนรายงาน	5-6 เมษายน 2561	สวนดอนธรรม	
3	ประชุมวิเคราะห์ข้อมูลเพิ่มเติม และสรุปบทเรียน	7 พฤษภาคม 2561	ฟาร์มข้าวขวัญทิพย์	นางสาวธนัชพร บรรเทา
4	ประชุมเตรียมจัดเวทีคืนข้อมูล	14 พฤษภาคม 2561	ร้านฮักซ้อป	
5	เวทีคืนข้อมูล	15 พฤษภาคม 2561	ห้องประชุมประชา ร่วมใจ	
6	ศึกษาดูงาน	26-27 พฤษภาคม 2561		รอการตรวจสอบข้อมูล

การเตรียมข้อมูลเพื่อการเขียนรายงาน เนื่องจากยังมีข้อมูลบางส่วนที่ยังขาด ทีมได้ดำเนินการมอบหมายการเก็บข้อมูลเพิ่มเติม ดังนี้

1. แบ่งหน้าที่เก็บข้อมูลคนละ 10 ชุดเพื่อเก็บข้อมูลของผู้บริโภค
2. ให้ฝ่ายบันทึกข้อมูลรวบรวมการบันทึกกิจกรรมแต่ละครั้งและส่งให้ นางสาวธนัชพร บรรเทา
3. มอบหมายให้นางสาวธนัชพร บรรเทา จัดทำรายงานต่อไป

3.18 อบรมการเขียนรายงานความก้าวหน้าระยะที่ เข้าร่วมกิจกรรมกับพี่เลี้ยงในวันที่ 5-6 เมษายน 2561 ณ สวนดอนธรรม จังหวัดกาฬสินธุ์ โดยทีมได้ส่งตัวแทนเข้าร่วมกิจกรรม จำนวน 4 คน คือ 1)นายประจักษ์ ลือฉาย 2)นางรำเพย ลีนาลาด 3) นายณัฐพงษ์ ฐะพันธ์ และ 4) นางสาวธนัชพร บรรเทา โดยกิจกรรมครั้งนี้พี่เลี้ยงได้ให้แต่ละทีมสำรวจข้อมูล และทำการแยกข้อมูลให้เป็นหมวดหมู่ และเรียงลำดับข้อมูล ตรวจสอบข้อมูลและเรียงลำดับข้อมูลก่อนนำไปเขียน นอกจากนี้ยังได้ให้แนวทางในการเขียนรายงาน โดยเขียนข้อมูลตามบทของรายงาน ทั้งนี้องค์ประกอบของรายงานความก้าวหน้า มีดังนี้ ปกนอก ปกใน คำนำ สารบัญ สรุปรายงานความก้าวหน้า บทที่ 1(บทนำ) บทที่ 2 (บริบทชุมชน) บทที่ 3 (วิธีดำเนินงาน) บทที่ 4 (ผลการศึกษา) บรรณานุกรม และภาคผนวก

เนื่องจากแต่ละทีมคงไม่สามารถทำรายงานได้ทันเวลา พี่เลี้ยงจึงให้แต่ละทีมทำหนังสือส่ง สกว. เพื่อยกเวลาการส่งรายงานและรายงานการเงินจากวันที่ 31 พฤษภาคม 2561 เป็นส่งวันที่ 15 มิถุนายน 2561

3.19 ประชุมวิเคราะห์ข้อมูลเพิ่มเติมและสรุปบทเรียนการทำงานวิจัย ระยะที่ 1 จัดกิจกรรมในวันที่ 7 พฤษภาคม 2561 ณ บ้านสวนพันธุ์ภูมิ จำนวนผู้เข้าร่วม 13 คน ประกอบด้วย ทีมวิจัย 12 คน ที่ปรึกษา 1 คน ในการจัดกิจกรรมครั้งนี้ทีมได้ร่วมกันสรุปบทเรียนจากการทำงานในระยะ 1 แยกตามกิจกรรมทั้ง 20 กิจกรรม โดยการช่วยกันวิเคราะห์ในรูปแบบตารางที่พี่เลี้ยงได้แจ้งให้ทุกทีมทำเพื่อประกอบรายงาน

ตารางแสดงแบบฟอร์มเพื่อสรุปการดำเนินงานในระยะที่ 1

กิจกรรม	วัตถุประสงค์	การดำเนินงาน	บทเรียน	อุปสรรค

นอกจากนี้ทีมยังได้ร่วมแสดงความคิดเห็นว่าหลังจากที่เข้าร่วมทีมวิจัยแล้วตนเองมีการเปลี่ยนแปลงไปหรือไม่ อย่างไร

3.20 เวทีคืนข้อมูลงานวิจัย ระยะที่ 1 ดำเนินกิจกรรมในวันที่ 15 พฤษภาคม 2561 ณ ห้องประชุมประชาร่วมใจ โรงพยาบาลสมเด็จพระยุพราชกุฉินารายณ์ จำนวนผู้เข้าร่วม 49 คน ประกอบด้วย ทีมวิจัย 15 คน ที่ปรึกษา 3 คน พี่เลี้ยง 2 คน ตัวแทนผู้บริหาร 5 คน ตัวแทนหน่วยงานภาครัฐ 5 คน และกลุ่มผู้ผลิต 19 คน สรุปเนื้อหาการจัดกิจกรรม ดังนี้

ประธานในพิธีเปิด คือ นางประจักษ์จิตร เขาเขียว (หัวหน้ากลุ่มงานเภสัชกรและคุ้มครองผู้บริโภค) ซึ่งนางประจักษ์จิตร กล่าวว่า จริงๆแล้วตลาดเขียว คือตลาดเพื่อสุขภาพ ดังนั้นจึงไม่ควรที่จะมีวันเดียว ควรมีทุกวัน เพื่อคนที่ต้องการรักษาสุขภาพและได้บริโภคอาหารปลอดภัย ซึ่งในขณะนี้ทางจังหวัดโดยนโยบายของรัฐอยากให้ กาฬสินธุ์ เป็นเมืองอาหารปลอดภัย โดนนานภูมิปัญญา วิถีถิ่นไทย ขับเคลื่อนโดยใช้ตราสัญลักษณ์ KS ที่ได้มีการนำสมาชิกไปร่วมออกบูธร่วมกับสาธารณสุขเขต 7 เพื่อให้ 4 จังหวัดได้รับรู้ถึงการผลิตของเกษตรกร

จากนั้นนางสาวธนัชพร บรรเทา ได้นำเสนอผลงานวิจัยระยะที่ 1 และได้นำเปิดโอกาสให้สมาชิกได้ร่วมและเปลี่ยนและเสนอแนะเพิ่มเติมในรายงาน ดังนี้

1. ด้านการพัฒนาผลิตภัณฑ์
 - 1.1 พัฒนา/ออกแบบบรรจุภัณฑ์ (ดูตัวอย่างในห้าง) เพื่อสร้างมาตรฐานสินค้า
 - 1.2 การแปรรูปผลผลิตที่ออกมาพร้อมกันโดยศึกษาดูงาน สถานที่ที่เขาทำแล้วสำเร็จ
2. อัตลักษณ์ของตลาดศุภร์ เพื่อสุขภาพ
 - 2.1 สมาชิกผลิตอาหารปลอดภัยแล้วขายเอง มีระบบตรวจสอบและโรงพยาบาลรับรองความปลอดภัย
 - 2.2 ผู้บริโภคเริ่มรู้จักแหล่งจำหน่ายอาหารปลอดภัยต้องมาซื้อที่ตลาดศุภร์เพื่อสุขภาพ
3. สถานการณ์ที่เป็นข้อจำกัดในการพัฒนา
 - 3.1 อายุของผู้ผลิตเริ่มมากขึ้น จำเป็นต้องหาคนรุ่นใหม่สืบทอด
4. ความหลากหลายของสินค้าต้องมีมากขึ้น
 - 4.1 ผลิตตามความต้องการของผู้บริโภค
 - 4.2 พัฒนาผลผลิตใหม่ๆ /ตรวจสอบความต้องการของผู้บริโภค
 - 4.3 เน้นความหลากหลายของสินค้า
5. การผลิต/การปลูก
 - 5.1 การวางแผนการผลิตตามความต้องการตลาด
 - 5.2 แบ่งปัน ปริมาณ/พื้นที่ในการปลูก/ชนิดต่างๆ
6. แนวทางการขยายตลาดสู่ตลาดระดับตำบล
 - 6.1 ขยายกลุ่มผู้ผลิต/ขยายลานตลาด เริ่มที่ตำบลเหล่าใหญ่
 - 6.2 สร้างความเข้าใจกับผู้บริโภค เรื่องคุณภาพราคาผลผลิต
 - 6.3 พัฒนาชุมชนมีความต้องการขยายตลาด โครงการตลาดประชารัฐ ณ ที่ว่าการอำเภอ
 - 6.4 นำผลผลิตของกลุ่มไปวางขายที่ตลาดสด
7. การจัดทำฐานข้อมูลผู้ผลิต
 - 7.1 ควรใช้ปฏิทินการผลิตในรอบ 1 ปี มาเป็นเกณฑ์ในการแบ่งชนิด/ปริมาณของผลผลิตของสมาชิก
 - 7.2 นำข้อมูลผลผลิตและข้อมูลความต้องการของตลาดมาใช้วางแผนการผลิต จัดสรรให้สมาชิกปลูก
8. การสร้างตลาด/ขยายตลาด/ตลาดต้นแบบ
 - 8.1 ศึกษาผู้บริโภค/ความต้องการ/ความชอบ แบ่งกลุ่มผู้บริโภค แล้วผลิตสนองความต้องการของผู้บริโภคแต่ละกลุ่ม
 - 8.2 จัดชุดเมนูอาหาร ส่งตรงถึงผู้บริโภค
 - 8.3 ขยายสู่สถานที่ชุมชน เช่น หน้าห้างโลตัส สถานที่ราชการ ตลาดสด
 - 8.4 การสร้างความเข้าใจโดยประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนได้รับทราบอย่างต่อเนื่อง
9. ข้อมูลด้านกลุ่มลูกค้า/ผู้ผลิต
 - 9.1 แยกกลุ่มลูกค้า/ความชอบ/ความนิยม
 - 9.2 กลไก/การจัดการตลาด/การจัดการกลุ่มผลิต

- 9.3 สามารถนำข้อมูลไปขยายตลาด/ขยายผู้ผลิต
10. ข้อมูลด้านรายได้ โดยศึกษาปัจจัยที่สร้างให้เกิดรายได้
 - 10.1 รายได้สูงเพราะทำอะไร /ทำอย่างไร
 - 10.2 กรณีคนรุ่นใหม่หันมาทำเกษตรเพราะอะไร
11. ข้อมูลด้านการผลิต สู่ข้อมูลผู้บริโภค โดยจัดหมวดหมู่ให้ชัดเจน เช่น อาหาร/วัสดุ ของใช้/ผลิตภัณฑ์ แล้วให้น้ำหนักเป็นร้อยละ เพื่อนำไปวางแผน/ปรับเรื่องตลาด ให้ตรงความต้องการของผู้บริโภค

3.21 การศึกษาดูงานตลาดสีเขียวจังหวัดสุรินทร์ จัดกิจกรรมในวันที่ 9-10 มิถุนายน 2561 ทีมเดินทางร่วมกับสมาชิกไปยังจังหวัดสุรินทร์ จำนวนผู้เข้าร่วม 40 คน ประกอบด้วย ทีมวิจัย 14 คน สมาชิกผู้ผลิต 25 คน ที่ปรึกษา 1 คน โดยเป้าหมายในการศึกษาดูงานครั้งนี้ เพื่อ

1. ศึกษาการจัดการตลาดและรูปแบบตลาดสีเขียว เพื่อนำมาปรับใช้กับการขยายตลาดสีเขียวในอำเภอภูมินารายณ์
2. ศึกษากระบวนการผลิตสินค้าเกษตรให้ตอบสนองความต้องการของลูกค้าและผลิตสินค้าตลอดปี

สรุปการศึกษาดูงาน ดังนี้

1. สมาชิกเดินทางถึงตลาดเขียวจังหวัดสุรินทร์ ซึ่งตั้งอยู่ที่ลานหน้า อบจ.จังหวัดสุรินทร์ เวลา 06.30 น. จากนั้นสมาชิกได้เดินเยี่ยมชม และสำรวจตลาดเขียว ซึ่งทำให้ทราบว่า ตลาดเขียวจังหวัดสุรินทร์ ตั้งอยู่ในพื้นที่บริเวณใกล้เคียงกับตลาดทั่วไป แต่มีความแตกต่างในเรื่องการแต่งกาย แผงวางจำหน่าย ผ้าปูและร่ม ที่มีสีเขียว

2. การนำเสนอข้อมูลเกี่ยวกับตลาดเขียวสุรินทร์ โดย นางสาวลัดดาวัลย์ หอมเนียม (เจ้าหน้าที่ผู้ประสานงานสถาบันชุมชนเกษตรกรรมธรรมชาติ) นางกัญญา อ่อนตร (ประธานตลาดเขียวจังหวัดสุรินทร์) นางนันทา หายทุกข์ (รองประธานฯ) นายสมเกียรติ เพชรมาก (กรรมฝ่ายตรวจสอบฯ) เล่าถึงสถานการณ์ตลาดเขียวจังหวัดสุรินทร์ ดังนี้

- ตลาดเขียวก่อตั้งเมื่อปี พ.ศ.2546 รวมระยะเวลา 15 ปี
- มีสมาชิกที่ร่วมลงชื่อจำนวน 95 ราย แต่มาจำหน่ายที่ตลาดเขียว จำนวน 80 ราย
- สมาชิกทุกแปลงมีมาตรฐานการรับรอง อาทิ มกท. EU เป็นต้น
- สมาชิกมาจากหลากหลายอำเภอ และมีการตรวจสอบกันในระดับกลุ่มอำเภอ
- มีการแต่งตั้งคณะกรรมการ 2 ระดับ คือ กรรมการกลางระดับจังหวัด และกรรมการกลุ่มย่อยระดับอำเภอ

- กรรมการหลักแบ่งออกเป็น 4 ฝ่าย ดังนี้ 1)กรรมการจัดการ 2)กรรมการเงินออม 3) กรรมการตรวจสอบมาตรฐาน 4)กรรมการฝ่ายประชาสัมพันธ์

- มีการเก็บค่าตลาดครั้งละ 20 บาท เพื่อเป็นกองทุน และใช้ในกิจกรรม ดังนี้ 1) ศึกษาดูงาน 2) ค่าใช้จ่ายในการเดินทางเพื่อตรวจแปลงสมาชิก 3)จัดกิจกรรมปีใหม่ เป็นต้น

- มีการตรวจสอบมาตรฐาน และการลงทะเบียนการผลิตของสมาชิก การสุ่มตรวจแปลงแบบไม่ได้นัดหมาย โดยดูจากทะเบียนการผลิต และผลผลิตหน้าแผง หากไม่ตรงกันจะทำการลงตรวจโดยไม่ได้นัดหมาย หากผลผลิตที่นำมาขายไม่ใช่ของตนต้องแจ้งที่มาที่ตรวจสอบได้ หากรับมาจากแหล่งที่

ไม่มีมาตรฐาน จะทำการตัดเตือน 3 ครั้ง หากยังฝ่าฝืน จะให้ยุติการขายและออกจากการเป็นสมาชิก เพราะถือเป็นการละเลยการปฏิบัติหน้าที่ของตน

- จุดเด่น คือ 1) ผู้ว่าฯ ให้ความสนใจ และได้รับงบประมาณสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐอย่างต่อเนื่อง 2) มีภาคร่วมมือจากหลายฝ่าย อาทิ ผู้ว่าราชการจังหวัด สาธารณสุขจังหวัด องค์กรพัฒนาเอกชน และเกษตรกร

- อัตลักษณ์ คือ 1) มีหมวก ชุดฟอร์ม เอี๊ยม แฝงที่แตกต่างจากตลาดทั่วไป 2) กรรมการไม่มีเงินเดือน (เป็นจิตอาสา) 3) มีการเจรจาพูดคุยกันระหว่างสมาชิกกลุ่ม 4) มีหน่วยงานองค์กรพัฒนาเอกชนสนับสนุนเรื่องเอกสารต่างๆ 5) มีกิจกรรมการออม

นอกจากนี้ นางกัญญา อ่อนทร ยังได้ให้ข้อคิดและให้ความสำคัญเรื่องกระบวนการแปรรูป การส่งเสริมเกษตรกรสิ่งที่มากกว่าคือการตลาด เพราะเมื่อผลิตแล้วต้องมีแหล่งสำหรับกระจายสินค้า และต้องมีการรวมกลุ่มกันทำให้เข้มแข็ง และมีอำนาจต่อรอง วิธีการดำเนินงานกลุ่มคือ 1) แบ่งคนแบ่งงาน (เก่งผลิต เก่งตลาด เก่งแปรรูป) 2) มาตรฐานเป็นตัวตั้ง 3) มีการจัดการที่เป็นระบบตามสัดส่วน ให้มองระบบกลุ่ม และหากต้องการให้คนในพื้นที่ให้ความสนใจ ต้องสร้างกระแสเรื่องการแปรรูป ทั้งนี้ทั้งนั้นต้องมีการบูรณาการระหว่าง ผู้ผลิต หน่วยงานรัฐ และผู้บริโภค

3. การศึกษาดูงานแปลงเกษตรกรนายทิพวรรณ ไพเราะ เกษตรกรผู้ผลิตข้าว และพืชผัก ได้มีการทำการเกษตรแบบผสมผสาน ในพื้นที่ 8 ไร่ โดยจัดสรรพื้นที่ทำการเกษตรออกเป็น พื้นที่ปลูกข้าว พื้นที่ปลูกผัก และชุดบ่อเลี้ยงปลา ทำให้มีผลผลิตจำหน่ายตลอดปี ส่วนรายได้หลักมาจากการขายข้าว

3.22 ประชุมความร่วมมือในการจัดเตรียมการเปิดตลาดชุมชน จำนวน 2 แห่ง คือ ตลาดบุงคล้า และตลาดจุมจัง โดยจัดขึ้น 2 ครั้ง ดังนี้

ครั้งที่ 1 ประชุมความร่วมมือในการเปิดตลาดชุมชนบุงคล้า ดำเนินการในวันที่ 6 ตุลาคม 2561 ณ ฟาร์มข้าวขวัญทิพย์ ผู้เข้าร่วม จำนวน 57 คน ประกอบด้วย ทีมวิจัย 12 คน ที่ปรึกษา 1 คน กลุ่มเกษตรกรใหม่ไทบุงคล้า 8 คน และกลุ่มผู้ผลิตเกษตรปลอดภัยบุงคล้า 36 คน

ผลการดำเนินงานที่เกิดขึ้น ได้ตั้งชื่อตลาดว่า “ตลาดเพิ่มสุข” กำหนดวันในการจำหน่ายผลผลิต คือ ทุกวันจันทร์ เวลา 13.00 - 18.00 น. ณ ซอยเพิ่มสุข บ้านบุงคล้า โดยสมาชิกที่จะร่วมจำหน่ายต้องยื่นความจำนง ภายในเดือนตุลาคม 2561 ทั้งนี้ผู้ผลิตต้องผลิตในรูปแบบเกษตรอินทรีย์ หรือระยะปรับเปลี่ยนเท่านั้น ซึ่งต้องผ่านการรับรองโดยกลุ่มเกษตรกรใหม่ไทบุงคล้า และกลุ่มตลาดสุขภาพ

ครั้งที่ 2 ประชุมความร่วมมือในการเปิดตลาดชุมชนจุมจัง ดำเนินการในวันที่ 21 ตุลาคม 2561 ณ สวนริมชล ผู้เข้าร่วม จำนวน 25 คน ประกอบด้วย ทีมวิจัย 12 คน ที่ปรึกษา 2 คน และผู้สนใจ 11 คน

ผลการดำเนินงานที่เกิดขึ้น ได้กำหนดวันจำหน่ายผลผลิตในทุกวันอังคาร เวลา 13.00 - 18.00 น. ณ ลานเจ้าปู่บ้านจุมจัง โดยผู้สนใจเข้าร่วมจำหน่ายต้องแจ้งความจำนงภายในเดือนตุลาคม 2561 และต้องผ่านการรับรองการผลิตโดยกลุ่มฮักแพงแบ่งปัน ตำบลจุมจัง

3.23 การทดลองเปิดตลาดชุมชน ตลาดเมือง ตลาดตามสั่งและ ตลาดออนไลน์

- ตลาดชุมชน ได้ดำเนินการทดลองเปิดตลาดชุมชนทั้ง 2 แห่ง

1) ตลาดบุงคล้า (ตลาดเพิ่มสุข) เริ่มต้นจากทีมวิจัยได้ประสานไปยังกลุ่มเกษตรกรรุ่นใหม่ไทบุงคล้าและผู้นำชุมชน โดยการจัดเวทีประชุมความร่วมมือ เพื่อหาแนวทางร่วมกันในการทดลองเปิดตลาดสีเขียว ซึ่งพบว่าในชุมชนบุงคล้ามีกลุ่มเกษตรกรรุ่นใหม่ที่มีการผลิตการเกษตรแบบอินทรีย์ และปลอดภัย จำนวน 20 ราย และเป็นสมาชิกของตลาดศุภสุภาพ จำนวน 3 ราย ที่ผ่านผู้ผลิตจะจำหน่ายผลผลิตโดยการจำหน่ายตามบ้าน ไม่มีการเปิดตลาดแบบถาวร ซึ่งผู้ผลิตมีความสนใจอยากให้มีตลาดเป็นจุดจำหน่ายผลผลิต รวมถึงผู้บริโภคในชุมชนก็ต้องการให้มีตลาดเช่นเดียวกัน ดังนั้นจึงได้กำหนดพื้นที่จำหน่ายผลผลิตที่ซอยเพิ่มสุข และจำหน่ายทุกวันจันทร์ เวลา 14.00 – 18.00 น. โดยเริ่มนัดแรกในวันจันทร์ที่ 7 มกราคม 2562 ผู้จำหน่ายประกอบด้วย ทีมวิจัย 8 ราย แม่ค้าตลาดศุภสุภาพ 3 ราย และ แม่ค้าผู้ผลิตเกษตรปลอดภัยบ้านบุงคล้า 8 ราย รวมจำนวน 19 ราย ดำเนินการเปิดตลาดในวันจันทร์ที่ 7 มกราคม 2562

โดยมีกฎกติกาเบื้องต้นในการร่วมจำหน่ายผลผลิต ดังนี้

1. ต้องเป็นผักปลอดสารพิษ
2. ต้องเป็นผู้ผลิตสินค้าเอง
3. ผลผลิตสามารถแปรรูปได้จากแปลงของตนเอง
4. ต้องมีความซื่อสัตย์ต่อผู้บริโภค
5. สามารถจำหน่ายผลผลิตที่หาได้จากธรรมชาติได้ เช่น เห็ด ไข่มดแดง เป็นต้น

2) ตลาดชุมชนตำบลจุมจัง เริ่มต้นจากการการจัดเวทีความร่วมมือการทดลองเปิดตลาด สีเขียว จุมจังและให้สมาชิกผู้เข้าร่วมประชุมแจ้งความจำนงค์ในการเข้าร่วมจำหน่ายผลผลิต ซึ่งเริ่มจำหน่ายครั้งแรกคือวันอังคารที่ 8 มกราคม 2562 เวลา 13.00-18.00 น. มีผู้ผลิตเข้าร่วมจำหน่ายรวม 11 ราย ประกอบด้วย ทีมวิจัย 5 ราย แม่ค้าตลาดศุภสุภาพ และแม่ค้าผู้ผลิตเกษตรปลอดภัยในตำบลจุมจัง จำนวน 6 ราย

ผลการดำเนินงานที่เกิดขึ้น มีผู้ผลิตในชุมชนให้ความสนใจมาร่วมจำหน่ายและร่วมสังเกตการณ์ เพื่อดูความสนใจในการบริโภคของคนในชุมชน และมีความประสงค์จะเข้าร่วมเป็นสมาชิกในการจำหน่ายสินค้า ทั้งนี้ยินดีที่จะเข้าร่วมกิจกรรมภายใต้เงื่อนไขการผลิต ยินดีจะปรับเปลี่ยนพฤติกรรมและให้มีการเข้าตรวจผลผลิตของกลุ่มตลาดศุภสุภาพ ต่อไป

3) ตลาดเมือง เริ่มจากพัฒนาชุมชนอำเภอได้เชิญชนกลุ่มตลาดศุภสุภาพเข้าร่วมประชุมหารือ ร่วมกันในการเปิดตลาดประชารัฐ ไทยยิ้มได้ โดยดำเนินการประชุมในวันที่ 25 กันยายน 2561 ณ หอประชุมอำเภอภูผินารายณ์ ซึ่งผู้เข้าร่วมประกอบด้วย ทีมวิจัย 12 คน พี่เลี้ยง 1 คน เครือข่ายผู้ผลิตอาหารปลอดภัย จำนวน 25 คน เจ้าหน้าที่พัฒนาชุมชน 3 คน รวม 41 คน

ผลการดำเนินงานที่เกิดขึ้น ได้มีมติในการเปิดตลาดประชารัฐ ในทุกวันอังคารและจำหน่าย ณ บริเวณลานจอดรถ หน้าหอประชุมอำเภอภูผินารายณ์ โดยเริ่มเปิดวันแรกในวันอังคารที่ 2 ตุลาคม 2562 เวลา 06.00- 12.00 น.

4) ตลาดจำหน่ายผลผลิตตามสั่งหรือตามความต้องการของผู้บริโภค สมาชิกได้จำหน่ายผลผลิตตามสั่งจากผู้บริโภคโดยตรงในชุมชน และรวบรวมผลผลิตส่งให้โรงครัวของโรงพยาบาลสมเด็จพระยุพราชภูผินารายณ์

ผลการดำเนินงานที่เกิดขึ้น มีการประสานการสั่งซื้อทางโทรศัพท์ และนำผลผลิตไปส่งถึงมือผู้บริโภคโดยตรง กรณีของโรงครัว โรงพยาบาลสมเด็จพระยุพราชกุฉินารายณ์ จะดำเนินการส่งสัปดาห์ละ 2 ครั้งคือ วันพุธและวันศุกร์

5) ตลาดออนไลน์ มีสมาชิกเพียงรายเดียว คือนายณัฐพงษ์ ธุระพันธ์

3.24 ประชุมสรุปผลการทดลองปฏิบัติการ ดำเนินการในวันที่ 27 มกราคม 2562 ณ ร้านฮักซ้อป ผู้เข้าร่วมประกอบด้วย ทีมวิจัย 10 คน ที่ปรึกษา 1 คน และพี่เลี้ยง 1 คน

ผลการดำเนินงานที่เกิดขึ้น ทีมวิจัยได้ร่วมสรุปและวิเคราะห์ผลการทดลองปฏิบัติการ ตามแนวทางการดำเนินงานที่ได้ร่วมกันวางไว้ ดังนี้

1) แนวทางการผลิต แบ่งเป็น 2 แนวทางดังนี้ (1) แนวทางการผลิต โดย การสำรวจชนิดพันธุ์ผักในรอบปี และสำรวจความต้องการของผู้ผลิต (2) การแปรรูปอาหาร โดยตรวจสอบว่าสมาชิกได้มีการแปรรูปอาหารอะไรบ้าง และได้พัฒนาการผลิตทั้งทางด้านคุณภาพ และปริมาณ (3) การบรรจุภัณฑ์ โดย สมาชิกได้มีการพัฒนารูปแบบการบรรจุภัณฑ์ โดยเฉพาะสินค้าประเภทพืชผัก ที่ได้มีการปรับเปลี่ยนด้วยการนำกากกล้วยมาใช้ในการบรรจุภัณฑ์ เพื่อลดการใช้ถุงพลาสติก ทั้งนี้ ทีมได้นำถุงรักษ์โลกมาใช้ใส่ผลผลิตให้กับผู้บริโภค (4) การรับรองมาตรฐาน โดยปัจจุบันการรับรองมาตรฐานยังมีเพียง 2 ฝ่าย คือผู้ผลิตและหน่วยงานรัฐเท่านั้น

2) แนวทางการตลาด ทีมวิจัยและสมาชิกกลุ่มตลาดศุกร์สุขภาพได้มีแนวทางการตลาด ดังนี้

(1) แนวทางการพัฒนาผู้ผลิตและผู้จำหน่าย ในการพัฒนาศักยภาพของสมาชิก ทั้งด้านการผลิตและการแปรรูป

(2) แนวทางการประสานงานภาครัฐ โดยประสานงานขอความร่วมมือกับทางภาครัฐที่เกี่ยวข้อง เพื่อส่งเสริมให้มีตลาดสีเขียวทุกตำบล/หมู่บ้าน

- ทดลองเปิดตลาดในชุมชนที่มีความพร้อม จำนวน 2 แห่งคือ ตลาดบ้านบึงคล้า (ตลาดเพิ่มสุข) และตลาดจุมจัง

- ทดลองเปิดตลาดสีเขียวในเมือง ทีมวิจัยดำเนินการทดลองเปิดตลาดสีเขียวในเมือง โดยการประสานความร่วมมือกับสำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอกุฉินารายณ์ เข้าร่วมการเปิดตลาดประชารัฐไทยยิ้มได้

- การทดลองตลาดจำหน่ายผลผลิตตามสั่งหรือตามความต้องการของผู้บริโภค อาทิ ผู้บริโภคที่เป็นร้านค้าในชุมชน ผู้บริโภคในชุมชน และความร่วมมือจากโรงพยาบาลสมเด็จพระยุพราชกุฉินารายณ์

- การทดลองทำตลาดออนไลน์ ทีมวิจัยได้ดำเนินการทดลองการตลาดออนไลน์เพียง 1 ราย คือนายณัฐพงษ์ ธุระพันธ์

3) แนวทางการประชาสัมพันธ์ ทีมวิจัยได้วางแนวทางการประชาสัมพันธ์ไว้ ดังนี้

(1) ใช้บรรจุภัณฑ์ที่มีตราสัญลักษณ์ของกลุ่ม

(2) การทำป้ายประชาสัมพันธ์ตามจุดต่างๆ

(3) จัดกิจกรรมเยี่ยมแปลง ที่มิวิจัยได้ดำเนินการตรวจเยี่ยมแปลงผู้ผลิตปีละ 2 ครั้ง ในช่วงเดือนมกราคม และ เดือนกรกฎาคม ของทุกปี และได้เชิญชวนประชาสัมพันธ์ให้ผู้ผลิตและผู้บริโภคเข้าร่วมกิจกรรม

(4) จัดงานมหกรรม รวมพลคนสีเขียว (วันพิเศษปีละ 1 ครั้ง) จะดำเนินการในวันที่ 5 มีนาคม 2562

(5) ประชาสัมพันธ์ทางวิทยุชุมชน เสียงตามสาย

3.25 ทดลองปฏิบัติการขยายตลาดเพื่อสร้างพื้นที่สีเขียว ดำเนินการทดลอง ดังนี้

(1) ทดลองเปิดตลาดในชุมชนที่มีความพร้อม โดยทีมตลาดเป็นพี่เลี้ยงในการดำเนินการ หรือในชุมชนที่มีความพร้อมในการเปิดตลาด ทีมวิจัยได้ดำเนินการทดลองเปิดตลาดสีเขียวในชุมชน จำนวน 2 แห่งคือ ตลาดบ้านบุงคล้า (ตลาดเพิ่มสุข) และตลาดจุมจัง ผลการทดลองที่เกิดขึ้นดังนี้

ตลาดบุงคล้า (ตลาดเพิ่มสุข) ตลาดสีเขียวบ้านบุงคล้า หรือตลาดเพิ่มสุข ทีมวิจัยได้ดำเนินการทดลอง และเก็บข้อมูล 3 ครั้ง ดังนี้

- ครั้งที่ 1 จำหน่ายในวันจันทร์ที่ 7 มกราคม 2562 มีสมาชิกกลุ่มเกษตรกรรุ่นใหม่ ไทบุงคล้าเข้าร่วมจำหน่าย จำนวน 8 ราย ทีมวิจัยและสมาชิกตลาดศุภสุภาพ จำนวน 10 ราย รวม 18 ราย มีรายได้จากการจำหน่ายผลผลิต 5,490 บาท (ตรวจนับที่เวลา 16.00 น.) ซึ่งผลผลิตยังมีวางจำหน่ายอยู่ ต่อเนื่องถึงเวลา 18.00 น. ปรากฏว่าผลผลิตจำหน่ายหมดทุกแผง โดยผู้บริโภคส่วนใหญ่เป็นคนในชุมชน และเป็นพนักงานจากโรงงานน้ำตาลมิตรภาพสินธุ์

- ครั้งที่ 2 จำหน่ายในวันจันทร์ที่ 14 มกราคม 2562 พบว่า มีสมาชิกเพิ่มขึ้นจากครั้งแรก 1 ราย โดยเป็นผู้ผลิตในชุมชน รวมเป็น 19 ราย มีรายได้จากการจำหน่ายผลผลิต 4,560 บาท (ตรวจนับที่เวลา 16.00 น.) แต่เมื่อจำหน่ายจนถึงเวลา 18.00 น. ผลผลิตทุกแผงก็จำหน่ายหมดเช่นเดียวกันกับครั้งที่ 1

- ครั้งที่ 3 จำหน่ายในวันจันทร์ที่ 21 มกราคม 2562 พบว่า ทีมวิจัยและสมาชิกตลาดศุภสุภ ได้ลดจำนวนลง เป็น 5 ราย และสมาชิกผู้ผลิตจากชุมชน จำนวน 17 ราย เพิ่มขึ้นจากเดิม 10 ราย รวม 22 ราย มีรายได้จากการจำหน่ายผลผลิต ประมาณ 9,000 บาท ซึ่งในครั้งนี้นักวิจัยได้มอบให้ผู้นำชุมชนเป็นผู้ตรวจนับ และเสนอแนะให้มีการจัดการประชุมสมาชิกผู้จำหน่าย เพื่อทำความเข้าใจร่วมกันในการบริหารจัดการตลาด ให้มีความมั่นคงยั่งยืน

ปัญหาอุปสรรคที่เกิดขึ้น ได้แก่ ที่จอดรถไม่เพียงพอ ผลผลิตไม่เพียงพอต่อความต้องการของผู้บริโภค และยังไม่มีการบริหารจัดการตลาดในเบื้องต้น

ตลาดจุมจัง ตลาดสีเขียวจุมจัง ทีมวิจัยได้ดำเนินการทดลอง และเก็บข้อมูล 3 ครั้ง เช่นเดียวกับตลาดบุงคล้า ได้ผลการปฏิบัติการ ดังนี้

- ครั้งที่ 1 จำหน่ายในวันอังคารที่ 8 มกราคม 2562 ทีมวิจัยและสมาชิกตลาดศุภสุภาพ จำนวน 10 ราย สมาชิกผู้ผลิตตำบลจุมจัง 1 ราย รวม 11 ราย ในการเปิดตลาดครั้งนี้ได้รับความร่วมมือจากนายกเทศมนตรีตำบลจุมจังมาร่วมเป็นประธานในพิธีเปิด มีรายได้จากการจำหน่ายผลผลิต 2,740 บาท (ตรวจนับที่เวลา 16.00 น.) ซึ่งผลผลิตยังมีวางจำหน่ายอยู่ ต่อเนื่องถึงเวลา 18.00 น. ผู้บริโภคส่วนใหญ่เป็นคนในชุมชน โดยเฉพาะกลุ่มข้าราชการ

- ครั้งที่ 2 จำหน่ายในวันอังคารที่ 15 มกราคม 2562 พบว่า มีสมาชิกลดลงเหลือเพียง 6 ราย โดยที่มียกยทั้งหมด มีรายได้จากการจำหน่ายผลผลิต 1,600 บาท

- ครั้งที่ 3 จำหน่ายในวันอังคารที่ 22 มกราคม 2562 พบว่า ที่มียกยและสมาชิกตลาดศุภร์ จำนวน 8 ราย มีรายได้จากการจำหน่ายผลผลิต ประมาณ 2,000 บาท

ปัญหาอุปสรรคที่เกิดขึ้น ได้แก่

- สมาชิกที่ยื่นความประสงค์ไว้ไม่มาขาย
- มีคู่แข่งทางการตลาดเนื่องจากเปิดร่วมกับตลาดนัดเดิมของชุมชน
- สมาชิกที่มาจำหน่ายไม่แน่นอน
- ผลผลิตมีน้อยไม่เพียงพอกับความต้องการของผู้บริโภค
- ยังไม่มีคณะกรรมการในการบริหารจัดการตลาด

(2) การทดลองเปิดตลาดสีเขียวในเมือง ที่มียกยดำเนินการทดลองเปิดตลาดสีเขียวในเมืองโดยการประสานความร่วมมือกับสำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอภูผาอินทร์ เข้าร่วมการเปิดตลาดประชารัฐ ไทยยิ้มได้ ซึ่งทำการทดลองตั้งแต่เดือนตุลาคม 2561 ผลที่ได้ดังนี้

ดำเนินการจำหน่ายผลผลิตในทุกวันอังคาร ณ ลานจอดรถหน้าว่าการอำเภอภูผาอินทร์ เวลา 06.00 – 12.00 น. ในการจำหน่ายสัปดาห์แรกมีการจัดพิธีเปิด โดยนายอำเภอภูผาอินทร์ เป็นประธาน และตรงกับการประชุมกำนันผู้ใหญ่บ้าน และในวันนั้นเจ้าหน้าที่พัฒนาชุมชนได้มีการประชาสัมพันธ์ โดยการนำเครื่องเสียงมาเปิดกระตุ้นความสนใจของผู้บริโภค ทำให้สัปดาห์แรกสามารถขายผลผลิตได้ดี ผู้บริโภคส่วนใหญ่เป็นเจ้าหน้าที่จากว่าการอำเภอภูผาอินทร์ และประชาชนผู้มาติดต่อราชการ

สัปดาห์ที่ 2 การจำหน่ายผลผลิตเป็นไปแบบเรื่อยๆ แต่ยังคงมีการประชาสัมพันธ์จากเจ้าหน้าที่พัฒนาชุมชน ผู้จำหน่ายส่วนใหญ่ขายผลผลิตไม่ได้ตามเป้าที่ตั้งไว้ บางรายผลผลิตขายไม่ได้

สัปดาห์ที่ 3 การจำหน่ายผลผลิตออกค่อนข้างช้า ผู้บริโภคลดลง ทำให้ผู้ผลิตค่อนข้างหมดกำลังใจ และจำนวนผู้จำหน่ายลดลง

(3) การทดลองตลาดจำหน่ายผลผลิตตามสั่งหรือตามความต้องการของผู้บริโภค ที่มียกยได้ทดลองจำหน่ายผลผลิตตามสั่งหรือตามความต้องการของผู้บริโภคที่เป็นร้านค้าในชุมชน ผู้บริโภคในชุมชน และความร่วมมือจากโรงพยาบาลสมเด็จพระยุพราชภูผาอินทร์ ผลปรากฏ ดังนี้

- การส่งผลผลิตให้กับร้านค้าและผู้บริโภคในชุมชน พบว่า ผู้ผลิตจะผลิตพืชผักตามฤดูกาล และจะนำผลผลิตไปเสนอขายให้กับร้านค้าและผู้บริโภคในชุมชน จากนั้นหากผู้บริโภคสนใจพืชผักชนิดใดก็จะสั่งหรือเดินทางไปเลือกซื้อและเก็บผลผลิตที่แปลงของเกษตรกร

- การส่งผลผลิตให้กับโรงครัวโรงพยาบาลสมเด็จพระยุพราชภูผาอินทร์ พบว่าโรงพยาบาลสมเด็จพระยุพราชภูผาอินทร์ จะดำเนินการสั่งเมนูล่วงหน้า 2 เดือน เพื่อให้ผู้ผลิตได้มีเวลาในการผลิต แต่ในระหว่างรอผลผลิตที่เป็นเมนูล่วงหน้าทางโรงครัวได้สั่งพืชผักที่มีอยู่แล้วและสามารถพร้อมส่งให้กับโรงครัวได้ โดยผ่านผู้ประสานหลัก และดำเนินการจัดส่งผลผลิตทุกวันพุธ และวันศุกร์ของสัปดาห์ ซึ่งเป็นวันที่สมาชิกได้มาจำหน่ายผลผลิตที่ตลาดสุขภาพอยู่แล้ว และเริ่มทำการส่งตั้งแต่เดือนกันยายน จนถึงเดือนพฤศจิกายน 2561 แต่จากการดำเนินงานเกิดปัญหาต่างๆ อาทิ การ

ส่งผักไม่ทันตามเวลาที่กำหนด ผลผลิตไม่เพียงพอกับความต้องการ มีคู่แข่งทางการตลาด และผู้ประสานงานหลักติดภารกิจไม่สามารถประสานงานต่อได้ เป็นต้น

(4) การทดลองทำตลาดออนไลน์ ทีมวิจัยได้ดำเนินการทดลองการตลาดออนไลน์เพียง 1 ราย การทำตลาดออนไลน์ผู้จำหน่ายต้องมีความรู้และสามารถใช้เทคโนโลยีการสื่อสาร บางครั้งอาจมีการแสดงสดในการผลิต รวมถึงการเล่าเรื่องราวของผลผลิตที่น่าเชื่อถือ และต้องมีเวลาในการตรวจรับการสั่งสินค้าจากผู้บริโภค และต้องดำเนินการส่งให้ตรงเวลา

ภาพประกอบกิจกรรม

1.การประชุมทีมวิจัย

2. เวทีชี้แจงชุมชน

3.อบรมพัฒนาศักยภาพทีมวิจัย การแตกกรอบงานวิจัย

4. ประชุมการทำความเข้าใจเครื่องมือและการทดลองใช้เครื่องมือ

5. ตรวจเยี่ยมแปลงและเก็บข้อมูลผู้ผลิต

6. เก็บข้อมูลผู้บริโภคร

7. ประชุมสรุปรวบรวมข้อมูล

8. เวทีเสวนาผู้ผลิตพบผู้บริโภค

9. เวทีวิเคราะห์/สังเคราะห์ข้อมูล

10.เวทีคืนข้อมูล

11.ศึกษาดูงานตลาดเขียว จ.สุรินทร์

12. อบรมการเขียนรายงาน

13. การจัดประชุมความร่วมมือการเปิดตลาดสีเขียว

การประชุมร่วมกับพัฒนาชุมชนอำเภอภูผาขี้เหล็กในการเปิดตลาดสีเขียวในเมือง

การประชุมร่วมกับชาวบ้านบุงคล้าในการเปิดตลาดสีเขียวบุงคล้า

ประชุมร่วมกับกลุ่มฮักแพงตำบลจุมจังในการเปิดตลาดสีเขียวจุมจัง

14. ทดลองเปิดตลาดสีเขียว ตลาดสีเขียวบึงคล้า (ตลาดเพิ่มสุข)

การปฏิบัติการทดลองเปิดตลาดสีเขียว ตลาดสีเขียวบึงตำบलगุมจัง

15. ประชุมสรุปผลการทดลองปฏิบัติการ

